

หน่วยการเรียนรู้

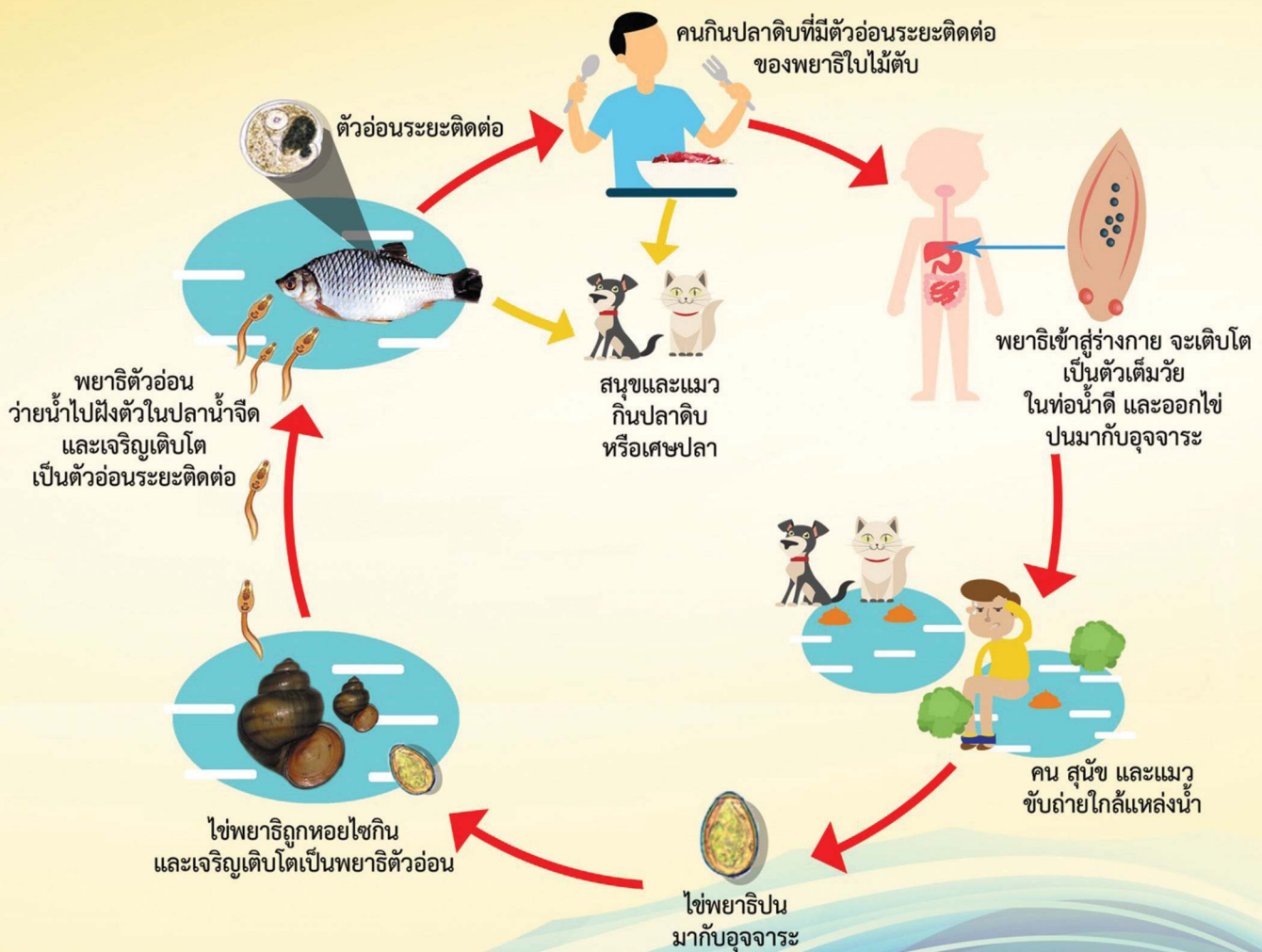
เรื่อง โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

(ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2 พุทธศักราช 2560)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6
(ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2 พุทธศักราช 2560)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
ISBN 978-616-11-2021-4

จัดทำโดย

คณะทำงานจัดทำหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีแบบบูรณาการ
โดยความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และ
กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

พิมพ์ครั้งที่ 1	มิถุนายน 2558	จำนวน 300 เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ 2	ธันวาคม 2559 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1)	จำนวน 300 เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ 3	กุมภาพันธ์ 2560 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2)	จำนวน 100 เล่ม

เผยแพร่โดย

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น
181/37 ถนนศรีจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
โทร 043-222818-9
โทรสาร 043-226164
สำนักโรคติดต่อทั่วไป
88/21 ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000
โทร. 02-5903180
โทรสาร 02-5918436

พิมพ์ที่

หจก.โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา
232/199 ถ.ศรีจันทร์ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000
โทร. 0-4332-8589-91 โทรสาร 0-4332-8592
E-mail : klungpress@hotmail.com

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้บริหารกระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการ ที่ให้การสนับสนุนและให้คำปรึกษา ในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

นายแพทย์ปิยะสกล สกลสัตยาทร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

นายแพทย์โสภณ เมฆธน

ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

นายแพทย์เจษฎา โชคดำรงสุข

อธิบดีกรมควบคุมโรค

นายแพทย์สุวรรณชัย วัฒนายิ่งเจริญชัย

รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข

นายแพทย์อัษฎางค์ รวยอาจิณ

รองอธิบดีกรมควบคุมโรค

นายแพทย์โอภาส การย์กวินพงศ์

ผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขเขตสุขภาพที่ 3

นายแพทย์ค่านวณ อึ้งชูศักดิ์

ที่ปรึกษากรมควบคุมโรค

นายแพทย์ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

นายการุณ สกุลประดิษฐ์

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นางสุกัญญา งามบรรจง

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

นางสาวรัตนา แสงบัวเฟื่อน

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาหลักสูตร

และมาตรฐานการเรียนรู้

คำนำ

สาเหตุของการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ เกิดจากการกินอาหารประเภทปลาน้ำจืดเกล็ดขาว (ตระกูลปลาตะเพียน) เมล็ดปรุงดิบหรือสุกๆ ดิบๆ หรือที่มีตัวอ่อนของพยาธิใบไม้ตับปนเปื้อน เสี่ยงที่จะเกิดมะเร็งท่อน้ำดี ขณะนี้ประชาชนในประเทศไทยที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับมีประมาณ 6 ล้านคน และประชาชนกลุ่มนี้เสี่ยงต่อการป่วยเป็นมะเร็งท่อน้ำดี ในระยะเวลาประมาณ 20-30 ปีข้างหน้า ทั้งนี้พบว่าพื้นที่เสี่ยงได้แก่ 216 ตำบล ใน 134 อำเภอ ครอบคลุมจำนวนโรงเรียน 459 แห่ง ในพื้นที่ 20 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6 จังหวัดในภาคเหนือ และ 1 จังหวัดในภาคตะวันออก

ในปี 2557 ภาควิชาชีววิทยาจากกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการ ได้พัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นที่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตนที่ถูกสุขลักษณะ รู้จักเลือกอาหารที่มีคุณภาพ ถูกหลักโภชนาการ ให้แก่นักเรียน อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างและปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สร้างสุขนิสัยที่ดี สมบูรณ์แข็งแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ อีกทั้งให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ และพฤติกรรมที่ถูกต้อง สู่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ประกอบการ ชุมชนและสังคม อันจะนำไปสู่การสร้างเสริมสุขภาพที่ดี ให้แก่ประชาชนได้อย่างยั่งยืน โดยได้ร่วมจัดทำหน่วยการเรียนรู้โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ใน 3 ระดับชั้น คือ ระดับชั้นอนุบาล 1-2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ขึ้น (ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ใช้หน่วยการเรียนรู้ของจังหวัดขอนแก่น) เพื่อใช้เป็นคู่มือสำหรับครูสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนนอกรอบ ใน 580 โรงเรียน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผลการประเมินและข้อเสนอแนะจากครูผู้สอนในปี 2559 พบว่า จำเป็นต้องปรับปรุงเนื้อหาให้มีความสมบูรณ์ในเชิงเนื้อหาสาระ กิจกรรม สื่อ เครื่องมือ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งคณะทำงานได้ปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 1 ปี 2559 และในปี 2560 ได้ปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 2 เป็น “หน่วยการจัดประสบการณ์” ในระดับชั้นอนุบาล และ “หน่วยการเรียนรู้” ในระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้เนื้อหาสาระ มีความสมบูรณ์และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหน่วยการจัดประสบการณ์และหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม ขอขอบพระคุณคณาจารย์จากกระทรวง ศึกษาธิการและกระทรวงสาธารณสุขที่ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ไว้ ณ โอกาสนี้

คำชี้แจง

หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้เกิดองค์ความรู้ การรับรู้ การปฏิบัติตนเพื่อป้องกันควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ตลอดจนพัฒนากลไกการขับเคลื่อนทางสังคม นำไปสู่การกระตุ้นให้ประชาคมตระหนัก ถึงโรคและการดูแลป้องกัน มิให้เกิดโรคในพื้นที่เสี่ยง ที่เน้นการศึกษาด้านสุขภาพที่มีเป้าหมายเพื่อการดำรงสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล ครอบครัวและชุมชนให้ยั่งยืน ภายใต้แนวคิด “การใช้น้ำใหม่แทนน้ำเก่า”

สาระสำคัญของหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย ความเป็นมา จุดหมาย สาระและขอบข่ายของหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ของแต่ละชั้นเรียน โครงสร้างเนื้อหาสาระ

ประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 หน่วย 10 ชั่วโมง

ประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 หน่วย 10 ชั่วโมง

ประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 หน่วย 10 ชั่วโมง

แนวทางการนำหน่วยการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติสามารถทำได้ 3 รูปแบบ คือ

1. สอดแทรกเนื้อหาในหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา มาตรฐานที่ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. จัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา

3. จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมชุมนุม ชมรม หรือกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

ในการจัดการเรียนการสอนให้ประสบผลสำเร็จ ให้ใช้ควบคู่กับหนังสืออ่านเพิ่มเติม 7 เล่ม คือ

1. ความรู้พื้นฐานโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

2. คู่มือกำจัดโรคพยาธิใบไม้ตับ สำหรับประชาชน

3. ความรู้เรื่องโรคพยาธิใบไม้ตับ สำหรับเด็ก เยาวชนและประชาชน

4. พยาธิใบไม้ตับ โครงการปรับปรุงพฤติกรรม เพื่อป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี จังหวัด

ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์

5. แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อย.น้อยระดับประถมศึกษา ด้านการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี “อีสานแท่งกินแต่ปลาสุก”

6. แบบฝึกหัดพัฒนาทักษะระดับประถมศึกษา เรื่องโรคพยาธิที่ติดต่อผ่านดิน โรคติดต่อพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี 5 หนอนพยาธิจอมวยร้าย โครงการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้สำหรับการควบคุมป้องกันโรคหนองพยาธิ โครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

7. เอกสารอ้างอิงเพื่อการเรียนการสอน เรื่องการป้องกันและควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

ทั้งนี้ ยังใช้เป็นกิจกรรมทางสังคมเพื่อรณรงค์ทุกภาคส่วน “บอกเล่าปลาดี” เช่น จัดกิจกรรมรณรงค์ร่วมกันระหว่างสถานศึกษา และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งประชาชนในชุมชน

สำหรับเครื่องมือ/สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ นั้น จะมีรายละเอียดแนบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ของแต่ละแผนไว้แล้ว ยกเว้น รายละเอียดที่เกี่ยวกับแบบประเมิน การนำเสนอผลงาน แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของผู้เรียน เป็นรายบุคคล แบบประเมินความพึงพอใจ แบบประเมินสมรรถนะของผู้เรียน แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แบบประเมิน ความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน (แบบประเมินเหล่านี้ครูผู้สอนควรนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับแผนการ จัดการเรียนรู้ในแต่ละแผนตามความเหมาะสม โดยเฉพาะแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ควรใช้ประเมินนักเรียนหลังจากที่ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนจนครบทุกแผนในแต่ละชั้นเรียบร้อยแล้ว) สุขบัญญัติแห่งชาติ (National Health Disciplines) 10 ประการ สรภัญญะป้องกันโรค เนื้อเพลงต่างๆ เกมอะไรเอ่ย และแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่อง โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อนำดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ก่อนเรียน และหลังเรียน(สามารถปรับใช้ทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) จะบรรจุไว้ในภาคผนวก โดยผู้สอนสามารถนำไปใช้ได้ และหรือจะพัฒนาจัดหา เครื่องมือ/สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายได้ ตามความเหมาะสมต่อไป

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
คำนำ	ข
คำชี้แจง	ค
สารบัญ	จ
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทนำ	1
ผังมโนทัศน์	3
หน่วยการเรียนรู้ / แผนจัดการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	7
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 รู้โรค รู้ทัน ป้องกันตนเอง	11
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในชุมชน	17
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี	23
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 วงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี	28
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 อันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี	33
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 การปฏิบัติตนในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี	37
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ และมะเร็งท่อน้ำดี	42
หน่วยการเรียนรู้ / แผนจัดการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	47
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 บริโภคปลอดภัยห่างไกลพยาธิใบไม้ตับ	50
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 สาเหตุการเกิดโรค วงจรพยาธิใบไม้ตับ ระบาดวิทยา ของโรคพยาธิใบไม้ตับและโรคที่เกี่ยวข้องกับโรคพยาธิใบไม้ตับ	55
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 อาการของคนที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ	64
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การวินิจฉัยและการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ	68
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การปฏิบัติตนและวิธีป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ	72
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 พฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ และวิธีปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ	76
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ห่างมะเร็ง ท่อน้ำดี ชีวีมีสุข	79
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ความสำคัญและปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี	83
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ลักษณะและอาการผู้ป่วยโรคมะเร็งท่อน้ำดี	87
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การวินิจฉัยและการรักษาโรคมะเร็งท่อน้ำดี	92
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การปฏิบัติตนและวิธีป้องกันการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี	98

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
หน่วยการเรียนรู้ / แผนจัดการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	105
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 โรคภัยใกล้ตัว	109
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การเกิดโรคและอันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับ	114
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 วงจรโรคพยาธิใบไม้ตับ	122
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี	127
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ความเสี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี	134
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 การป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี	138
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 บริโภคปลอดภัยสดใสร่าเริง	143
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 พฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ	146
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 การปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ	150
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การสร้างภูมิคุ้มกันสู่ครอบครัว ชุมชนและสังคม	155
บรรณานุกรม	161
ภาคผนวก	163
ผู้เรียบเรียงการจัดทำหน่วยการเรียนรู้	218
คณะทำงานจัดทำหน่วยการเรียนรู้	221

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 สาเหตุการตายของคนไทย	187
ภาพที่ 2 อัตราความชุกโรคพยาธิใบไม้ตับ ประเทศไทย พ.ศ.2500 -2557	188
ภาพที่ 3 อัตราความชุกโรคพยาธิใบไม้ตับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย 2552	188
ภาพที่ 4 อัตราความชุกโรคพยาธิใบไม้ตับ เขตสุขภาพ ที่ 8 ปี 2556	189
ภาพที่ 5 อัตราความชุกโรคพยาธิใบไม้ตับ เขตสุขภาพ ที่ 8 จำแนกรายกลุ่มอายุปี 2556	189
ภาพที่ 6 อัตราความชุกโรคพยาธิใบไม้ตับ เขตสุขภาพ ที่ 7 ปี 2557	191
ภาพที่ 7 อัตราความชุกโรคพยาธิใบไม้ตับ เขตสุขภาพ ที่ 7 จำแนกรายกลุ่มอายุปี 2558	191

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ระดับการตรวจพบเชื้อพยาธิใบไม้ตับจำแนกรายหมู่บ้าน	190
ตารางที่ 2 ระดับความรุนแรงของจำนวนไข่พยาธิใบไม้ตับ (n = 3,916)	190
ตารางที่ 3 พฤติกรรมสุขภาพและการป้องกันควบคุมโรคของกลุ่มตัวอย่าง (n = 3,916)	192

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

โรคมะเร็งท่อน้ำดี (Cholangiocarcinoma) ในประเทศไทยมีสาเหตุสำคัญมาจากพยาธิใบไม้ตับชนิด *Opisthorchis viverrini* เป็นโรคที่บั่นทอนสุขภาพและเป็นปัญหาสาธารณสุขต่อเนื่องมากกว่า 100 ปี มะเร็งท่อน้ำดีถือเป็นมะเร็งที่พบในโลกตะวันตกค่อนข้างน้อย โดยมีอุบัติการณ์ต่อปีประมาณ 1 – 2 ราย ต่อประชากร 100,000 ราย แต่ในประเทศไทยกลับมีอุบัติการณ์สูงมากที่สุดในโลก โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผลวิจัย ซึ่งนำโดยคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ชี้ชัดว่าการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ ทำให้เกิดการอักเสบของท่อน้ำดีทั้งชนิดเฉียบพลันและเรื้อรัง โดยมีการสร้างสารก่อมะเร็งทำลายสารพันธุกรรม กระตุ้นเซลล์ให้แบ่งตัว และเปลี่ยนแปลงเป็นเซลล์มะเร็ง

ในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมาอัตราอุบัติการณ์ของมะเร็งท่อน้ำดีในประเทศไทยเพิ่มขึ้น และพบว่ามีอุบัติการณ์การเกิดโรคมะเร็งสูงมากโดยเฉพาะจังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีอุบัติการณ์ของมะเร็งท่อน้ำดีสูงที่สุดในโลก ผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นคนที่ท้องถื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อายุระหว่าง 35 – 64 ปี และเกิดในผู้ชายมากกว่าผู้หญิง คือ 135.40 ต่อประชากร 100,000 รายในเพศชาย และ 43.00 ต่อประชากร 100,000 รายในเพศหญิง คำนวณตาม average standard risk (WHO) hospital base study (2533) ส่วนการศึกษาแนวโน้มของมะเร็งท่อน้ำดีจังหวัดขอนแก่น จากทะเบียนมะเร็งจังหวัดขอนแก่น พบว่า อุบัติการณ์มะเร็งท่อน้ำดีในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2528 – 2552 เป็น 44.3 ต่อประชากร 100,000 รายในเพศชาย และ 17.6 ต่อประชากร 100,000 รายในเพศหญิง และจากการศึกษาของนายแพทย์พินิจ อำนวยผล และคณะในปี 2551 พบประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เสียชีวิตด้วยมะเร็งท่อน้ำดีสูงมากถึง ปีละ 28,000 คน เฉลี่ยวันละ 76 คน ที่ผ่านมามีการดำเนินการรณรงค์และควบคุมป้องกันโรคมะเร็งท่อน้ำดี ยังไม่เป็นที่รูปธรรมเพียงพอ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จึงได้เสนอโครงการละว้า (ละว้าโมเดล) ซึ่งเป็นแนวทางการสร้างต้นแบบการควบคุมป้องกันพยาธิใบไม้ตับแบบบูรณาการ ร่วมกับนักวิชาการที่เกี่ยวข้องในสาขาต่างๆ โดยพัฒนาเป็นภาคีเครือข่ายต้านพยาธิใบไม้ตับให้ชุมชน ภาครัฐ บ้านและโรงเรียน มีส่วนร่วมในการผสมผสานสถานศึกษา ด้านวิทยาศาสตร์ การแพทย์ ชุมชนสัมพันธ์และพฤติกรรมประชาชน โดยจะเน้นการพัฒนาทั้งในเด็กนักเรียนและผู้ใหญ่ ซึ่งจะทำให้เกิดระบบควบคุมป้องกันการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดีในพื้นที่อย่างยั่งยืน และโครงการนี้ได้พัฒนาชุมชนต้นแบบปลอดพยาธิใบไม้ตับที่รอบแก่งละว้า อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น มีระยะเวลาโครงการ 5 ปี (พ.ศ. 2551 – 2555) และจะนำไปสู่การขยายผลต่อพื้นที่เสี่ยงอื่นๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อไป

กรมควบคุมโรค ร่วมกับ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้จัดการรับฟังข้อคิดเห็นในการพัฒนาเครือข่ายโครงการต้นแบบปลอดโรคพยาธิใบไม้ตับ เพื่อแก้ปัญหาการเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งท่อน้ำดี ที่มีสาเหตุมาจากการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ ประชาชน 20 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2552 พบว่า ยังมีผู้ติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับในจังหวัดต่าง ๆ สูงเกินกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไป ซึ่งแสดงว่า ประชาชนยังมีพฤติกรรมการบริโภคแบบเดิม ทำให้ยังพบอัตราการเป็นโรคมะเร็งท่อน้ำดีสูง เช่น การกินก้อยปลาดิบ ปลาสามดิบ ที่ทำจากปลาน้ำจืดเกล็ดขาว ตระกูลปลาตะเพียน เช่น ปลาแม่สะแต้ง ปลาแก้มขี้ ปลากระแหทอง ปลาสร้อยหางเหลือง ปลาขาวนา ปลาขาวสุด ฯลฯ เมื่อเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับแม้เพียงครั้งเดียว ตัวพยาธิที่เข้าไปอยู่ในท่อน้ำดีก็สามารถที่จะทำให้เยื่อบุท่อน้ำดีระคายเคือง และปล่อยสารทำลายเยื่อบุท่อน้ำดี ทำลายพันธุกรรม ตัวพยาธิไปอุดท่อน้ำดีทำให้ตัวเหลือง ตาเหลือง ขณะที่มีการอักเสบของท่อน้ำดีทุกครั้ง จะมีการสร้างสารก่อมะเร็งและทำให้เป็นมะเร็งได้

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 และสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น เล็งเห็นว่าครูมีบทบาทที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ การปลูกฝังทัศนคติที่เหมาะสมสู่การมีพฤติกรรมที่ถูกต้องแก่นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการในโรงเรียน อันจะนำไปสู่สุขภาพที่ดีสมบูรณ์และแข็งแรง เจริญเติบโต และมีพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งการเรียนรู้อันเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่ชีวิตที่มีคุณภาพในอนาคตจึงได้ร่วมมือกันจัดทำหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมีหลักการและจุดมุ่งหมาย ดังนี้

หลักการ

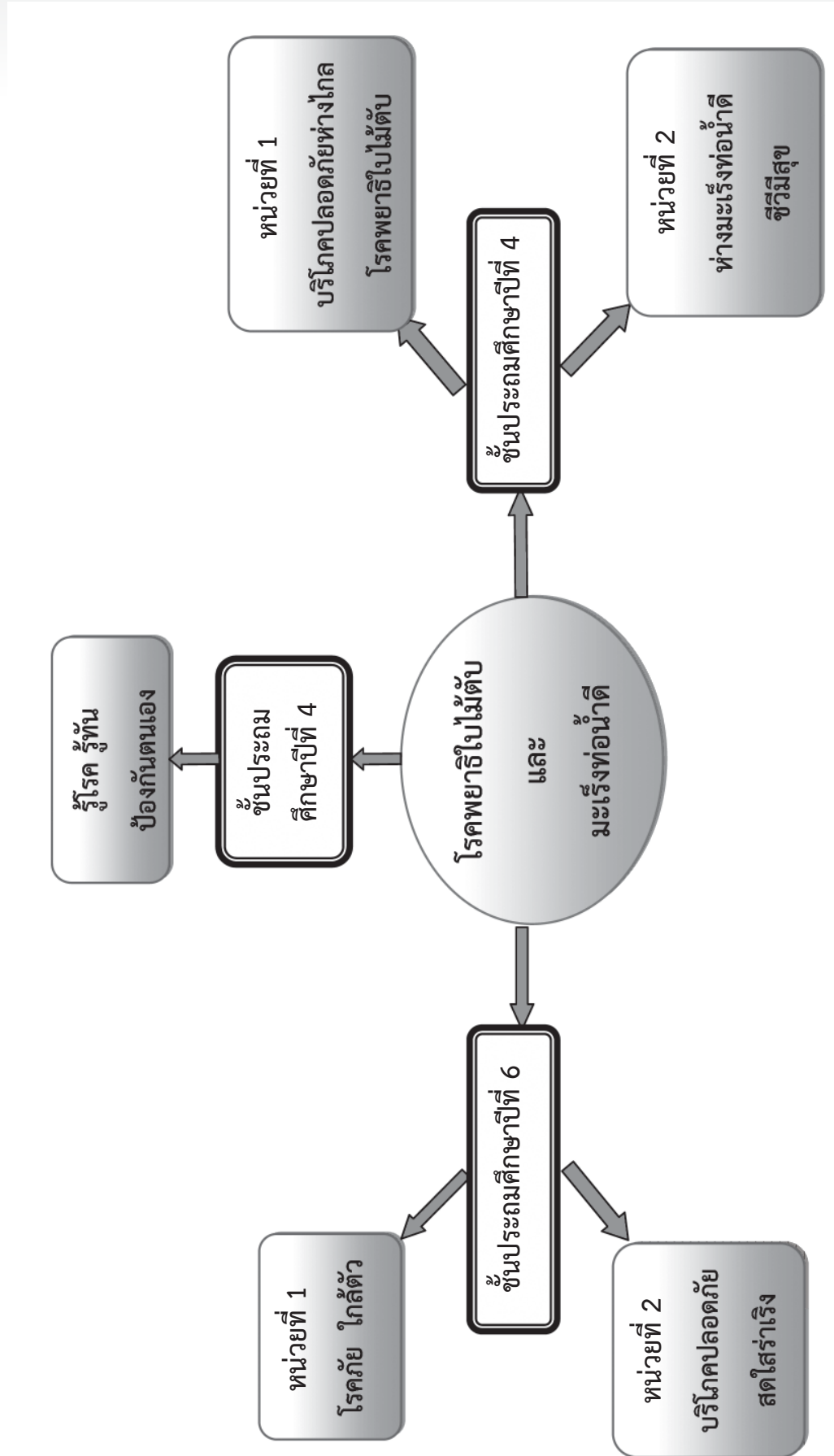
1. เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่จัดขึ้นจากสภาพปัญหาของชุมชน สังคม ภายใต้จุดมุ่งหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนด
2. เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่มุ่งตอบสนองความต้องการของเด็ก เยาวชน ประชาชนโดยรวม ให้มีโอกาสรับการศึกษาเพื่อเป็นการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
3. เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน สังคม
4. เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่มีลักษณะยืดหยุ่นในด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม
6. เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นให้สถานศึกษา ใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา / กิจกรรมที่สถานศึกษาจัดเพิ่มเติมตามความพร้อมและจุดเน้น และหรือจัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการและแนวโน้มการพัฒนา โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่นนั้นๆ ได้ตามศักยภาพ

จุดมุ่งหมาย

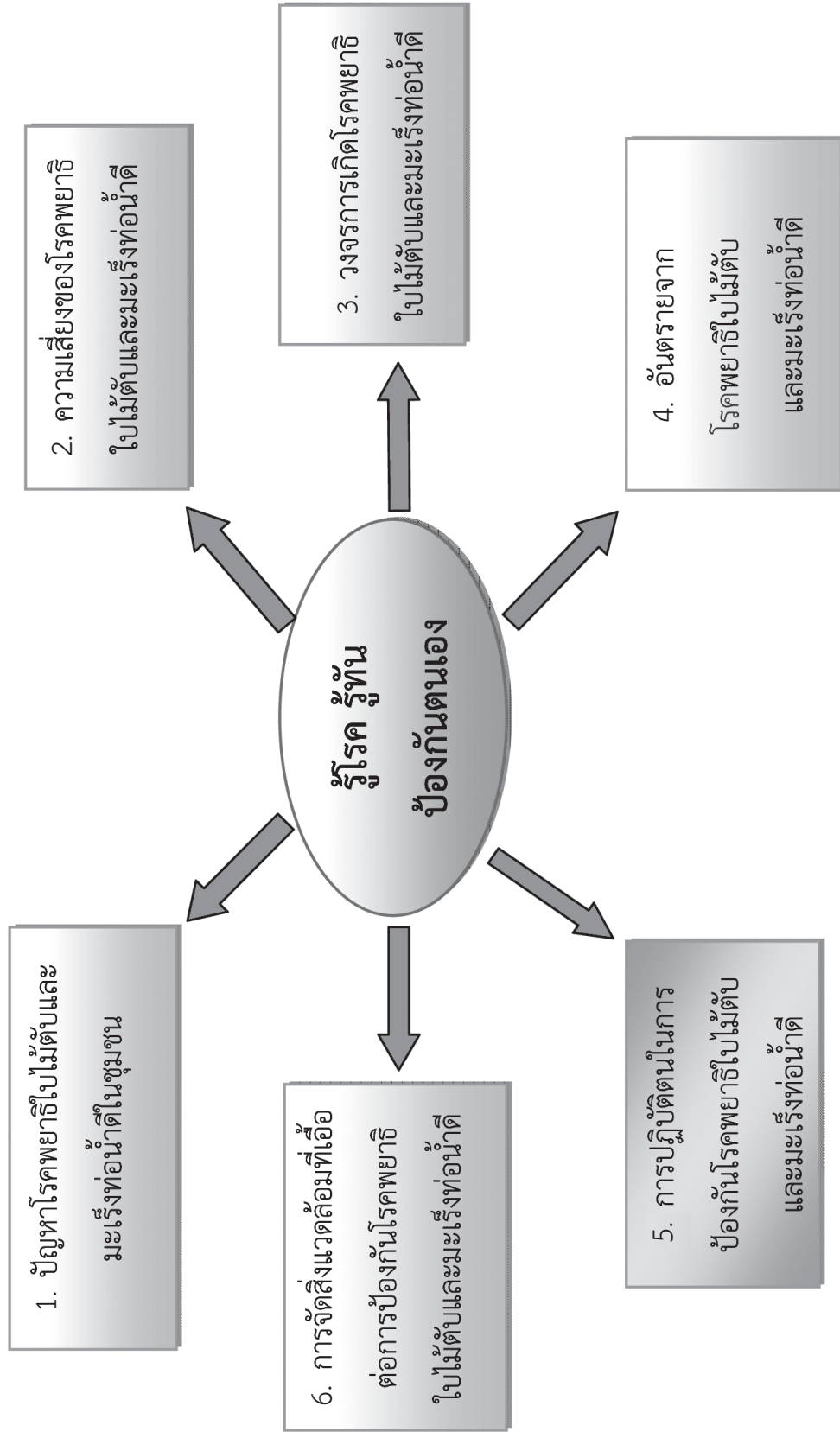
หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความตระหนักถึงอันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี มีความรู้และมีการปฏิบัติที่ไม่เสี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ตลอดจนสร้างภูมิคุ้มกันสู่ครอบครัว ชุมชนและสังคม จึงกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตระหนักถึงความสำคัญ เห็นอันตรายที่เกิดจากการเกิดโรค
2. มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขปฏิบัติที่ไม่เสี่ยงต่อการเกิดโรค
4. มีจิตสำนึกในการสร้างภูมิคุ้มกันมีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามสู่ครอบครัว ชุมชนและสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

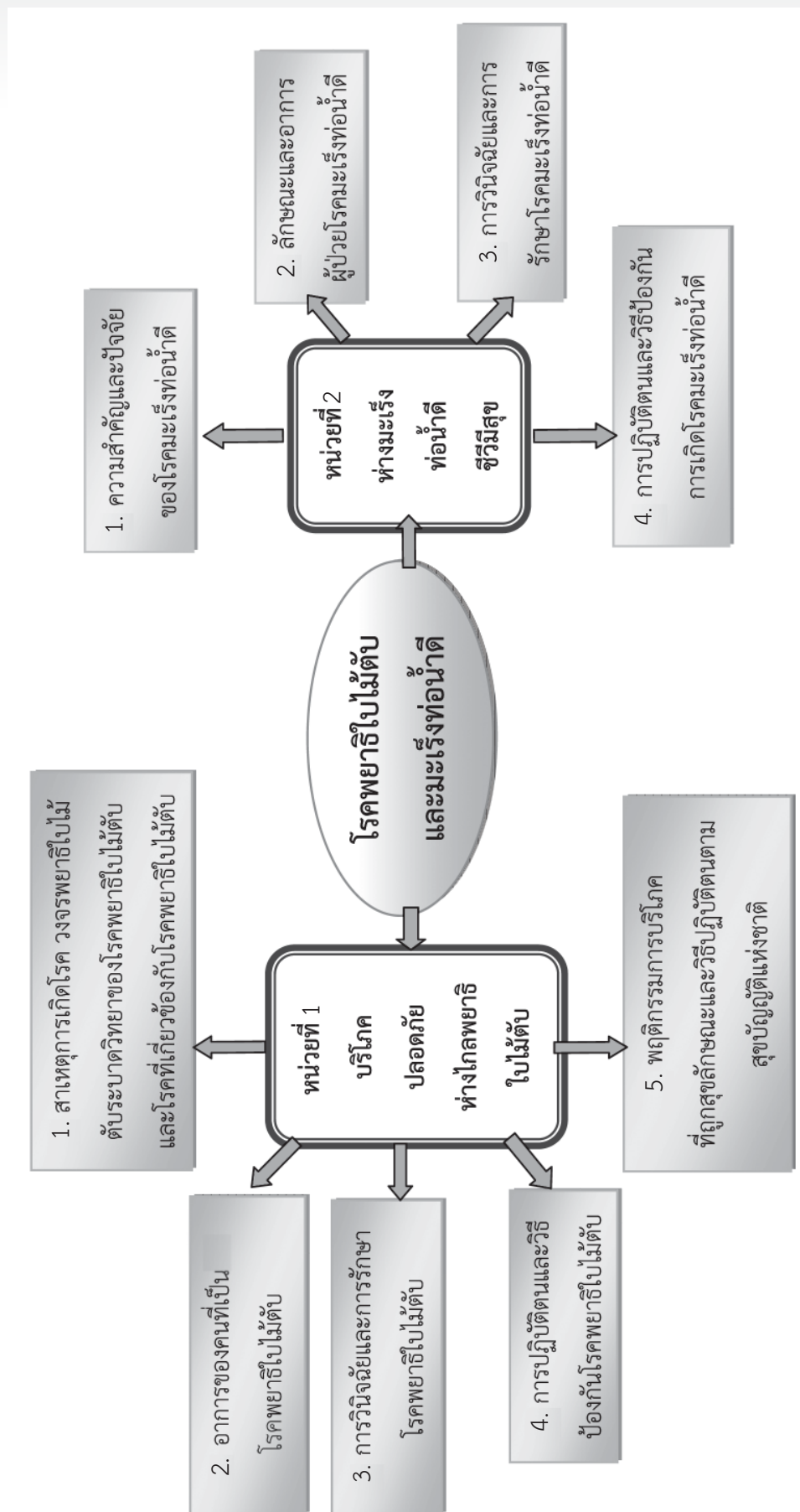
ผังมโนทัศน์ ขอบข่ายสาระการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

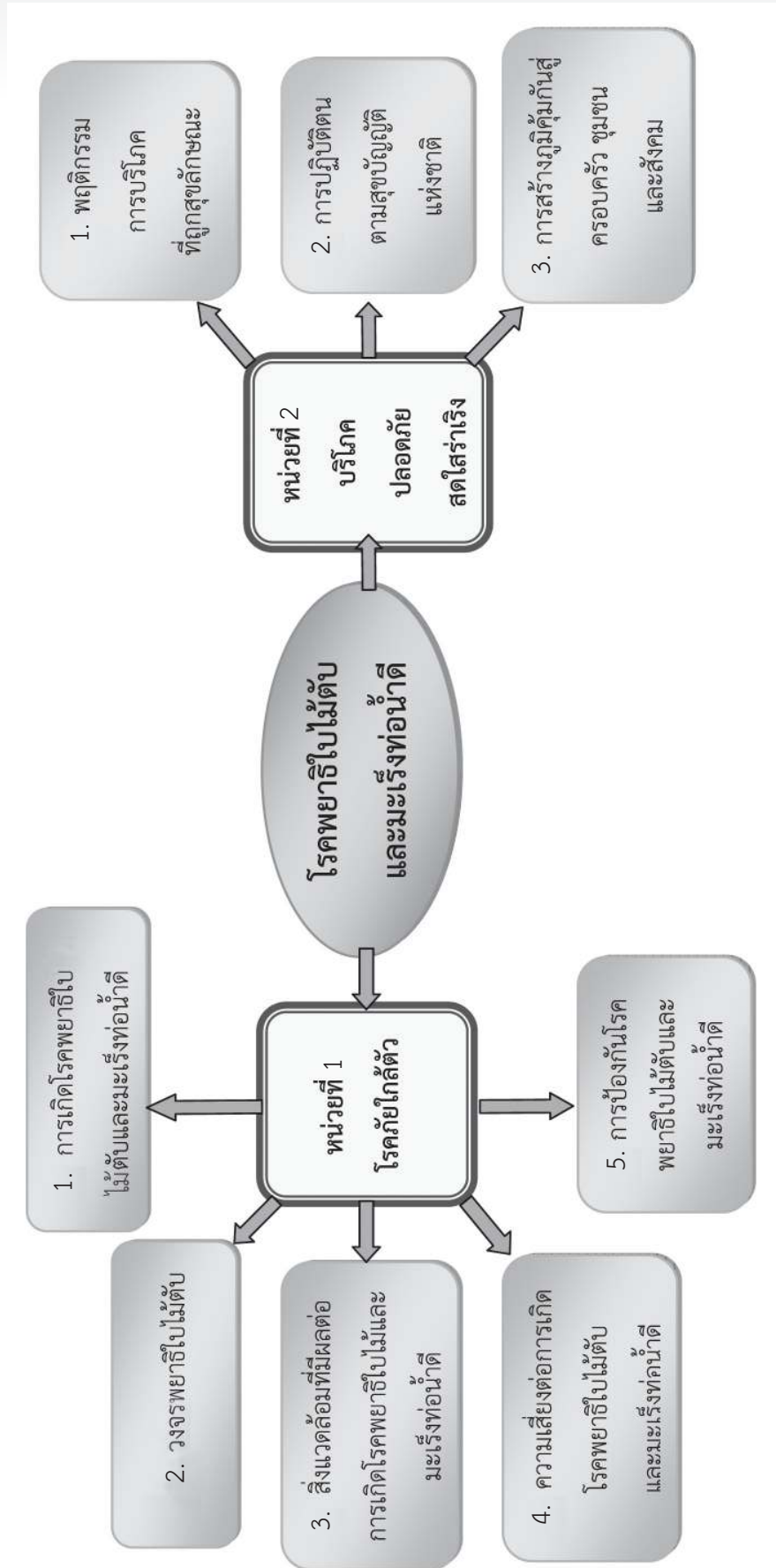
ผังมโนทัศน์ ขอบข่ายสาระการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ผังโมเดลต้นแบบของหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ผังมโนทัศน์ ขอบข่ายสาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หน่วยการเรียนรู้ /
แผนจัดการเรียนรู้
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
เวลา 10 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ / แผนการจัดการเรียนรู้

เรื่อง พยาธิใบไม้ตับ และมะเร็งท่อน้ำดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เวลา 10 ชั่วโมง

หน่วยที่	ชื่อหน่วย	ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ / เรื่อง	จำนวน ชั่วโมง
1	รู้โรค รู้ทัน ป้องกันตนเอง	- พ 4.1 ป.4/1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาของชุมชนในเรื่องโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ป.4/2 มีความรู้ความเข้าใจถึงความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ป.4/3 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ป.4/4 มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ป.4/5 มีความตระหนักถึงอันตรายที่เกิดจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ป.4/6 มีพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ ป.4/7 นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และเผยแพร่สู่ชุมชน	1. อาหารอีสานบางชนิดที่ได้มาจากปลาน้ำจืด เมื่อรับประทานแล้วมีความเสี่ยงต่อการเกิดโรค พยาธิใบไม้ตับ และมะเร็งท่อน้ำดี ทำให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพของคนในชุมชน 2. สิ่งแวดล้อมและวิถีการดำรงชีวิตในชุมชนมีผลกระทบต่อสุขภาพ เราจำเป็นต้องดูแลสุขภาพ กายและสุขภาพจิตที่ดีปลอดภัยจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี 3. วงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี พยาธิใบไม้ตับ เป็นพยาธิที่อาศัยอยู่ในทางเดินน้ำดีของตับ เป็นโรคที่ติดต่อทางอาหาร 4. การปฏิบัติตนที่เหมาะสมสามารถป้องกันโรค พยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีได้ 5. โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีสามารถป้องกันได้ หากใส่ใจและตระหนักถึงอันตรายและผลกระทบ	1. ปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในชุมชน 2. ความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี 3. วงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี 4. อันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี 5. การปฏิบัติตนในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี 6. การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี	2 1 2 1 2 2

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย	ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ / เรื่อง	จำนวน ชั่วโมง
			<p>6. การเลือกบริโภคอาหารที่ ถูกสุขลักษณะทำให้ปลอดภัย จากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะ เร็งท่อน้ำดี</p> <p>7. การสร้างภูมิคุ้มกันสู่ ครอบครัว ชุมชน สังคม และ การรักษาความสะอาดของสิ่ง แวดล้อมรอบๆ ตัวเราจะทำให้ เรามีสุขภาพกายและใจที่ดี เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันต่อ ครอบครัว ชุมชน และ สังคม</p>		

หน่วยการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
หน่วยที่ 1 รู้โรค รู้ทัน ป้องกันตนเอง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
เวลาเรียน 10 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.4/1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาของชุมชนในเรื่องโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/2 มีความรู้ความเข้าใจถึงความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/3 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/4 มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/5 มีความตระหนักถึงอันตรายที่เกิดจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/6 มีพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ

พ 4.1 ป.4/7 นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และเผยแพร่สู่ชุมชน

3. สาระสำคัญ / ความคิดรวบยอด

โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี เป็นโรคที่เกิดจากการรับประทานอาหารที่ทำจากปลาน้ำจืดที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ซึ่งเป็นมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะชุมชนที่อาศัยอยู่ใกล้แหล่งน้ำ เช่น แม่น้ำ บึง ที่มีปลาน้ำจืดมาก เราสามารถป้องกันได้ ด้วยการมีสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ รวมทั้งการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี ซึ่งจะส่งผลให้สุขภาพร่างกายแข็งแรงปลอดภัยจากโรค

4. สาระการเรียนรู้

4.1 ปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในชุมชน

4.2 ความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

4.3 วงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

4.4 อันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

4.5 การปฏิบัติตนในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

4.6 การจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

5.1 ความสามารถในการสื่อสาร

5.2 ความสามารถในการคิด

5.3 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

5.4 ความสามารถในการแก้ปัญหา

5.5 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

6. ทักษะกระบวนการ / กระบวนการคิด

- 6.1 การให้เหตุผล
- 6.2 การสรุปความรู้
- 6.3 การจัดระบบความคิดเป็นแผนภาพ
- 6.4 ทักษะการปฏิบัติตน

7. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

- 7.1 มีวินัย
- 7.2 มุ่งมั่นในการทำงาน
- 7.3 ใฝ่เรียนรู้
- 7.4 มีจิตสาธารณะ

8. ชิ้นงาน / ภาระงาน

- 8.1 ใบงาน
- 8.2 โครงงาน
- 8.3 แผ่นพับ

9. การวัดและประเมินผล

สิ่งที่วัด	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ด้านความรู้ (K) - นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ป้องกันตนเอง ครอบครัว และชุมชนจากการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ และมะเร็งท่อน้ำดี	- การทำใบงาน - การทำแบบทดสอบ	- ใบงาน - แบบทดสอบ	นักเรียนได้คะแนนจากการทำใบงานและแบบทดสอบ ร้อยละ 60 ขึ้นไปผ่านการประเมิน
ด้านทักษะ/กระบวนการ (P) - นักเรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ - นักเรียนมีทักษะในการคิดสังเคราะห์แบบเชื่อมโยง	- การสังเกต - การประเมิน	- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม - แบบประเมินการคิดวิเคราะห์	นักเรียนได้คะแนนจากการประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ คะแนน 9 - 10 ระดับดีเยี่ยม คะแนน 7 - 8 ระดับดีมาก คะแนน 5 - 6 ระดับผ่าน คะแนน 0 - 4 ระดับปรับปรุง
ด้านเจตคติ (A) - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน - มีจิตสาธารณะ	- การสังเกต - การประเมิน	- แบบประเมินการทำงานเป็นกลุ่ม - แบบประเมินการคิดวิเคราะห์ - แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	นักเรียนได้คะแนนจากการประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คะแนน 9 - 10 ระดับดีเยี่ยม คะแนน 7 - 8 ระดับดีมาก คะแนน 5 - 6 ระดับผ่าน คะแนน 0 - 4 ระดับปรับปรุง

10. กิจกรรมการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในชุมชน (2 ชั่วโมง)

ชั่วโมงที่ 1

- สนทนาเรื่องอาหารในชีวิตประจำวัน
- ทำแบบทดสอบก่อนเรียน
- สนทนาเกี่ยวกับสภาพอาหารที่ทำจากปลาที่ไม่สุกหลายๆ ชนิด
- แบ่งกลุ่มศึกษาใบความรู้เรื่องโรคพยาธิใบไม้ตับในชุมชน
- เขียนแผนผังความคิดเรื่อง ปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชน
- ส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
- อภิปราย ชักถาม
- สรุป และแสดงความคิดเห็นปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชน

ชั่วโมงที่ 2

- สนทนาปัญหาที่เกิดจากการป่วยเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชน
- แบ่งกลุ่มศึกษาใบความรู้เรื่องมะเร็งท่อน้ำดีในชุมชน
- เขียนแผนผังความคิดเรื่องมะเร็งท่อน้ำดีที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชน
- ส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
- อภิปราย ชักถาม
- สรุปและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเรื่องมะเร็งท่อน้ำดีที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี (1 ชั่วโมง)

ชั่วโมงที่ 1

- สนทนาถึงความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับ และมะเร็งท่อน้ำดี (ชนิดของปลา แหล่งน้ำ ชนิดอาหาร พฤติกรรมการกินดิบ)
- นักเรียนศึกษาใบความรู้ เรื่องความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- เขียนแผนผังความคิดเรื่องความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- สุ่มนักเรียนออกมานำเสนอผลงานของตนเองหน้าชั้นเรียน
- อภิปรายผลงาน ชักถาม
- สรุปและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 วงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี (2 ชั่วโมง)

ชั่วโมงที่ 1

- สนทนาเรื่องสิ่งแวดล้อมและวิถีการดำรงชีวิตในชุมชนที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ
- แบ่งกลุ่มศึกษาอภิปรายเรื่องวงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- เขียนแผนภาพวงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำผลงานติดที่หน้าชั้น ครูนำนักเรียนตรวจสอบ เปรียบเทียบความคิดเกี่ยวกับวงจรการเกิดโรคของแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
- อภิปรายผลงานและปรับแก้ให้ถูกต้องสมบูรณ์

ชั่วโมงที่ 2

- ทบทวนเรื่องวงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี โดยให้นักเรียนดูแผนภาพผลงานของกลุ่มที่นำไปปรับปรุงแล้ว
- สนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการช่วยให้ชุมชนปลอดภัยจากการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- นักเรียนรับฟังความรู้ เรื่องการปฏิบัติตนเพื่อให้อันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และศึกษาความรู้เพิ่มเติมจากใบความรู้
- แบ่งกลุ่มนักเรียนอภิปรายเรื่องการปฏิบัติตนให้มีความปลอดภัยจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลการอภิปรายหน้าชั้นเรียน
- สรุปและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเรื่อง ความปลอดภัยจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- นักเรียนนำผลการอภิปรายที่ครูให้คำแนะนำแล้วเขียนในกระดาษชาร์ต ตกแต่งให้สวยงามแล้วนำไปติดที่ป้ายนิเทศในชั้นเรียนหรือป้ายนิเทศต่าง ๆ ภายในบริเวณโรงเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 อันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี (1 ชั่วโมง)

ชั่วโมงที่ 1

- นักเรียนฟังเพลง “อสม.มาเตือน” แล้วร่วมกันร้องเพลง
- นักเรียนแต่ละคนบอกถึงอันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีตามความรู้เดิมของนักเรียน
- นักเรียนดูภาพผู้ป่วยโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี จากนั้นให้นักเรียนแต่ละคนศึกษาใบความรู้เรื่องอันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- ครูและนักเรียนร่วมกันเขียนแผนผังความคิด เรื่องอันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีจากที่นักเรียนได้เสนอไว้ตอนต้นและความรู้เพิ่มเติมที่นักเรียนได้จากการศึกษาใบความรู้
- นักเรียนทำใบงานเรื่องอันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเรื่องอันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 การปฏิบัติตนในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี (2 ชั่วโมง)

ชั่วโมงที่ 1

- สนทนาถึงสาเหตุที่คนในชุมชนป่วยเป็นมะเร็งท่อน้ำดี โดยครูถามนำในประเด็นต่าง ๆ
- ร่วมสนทนาถึงอันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับ โดยใช้ภาพลักษณะของคนป่วยมะเร็งท่อน้ำดีประกอบการสนทนา
- นักเรียนชมวีดิทัศน์ เรื่อง เพชฌฆาตเงียบ แล้วร่วมกันอภิปรายถึงอันตรายที่เกิดจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มศึกษาเอกสารความรู้หรือค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับพฤติกรรมกาสิโนปลาติบของคนในชุมชน (ชนิดของอาหาร) และผลกระทบของโรคพยาธิใบไม้ตับต่อชีวิตและความเป็นอยู่
- ส่งตัวแทนนำเสนอผลการศึกษาน้ำหน้าชั้นเรียน
- ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเรื่องพฤติกรรมกาสิโนปลาติบของคนในชุมชน อันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

ชั่วโมงที่ 2

- สนทนาทบทวนเกี่ยวกับพฤติกรรมการกินอาหารของคนในชุมชนที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี พร้อมทั้งบอกการเลือกบริโภคอาหารที่ถูกต้องลักษณะ
- แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มศึกษาใบความรู้ เรื่องการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี และเรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ
- นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนแผนผังความคิดเรื่องการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีแล้วส่งตัวแทนนำเสนอผลงานของกลุ่มหน้าชั้นเรียน
- ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี รวมทั้งการส่งเสริมสุขภาพสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีปลอดภัยจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- นักเรียนแต่ละคนบันทึกองค์ความรู้ที่ได้รับลงสมุด และทำใบงานเป็นการบ้าน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

(2 ชั่วโมง)

ชั่วโมงที่ 1

- สนทนาทบทวนเกี่ยวกับกิจกรรมในชีวิตประจำวันและสิ่งแวดล้อมที่เสี่ยงต่อโรคพยาธิใบไม้ตับ และมะเร็งท่อน้ำดี
- แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มศึกษาใบความรู้หรือสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เรื่องสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนแผนผังความคิดเรื่องสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
- ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย สรุป
- นักเรียนบันทึกองค์ความรู้ที่ได้รับจากการเรียน

ชั่วโมงที่ 2

- สนทนาทบทวนเกี่ยวกับกิจกรรมในชีวิตประจำวันและสิ่งแวดล้อมที่เสี่ยงต่อโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- ครูนำเสนอประเด็นสู่การอภิปรายเกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- แบ่งนักเรียนไปศึกษาเอกสารความรู้ เรื่องการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนแผนผังความคิดเรื่องการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี แล้วส่งตัวแทนนำเสนอผลงานของกลุ่มหน้าชั้นเรียน
- ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย สรุป
- นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน
- ครูและนักเรียนร่วมกันเฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

10. สื่อและแหล่งเรียนรู้

- 10.1 ภาพต่างๆ เกี่ยวข้องกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- 10.2 อินเทอร์เน็ต
- 10.3 แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน
- 10.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 10.5 เว็บไซต์ www.livercare.kku.ac.th
- 10.6 หนังสือ ความรู้พื้นฐานโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- 10.7 สื่อความรู้สำหรับเด็ก เยาวชนและประชาชน เรื่องความรู้เรื่องโรคพยาธิใบไม้ตับ
- 10.8 ใบความรู้
- 10.9 วีดิทัศน์

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

หน่วยที่ 1 รู้โรค รู้ทัน ป้องกันตนเอง

จำนวน 10 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในชุมชน

ใช้เวลา 2 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.4/1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาของชุมชนในเรื่องโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/2 มีความรู้ความเข้าใจถึงความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/3 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/4 มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/5 มีความตระหนักถึงอันตรายที่เกิดจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/6 มีพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ

พ 4.1 ป.4/7 นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และเผยแพร่สู่ชุมชน

2. ผลการเรียนรู้

นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันปัญหาของชุมชนในเรื่องโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

3. สาระสำคัญ

อาหารบางชนิดที่ทำจากปลาน้ำจืดเกล็ดขาว หากกินโดยไม่ปรุงให้สุกจะมีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ทำให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพของคนในชุมชน

4. สาระการเรียนรู้

ปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในชุมชน

5. จุดประสงค์

5.1 นักเรียนสามารถบอกปัญหาที่เกิดจากการรับประทานอาหารที่ไม่ถูกสุขลักษณะได้ (K)

5.2 นักเรียนสามารถเขียนแผนภาพปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในชุมชน (P)

5.3 นักเรียนเห็นความสำคัญของปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีที่ในชุมชน (A)

6. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

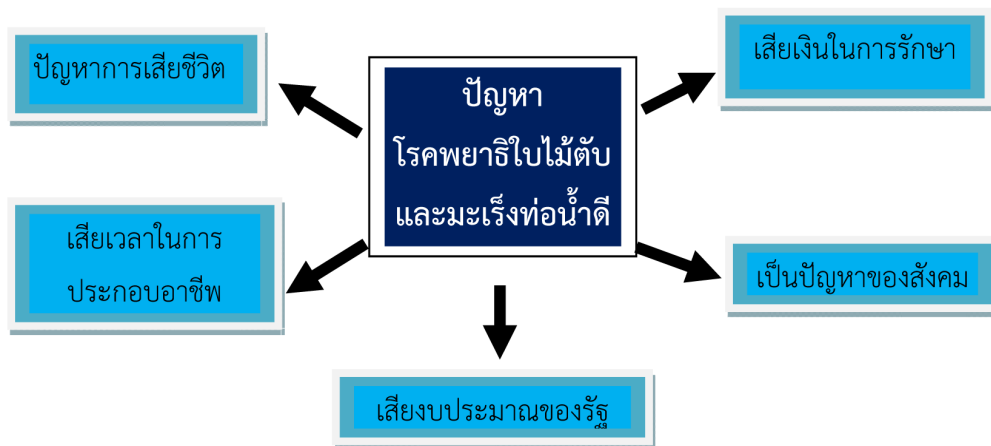
ชั่วโมงที่ 1

1. ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องอาหารในชีวิตประจำวันว่าอาหารที่นักเรียนรับประทานแต่ละวันได้มาจากที่ใดบ้าง

2. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนหน่วยที่ 1 จำนวน 10 ข้อ

3. แจกจุดประสงค์ให้นักเรียนทราบ

4. ครูนำภาพอาหารที่ทำจากปลาที่ไม่สุกหลาย ๆ ชนิด เช่น ก้อยปลา ลาบปลา ปลาต้ม ปลาจ่อม ปลาร้า ให้นักเรียนดู แล้วร่วมกันอภิปราย ชักถามในหัวข้อต่อไปนี้
 - ที่บ้านนักเรียนชอบรับประทานอาหารพวกนี้หรือไม่
 - นักเรียนรู้หรือไม่ว่าการรับประทานอาหารเหล่านี้ก่อให้เกิดโรคอะไรได้ (พยาธิใบไม้ตับ)
5. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มๆ ละ 4 - 5 คน ศึกษา ใบความรู้ เรื่อง ปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ในชุมชน
6. แต่ละกลุ่มร่วมกันเขียนแผนผังความคิด เรื่องปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในชุมชน
7. แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
8. นักเรียนและครูร่วมอภิปรายผลงาน
9. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ปัญหาที่เกิดจากการป่วยเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชน จากนั้นครูสรุปคำตอบของนักเรียน เป็นแผนภาพลงบนกระดาน ดังนี้

ชั่วโมงที่ 2

1. ให้นักเรียนดูภาพผู้ป่วยโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี แล้วสนทนาเกี่ยวกับผู้ป่วยเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชน หากคนในชุมชนเป็นโรคนี้นี้ มาก ๆ เราจะแก้ปัญหาได้อย่างไร
 2. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 - 5 คน ร่วมกันอภิปรายว่าในชุมชนของนักเรียนจะมีคนที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีหรือไม่ เพราะเหตุใดจึงเกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นในชุมชนของนักเรียน
 3. แต่ละกลุ่มนำเสนอผลการอภิปรายหน้าชั้นเรียน
 4. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีที่เกิดขึ้นในชุมชน และร่วมกันเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหา
 5. นักเรียนเขียนสรุปวิธีการแก้ปัญหาอย่างน้อยคนละ 5 ข้อในสมุดจดงานของนักเรียน
7. เครื่องมือ / สื่อ / แหล่งเรียนรู้
- 7.1 แบบทดสอบก่อนเรียน
 - 7.2 ภาพอาหารที่ทำจากปลาที่ไม่สุก
 - 7.3 ใบความรู้ เรื่อง ปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในชุมชน

- 7.4 ภาพผู้ป่วยโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- 7.5 แบบประเมินการนำเสนอผลงาน
- 7.6 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

8. การวัด / การประเมินผล

8.1 วิธีการวัดและประเมินผล

- 8.1.1 การตรวจคะแนนทดสอบก่อนเรียน
- 8.1.2 การประเมินการนำเสนอผลงาน
- 8.1.3 การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
- 8.1.4 ตรวจสอบผลการเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา

8.2 เกณฑ์การประเมิน

- 8.2.1 นักเรียนได้คะแนนการนำเสนอผลงานอยู่ในระดับดีขึ้นไป
เกณฑ์ให้คะแนน

คะแนน	16 – 20	ระดับคุณภาพ	ดีมาก
คะแนน	11 – 15	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน	6 – 10	ระดับคุณภาพ	พอใช้
คะแนน	0 – 5	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

- 8.2.2 นักเรียนได้คะแนนการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มระดับปานกลางขึ้นไป
เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	13 - 15	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน	8 - 12	ระดับคุณภาพ	ปานกลาง
คะแนน	5 - 7	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

- 8.2.3 นักเรียนบอกวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างน้อย 4 ข้อขึ้นไป

9. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

10. กิจกรรมเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

11. บันทึกผลหลังสอน

.....
.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ครูผู้สอน
(.....)
...../...../.....

12. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ผู้บริหารสถานศึกษา
(.....)
...../...../.....

แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง ไข้โรค ไข้หวัด ป้องกันตนเอง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาพลศึกษา
เวลา 20 นาที

ชื่อ..... โรงเรียน เลขที่

คำสั่ง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ในข้อความที่ นักเรียนเห็นว่าถูก และทำเครื่องหมาย × หน้าข้อความที่นักเรียน
เห็นว่าผิด

-1. พยาธิไม้ตับเป็นหนอนพยาธิที่มีรูปร่างคล้ายใบไม้
-2. ปลาขาวสร้อยเป็นปลาที่มีเกล็ด
-3. เราควรรับประทานปลาน้ำจืดเกล็ดขาว โดยทำให้สุกเสียก่อน
-4. หอยไซเป็นแหล่งเพาะตัวอ่อนพยาธิใบไม้ตับ
-5. นักเรียนควรถ่ายอุจจาระในแหล่งน้ำตามธรรมชาติ
-6. ปลาร้า ปลาสาม ปลาจ่อม สามารถรับประทานได้โดยไม่ต้องทำให้สุก
-7. โรคเมะเร็งท่อน้ำดีเป็นโรคเมะเร็งอันดับหนึ่งในภาคอีสาน
-8. โรคพยาธิใบไม้ตับเกิดในเฉพาะภาคอีสานเท่านั้น
-9. นักเรียนควรล้างมือด้วยสบู่และน้ำสะอาด ก่อนรับประทานอาหารและหลังขับถ่าย
-10. การตรวจอุจจาระเป็นการหาเชื้อโรคพยาธิใบไม้ตับเบื้องต้น

เฉลย

ข้อ 1 ✓ ข้อ 2 ✓ ข้อ 3 ✓ ข้อ 4 ✓ ข้อ 5 × ข้อ 6 × ข้อ 7 ✓ ข้อ 8 × ข้อ 9 ✓ ข้อ 10 ✓

ใบความรู้

เรื่อง ปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในชุมชน

โรคพยาธิใบไม้ตับยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญทางด้านสาธารณสุขของประเทศไทย คนติดเชื้พยาธิโดยการกินปลาที่มีระยะติดต่อ เช่น ก้อยปลา ปลาสาม ปลาจ่อม ปลาร้าดิบ ผู้ป่วยระยะแรกๆ มักจะไม่มีอาการ เมื่อมีพยาธิสะสมมากๆ เป็นเวลานานจะทำให้เกิดอาการท้องอืด แน่นท้อง เจ็บบริเวณชายโครงขวา ถ้าปล่อยไว้นานๆ จะมีอาการอักเสบของท่อน้ำดี ตีชัน ตับโต มีไข้ ระยะสุดท้ายของโรค ผู้ป่วยจะผอมซีด บวม มีน้ำในช่องท้องหรือท้องมาน และเกิดมะเร็งท่อน้ำดี

ผลของการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ก่อให้เกิดปัญหาหลายด้านด้วยกันดังนี้

1. ปัญหาด้านสุขภาพ ทั้งทางร่างกายที่เกิดการทุกข์ทรมานจากอาการป่วย และอาจส่งผลต่อชีวิตได้ และผลกระทบต่อด้านจิตใจ อาจส่งผลต่อสภาพจิตใจของผู้ป่วย คนใกล้ชิดและครอบครัว
2. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ทำให้สูญเสียค่าใช้จ่ายในการรักษา ทั้งค่ายา ค่าเดินทางมารักษา และสูญเสียรายได้จากการทำงาน ถ้าเกิดอาการเจ็บป่วยจนไม่สามารถทำงานได้ อีกด้านหนึ่งรัฐบาลต้องหางบประมาณในการมาช่วยในการรักษาด้วย
3. ปัญหาด้านครอบครัวและสังคม การเจ็บป่วยย่อมส่งผลต่อครอบครัว ที่ต้องมาดูแลคนป่วย และถ้าป่วยเป็นระยะเวลานาน ต้องมีญาติที่ต้องดูแลใกล้ชิด อาจต้องขาดงานหรือไม่ได้ไปเรียนหนังสือ
4. ปัญหาต่อประเทศชาติ ที่ต้องสูญเสีย ทรัพยากร และบุคลากร ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

หน่วยที่ 1 รู้โรค รู้ทัน ป้องกันตนเอง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

จำนวน 10 ชั่วโมง

ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.4/1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาของชุมชนในเรื่องโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/2 มีความรู้ความเข้าใจถึงความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/3 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/4 มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/5 มีความตระหนักถึงอันตรายที่เกิดจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/6 มีพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ

พ 4.1 ป.4/7 นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และเผยแพร่สู่ชุมชน

3. สาระสำคัญ

สิ่งแวดล้อมและวิถีการดำรงชีวิตในชุมชนมีผลกระทบต่อสุขภาพ เราจำเป็นต้องดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีปลอดภัยจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

4. สาระการเรียนรู้

ความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

5. จุดประสงค์

5.1 นักเรียนสามารถบอกความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีได้ (K)

5.2 นักเรียนสามารถเขียนแผนผังความคิดความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี (P)

5.3 นักเรียนมีความตระหนักการดูแลสุขภาพให้ปลอดภัยจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี (A)

6. กิจกรรมการเรียนรู้

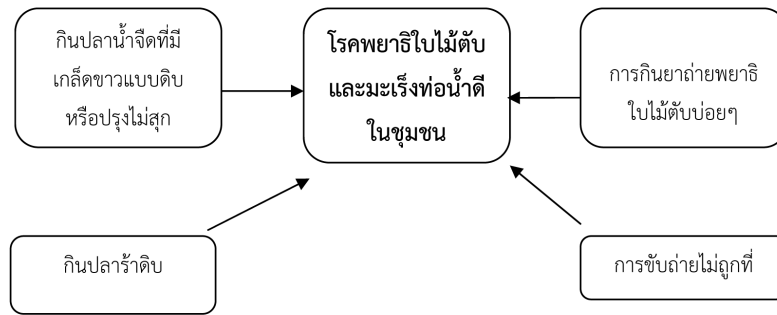
6.1 ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมและวิถีการดำรงชีวิตในชุมชนมีผลกระทบต่อสุขภาพของนักเรียนหรือไม่ อย่างไร โดยให้ดูภาพผู้ป่วยโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี และภาพอาหารที่ทำจากปลาที่ไม่สุก

6.2 แจกจุดประสงค์ให้นักเรียนทราบ

6.3 แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 - 5 คน อภิปรายถึงเรื่องความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในชุมชน โดยศึกษาใบความรู้ เรื่อง ความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี แล้วร่วมกันเขียนแผนผังความคิดความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในชุมชน

6.4 แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอแผนผังความคิดความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในชุมชนหน้าชั้นเรียน

6.5 นักเรียนและครู ร่วมกันสรุป และแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมและวิถีการดำรงชีวิตในชุมชน เป็นแผนภาพลงบนกระดานพร้อมให้นักเรียนดูภาพปลาน้ำจืดที่มีเกล็ดในชุมชน ดังนี้

6.6 นักเรียนอ่านแผนภูมิหลักสุขภาพบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ

6.7 นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อสรุปที่ได้มาปรับปรุงแผนผังความคิดของกลุ่ม ให้ถูกต้องสมบูรณ์

6.8 ให้นักเรียนทำใบงานรายคน

7. เครื่องมือ / สื่อ / แหล่งเรียนรู้

7.1 ภาพผู้ป่วยโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

7.2 ภาพอาหารที่ทำจากปลาที่ไม่สุก

7.3 ภาพปลาน้ำจืดที่มีเกล็ดในชุมชน

7.4 ใบความรู้ เรื่อง ความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

7.5 ใบความรู้เรื่องสุขภาพบัญญัติแห่งชาติ (National Health Disciplines) 10 ประการ

7.6 ใบงานการเขียนแผนผังความคิด

7.7 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

8. การวัด / การประเมินผล

8.1 วิธีการวัดและประเมินผล

8.1.1 การตรวจใบงาน

8.1.2 การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

8.2 เกณฑ์การประเมิน

8.2.1 นักเรียนได้คะแนนจากการทำใบงานร้อยละ 60 ขึ้นไป ผ่านการประเมิน

8.2.2 นักเรียนได้คะแนนการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มระดับปานกลางขึ้นไป

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	13 - 15	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน	8 - 12	ระดับคุณภาพ	ปานกลาง
คะแนน	5 - 7	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

9. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

10. กิจกรรมเสนอแนะ

.....
.....
.....

11. บันทึกผลหลังสอน

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ครูผู้สอน
(.....)
...../...../.....

12. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ผู้บริหารสถานศึกษา
(.....)
...../...../.....

ใบความรู้

เรื่อง ความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

โรคพยาธิใบไม้ตับ มีสาเหตุมาจากพยาธิที่มีชื่อเรียกว่า พยาธิใบไม้ตับ ที่มีรูปร่างคล้ายใบไม้ พยาธิตัวเต็มวัยอาศัยอยู่ในร่างกายของคนเรา โดยพบอยู่ในทางเดินท่อน้ำดี และท่อน้ำดีส่วนปลายที่อยู่ในตับ พยาธิตัวนี้เข้ามาอยู่ในร่างกายของคนได้โดยการกินอาหารประเภทปลาน้ำจืดเกล็ดขาวที่มีตัวอ่อนพยาธิที่มีชีวิตอยู่เข้าไป เช่น ปลาตะเพียน ปลาแม่สะแด้ง ปลาชาวนา ปลาชิว ปลาสร้อย ปลาแก้มขี้ ปลาสุต เป็นต้น รวมทั้งอาหารที่ทำจากปลาน้ำจืดเกล็ดขาวที่ปรุงไม่สุก เช่น ปลาร้า ปลาจ่อม ปลาจ่อม

เมื่อพยาธิใบไม้ตับอยู่ในร่างกายคน เมื่อถึงลำไส้เล็ก ตัวอ่อนพยาธิจะเดินทางต่อไปจนถึงท่อน้ำดีส่วนปลายที่อยู่ในตับแล้วเจริญเป็นตัวเต็มวัย จากนั้นพยาธิจะวางไข่ ซึ่งจะผ่านออกมากับน้ำดี และถูกขับถ่ายออกมากับอุจจาระ จากนั้นไข่พยาธิในอุจจาระจะถูกกินโดยหอยน้ำจืดคือ หอยไซ เมื่อตัวอ่อนพยาธิเจริญในหอยไซ แล้วจะไชออกมาจากตัวหอยอยู่ในน้ำตื้นๆ และไชเข้าได้ครีบบลาน้ำจืด เกล็ดขาว และติดต่อเข้าสู่คนอีกครั้ง ส่วนอันตรายจะเกิดขึ้นมากขึ้นขึ้นอยู่กับจำนวนพยาธิที่สะสมในตัวเรา ตัวพยาธิจะดูดเกาะผนังของท่อน้ำดีทำให้เกิดการระคายเคือง สารที่พยาธิใบไม้ตับขับถ่ายทำให้ท่อน้ำดีอักเสบและเยื่อผนังท่อน้ำดีหนาขึ้น ถ้าเข้าสู่กระแสเลือด จะทำให้โลหิตเป็นพิษ ผู้ป่วยมีอาการดีซ่าน ตาเหลือง ตัวเหลือง มีไข้ ตับโต ในระยะนี้ถ้ารักษายังมีโอกาสหาย แต่ถ้าตับถูกทำลายถาวรทางเดินน้ำดีอุดตัน อาการดีซ่านเพิ่มมากขึ้น ตับโตมากขึ้น ภูน้ำดีโป่งพอง มีโอกาสเกิดมะเร็งท่อน้ำดี และเสียชีวิตได้

ความเสี่ยงต่อการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

1. ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อเกี่ยวกับอาหาร การกินอาหารประเภทปลาน้ำจืดเกล็ดขาวดิบ หรือ ดิบๆ สุกๆ เช่น ก้อยปลา ส้มปลา
2. เมื่อประชาชนออกไปทำนา ทำไร่ มักจะถ่ายอุจจาระนอกส้วม ถ่ายอุจจาระบนพื้นดิน หรือถ่ายอุจจาระตามพุ่มไม้ หรือ ถ่ายลงในน้ำ เมื่อฝนตกลงมาก็จะชะอุจจาระที่มีไข่พยาธิใบไม้ตับลงไป
3. พฤติกรรมการกินปลาร้าดิบ ซึ่งปลาร้าดิบมีสารก่อมะเร็ง (ไนโตรซามีน) และถ้าเป็นปลาร้าที่ทำใหม่ ๆ อาจมีตัวอ่อนระยะติดต่อของพยาธิใบไม้ตับได้
4. มีประวัติการติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับ หรือมีญาติสายตรง ได้แก่ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย พี่น้อง ลุง ป้า น้า อาป่วยด้วยโรคมะเร็งท่อน้ำดี
5. มีประวัติเคยกินยาฆ่าพยาธิใบไม้ตับซ้ำซากหลาย ๆ ครั้ง

ใบงาน

เรื่อง ความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

ชื่อ-สกุล..... โรงเรียน เลขที่..... ชั้น.....

คำชี้แจง

ให้นักเรียนบอกความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในชุมชน โดยให้เขียนเป็นแผนผังความคิด และระบายสีให้สวยงาม

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

หน่วยที่ 1 รู้โรค รู้ทัน ป้องกันตนเอง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 วงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

จำนวน 10 ชั่วโมง

ใช้เวลา 2 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.4/1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาของชุมชนในเรื่องโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/2 มีความรู้ความเข้าใจถึงความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/3 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/4 มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/5 มีความตระหนักถึงอันตรายที่เกิดจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/6 มีพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ

พ 4.1 ป.4/7 นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และเผยแพร่สู่ชุมชน

3. สาระสำคัญ

วงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี พยาธิใบไม้ตับเป็นพยาธิที่อาศัยอยู่ในท่อน้ำดีในตับ เป็นโรคที่ติดต่อทางอาหาร

4. สาระการเรียนรู้

วงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

5. จุดประสงค์

5.1 นักเรียนสามารถอธิบายวงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีได้ (K)

5.2 นักเรียนสามารถเขียนแผนภาพแสดงวงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี (P)

5.3 นักเรียนเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี (A)

6. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ชั่วโมงที่ 1

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและวิถีการดำรงชีวิตของคนในชุมชน ถามนักเรียนว่าสิ่งแวดล้อมและวิถีการดำรงชีวิตในชุมชนหนึ่ง ๆ มีผลต่อสุขภาพของคนในชุมชนนั้นหรือไม่ อย่างไร

2. แจกจุดประสงค์ให้นักเรียนทราบ

3. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มๆ ละ 4 - 5 คน ให้ร่วมกันอภิปรายว่าโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

มีวงจรการเกิดได้อย่างไร แล้วเขียนเป็นแผนภาพวงจรตามความเข้าใจของแต่ละกลุ่ม

4. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำผลงานมาติดที่หน้าชั้น ครูนำนักเรียนตรวจสอบ เปรียบเทียบความคิดเกี่ยวกับวงจรการเกิดโรคของแต่ละกลุ่มว่ามีความเหมือนและความต่างอย่างไร

5. ให้นักเรียนดูภาพวงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ครูอธิบายความรู้เพิ่มเติมแล้วให้นักเรียนนำผลงานของกลุ่มตนเองกลับไปปรับแก้ให้ถูกต้องสมบูรณ์

ชั่วโมงที่ 2

1. ครูทบทวนเรื่องวงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีโดยให้นักเรียนดูแผนภาพผลงานของกลุ่มที่นำไปปรับปรุงแล้ว

2. ครูถามนักเรียนว่า หากเราต้องการให้ชุมชนของเราปลอดภัยจากการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี เราจะมีวิธีการอย่างไรบ้าง ให้นักเรียนแต่ละคนแสดงความคิดเห็นแล้วครูเขียนทุกความเห็นไว้ บนกระดาน

3. นักเรียนรับฟังความรู้ เรื่องการปฏิบัติตนเพื่อให้ปลอดภัยจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และศึกษาความรู้เพิ่มเติมจากใบความรู้

4. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มๆ ละ 4 - 5 คน แล้วนำความคิดเห็นของนักเรียนที่ครูเขียนไว้บนกระดานและความรู้จากการฟังเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมาร่วมกันอภิปราย และสรุปถึงการปฏิบัติตนเพื่อให้ปลอดภัยจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีโดยครูดูแลและให้คำแนะนำแต่ละกลุ่ม

5. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำผลการอภิปรายที่ครูให้คำแนะนำแล้วเขียนในกระดาษชาร์ต ตกแต่งให้สวยงามแล้วนำไปติดที่ป้ายนิเทศให้ชั้นเรียนหรือป้ายนิเทศต่าง ๆ ภายในบริเวณโรงเรียน

7. เครื่องมือ / สื่อ / แหล่งเรียนรู้

7.1 ใบความรู้ เรื่องวงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี และภาพวงจรชีวิตพยาธิใบไม้ตับ

7.2 เจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

7.3 ใบงาน เรื่อง การวาดแผนภาพวงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

7.4 กระดาษชาร์ตและปากกาเขียนกระดาษชาร์ต

7.5 สีเขียนหรือสีไม้

7.6 แบบประเมินผลงานนักเรียน

7.7 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

8. การวัด / การประเมินผล

8.1 วิธีการวัดและประเมินผล

8.1.1 การตรวจใบงาน

8.1.2 การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

8.2 เกณฑ์การประเมิน

8.2.1 นักเรียนได้คะแนนจากการทำใบงานร้อยละ 60 ขึ้นไป ผ่านการประเมิน

8.2.2 นักเรียนได้คะแนนการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มระดับปานกลางขึ้นไป

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	13 - 15	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน	8 - 12	ระดับคุณภาพ	ปานกลาง
คะแนน	5 - 7	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

9. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

10. กิจกรรมเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....

11. บันทึกผลหลังสอน

.....
.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ครูผู้สอน
(.....)
...../...../.....

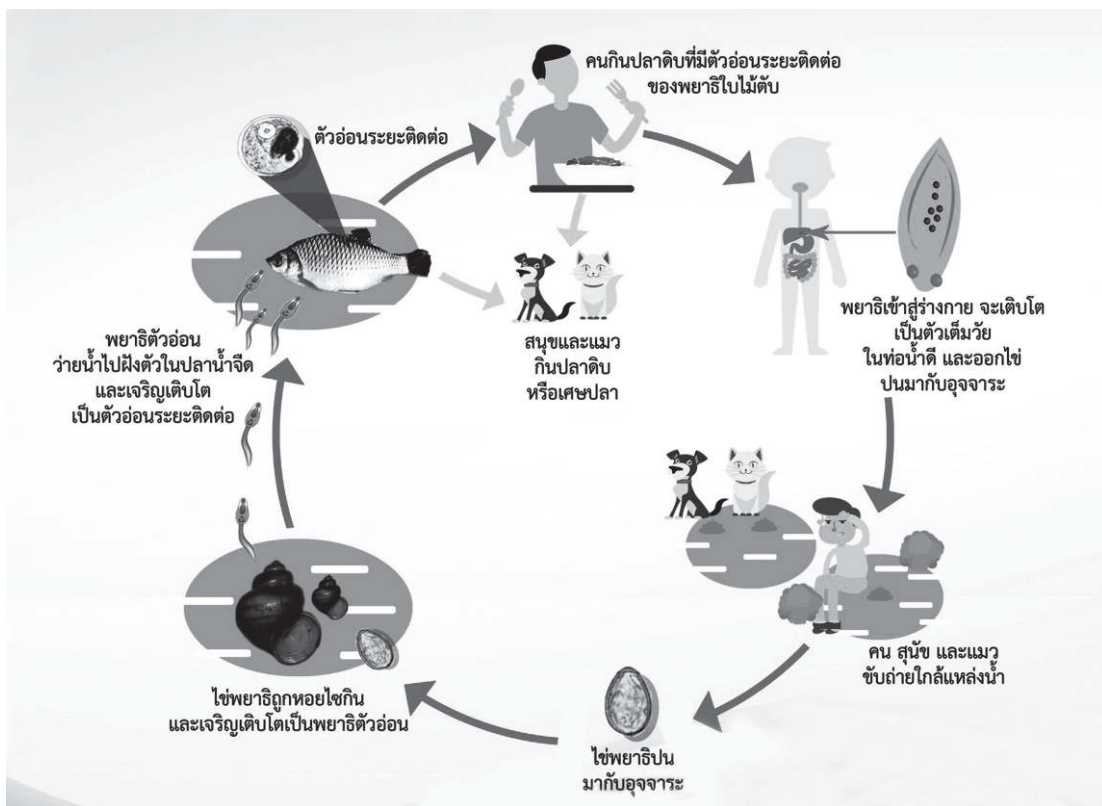
12. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ผู้บริหารสถานศึกษา
(.....)
...../...../.....

ใบความรู้ เรื่อง วงจรโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในชุมชน

วงจรชีวิตของพยาธิใบไม้ตับ พยาธิตัวเต็มวัยอาศัยอยู่ในท่อน้ำดีที่อยู่ในตับของคน สุนัขและแมว พยาธิตัวเต็มวัยผสมพันธุ์แล้วสร้างไข่จำนวนมาก ซึ่งไข่ของพยาธิชนิดนี้มีขนาดเล็กสีน้ำตาลเหลือง ไข่ที่ออกมาจะปะปนมากับน้ำดีและลงสู่ลำไส้เล็ก จากนั้นออกสู่ภายนอกร่างกายโดยการถ่ายอุจจาระ หากไข่ตกลงสู่น้ำจะถูกหอยน้ำจืดขนาดเล็กบางชนิดที่มีความสามารถเป็นพาหะชั้นที่ 1 กินเข้าไป ตัวอ่อนที่อยู่ในไข่พยาธิจะใช้เวลาเจริญในหอยประมาณ 6 - 8 สัปดาห์ จึงออกจากหอยและว่ายน้ำไปไข่เข้าได้แก่ลึตของปลาน้ำจืด (เช่น ปลาดุก ปลาช่อน ปลาขาว ปลาสร้อย ปลากระสูบ ปลาแม่สะแตง ปลาชิว ปลาแก้มขี้ ปลาชานนา) แล้วเจริญเป็นพยาธิตัวอ่อนระยะติดต่อในเนื้อปลา ซึ่งใช้เวลาประมาณ 4 สัปดาห์ เมื่อคนหรือสุนัข และแมว กินเนื้อปลาที่ปรุงไม่สุกหรือดิบ ก็จะได้รับตัวอ่อนพยาธิระยะติดต่อเข้าไป และเมื่อน้ำย่อยในกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กย่อยเนื้อปลาและผนังหุ้มตัวอ่อนของพยาธิ ก็จะทำให้ตัวอ่อนของพยาธิออกมาและคืบคลานเข้าไปในระบบท่อน้ำดี ผ่านทางรูเปิดที่ลำไส้เล็กและเจริญเติบโตเป็นพยาธิตัวเต็มวัยต่อไป

อาหารก่อโรค ที่เสี่ยงต่อพยาธิใบไม้ตับที่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนิยมกินที่ทำ จากปลาที่ปรุงไม่สุก เช่น ก้อยปลา ปลาสด ปลาต้ม ปลาจ่อม หมี่ปลา ปลาหมกไฟ ปลาปิ้ง ลาบปลา ปลาร้า แจ่วบอง ซึ่งตัวอ่อนของพยาธิระยะติดต่อยังมีชีวิตอยู่ และสามารถเจริญเติบโตเป็นพยาธิตัวเต็มวัยในท่อน้ำดีภายในตับได้ นอกจากพยาธิใบไม้ตับที่เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดมะเร็งของท่อน้ำดีแล้ว ยังพบว่ามีสารไนโตรซามีน (Nitrosamine) ซึ่งเป็นสารก่อมะเร็งในอาหารพวกโปรตีนหมัก เช่น ปลาร้า ปลาต้ม หมูส้ม แหนม และอาหารพวกเนื้อสัตว์ที่ผสมดินประสิว เช่น กุนเชียง ไส้กรอก เนื้อเค็ม ปลาเค็มก็เป็นปัจจัยเสริมก่อโรคด้วย

ใบงาน

เรื่อง การวาดแผนภาพวงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

ชื่อ-สกุล..... โรงเรียนเลขที่.....ชั้น.....

คำชี้แจง

ให้นักเรียนวาดแผนภาพวงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ตามความคิดของนักเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

หน่วยที่ 1 รู้โรค รู้ทัน ป้องกันตนเอง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 อันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

จำนวน 10 ชั่วโมง

ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.4/1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาของชุมชนในเรื่องโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/2 มีความรู้ความเข้าใจถึงความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/3 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/4 มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/5 มีความตระหนักถึงอันตรายที่เกิดจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/6 มีพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกต้องลักษณะ

พ 4.1 ป.4/7 นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และเผยแพร่สู่ชุมชน

3. สาระสำคัญ

การปฏิบัติตนที่เหมาะสมสามารถป้องกันอันตรายที่เกิดจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีได้

4. สาระการเรียนรู้

อันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

5. จุดประสงค์

5.1 นักเรียนสามารถบอกสาเหตุ อาการ และผลที่เกิดจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีได้ (K)

5.2 นักเรียนสามารถเขียนแผนผังความคิดอันตรายที่เกิดจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีได้ (P)

5.3 นักเรียนตระหนักถึงอันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีที่ในชุมชน (A)

6. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

6.1 นักเรียนฟังเพลง “อสม.มาเตือน” แล้วร่วมกันร้องเพลง

6.2 ให้นักเรียนแต่ละคนบอกถึงอันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีตามที่นักเรียนทราบ

6.3 ให้นักเรียนดูภาพผู้ป่วยโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี จากนั้นให้นักเรียนแต่ละคนศึกษาใบความรู้เรื่องอันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

6.4 ครูและนักเรียนร่วมกันเขียนแผนผังความคิดเรื่องอันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีจากที่นักเรียนได้เสนอไว้ตอนต้นและความรู้เพิ่มเติมที่นักเรียนได้จากการศึกษาใบความรู้

6.5 ให้นักเรียนทำใบงานเรื่องอันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

6.6 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเรื่องอันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

7. เครื่องมือ / สื่อ / แหล่งเรียนรู้

- 7.1 เพลง “อสม.มาเตือน”
- 7.2 ภาพผู้ป่วยโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- 7.3 ใบความรู้ เรื่อง อันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- 7.4 ใบงาน เรื่อง อันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- 7.5 แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนเป็นรายบุคคล

8. การวัด / การประเมินผล

8.1 วิธีการวัดและประเมินผล

- 8.1.1 การตรวจใบงาน
- 8.1.2 การสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนเป็นรายบุคคล

8.2 เกณฑ์การประเมิน

- 8.2.1 นักเรียนตอบคำถามในใบงานได้อย่างน้อย 7 ข้อขึ้นไป
- 8.2.2 นักเรียนได้คะแนนจากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนเป็นรายบุคคลระดับปานกลางขึ้นไป

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน 8 - 10	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน 5 - 7	ระดับคุณภาพ	ปานกลาง
คะแนน 0 - 4	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

9. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

10. กิจกรรมเสนอแนะ

.....
.....

11. บันทึกผลหลังสอน

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ครูผู้สอน
(.....)
...../...../.....

12. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....

(ลงชื่อ)ผู้บริหารสถานศึกษา
(.....)

ใบความรู้

เรื่อง อันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

คนติดโรคพยาธิใบไม้ตับจากการกินอาหารที่ปรุงจากปลา น้ำจืดเกล็ดขาวที่มีตัวอ่อนพยาธิใบไม้ตับอยู่ในเนื้อปลาแบบปรุงดิบๆ หรือ ดิบ ๆ สุก ๆ เมื่อคนกินอาหารที่ปรุงดิบๆ หรือดิบๆ สุกๆ เข้าไปเท่ากับคนนั้นได้กินเอาตัวอ่อนพยาธิใบไม้ตับเข้าไปด้วย เมื่อถึงลำไส้เล็ก ตัวอ่อนพยาธิจะเดินทางต่อไปจนถึงท่อน้ำดีส่วนปลายที่อยู่ในตับแล้วเจริญเป็นพยาธิใบไม้ตับตัวเต็มวัย จากนั้นพยาธิจะวางไข่ ไข่พยาธิใบไม้ตับจะผ่านออกมากับน้ำดีแล้วถูกขับถ่ายออกมาปนกับอุจจาระของคนที่เป็นโรค ไข่พยาธิในอุจจาระที่มีตัวอ่อนอยู่ภายในจะถูกกินโดยหอยน้ำจืด เรียก หอยปีไทเนีย หรือ หอยไซ เมื่อหอยกินพยาธิแล้ว ตัวอ่อนพยาธิจะเจริญเติบโตแล้วไข่ออกมาจากตัวหอยว่ายในน้ำบริเวณตื้นๆ (เมื่อพบปลา น้ำจืดเกล็ดขาวตระกูลปลาตะเพียนที่มีอยู่ในประเทศไทยประมาณ 110 ชนิด) จะไข่เข้าทางใต้ครีบ แล้วเข้าอยู่ในเนื้อปลาและที่เกล็ดปลา รวมระยะเวลาช่วงจากคนเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับผ่านหอยและเข้าปลา แล้วแพร่โรค โดยติดต่อเข้าสู่คนอีกครั้ง ใช้เวลาประมาณ 3 เดือน คนที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ สามารถแพร่กระจายไข่พยาธิใบไม้ตับออกมาจากร่างกายได้นานถึง 30 ปี อย่างไรก็ตามโรคพยาธิใบไม้ตับนี้ไม่ติดต่อโดยตรงจากคนสู่คน

อันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับ

เมื่อพยาธิใบไม้ตับอยู่ในร่างกายคนแล้วอันตรายจะเกิดขึ้นมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับจำนวนตัวพยาธิที่สะสม พยาธิดูดเกาะผนังของท่อน้ำดีทำให้เกิดการระคายเคือง สารที่พยาธิใบไม้ตับขับถ่ายทำให้ท่อน้ำดีอักเสบ และเยื่อผนังท่อน้ำดีหนาขึ้น ถ้าพยาธิหรือสารที่พยาธิปล่อยออกมาจากท่อน้ำดีเข้าสู่กระแสเลือด จะทำให้โลหิตเป็นพิษ ซึ่งผู้ป่วยจะมีอาการดีซ่าน มีไข้ ตับโต ระยะเวลาถ้ารักษายังมีโอกาสหาย แต่ถ้าตับถูกทำลายถาวร ทางเดินน้ำดีอุดตัน อาการดีซ่านเพิ่มมากขึ้น ตับโตมากขึ้น ถุงน้ำดีโป่งพอง มีโอกาสเกิดเป็นมะเร็งท่อน้ำดีและ เสียชีวิตได้

ใบงาน
เรื่อง อันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

ชื่อ-สกุล.....โรงเรียน.....เลขที่.....ชั้น.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ (คะแนนเต็ม 10 คะแนน)

1. จงบอกสาเหตุของการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี มาอย่างน้อย 3 ข้อ

.....
.....
.....
.....

2. จงบอกถึงอาการของคนที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ มาอย่างน้อย 3 ข้อ

.....
.....
.....
.....

3. จงบอกผลของการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี มาอย่างน้อย 4 ข้อ

.....
.....
.....
.....

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

หน่วยที่ 1 รู้โรค รู้ทัน ป้องกันตนเอง

จำนวน 10 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 การปฏิบัติตนในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ใช้เวลา 2 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.4/1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาของชุมชนในเรื่องโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/2 มีความรู้ความเข้าใจถึงความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/3 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/4 มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/5 มีความตระหนักถึงอันตรายที่เกิดจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/6 มีพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ

พ 4.1 ป.4/7 นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และเผยแพร่สู่ชุมชน

3. สาระสำคัญ

3.1 โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีสามารถป้องกันได้หากใส่ใจและตระหนักถึงอันตรายและผลกระทบ

3.2 การเลือกบริโภคอาหารที่ถูกสุขลักษณะทำให้ปลอดภัยจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

4. สาระการเรียนรู้

4.1 อันตรายและผลกระทบของโรคพยาธิใบไม้ตับต่อร่างกาย

4.2 การปฏิบัติตนในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

5. จุดประสงค์

5.1 นักเรียนสามารถบอกพฤติกรรมการบริโภคที่ช่วยให้ปลอดภัยจากการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีได้ (K)

5.2 นักเรียนสามารถเขียนแผนภาพแสดงการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี (P)

5.3 นักเรียนเลือกรับประทานอาหารและมีพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ (A)

6. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1

1. ครูสนทนากับนักเรียนถึงสาเหตุที่คนในชุมชนป่วยเป็นมะเร็งท่อน้ำดี โดยครูถามนำในประเด็นต่าง ๆ เช่น ใครเคยกิน.....บ้าง หรือ, ใครเคยเห็นคนกิน.....บ้าง, ชุมชนเรามีคนกิน.....บ่อยแค่ไหน

จากนั้นร่วมสนทนาถึงอันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับ โดยใช้ภาพลักษณะของคนป่วยมะเร็งท่อน้ำดีประกอบการสนทนา เพื่อให้เกิดความเข้าใจและตระหนักในพิษภัยของโรคดังกล่าว

2. นักเรียนชมวีดิทัศน์ เรื่องเพชฌฆาตเงียบ แล้วร่วมกันอภิปรายถึงอันตรายที่เกิดจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

3. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 - 5 คน ศึกษาเอกสารความรู้หรือค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับพฤติกรรมการกินปลาดิบของคนในชุมชน (ชนิดของอาหาร) และผลกระทบของโรคพยาธิใบไม้ตับต่อชีวิตและความเป็นอยู่

4. ส่งตัวแทนนำเสนอผลการศึกษาน้ำชั้นเรียน

5. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเรื่องพฤติกรรมการกินปลาดิบของคนในชุมชน อันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

ชั่วโมงที่ 2

1. ครูและนักเรียน ร่วมสนทนาทบทวนเกี่ยวกับพฤติกรรมการกินอาหารของคนในชุมชนที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี พร้อมทั้งบอกการเลือกบริโภคอาหารที่ถูกสุขลักษณะ

2. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 - 5 คน ศึกษาใบความรู้ เรื่อง การปฏิบัติตนในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี รวมทั้งการส่งเสริมสุขภาพสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีปลอดภัยจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีจากใบความรู้ เรื่อง สุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ

3. นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนแผนผังความคิดเรื่องการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ และมะเร็งท่อน้ำดีแล้วส่งตัวแทนนำเสนอผลงานของกลุ่มหน้าชั้นเรียน

4. ครูและนักเรียน ร่วมกันอภิปรายการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี รวมทั้งการส่งเสริมสุขภาพสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีปลอดภัยจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

5. ให้นักเรียนแต่ละคนบันทึกองค์ความรู้ที่ได้รับลงสมุด และทำใบงานเป็นการบ้าน

7. เครื่องมือ / สื่อ / แหล่งเรียนรู้

7.1 วีดิทัศน์เกี่ยวกับโรคมะเร็งท่อน้ำดี เรื่อง เพชฌฆาตเงียบ

7.2 ใบความรู้เรื่องการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

7.3 ใบความรู้เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ (National Health Disciplines) 10 ประการ

7.4 ใบงาน

7.5 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

7.6 แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนเป็นรายบุคคล

8. การวัด / การประเมินผล

8.1 วิธีการวัดและประเมินผล

8.1.1 การตรวจใบงาน

8.1.2 การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

8.1.3 การสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนเป็นรายบุคคล

8.2 เกณฑ์การประเมิน

8.2.1 นักเรียนได้คะแนนจากการทำใบงานร้อยละ 60 ขึ้นไป ผ่านการประเมิน

8.2.2 นักเรียนได้คะแนนจากการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มระดับปานกลางขึ้นไป

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน 13 - 15 ระดับคุณภาพ ดี

คะแนน 8 - 12 ระดับคุณภาพ ปานกลาง

คะแนน 5 - 7 ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

8.2.3 นักเรียนได้คะแนนจากการประเมินพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนเป็นรายบุคคลระดับปานกลาง
ขึ้นไป

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน 8 - 10 ระดับคุณภาพ ดี

คะแนน 5 - 7 ระดับคุณภาพ ปานกลาง

คะแนน 0-4 ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

9. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

10. กิจกรรมเสนอแนะ

.....
.....
.....

11. บันทึกผลหลังสอน

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ครูผู้สอน

(.....)

...../...../.....

12. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ผู้บริหารสถานศึกษา

(.....)

...../...../.....

ใบความรู้

เรื่อง การปฏิบัติตนในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

ชนิดอาหารอีสานที่เมื่อกินแล้วมีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ คือ ก้อยปลา ปลาสด ปลาต้ม ปลาจ่อม หม่าปลา ปลาหมกไฟ ปลาปิ้ง ลาบปลา เนื่องจากอาหารเหล่านี้ทำกินดิบๆ สดๆ หรือสุกๆ ดิบๆ ซึ่งวิธีการทำอาหารดังกล่าว ไม่สามารถที่จะฆ่าพยาธิได้ (ดูตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 อาหารที่เสี่ยงต่อพยาธิใบไม้ตับ

ชื่ออาหาร	การปรุง	ความเสี่ยง
- ก้อยปลา - ปลาสด	ดิบ/สด	เสี่ยง
- ปลาต้ม - ปลาจ่อม - หม่าปลา	หมักดอง 1-2 วัน	เสี่ยง
- ปลาหมกไฟ - ปลาปิ้ง - ลาบปลา	สุก ๆ ดิบ ๆ (ผ่านความร้อนเพียงชั่วครู่)	เสี่ยง
- ปลาร้า - แจ่วบอง	หมักดอง 6-12 เดือน	ไม่จัดว่าเสี่ยง

ถึงแม้ชาวอีสานอาจคิดว่าการปรุงอาหารด้วยการใช้ของเปรี้ยว เช่น น้ำมะนาว มะขาม หมกแห้งมดแดง การใช้ของเค็ม น้ำปลา เกลือ น้ำปลาร้า แล้วถือว่า “สุก” แต่สัญลักษณ์นี้ฆ่าพยาธิไม่ได้ หรือเมื่อปรุงแล้ว สีของเนื้อปลาเปลี่ยนสีก็ถือว่า “สุก” หรือการกินอาหารเหล่านี้ร่วมกับ “เหล้า” ก็ทำให้อาหารสุกได้ จากข้อเท็จจริงปรากฏว่า การใช้วิธีปรุงหรือกินดังกล่าวไม่สามารถฆ่าพยาธิได้ วิธีที่จะทำให้ “สุก” นั้น ต้องใช้ความร้อนเท่านั้นจึงจะสามารถฆ่าพยาธิได้

- การป้องกันที่ดีที่สุดสำหรับโรคมะเร็งท่อน้ำดีที่มีสาเหตุมาจากพยาธิใบไม้ตับและโรคมะเร็งตับ คือ
1. เลิกกินปลาน้ำจืดที่มีเกล็ด แบบดิบหรือปรุงไม่สุก
 2. หลีกเลี่ยงการกินอาหารที่มีสารก่อมะเร็ง ได้แก่ อาหารที่มีราขึ้น อาหารที่ใส่ดินประสิวและไนโตรซามีน เช่น ปลาร้า ปลาจ่อม แหนม ไส้กรอก รวมถึงอาหารประเภทหมักดอง
 3. กินอาหารตามหลักโภชนาการให้ครบ 5 หมู่ ในปริมาณที่ครบถ้วนเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย
 4. เลิกดื่มเหล้า สูบบุหรี่ ซึ่งในบุหรี่มีสารก่อมะเร็งมากถึง 43 ชนิด
 5. ขับถ่ายในส้วมให้ถูกสุขลักษณะ เพราะถ้าถ่ายไม่ถูกที่ ของเสียที่ลงสู่แม่น้ำลำคลอง ก็จะทำให้ไข่ของพยาธิใบไม้ตับมีโอกาสร่วงกระจายเข้าสู่หอยน้ำจืดซึ่งเป็นพาหะที่ 1 ของพยาธิใบไม้ตับได้

โดยสรุปโรคพยาธิใบไม้ตับมีหลักการในการควบคุมและป้องกันโรคน้อยมาก คือ เปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคปลาดิบ ให้หันมากินปลาที่ปรุงสุกแทน แต่ในทางปฏิบัติทำได้ยาก เพราะเป็นวัฒนธรรมการกินที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ แม้ในปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนจะพยายามรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงอันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับเพื่อลดจำนวนผู้ป่วยที่เป็นมะเร็งของท่อน้ำดีก็ตาม

ใบงาน
เรื่อง การปฏิบัติตนในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

ชื่อ-สกุล..... โรงเรียนเลขที่.....ชั้น.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนบอกวิธีการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีพร้อมวาดภาพประกอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

หน่วยที่ 1 รู้โรค รู้ทัน ป้องกันตนเอง

จำนวน 10 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ใช้เวลา 2 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.4/1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาของชุมชนในเรื่องโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/2 มีความรู้ความเข้าใจถึงความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/3 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/4 มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/5 มีความตระหนักถึงอันตรายที่เกิดจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.4/6 มีพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ

พ 4.1 ป.4/7 นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และเผยแพร่สู่ชุมชน

3. สาระสำคัญ

การสร้างภูมิคุ้มกันสู่ครอบครัว ชุมชน สังคมและการรักษาความสะอาดของสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเรา จะทำให้เรามีสุขภาพกายและใจที่ดี เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันต่อครอบครัว ชุมชน และสังคม

4. สาระการเรียนรู้

การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

5. จุดประสงค์

5.1 นักเรียนสามารถบอกถึงสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี (K)

5.2 นักเรียนสามารถเขียนแผนภาพการสร้างเสริมสุขภาพ และแนวทางการเผยแพร่ความรู้ต่อชุมชน (P)

5.3 นักเรียนมีความสนใจร่วมกิจกรรมรณรงค์ป้องกันการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี (A)

6. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ชั่วโมงที่ 1

1. ครูกับนักเรียนร่วมกันสนทนาทบทวนเกี่ยวกับกิจกรรมในชีวิตประจำวันและสิ่งแวดล้อมที่เสี่ยงต่อโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี โดยครูยกประเด็นสนทนาที่เกี่ยวข้อง เช่น การประกอบอาหาร การทิ้งเศษปลาดิบ การปฏิบัติตนในการถ่ายอุจจาระที่เหมาะสม

2. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 - 5 คน ศึกษาใบความรู้หรือสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เรื่องสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

3. นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนแผนผังความคิดเรื่องสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตรายจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี แล้วส่งตัวแทนนำเสนอผลงานของกลุ่มหน้าชั้นเรียน

4. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย สรุป และแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับกิจกรรมในชีวิตประจำวันและสิ่งแวดล้อมที่เสี่ยงต่อโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

5. นักเรียนแต่ละคนบันทึกองค์ความรู้ที่ได้รับจากการเรียน

ชั่วโมงที่ 2

1. ครูกับนักเรียนร่วมกันสนทนาทบทวนเกี่ยวกับกิจกรรมในชีวิตประจำวันและสิ่งแวดล้อมที่เสี่ยงต่อโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

2. ครูนำเสนอประเด็นสู่การอภิปรายเกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

3. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 - 5 คน ศึกษาเอกสารความรู้ เรื่องการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

4. นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนแผนผังความคิดเรื่องการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี แล้วส่งตัวแทนนำเสนอผลงานของกลุ่มหน้าชั้นเรียน

5. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย สรุปและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม เกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

6. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

7. ครูและนักเรียนร่วมกันเฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

7. เครื่องมือ / สื่อ / แหล่งเรียนรู้

7.1 ภาพอาหารที่ทำจากปลาที่ไม่สุก

7.2 ภาพผู้ป่วยโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

7.3 เอกสารความรู้พื้นฐานโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

7.4 แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน of นักเรียน

7.5 แบบประเมินการนำเสนอผลงาน

7.6 แบบทดสอบหลังเรียน

7.7 แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

8. การวัด / การประเมินผล

8.1 วิธีการวัดและประเมินผล

8.1.1 การตรวจแบบทดสอบหลังเรียน

8.1.2 การประเมินผลงานนักเรียน

8.1.3 การสังเกตพฤติกรรมการทำงาน of นักเรียน

8.1.4 การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

8.2 เกณฑ์การประเมิน

8.2.1 นักเรียนได้คะแนนจากการทำแบบทดสอบร้อยละ 60 ขึ้นไป ผ่านการประเมิน

8.2.2 นักเรียนได้คะแนนการประเมินการนำเสนอผลงานในระดับดีขึ้นไป

เกณฑ์ให้คะแนน

คะแนน	16 – 20	ระดับคุณภาพ	ดีมาก
คะแนน	11 – 15	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน	6 – 10	ระดับคุณภาพ	พอใช้
คะแนน	0 – 5	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

8.2.3 นักเรียนได้คะแนนการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มในระดับปานกลางขึ้นไป
 เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	13 - 15	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน	8 - 12	ระดับคุณภาพ	ปานกลาง
คะแนน	5 - 7	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

8.2.4 นักเรียนได้คะแนนจากการประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คะแนน	9 - 10	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม
คะแนน	7 – 8	ระดับคุณภาพ	ดีมาก
คะแนน	5 – 6	ระดับคุณภาพ	ผ่าน
คะแนน	0 – 4	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

9. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

10. กิจกรรมเสนอแนะ

.....

11. บันทึกผลหลังสอน

.....

(ลงชื่อ)ครูผู้สอน
 (.....)
/...../.....

12. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

.....

(ลงชื่อ)ผู้บริหารสถานศึกษา
 (.....)
/...../.....

แบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง ู้โรค ู้ทัน ป้องกันตนเอง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาพลศึกษา
เวลา 20 นาที

ชื่อ-สกุล.....โรงเรียน.....เลขที่.....ชั้น.....

คำสั่ง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ในข้อความที่ นักเรียนเห็นว่าถูก และทำเครื่องหมาย × ในข้อความที่นักเรียนเห็นว่าผิด

-1. พยาธิไม้ตับเป็นหนอนพยาธิที่มีรูปร่างคล้ายใบไม้
-2. ปลาขาวสร้อยเป็นปลาที่มีเกล็ด
-3. เราควรรับประทานปลาน้ำจืดเกล็ดขาว โดยทำให้สุกเสียก่อน
-4. หอยไซเป็นแหล่งเพาะตัวอ่อนพยาธิใบไม้ตับ
-5. นักเรียนควรถ่ายอุจจาระในแหล่งน้ำตามธรรมชาติ
-6. ปลาร้า ปลาสาม ปลาจ่อม สามารถรับประทานได้โดยไม่ต้องทำให้สุก
-7. โรคมะเร็งท่อน้ำดีเป็นโรคมะเร็งอันดับหนึ่งในภาคอีสาน
-8. โรคพยาธิใบไม้ตับเกิดในเฉพาะภาคอีสานเท่านั้น
-9. นักเรียนควรล้างมือด้วยสบู่และน้ำสะอาด ก่อนรับประทานอาหารและหลังขับถ่าย
-10. การตรวจอุจจาระเป็นการหาเชื้อโรคพยาธิใบไม้ตับเบื้องต้น

เฉลย

ข้อ 1 ✓ ข้อ 2 ✓ ข้อ 3 ✓ ข้อ 4 ✓ ข้อ 5 × ข้อ 6 × ข้อ 7 ✓ ข้อ 8 × ข้อ 9 ✓ ข้อ 10 ✓

หน่วยการเรียนรู้ /
แผนจัดการเรียนรู้
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เวลา 10 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ / แผนจัดการเรียนรู้

เรื่อง พยาธิใบไม้ตับ และมะเร็งท่อน้ำดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เวลา 10 ชม.

หน่วยที่	ชื่อหน่วย	ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ / เรื่อง	จำนวนชั่วโมง
1	บริโภคนโยบายทางไกลพยาธิใบไม้ตับ	- พ 4.1 ป.5/1 แสดงพฤติกรรมที่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ ป.5/2 ค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้สร้างเสริมสุขภาพ ป.5/3 วิเคราะห์สื่อโฆษณาในการตัดสินใจเลือกซื้ออาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างมีเหตุผล ป.5/4 ปฏิบัติตนในการป้องกันโรคที่พบบ่อยในชีวิตประจำวัน	1. สาเหตุการเกิดโรควงจรพยาธิใบไม้ตับ ระบาดวิทยาของโรคพยาธิใบไม้ตับและโรคที่เกี่ยวข้องกับโรคพยาธิใบไม้ตับ	1. สาเหตุการเกิดโรควงจรพยาธิใบไม้ตับระบาดวิทยาของ โรคพยาธิใบไม้ตับและโรคที่เกี่ยวข้องกับโรคพยาธิใบไม้ตับ	2
			2. อาการของคนที่เป็นโรคพยาธิ ใบไม้ตับ	2. อาการของคนที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ	1
			3. การวินิจฉัยและการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ	3. การวินิจฉัยและการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ	1
			4. การปฏิบัติตนและวิธีป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ	4. การปฏิบัติตนและวิธีป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ	1
			5. พฤติกรรมการบริโภคที่ถูกต้องลักษณะและวิธีปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ	5. พฤติกรรมการบริโภคที่ถูกต้องลักษณะและวิธีปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ	1
2	ห่างมะเร็งท่อน้ำดี ซีวีมีสุข	- พ 4.1 ป.5/1 แสดงพฤติกรรมที่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ ป.5/2 ค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้สร้างเสริมสุขภาพ ป.5/3 วิเคราะห์สื่อโฆษณาในการตัดสินใจเลือกซื้ออาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างมีเหตุผล ป.5/4 ปฏิบัติตนในการป้องกันโรคที่พบบ่อยในชีวิตประจำวัน ป.5/5 ทดสอบและปรับปรุงสมรรถภาพทางกายตามผลการทดสอบสมรรถภาพทางกาย	1. ความสำคัญและปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี	1. ความสำคัญและปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี	1
			2. ลักษณะและอาการผู้ป่วยโรคมะเร็งท่อน้ำดี	2. ลักษณะและอาการผู้ป่วยโรคมะเร็งท่อน้ำดี	1
			3. การวินิจฉัยและการรักษาโรคมะเร็งท่อน้ำดี	3. การวินิจฉัยและการรักษาโรคมะเร็งท่อน้ำดี	1
			4. การปฏิบัติตนและวิธีป้องกันการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี	4. การปฏิบัติตนและวิธีป้องกันการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี	1
			รวมตลอดปีต่อภาคเรียน		

หน่วยการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
หน่วยที่ 1 บริโภคปลอดภัยห่างไกลพยาธิใบไม้ตับ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เวลาเรียน 10 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.5/1 แสดงพฤติกรรมที่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ

พ 4.1 ป.5/2 ค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้สร้างเสริมสุขภาพ

พ 4.1 ป.5/3 วิเคราะห์สื่อโฆษณาในการตัดสินใจเลือกซื้ออาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างมีเหตุผล

พ 4.1 ป.5/4 ปฏิบัติตนในการป้องกันโรคที่พบบ่อยในชีวิตประจำวัน

3. สาระสำคัญ / ความคิดรวบยอด

3.1 สาเหตุของโรคพยาธิใบไม้ตับ

โรคพยาธิใบไม้ตับมีสาเหตุเกิดจากการรับประทานอาหารประเภทปลาน้ำจืดปรุงดิบ หรือปรุงไม่สุก ที่มีตัวอ่อนของพยาธิปนเปื้อน เช่น ปลาร้า ก้อยปลา ปลาหมกไฟ ฯลฯ เมื่อคน แมว หรือสุนัข ซึ่งเป็นแหล่งรังโรคที่กินอาหารประเภทปลาน้ำจืดปรุงดิบดังกล่าว แล้วถ่ายอุจจาระปนเปื้อนแหล่งน้ำ จะทำให้เกิดการแพร่ระบาด โดยมีหอย เช่น หอยขม และปลาน้ำจืด เช่น ปลาแม่สะแต้ง ปลาชิว ปลาสร้อย ปลาตะเพียน เป็นตัวช่วยให้พยาธินี้เจริญต่อไป

3.2 วงจรชีวิตของโรคพยาธิใบไม้ตับ

พยาธิใบไม้ตับอาศัยอยู่ในท่อน้ำดีของตับทั้งของคนและสัตว์ที่เป็นรังโรค เมื่อพยาธิออกไข่ ไข่จะออกมาในลำไส้ และปนออกมากับอุจจาระลงแหล่งน้ำ หอยพาหะ เช่น หอยไซ จะกินไข่เข้าไปเจริญเป็นตัวอ่อนอยู่ในหอย ตัวอ่อนระยะต่อมาจะออกจากหอยไซไปเจริญต่อในปลาเป็นตัวอ่อนระยะติดต่อกัน เมื่อคนกินปลาที่ปรุงไม่สุก ตัวอ่อนนี้จะเจริญเป็นพยาธิตัวเต็มวัยในท่อน้ำดีของตับ

3.3 อาการของโรคพยาธิใบไม้ตับ

ระยะแรก ๆ มักจะไม่มีอาการ เมื่อมีพยาธิสะสมมากๆ เป็นเวลานานจะทำให้เกิดอาการ เช่น ท้องอืด แน่นท้อง เจ็บบริเวณชายโครงขวา อกร้อนบริเวณหน้าท้อง ถ้าปล่อยไว้นานๆ จะมีอาการอักเสบของท่อน้ำดี ดีซ่าน ตับโต มีไข้ ระยะสุดท้ายของโรค ผู้ป่วยจะผอมซีด บวม บางรายเป็นโรคตับแข็ง มีน้ำในช่องท้องหรือท้องมาน บางรายอาจกลายเป็นมะเร็งท่อน้ำดีในตับ และอาจถึงตายได้

3.4 ลักษณะพยาธิโรคพยาธิใบไม้ตับ

พยาธิ *Opisthorchis viverrini* รูปร่างคล้ายใบไม้ ลำตัวเรียวยาว เมื่อมีชีวิตอยู่มีสีเนื้อตัวบางใส

3.5 การวินิจฉัยโรคพยาธิใบไม้ตับ

ผู้ป่วยและผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคพยาธินี้ควรได้รับการตรวจอุจจาระเพื่อหาไข่พยาธิทุกปี

3.6 มะเร็งท่อน้ำดี

เป็นมะเร็งชนิดหนึ่งที่เกิดกับท่อน้ำดีซึ่งเป็นอวัยวะที่นำน้ำดีจากตับมายังลำไส้เล็ก มะเร็งท่อน้ำดีถือเป็นมะเร็ง

ชนิดต่อมอย่างหนึ่งที่พบน้อยโดยพบประมาณ 1 - 2 ราย ต่อ 100,000 คน ในโลกตะวันตก แต่มะเร็งท่อน้ำดีในไทยกลับมีสูงมากที่สุดในโลก โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และในช่วงหลายสิบปีมานี้อัตราการเกิดของมะเร็งท่อน้ำดีเพิ่มขึ้น วิธีการลดความเสี่ยงในการเป็นมะเร็งท่อน้ำดีควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันโรคและการปฏิบัติตนในการบริโภคอาหารที่ถูกสุขลักษณะ รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันสู่ครอบครัวชุมชนและสังคม

3.7 การป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ

- 1) กินอาหารที่สะอาดและปรุงสุกด้วยความร้อน
- 2) ถ่ายอุจจาระลงในส้วมที่ถูกสุขลักษณะ

3.8 การรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ

ควรพบแพทย์เพื่อการรักษาที่ถูกต้องและหายขาด

4. สาระการเรียนรู้

4.1 ด้านความรู้

- 4.1.1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- 4.1.2 มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- 4.1.3 มีความตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ
- 4.1.4 มีพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ
- 4.1.5 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- 4.1.6 มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- 4.1.7 มีความตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ
- 4.1.8 มีพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ

4.2 ทักษะกระบวนการ / กระบวนการคิด

- 4.2.1 ทักษะการคิดวิเคราะห์
- 4.2.2 ทักษะการคิดสังเคราะห์แบบเชื่อมโยง

4.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

- 4.3.1 มีวินัย
- 4.3.2 ใฝ่เรียนรู้
- 4.3.3 มุ่งมั่นในการทำงาน
- 4.3.4 มีจิตสาธารณะ

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- 5.1 ความสามารถในการสื่อสาร
- 5.2 ความสามารถในการคิด
- 5.3 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี
- 5.4 ความสามารถในการแก้ปัญหา
- 5.5 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

6. ทักษะกระบวนการ / กระบวนการคิด

- 6.1 การให้เหตุผล
- 6.2 การสรุปความรู้

6.3 การจัดระบบความคิดเป็นแผนภาพ

6.4 ทักษะการปฏิบัติตน

7. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

7.1 มีวินัย

7.2 มุ่งมั่นในการทำงาน

7.3 ใฝ่เรียนรู้

7.4 มีจิตสาธารณะ

8. ชิ้นงาน / ภาระงาน

8.1 ใบงาน

8.2 โครงงาน

8.3 แผ่นพับ

9. การวัดและการประเมินผล

สิ่งที่วัด	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ด้านความรู้ (K) - นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ป้องกันตนเอง ครอบครัว และชุมชนจากการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี	- ตรวจผลงาน - ตรวจใบงาน - ตรวจแบบทดสอบ	- ใบงาน - แบบทดสอบ	นักเรียนได้คะแนนจากการทำใบงานและแบบทดสอบร้อยละ 60 ขึ้นไปผ่าน การประเมิน
ด้านทักษะ/กระบวนการ (P) - นักเรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ - นักเรียนมีทักษะในการคิดสังเคราะห์แบบเชื่อมโยง	- การสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม	- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม - แบบประเมินการคิดวิเคราะห์	นักเรียนได้คะแนนจากการสังเกตพฤติกรรมด้านทักษะ/กระบวนการ ร้อยละ 80-100 ระดับดีเยี่ยม ร้อยละ 60-79 ระดับดีมาก ร้อยละ 50-59 ระดับพอใช้ ร้อยละ 0-49 ระดับปรับปรุง
ด้านเจตคติ (A) - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน - มีจิตสาธารณะ	- การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	- แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	นักเรียนได้คะแนนจากการประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คะแนน 9 - 10 ระดับดีเยี่ยม คะแนน 7 - 8 ระดับดีมาก คะแนน 5 - 6 ระดับผ่าน คะแนน 0 - 4 ระดับปรับปรุง

10. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

หน่วยที่ 1 บริโภคปลอดภัย ห่างไกลโรคพยาธิใบไม้ตับ (6 ชั่วโมง)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 สาเหตุการเกิดโรค วงจรพยาธิใบไม้ตับ ระบาดวิทยาของโรคพยาธิใบไม้ตับ และโรคที่เกี่ยวข้องกับโรคพยาธิใบไม้ตับ (2 ชั่วโมง)

ชั่วโมงที่ 1

- สนทนาเกี่ยวกับความสำคัญของโรคพยาธิใบไม้ตับ
- ทำแบบทดสอบก่อนเรียน
- แบ่งกลุ่มศึกษาใบความรู้ เรื่อง สาเหตุการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ
- แต่ละกลุ่มสรุปความรู้เป็นแผนภาพความคิด
- ส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
- ร่วมกันอภิปราย สรุป เรื่อง สาเหตุการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ
- นักเรียนทำใบงานเรื่อง สาเหตุการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ
- ครูประเมินตามสภาพจริง จากการสังเกตพฤติกรรมขณะเข้าร่วมกิจกรรม

ชั่วโมงที่ 2

- สนทนาทบทวนเรื่องสาเหตุการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ
- ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับวงจรพยาธิใบไม้ตับแล้วแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มวาดภาพวงจร พยาธิใบไม้ตับ
- ส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
- ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่องสาเหตุการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและวงจรพยาธิใบไม้ตับ
- นักเรียนทำใบงาน
- ครูประเมินตามสภาพจริง จากการสังเกตพฤติกรรมขณะเข้าร่วมกิจกรรม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 อาการของคนที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ (1 ชั่วโมง)

- สนทนาทบทวนเกี่ยวกับการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ
- แบ่งกลุ่มศึกษาใบความรู้ เรื่องอาการของคนที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ
- วาดภาพบุคคลที่มีอาการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ
- สรุปและแสดงความคิดเห็น เรื่องอาการของคนที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ
- นักเรียนทำใบงาน
- ครูประเมินตามสภาพจริง จากการสังเกตพฤติกรรมขณะเข้าร่วมกิจกรรม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การวินิจฉัยและการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ (1 ชั่วโมง)

- สนทนาทบทวนเกี่ยวกับวงจรพยาธิใบไม้ตับ การระบาดวิทยาของพยาธิใบไม้ตับ และโรคที่เกี่ยวข้องกับพยาธิใบไม้ตับ
- แบ่งกลุ่มศึกษาใบความรู้ เรื่องการวินิจฉัยและการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ
- กลุ่มร่วมกันสืบค้นข้อมูลการวินิจฉัยและการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ
- ร่วมกันสรุปข้อมูลจากการสืบค้น เกี่ยวกับการวินิจฉัยและการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับเป็นแผนภาพความคิด
- ส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
- ร่วมกันอภิปราย
- สรุปและแสดงความคิดเห็นเรื่องการวินิจฉัยและการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ

- ทำใบงานเป็นการบ้าน
- ครูประเมินตามสภาพจริง จากการสังเกตพฤติกรรมขณะเข้าร่วมกิจกรรม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การปฏิบัติตนและวิธีป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ (1 ชั่วโมง)

- สนทนาทบทวนเกี่ยวกับการวินิจฉัยและการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ
- แบ่งกลุ่มศึกษาใบความรู้ เรื่องการปฏิบัติตนและวิธีป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ
- ร่วมกันสรุปการปฏิบัติตนและวิธีป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับเป็นแผนภาพความคิด
- ส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
- ร่วมกันอภิปราย
- สรุปและแสดงความคิดเห็นเรื่องการปฏิบัติตนและวิธีป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ
- ทำใบงานเป็นการบ้าน
- ครูประเมินตามสภาพจริง จากการสังเกตพฤติกรรมขณะเข้าร่วมกิจกรรม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 พฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ และวิธีปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ (1 ชั่วโมง)

- สนทนาทบทวนการปฏิบัติตนและวิธีป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ
- แบ่งกลุ่มศึกษาใบความรู้ เรื่อง พฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ และวิธีปฏิบัติตนตาม สุขบัญญัติแห่งชาติ (สุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ)
- ร่วมกันสรุปวิธีปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติและพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ เป็นแผนภาพความคิด
- ส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
- ร่วมกันอภิปราย
- สรุปและแสดงความคิดเห็นเรื่องพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ และวิธีปฏิบัติตนตาม สุขบัญญัติแห่งชาติ (สุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ)
- ทำใบงานเป็นการบ้าน
- ครูประเมินตามสภาพจริง จากการสังเกตพฤติกรรมขณะเข้าร่วมกิจกรรม

10. สื่อและแหล่งเรียนรู้

- 10.1 ใบความรู้
- 10.2 วัสดุ อุปกรณ์ประกอบการเรียนรู้
- 10.3 ภาพพยาธิใบไม้ตับ
- 10.4 ภาพการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ
- 10.5 ใบงาน

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

หน่วยที่ 1 บริโภคปลอดภัยห่างไกลพยาธิใบไม้ตับ

จำนวน 10 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 สาเหตุการเกิดโรค วงจรพยาธิใบไม้ตับ ระบาดวิทยา

ใช้เวลา 2 ชั่วโมง

ของโรคพยาธิใบไม้ตับและโรคที่เกี่ยวข้องกับโรคพยาธิใบไม้ตับ

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.5/1 แสดงพฤติกรรมที่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามสุขบัญญัติแห่งชาติ

พ 4.1 ป.5/2 ค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้สร้างเสริมสุขภาพ

พ 4.1 ป.5/3 วิเคราะห์สื่อโฆษณาในการตัดสินใจเลือกซื้ออาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างมีเหตุผล

พ 4.1 ป.5/4 ปฏิบัติตนในการป้องกันโรคที่พบบ่อยในชีวิตประจำวัน

3. สาระสำคัญ

โรคพยาธิใบไม้ตับมีสาเหตุจากการรับประทานอาหารประเภทปลาน้ำจืดปรุงดิบ หรือสุก ๆ ดิบ ๆ ที่มีตัวอ่อนของพยาธิปนเปื้อน เช่น ปลาร้า ก้อยปลา ปลาหมักไฟ ฯลฯ เมื่อคน แมว หรือสุนัข ซึ่งเป็นแหล่งรังโรคกินอาหารประเภทปลาน้ำจืดปรุงดิบหรือสุก ๆ ดิบ ๆ ดังกล่าว แล้วถ่ายอุจจาระลงสู่แหล่งน้ำ จะทำให้เกิดการแพร่ระบาด โดยมีหอย เช่น หอยไซ และปลาน้ำจืดเกล็ดขาว เช่น ปลาแม่สะแด้ง ปลาชิว ปลาสร้อย ปลาตะเพียน เป็นตัวช่วยให้พยาธินี้เจริญต่อไป

4. สาระการเรียนรู้

สาเหตุของการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและวงจรโรคพยาธิใบไม้ตับ

5. จุดประสงค์

5.1 นักเรียนอธิบายสาเหตุการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและวงจรโรคพยาธิใบไม้ตับ ระบาดวิทยาของโรคพยาธิใบไม้ตับและโรคที่เกี่ยวข้องกับโรคพยาธิใบไม้ตับได้

5.2 นักเรียนสามารถทำงานร่วมกันในการวาดภาพวงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับได้

5.3 นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปอธิบายให้คนในครอบครัวฟังได้

6. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ชั่วโมงที่ 1

1. ครูนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสถิติการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับในประเทศไทย และร่วมกันสนทนาแสดงความคิดเห็น

2. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 10 ข้อ

3. แจกจุดประสงค์ให้นักเรียนทราบ

4. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน ศึกษาใบความรู้ที่ 1 เรื่องสาเหตุการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับแล้วร่วมกันสรุปความรู้เป็นแผนภาพความคิด

5. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
6. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปสาเหตุของการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ
7. นักเรียนทำใบงานที่ 1 เรื่อง สาเหตุของการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ

ชั่วโมงที่ 2

1. ครูสนทนาทบทวนความรู้เกี่ยวกับสาเหตุการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ
2. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับวงจรพยาธิใบไม้ตับและถามนักเรียนว่าในชุมชนของนักเรียนมีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคนี้หรือไม่ อย่างไร

3. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ 4-5 คน ศึกษาใบความรู้ที่ 2 เรื่อง วงจรโรคพยาธิใบไม้ตับ แล้วร่วมกันวาดภาพ

วงจรพยาธิใบไม้ตับ

4. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
5. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายสรุป
6. นักเรียนทำใบงานที่ 2 เรื่อง วงจรโรคพยาธิใบไม้ตับ

7. ครูมอบหมายให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปอธิบายให้บุคคลในครอบครัวฟังพร้อมให้ลงลายมือชื่อรับรอง แล้วนำมาส่งครูในวันถัดไป

7. เครื่องมือ / สื่อ/แหล่งเรียนรู้

- 7.1 เอกสารข้อมูลเกี่ยวกับสถิติการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับในประเทศไทย
- 7.2 แบบทดสอบก่อนเรียน
- 7.3 ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง สาเหตุการเกิดโรคพยาธิ
- 7.4 ใบความรู้ที่ 2 เรื่อง วงจรโรคพยาธิใบไม้ตับ
- 7.5 ใบงานที่ 1 เรื่อง สาเหตุของการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ
- 7.6 ใบงานที่ 2 เรื่อง วงจรโรคพยาธิใบไม้ตับ
- 7.7 แบบประเมินการนำเสนอผลงาน
- 7.8 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

8. การวัด / การประเมินผล

8.1 วิธีการวัดและประเมินผล

- 8.1.1 การตรวจคะแนนทดสอบก่อนเรียน
- 8.1.2 การตรวจใบงาน
- 8.1.3 การประเมินการนำเสนอผลงาน
- 8.1.4 การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

8.2 เกณฑ์การประเมิน

- 8.2.1 นักเรียนได้คะแนนจากการทำใบงานร้อยละ 60 ขึ้นไป ผ่านการประเมิน
- 8.2.2 นักเรียนได้คะแนนการประเมินการนำเสนอผลงานในระดับดีขึ้นไป

เกณฑ์ให้คะแนน

คะแนน	16 – 20	ระดับคุณภาพ	ดีมาก
คะแนน	11 – 15	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน	6 – 10	ระดับคุณภาพ	พอใช้
คะแนน	0 – 5	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

8.2.3 นักเรียนได้คะแนนการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มในระดับปานกลางขึ้นไป

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	13 - 15	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน	8 - 12	ระดับคุณภาพ	ปานกลาง
คะแนน	5 - 7	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

9. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

10. กิจกรรมเสนอแนะ

.....
.....
.....

11. บันทึกผลหลังสอน

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ครูผู้สอน
(.....)
...../...../.....

12. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ผู้บริหารสถานศึกษา
(.....)
...../...../.....

แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง การบริโภคปลอดภัย ห่างไกลโรคพยาธิใบไม้ตับ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาพลศึกษา
ใช้เวลา 20 นาที

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

- โรคพยาธิใบไม้ตับคืออะไร
 - โรคที่เกิดจากการติดเชื้อหนอนพยาธิ
 - โรคที่เกิดจากการติดเชื้อหนอนพยาธิใบไม้ตับ
 - โรคมะเร็งตับ
 - โรคติดต่อร้ายแรง
- พยาธิใบไม้ตับในคนที่สำคัญ มีอยู่ที่ชนิด
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
- โรคพยาธิใบไม้ตับเกิดขึ้นได้อย่างไร
 - เกิดจากการรับประทานปลาดิบทุกชนิด
 - เกิดจากการรับประทานปลาน้ำจืดทุกชนิด
 - เกิดจากการรับประทานปลาน้ำจืดมีเกล็ดที่ทำแบบสุกๆ ดิบๆ
 - เกิดจากการรับประทานปลาน้ำจืดที่มีเกล็ดขาวที่ทำสุกๆ ดิบๆ
- ข้อความต่อไปนี้ข้อใดกล่าวถูกต้อง
 - โรคพยาธิใบไม้ตับเกิดได้เฉพาะคนเท่านั้น
 - โรคพยาธิใบไม้ตับเกิดได้เฉพาะสัตว์เท่านั้น
 - โรคพยาธิใบไม้ตับเกิดได้ทั้งคนและสัตว์
 - โรคพยาธิใบไม้ตับเกิดได้กับผู้สูงอายุ
- ข้อใดต่อไปนี้กล่าวถูกต้อง
 - โรคพยาธิใบไม้ตับเกิดจากการรับประทานอาหารประเภทยาลูกชิ้น
 - โรคพยาธิใบไม้ตับเกิดจากการรับประทานอาหารประเภทยาลูกชิ้นมีเกล็ด
 - โรคพยาธิใบไม้ตับเกิดจากการรับประทานอาหารประเภทยาลูกชิ้นมีเกล็ดขาว
 - โรคพยาธิใบไม้ตับเกิดจากการรับประทานอาหารประเภทยาลูกชิ้นไม่มีเกล็ด
- อาหารชนิดใดที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับมากที่สุด
 - ต้มยำปลาช่อน
 - ก้อยปลา
 - ปลาทอดกระเทียม
 - แกงอ่อมปลาดุก

7. อาการของโรคมะเร็งท่อน้ำดีเป็นอย่างไร
 - ก. ตาเหลือง ตัวเหลือง
 - ข. ตาแดง ตัวเหลือง
 - ค. ตาเหลือง ท้องเสีย
 - ง. มีไข้สูง ผอมซีด
8. โรคมะเร็งท่อน้ำดีตับเป็นอย่างไร
 - ก. เป็นโรคมะเร็งที่ช่องท้องของคนทั่วไป
 - ข. เป็นโรคมะเร็งที่เกิดจากเยื่อบุผนังช่องท่อน้ำดีภายในและภายนอกตับที่เปลี่ยนแปลงผิดปกติ
 - ค. เป็นมะเร็งที่เกิดจากเยื่อบุผนังของกระเพาะอาหารที่เปลี่ยนแปลงผิดปกติ
 - ง. เป็นโรคมะเร็งที่เกิดจากเยื่อบุผนังลำไส้เล็ก
9. ภาคใดที่เกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดีตับมากที่สุด
 - ก. ภาคกลาง
 - ข. ภาคใต้
 - ค. ภาคเหนือ
 - ง. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
10. ตัวอ่อนของพยาธิใบไม้ตับ ในระยะติดต่อที่มีชีวิตอยู่จะอาศัยอยู่ในท่อทางเดินน้ำดีของคนได้นานเท่าใด
 - ก. 5 - 10 ปี
 - ข. 10 - 20 ปี
 - ค. 15 - 25 ปี
 - ง. 30 - 40 ปี

เฉลย

ข้อ 1 ข ข้อ 2 ก ข้อ 3 ง ข้อ 4 ค ข้อ 5 ค ข้อ 6 ข ข้อ 7 ก ข้อ 8 ข ข้อ 9 ง ข้อ 10 ข

ใบความรู้ที่ 1

เรื่อง สาเหตุการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ

โรคพยาธิใบไม้ตับมีสาเหตุมาจากพยาธิใบไม้ตับ (*Opisthorchis viverrini*) ซึ่งชนิดที่ก่อให้เกิดโรคในคนมีอยู่ด้วยกัน 3 ชนิด ตัวพยาธิมีรูปร่างแบนคล้ายใบไม้ โดยมีส่วนหัวและส่วนท้ายของลำตัวเรียวมน ขนาดของพยาธิใบไม้ตับมีลำตัวยาว 5-10 มม. กว้าง 1 - 2 มม. ในลำตัวจะมีระบบสืบพันธุ์ของทั้งเพศผู้และเพศเมีย พบได้ทั้งในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือของไทย และประเทศลาวในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง

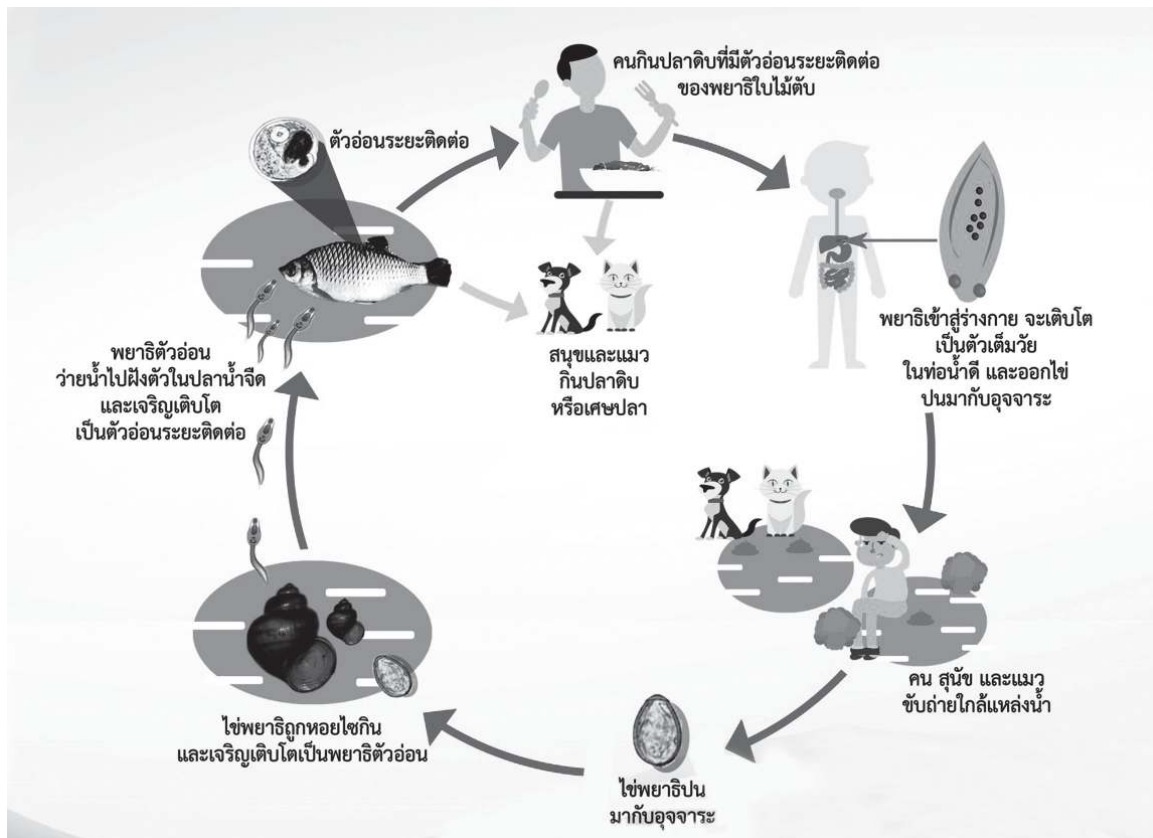
อาหารก่อโรค ที่เสี่ยงต่อพยาธิใบไม้ตับที่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนิยมกินที่ทำ จากปลาที่ปรุงไม่สุก เช่น ก้อยปลา ปลาสด ปลาต้ม ปลาจ่อม หมากปลา ปลาหมกไฟ ปลาปิ้ง ลาบปลา ปลาร้า แจ่วบอง ซึ่งตัวอ่อนของพยาธิระยะติดต่อยังมีชีวิตอยู่ และสามารถเจริญเติบโตเป็นพยาธิตัวเต็มวัยในท่อน้ำดีภายในตับได้ นอกจากพยาธิใบไม้ตับที่เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดมะเร็งของท่อน้ำดีแล้ว ยังพบว่ามีสารไนโตรซามีน (Nitrosamine) ซึ่งเป็นสารก่อมะเร็งในอาหารพวกโปรตีนหมัก เช่น ปลาร้า ปลาต้ม หมูต้ม แหนม และอาหารพวกเนื้อสัตว์ที่ผสมดินประสิว เช่น กุนเชียง ไส้กรอก เนื้อเค็ม ปลาเค็มก็เป็นปัจจัยเสริมก่อโรคด้วย

ใบความรู้ที่ 2

เรื่อง วงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ

วงจรชีวิตของพยาธิใบไม้ตับ พยาธิตัวเต็มวัยอาศัยอยู่ในท่อน้ำดีที่อยู่นับตับของคน สุนัขและแมว พยาธิตัวเต็มวัยผสมพันธุ์แล้วสร้างไข่จำนวนมาก ซึ่งไข่ของพยาธิชนิดนี้มีขนาดเล็กสีน้ำตาลเหลือง ไข่ที่ออกมาจะปะปนมากับน้ำดีและลงสู่ลำไส้เล็ก จากนั้นออกสู่ภายนอกร่างกายโดยการถ่ายอุจจาระ หากไข่ตกลงในน้ำจะถูกหอยน้ำจืดขนาดเล็กคือหอยไซที่มีความสามารถเป็นพาหะขั้นที่ 1 กินเข้าไป ตัวอ่อนที่อยู่ในไข่พยาธิจะใช้เวลาเจริญในหอยไซประมาณ 6 - 8 สัปดาห์ จึงออกจากหอยและว่ายน้ำไปไข่เข้าใต้เกล็ดของปลาน้ำจืดเกล็ดขาว (เช่น ปลาตะเพียน ปลาขาว ปลาสร้อย ปลากระสูบ ปลาแม่สะแต้ง ปลาชิว ปลาแก้มขำ ปลาชวานา) แล้วเจริญเป็นพยาธิตัวอ่อนระยะติดต่อนเนื้อปลา ซึ่งใช้เวลาประมาณ 4 สัปดาห์ เมื่อคนหรือสุนัข และแมว กินเนื้อปลาที่ปรุงไม่สุกหรือดิบ ก็จะได้รับตัวอ่อนพยาธิระยะติดต่อนเข้าไป และเมื่อน้ำย่อยในกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กย่อยเนื้อปลาและผนังหุ้มตัวอ่อน ของพยาธิก็จะทำให้ตัวอ่อนของพยาธิออกมาและคืบคลานเข้าไปในระบบท่อน้ำดี ผ่านทางรูเปิดที่ลำไส้เล็กและเจริญเติบโตเป็นพยาธิตัวเต็มวัยต่อไป

ใบงานที่ 1
เรื่อง สาเหตุของการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ

ชื่อ-สกุล..... โรงเรียนเลขที่.....ชั้น.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนระบุสาเหตุของการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับอย่างน้อย 5 ข้อ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ 2

เรื่อง วงจรโรคพยาธิใบไม้ตับ

ชื่อ-สกุล..... โรงเรียน เลขที่..... ชั้น.....

- คำชี้แจง**
1. ให้นักเรียนวาดภาพวงจรโรคพยาธิใบไม้ตับ
 2. ส่งผลงานให้ครูตรวจสอบความถูกต้อง
 3. นำผลงานนี้ไปใช้ประกอบการอธิบายให้บุคคลในครอบครัวฟังอย่างน้อย 1 คน และให้ผู้ฟังนั้นลงลายมือชื่อ พร้อมประเมินผล

ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว

ได้รับฟังการอธิบายเรื่องวงจรพยาธิใบไม้ตับจาก เด็กชาย/เด็กหญิง.....แล้ว

นักเรียนสามารถอธิบายให้ท่านเข้าใจในระดับใด

() เข้าใจมากที่สุด () เข้าใจมาก () พอเข้าใจ () ไม่เข้าใจ

(ลงชื่อ)

(.....)

วันที่.....

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

หน่วยที่ 1 บริโภคปลอดภัยห่างไกลพยาธิใบไม้ตับ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 อาการของคนที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

จำนวน 10 ชั่วโมง

ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.5/1 แสดงพฤติกรรมที่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ

พ 4.1 ป.5/2 ค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้สร้างเสริมสุขภาพ

พ 4.1 ป.5/3 วิเคราะห์สื่อโฆษณาในการตัดสินใจเลือกซื้ออาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างมีเหตุผล

พ 4.1 ป.5/4 ปฏิบัติตนในการป้องกันโรคที่พบบ่อยในชีวิตประจำวัน

3. สาระสำคัญ

อาการของผู้ที่ติดโรคพยาธิใบไม้ตับ มีตั้งแต่ไม่มีอาการอะไรเลย หรืออาจมีอาการท้องอืด ท้องเฟ้อเป็นครั้งคราว อาการร้อนท้อง และต่อมาจะเบื่ออาหาร ท้องอืดมาก ตับโตและกดเจ็บบริเวณตับ (บริเวณชายโครงขวา) อาการที่รุนแรงมักพบมีอาการตัวเหลือง ตาเหลือง มีไข้ต่ำๆ หรือไข้สูงจนมีอาการหนาวสั่น และมักเกิดอาการภาวะแทรกซ้อนในที่สุดตามลำดับความรุนแรงของอาการ

4. สาระการเรียนรู้

อาการของคนที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ

5. จุดประสงค์

5.1 นักเรียนระบุอาการของคนที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับได้

5.2 นักเรียนสามารถเขียนแผนผังความคิดอาการของคนที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับได้

5.3 นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็นในการชมผลงานของเพื่อนในชั้นเรียน

6. กิจกรรมการเรียนรู้

6.1 ครูและนักเรียนสนทนาและทบทวนเรื่อง สาเหตุการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและวงจรพยาธิใบไม้ตับและให้นักเรียนเล่าเกี่ยวกับการนำความรู้ไปอธิบายให้บุคคลในครอบครัวฟัง

6.2 ครูถามนักเรียนว่า นักเรียนทราบหรือไม่ว่า ชุมชนของเรามีคนที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ร้อยละเท่าไรให้นักเรียนลองคาดคะเน และให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ของตนที่ทราบเกี่ยวกับคนในชุมชนที่เป็นโรครดังกล่าว

6.3 ครูให้ข้อมูลถึงสถิติของผู้ป่วยโรคพยาธิใบไม้ตับที่พบในชุมชนและให้นักเรียนช่วยกันบอกอาการของคนที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับตามความรู้เดิมของนักเรียน

6.4 ให้นักเรียนแต่ละคนศึกษาใบความรู้เรื่องอาการของคนที่เป็นโรคพยาธิ ใบไม้ตับ

6.5 นักเรียนแต่ละสรูปความรู้ของตนเองเป็นแผนภาพความคิดแล้วนำไปติดหน้ากระดาน

6.6 นักเรียนเดินชมผลงานของเพื่อน ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และเสนอแนะซึ่งกันและกัน

7. เครื่องมือ / สื่อ / แหล่งเรียนรู้

- 7.1 สถิติของผู้ป่วยโรคพยาธิใบไม้ตับที่พบในชุมชน
- 7.2 ใบความรู้เรื่องอาการของคนที่เป็นโรคพยาธิ ใบไม้ตับ
- 7.3 ใบงานเรื่องอาการของคนที่เป็นโรคพยาธิ ใบไม้ตับ
- 7.4 แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนเป็นรายบุคคล

8. การวัด / การประเมินผล

8.1 วิธีการวัดและประเมินผล

- 8.1.1 การตรวจใบงาน
- 8.1.2 การสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนเป็นรายบุคคล

8.2 เกณฑ์การประเมิน

- 8.2.1 นักเรียนได้คะแนนจากการทำใบงานร้อยละ 60 ขึ้นไป ผ่านการประเมิน
- 8.2.2 นักเรียนได้คะแนนการประเมินพฤติกรรมการทำงานรายบุคคลในระดับดีขึ้นไป
เกณฑ์การประเมิน
คะแนน 8 - 10 ระดับคุณภาพ ดี
คะแนน 5 - 7 ระดับคุณภาพ ปานกลาง
คะแนน 0 - 4 ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

9. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

10. กิจกรรมเสนอแนะ

.....
.....

11. บันทึกผลหลังสอน

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ครูผู้สอน

(.....)

...../...../.....

12. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ผู้บริหารสถานศึกษา

(.....)

...../...../.....

ใบความรู้
เรื่อง อาการของคนที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ

อาการ ผู้ที่ติดโรคพยาธิใบไม้ตับ มีตั้งแต่ไม่มีอาการอะไรเลย ซึ่งอาจเป็นเพราะมีจำนวนพยาธิไม่มากนัก หรืออาจมีอาการท้องอืดท้องเฟ้อเป็นครั้งคราว อาการร้อนท้อง อาการต่อมา ที่พบคือ อาการเบื่ออาหาร ท้องอืดมาก ตับโต และกดเจ็บบริเวณตับ (บริเวณชายโครงขวา) อาการที่รุนแรงมักพบมีอาการตัวเหลือง ตาเหลือง มีไข้ต่ำๆ หรือไข้สูง จนมีอาการหนาวสั่น ซึ่งมักเกิดจากอาการแทรกซ้อน เช่น ท่อทางเดินน้ำดีอุดตันจากตัวพยาธิไปอุด การอักเสบติดเชื้อของท่อทางเดินน้ำดีหรือถุงน้ำดี หรือมะเร็งของท่อน้ำดี (Cholangiocarcinoma) ซึ่งเป็นภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงที่สุด

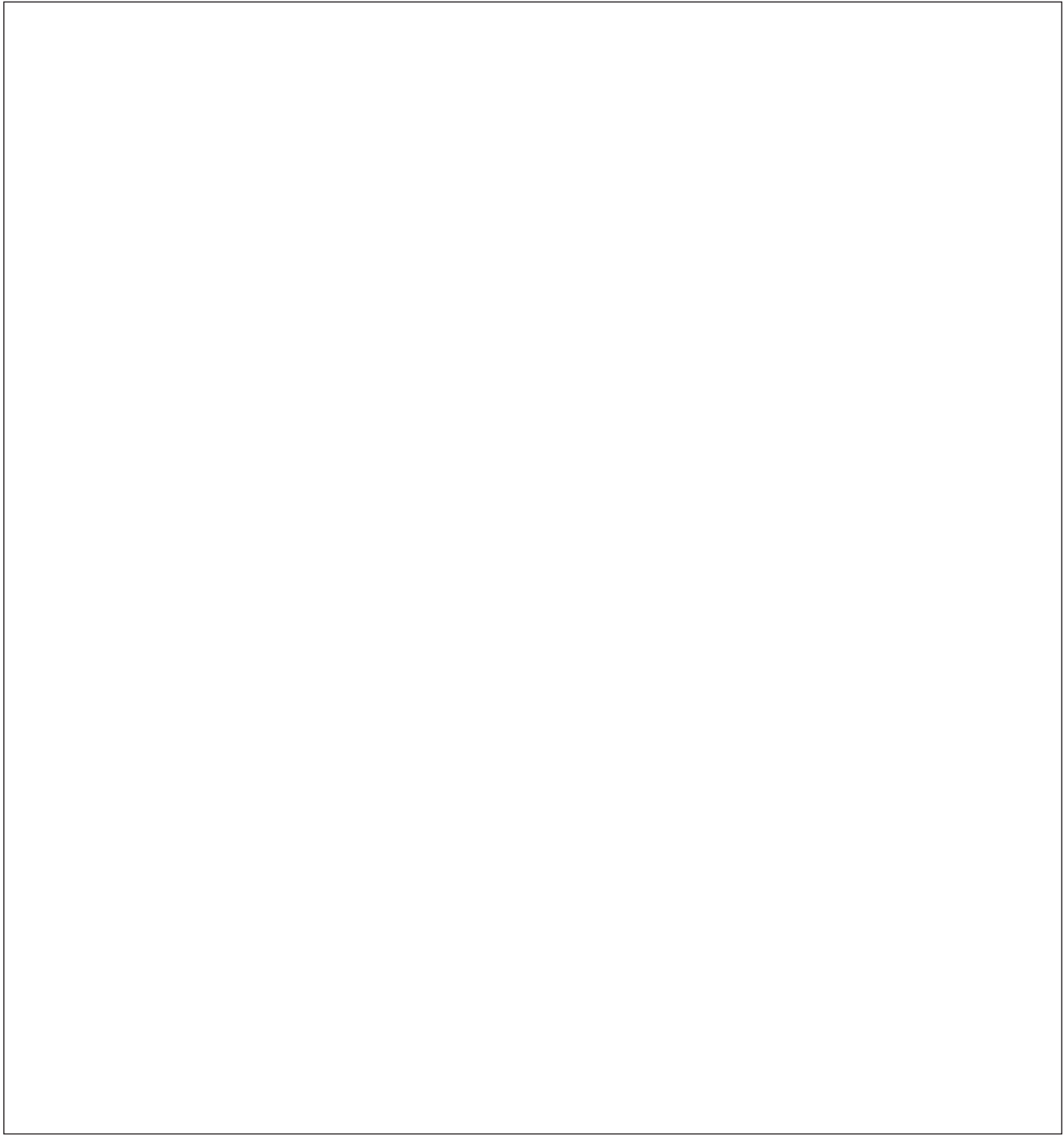
ภาพที่ อาการของคนที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ

ที่มา: <http://www.tm.mahidol.ac.th/hospital/hospital-p-opisthorchis-th.php>

ใบงาน
เรื่อง อาการของคนที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ

ชื่อ-สกุล..... โรงเรียน เลขที่..... ชั้น.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนแผนผังความคิดอาการของคนที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

หน่วยที่ 1 บริโภคปลอดภัยห่างไกลพยาธิใบไม้ตับ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การวินิจฉัยและการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

จำนวน 10 ชั่วโมง

ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.5/1 แสดงพฤติกรรมที่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ

พ 4.1 ป.5/2 ค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้สร้างเสริมสุขภาพ

พ 4.1 ป.5/3 วิเคราะห์สื่อโฆษณาในการตัดสินใจเลือกซื้ออาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างมีเหตุผล

พ 4.1 ป.5/4 ปฏิบัติตนในการป้องกันโรคที่พบบ่อยในชีวิตประจำวัน

3. สาระสำคัญ

การวินิจฉัยโรคพยาธิใบไม้ตับ ทำได้โดยการตรวจอุจจาระหาไข่พยาธิ นอกจากนี้อาจตรวจทางวิทยาภูมิคุ้มกันหรือการตรวจทางรังสีวินิจฉัยร่วมด้วย และการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ ปัจจุบันใช้ยาพราซิควอนเทล (Praziquantel) เป็นยาหลักที่ใช้ในการรักษา แต่เมื่อรักษาหายแล้ว ถ้ายังไม่เลิกกินปลาดิบที่มีตัวอ่อนพยาธิอยู่ ก็จะทำให้กลับมาเป็นโรคได้อีก ดังนั้นการรักษาให้หายขาด ต้องเลิกกินปลาดิบ

4. สาระการเรียนรู้

การวินิจฉัยและการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ

5. จุดประสงค์

5.1 นักเรียนบอกวิธีการวินิจฉัยโรคและการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับได้

5.2 นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาการ และการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ

5.3 นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการวินิจฉัยและการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ

6. กิจกรรมการเรียนรู้

6.1 ครูและนักเรียนสนทนาเรื่อง วงจรพยาธิใบไม้ตับ การระบาวิทยาของพยาธิใบไม้ตับ และโรคที่เกี่ยวข้องกับพยาธิใบไม้ตับ

6.2 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คนศึกษาใบความรู้เรื่องการวินิจฉัยและการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ

6.3 นักเรียนร่วมกันสืบค้นข้อมูลการวินิจฉัยและการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ เป็นแผนภาพความคิด

6.4 นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลงานแผนภาพความคิดหน้าชั้นเรียน

6.5 นักเรียนและครูร่วมกันอภิปราย สรุปความรู้เรื่องการวินิจฉัยและการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ

6.6 นักเรียนทำใบงานเป็นการบ้าน

6.7 ครูประเมินตามสภาพจริง จากการสังเกตพฤติกรรมขณะเข้าร่วมกิจกรรม

7. เครื่องมือ / สื่อ/แหล่งเรียนรู้

- 7.1 ใบความรู้เกี่ยวกับการวินิจฉัยและการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ
- 7.2 ใบงาน
- 7.3 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานเป็นรายบุคคล

8. การวัด / การประเมินผล

8.1 วิธีการวัดและประเมินผล

- 8.1.1 การตรวจใบงาน
- 8.1.2 การประเมินพฤติกรรมการทำงานเป็นรายบุคคล

8.2 เกณฑ์การประเมิน

- 8.2.1 นักเรียนได้คะแนนจากการทำใบงานร้อยละ 60 ขึ้นไป ผ่านการประเมิน
 - 8.2.2 นักเรียนได้คะแนนการประเมินพฤติกรรมการทำงานเป็นรายบุคคลในระดับดีขึ้นไป
- เกณฑ์การประเมิน
คะแนน 8 - 10	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน 5 - 7	ระดับคุณภาพ	ปานกลาง
คะแนน 0 - 4	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

9. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

10. กิจกรรมเสนอแนะ

.....
.....

11. บันทึกผลหลังสอน

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ครูผู้สอน
(.....)
...../...../.....

12. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ผู้บริหารสถานศึกษา
(.....)
...../...../.....

ใบความรู้ เรื่อง การวินิจฉัยและการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ

การตรวจวินิจฉัยโรคพยาธิใบไม้ตับ ทำได้โดยการตรวจจากระและพบไข่พยาธิ ซึ่งไข่มีรูปร่างคล้ายหลอดไฟฟ้าชนิดกลม ไข่มีขนาดเล็กสีน้ำตาลเหลือง นอกจากนี้อาจตรวจทางวิทยาภูมิคุ้มกัน หรือการตรวจทางรังสีวินิจฉัยร่วมด้วย

การรักษา ปัจจุบันใช้ยาพราซิควอนเทล (Praziquantel) เป็นยาหลักที่ใช้ในการรักษา โดยอัตราการรักษาหายประมาณร้อยละ 91-95 แต่เมื่อรักษาหายแล้ว ถ้ายังไม่เลิกกินปลาดิบที่มีตัวอ่อนพยาธิอยู่ ก็จะทำให้กลับมาเป็นโรคได้อีก และมีโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นมะเร็งท่อน้ำดีตามมา ดังนั้นการรักษาให้หายขาด ต้องเลิกกินปลาดิบ ส่วนในผู้ป่วยที่มีการอุดตันของท่อน้ำดี ซึ่งอาจเกิดจากการอักเสบเรื้อรังหรือจากมะเร็งของท่อน้ำดี จะใช้การรักษาทางศัลยกรรมร่วมด้วย

การดูแลผู้ป่วยที่ติดโรคพยาธิใบไม้ตับ แนะนำให้กินยาตามที่แพทย์สั่ง และต้องเลิกกินปลาดิบ ส่วนในผู้ป่วยที่มีภาวะแทรกซ้อนหรือมะเร็งในท่อน้ำดี จำเป็นต้องได้รับการตรวจรักษาอย่างต่อเนื่อง ไปพบแพทย์ตามนัดอย่างสม่ำเสมอ ดังภาพ

ใบงาน
เรื่อง การวินิจฉัยและการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ

ชื่อ-สกุล..... โรงเรียน เลขที่..... ชั้น.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. แพทย์มีวิธีการวินิจฉัยโรคพยาธิได้อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. จงบอกวิธีการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

หน่วยที่ 1 บริโภคปลอดภัยห่างไกลพยาธิใบไม้ตับ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การปฏิบัติตนและวิธีป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

จำนวน 10 ชั่วโมง

ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.5/1 แสดงพฤติกรรมที่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ

พ 4.1 ป.5/2 ค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้สร้างเสริมสุขภาพ

พ 4.1 ป.5/3 วิเคราะห์ข้อโฆษณาในการตัดสินใจเลือกซื้ออาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างมีเหตุผล

พ 4.1 ป.5/4 ปฏิบัติตนในการป้องกันโรคที่พบบ่อยในชีวิตประจำวัน

3. สาระสำคัญ

การปฏิบัติตนและวิธีป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ โดยการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรค เช่น ค่านิยมขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับอาหาร การกินอาหารประเภทปลาน้ำจืดเกล็ดขาวดิบ หรือดิบๆ สุกๆ และไม่ควรถ่ายอุจจาระบนพื้นดิน ตามฟุ่มไม้ หรือถ่ายลงในน้ำ จะทำให้เกิดการแพร่เชื้อต่อไป

4. สาระการเรียนรู้

การปฏิบัติตนและวิธีป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ

5. จุดประสงค์

5.1 นักเรียนบอกวิธีปฏิบัติตนและวิธีป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับได้

5.2 นักเรียนสามารถเขียนคำขวัญรณรงค์การป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับได้

5.3 นักเรียนสามารถปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ

6. กิจกรรมการเรียนการสอน

6.1 ครูและนักเรียนสนทนา ทบทวนเรื่อง การวินิจฉัยและการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ

6.2 ครูถามนักเรียนว่า ถ้าเราต้องการปลอดภัยจากการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับเราควรปฏิบัติตนอย่างไร ให้นักเรียนตอบคนละ 1 ข้อแล้วครูเขียนคำตอบของนักเรียนทุกคนบนกระดานในรูปผังความคิด

6.3 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คนศึกษาเอกสารความรู้เรื่องการปฏิบัติตนและวิธีป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ แล้วร่วมกันเขียนคำขวัญรณรงค์การป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ

6.4 นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอคำขวัญหน้าชั้นเรียน แล้วครูและนักเรียนร่วมกันปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม

6.5 นักเรียนและครูร่วมกันอภิปราย สรุปถึงวิธีปฏิบัติตนและวิธีป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ

6.6 นักเรียนนำคำขวัญที่เขียนไปให้ผู้นำนักเรียนและผู้นำชุมชนประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย

7. เครื่องมือ / สื่อ / แหล่งเรียนรู้

- 7.1 เอกสารความรู้เกี่ยวกับการการปฏิบัติตนและวิธีป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ
- 7.2 ใบงานการเขียนคำขวัญ
- 7.3 แบบประเมินการนำเสนอผลงาน
- 7.4 แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

8. การวัด / การประเมินผล

8.1 วิธีการวัดและประเมินผล

- 8.1.1 การประเมินการนำเสนอผลงาน
- 8.1.2 การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

8.2 เกณฑ์การประเมิน

- 8.2.1 นักเรียนได้คะแนนการประเมินการนำเสนอผลงานในระดับดีขึ้นไป

เกณฑ์ให้คะแนน

คะแนน	16 – 20	ระดับคุณภาพ	ดีมาก
คะแนน	11 – 15	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน	6 – 10	ระดับคุณภาพ	พอใช้
คะแนน	0 – 5	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

- 8.2.2 นักเรียนได้คะแนนการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มในระดับปานกลางขึ้นไป

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	13 – 15	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน	8 – 12	ระดับคุณภาพ	ปานกลาง
คะแนน	5 – 7	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

9. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

10. กิจกรรมเสนอแนะ

.....
.....
.....

11. บันทึกผลหลังสอน

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ครูผู้สอน
(.....)
...../...../.....

12. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ผู้บริหารสถานศึกษา
(.....)
...../...../.....

ใบงาน
เรื่อง การเขียนคำขวัญรณรงค์การป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ

กลุ่มที่.....ชื่อกลุ่ม..... โรงเรียน

ชื่อสมาชิกกลุ่ม

1.	6.
2.	7.
3.	8.
4.	9.
5.	10.

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันเขียนคำขวัญรณรงค์การป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ จำนวน 2 – 3 คำขวัญ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

หน่วยที่ 1 บริโภคปลอดภัยห่างไกลพยาธิใบไม้ตับ

จำนวน 10 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 พฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ

และวิธีปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ

ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.5/1 แสดงพฤติกรรมที่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ

พ 4.1 ป.5/2 ค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้สร้างเสริมสุขภาพ

พ 4.1 ป.5/3 วิเคราะห์สื่อโฆษณาในการตัดสินใจเลือกซื้ออาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างมีเหตุผล

พ 4.1 ป.5/4 ปฏิบัติตนในการป้องกันโรคที่พบบ่อยในชีวิตประจำวัน

3. สาระสำคัญ

พฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะและวิธีปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ เป็นแนวทางปฏิบัติตัวด้านสุขภาพขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างเสริมสุขภาพและลดความเสี่ยงจากโรคภัยไข้เจ็บ รวมทั้งอันตรายต่อสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน จะเป็นคนมีสุขภาพดี ทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งจะส่งผลให้มีสุขภาพแข็งแรง มีสมรรถภาพในการเรียนการทำงาน และยังช่วยให้มีภูมิคุ้มกันโรค ไม่เจ็บป่วยง่าย ๆ

4. สาระการเรียนรู้

พฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ และวิธีปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ

5. จุดประสงค์

5.1 นักเรียนบอกพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะและวิธีปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติได้

5.2 นักเรียนสามารถวิเคราะห์และระบุพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับได้

5.3 นักเรียนสามารถเลือกบริโภคอาหารที่ถูกสุขลักษณะ

6. กิจกรรมการเรียนการสอน

6.1 ครูและนักเรียนสนทนาเรื่องการปฏิบัติตนและวิธีป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ และให้นักเรียนอ่าน คำขวัญที่นักเรียนร่วมกันเขียน

6.2 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับอุบัติการณ์โรคพยาธิในชุมชนซึ่งทำให้คนในชุมชนเสียชีวิตว่าเกิดขึ้นเพราะเหตุใด และอภิปรายเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะเพื่อให้ปลอดภัยจากโรคพยาธิใบไม้ตับ และศึกษาวิธีปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ

6.3 ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลการอภิปรายหน้าชั้น

6.4 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะเพื่อให้ปลอดภัยจากโรคพยาธิใบไม้ตับ

- 6.5 นักเรียนทำใบงาน
7. **เครื่องมือ / สื่อ/แหล่งเรียนรู้**
- 7.1 ใบความรู้เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ (National Health Disciplines) 10 ประการ
- 7.2 ใบงาน
- 7.3 แบบประเมินการนำเสนอผลงาน
8. **การวัด / การประเมินผล**
- 8.1 **วิธีการวัดและประเมินผล**
- 8.1.1 การตรวจใบงาน
- 8.1.2 การประเมินการนำเสนอผลงาน
- 8.2 **เกณฑ์การประเมิน**
- 8.2.1 นักเรียนได้คะแนนจากการทำใบงานร้อยละ 60 ขึ้นไป ผ่านการประเมิน
- 8.2.2 นักเรียนได้คะแนนการประเมินการนำเสนอผลงานในระดับดีขึ้นไป
- เกณฑ์ให้คะแนน
คะแนน	16 – 20	ระดับคุณภาพ	ดีมาก
คะแนน	11 – 15	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน	6 – 10	ระดับคุณภาพ	พอใช้
คะแนน	0 – 5	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง
9. **การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ**
- สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น
10. **กิจกรรมเสนอแนะ**
-
-
-
11. **บันทึกผลหลังสอน**
-
-
-
- (ลงชื่อ)ครูผู้สอน
(.....)
...../...../.....
12. **ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา**
-
-
-
- (ลงชื่อ)ผู้บริหารสถานศึกษา
(.....)
...../...../.....

ใบงาน
เรื่อง พฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะและวิธีปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ
(สุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ)

ชื่อ-สกุล..... โรงเรียน เลขที่..... ชั้น.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. จงบอกพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะอย่างน้อย 3 ข้อ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. จากการศึกษาสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ นักเรียนคิดว่าข้อใดมีความสัมพันธ์กับการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับบ้าง เพราะเหตุใด

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

หน่วยการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
หน่วยที่ 2 ท่างมะเร็งท่อน้ำดี ซีวีมีสุข

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เวลา 10 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.5/1 แสดงพฤติกรรมที่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ

พ 4.1 ป.5/2 ค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้สร้างเสริมสุขภาพ

พ 4.1 ป.5/3 วิเคราะห์สื่อโฆษณาในการตัดสินใจเลือกซื้ออาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างมีเหตุผล

พ 4.1 ป.5/4 ปฏิบัติตนในการป้องกันโรคที่พบบ่อยในชีวิตประจำวัน

พ 4.1 ป.5/5 ทดสอบและปรับปรุงสมรรถภาพทางกายตามผลการทดสอบสมรรถภาพทางกาย

3. สาระสำคัญ / ความคิดรวบยอด

มะเร็งท่อน้ำดี เป็นมะเร็งชนิดหนึ่งที่เกิดกับท่อน้ำดี ซึ่งเป็นอวัยวะที่นำน้ำดีจากตับมายังลำไส้เล็ก มะเร็งท่อน้ำดีถือเป็นมะเร็งชนิดต่อมอย่างหนึ่งที่พบน้อยโดยพบประมาณ 1 - 2 ราย ต่อ 100,000 คน ในโลกตะวันตก แต่มะเร็งท่อน้ำดีในไทยกลับมีสูงมากที่สุดในโลก โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และในช่วงหลายสิบปีมานี้อัตราการเกิดของมะเร็งท่อน้ำดีเพิ่มขึ้น วิธีการลดความเสี่ยงในการเป็นมะเร็งท่อน้ำดี ควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันโรคและการปฏิบัติตนในการบริโภคอาหารที่ถูกต้องลักษณะ รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันสู่ครอบครัว ชุมชนและสังคม

4. สาระการเรียนรู้

4.1 ความสำคัญและปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี

4.2 ลักษณะและอาการผู้ป่วยโรคมะเร็งท่อน้ำดี

4.3 การวินิจฉัยและการรักษาโรคมะเร็งท่อน้ำดี

4.4 การปฏิบัติตนและวิธีป้องกันการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

5.1 ความสามารถในการสื่อสาร

5.2 ความสามารถในการคิด

5.3 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

5.4 ความสามารถในการแก้ปัญหา

5.5 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

6. ทักษะกระบวนการ / กระบวนการคิด

6.1 ทักษะการคิดวิเคราะห์

6.2 ทักษะการคิดสังเคราะห์แบบเชื่อมโยง

7. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

- 7.1 มีวินัย
- 7.2 ใฝ่เรียนรู้
- 7.3 มุ่งมั่นในการทำงาน
- 7.4 มีจิตสาธารณะ

8. ชิ้นงาน / ภาระงาน

- 8.1 ใบงาน
- 8.2 แผนภาพความคิด

9. การวัดและการประเมินผล

สิ่งที่วัด	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ด้านความรู้ (K) - นักเรียนใช้ความรู้เกี่ยวกับโรคมะเร็งท่อน้ำดี ในการป้องกันตนเอง ครอบครัว และชุมชนจากการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี	- ตรวจผลงาน - ตรวจใบงาน - ตรวจแบบทดสอบ	- ใบงาน - แบบทดสอบ	นักเรียนได้คะแนนจากการทำใบงานและแบบทดสอบ ร้อยละ 60 ขึ้นไปผ่านการประเมิน
ด้านทักษะ/กระบวนการ (P) - นักเรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ - นักเรียนมีทักษะในการคิดสังเคราะห์แบบเชื่อมโยง	- การสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม	- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม - แบบประเมินการคิดวิเคราะห์	นักเรียนได้คะแนนจากการสังเกตพฤติกรรมด้านทักษะ/กระบวนการ ร้อยละ 80-100 ระดับดีเยี่ยม ร้อยละ 60-79 ระดับดีมาก ร้อยละ 50-59 ระดับพอใช้ ร้อยละ 0-49 ระดับปรับปรุง
ด้านเจตคติ (A) - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน - มีจิตสาธารณะ	- การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	- แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	นักเรียนได้คะแนนจากการประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คะแนน 9 - 10 ระดับดีเยี่ยม คะแนน 7 - 8 ระดับดีมาก คะแนน 5 - 6 ระดับผ่าน คะแนน 0 - 4 ระดับปรับปรุง

10. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

หน่วยที่ 2 ห่างมะเร็งท่อน้ำดีซีวีมีสุข (4 ชั่วโมง)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ความสำคัญและปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี (1 ชั่วโมง)

- ดูวีดิทัศน์เกี่ยวกับการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี และร่วมกันสนทนาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ เรื่องที่ได้ชม
- แบ่งกลุ่มศึกษาใบความรู้เรื่องโรคมะเร็งท่อน้ำดี
- ร่วมกันสรุปสาเหตุการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี เป็นแผนภาพความคิด
- ส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
- ร่วมกันอภิปราย
- สรุปและแสดงความคิดเห็นเรื่องความสำคัญและปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี
- ทำใบงานเป็นการบ้าน
- ครูประเมินตามสภาพจริง จากการสังเกตพฤติกรรมขณะเข้าร่วมกิจกรรม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ลักษณะและอาการผู้ป่วยโรคมะเร็งท่อน้ำดี (1 ชั่วโมง)

- สนทนาทบทวนเรื่องความสำคัญและปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี
- แบ่งกลุ่มศึกษาใบความรู้เรื่องลักษณะและอาการของผู้ป่วยโรคมะเร็งท่อน้ำดี
- ร่วมกันสรุปลักษณะอาการของผู้ป่วยโรคมะเร็งท่อน้ำดีเป็นแผนภาพความคิด
- ส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
- ร่วมกันอภิปราย
- สรุปและแสดงความคิดเห็นเรื่องลักษณะและอาการของผู้ป่วยโรคมะเร็งท่อน้ำดี
- ทำใบงานเป็นการบ้าน
- ครูประเมินตามสภาพจริง จากการสังเกตพฤติกรรมขณะเข้าร่วมกิจกรรม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การวินิจฉัยและการรักษาโรคมะเร็งท่อน้ำดี (1 ชั่วโมง)

- นักเรียนร่วมกันดูสื่อ Power Point เรื่อง โรคมะเร็งท่อน้ำดี
- แบ่งกลุ่มศึกษาข้อมูลการวินิจฉัยและการรักษาโรคมะเร็งท่อน้ำดี
- ร่วมกันสรุปข้อมูลเกี่ยวกับการวินิจฉัยและการรักษาโรคมะเร็งท่อน้ำดีเป็นแผนภาพความคิด
- ส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
- ร่วมกันอภิปราย
- สรุปและแสดงความคิดเห็นเรื่องการวินิจฉัยและการรักษาโรคมะเร็งท่อน้ำดี
- ทำใบงานเป็นการบ้าน
- ครูประเมินตามสภาพจริง จากการสังเกตพฤติกรรมขณะเข้าร่วมกิจกรรม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การปฏิบัติตนและวิธีป้องกันการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี (1 ชั่วโมง)

- สนทนาทบทวนการวินิจฉัยและการรักษาโรคมะเร็งท่อน้ำดี
- แบ่งกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้เรื่องการปฏิบัติตนและวิธีป้องกันโรคมะเร็งท่อน้ำดี
- ร่วมกันสรุปข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตนและวิธีป้องกันโรคมะเร็งท่อน้ำดีเป็นแผนภาพความคิด
- ส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
- ร่วมกันอภิปราย
- สรุปและแสดงความคิดเห็นเรื่องการปฏิบัติตนและวิธีป้องกันโรคมะเร็งท่อน้ำดี

- ทำใบงานเป็นการบ้าน
- ครูประเมินตามสภาพจริง จากการสังเกตพฤติกรรมขณะเข้าร่วมกิจกรรม
- นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน
- ครูและนักเรียนร่วมกันเฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

10. สื่อและแหล่งเรียนรู้

- 10.1 ใบความรู้
- 10.2 วัสดุ อุปกรณ์ประกอบการเรียนรู้
- 10.3 ข้อมูลความรู้เรื่องสถิติการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดีในประเทศไทย
- 10.4 ข้อมูลความรู้เรื่องลักษณะและอาการผู้ป่วยโรคมะเร็งท่อน้ำดี
- 10.5 ใบงาน
- 10.6 วีดิทัศน์เกี่ยวกับโรคมะเร็งท่อน้ำดี
- 10.7 Power point เรื่อง โรคมะเร็งท่อน้ำดี

11. ข้อเสนอแนะ

- 11.1 สื่อและแหล่งเรียนรู้ตามข้อ 10.3 10.4 10.6 และ 10.7 แขนงมาพร้อมหลักสูตร
- 11.2 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนสามารถปรับการใช้สื่อต่างๆ ได้ตามความเหมาะสม

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

หน่วยที่ 2 ท่างมะเร็งท่อน้ำดี ชีวีมีสุข

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ความสำคัญและปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

จำนวน 10 ชั่วโมง

ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.5/1 แสดงพฤติกรรมที่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ

พ 4.1 ป.5/2 ค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้สร้างเสริมสุขภาพ

พ 4.1 ป.5/3 วิเคราะห์สื่อโฆษณาในการตัดสินใจเลือกซื้ออาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างมีเหตุผล

พ 4.1 ป.5/4 ปฏิบัติตนในการป้องกันโรคที่พบบ่อยในชีวิตประจำวัน

พ 4.1 ป.5/5 ทดสอบและปรับปรุงสมรรถภาพทางกายตามผลการทดสอบสมรรถภาพทางกาย

3. สาระสำคัญ

มะเร็งท่อน้ำดี เป็นมะเร็งชนิดหนึ่งที่เกิดที่บริเวณท่อน้ำดี ซึ่งเป็นอวัยวะที่นำน้ำดีจากตับมายังลำไส้เล็ก มะเร็งท่อน้ำดี ถือเป็นมะเร็งชนิดต่อมอย่างหนึ่งที่พบในไทยสูงมากที่สุดในโลก โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมีอัตราการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดีเพิ่มขึ้น วิธีการลดความเสี่ยงในการเป็นมะเร็งท่อน้ำดี ควรศึกษาความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันโรคและการปฏิบัติตนในการบริโภคอาหารที่ถูกสุขลักษณะ รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันในครอบครัว ชุมชนและสังคม

4. สาระการเรียนรู้

ความสำคัญและปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี

5. จุดประสงค์

5.1 นักเรียนบอกปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดีได้

5.2 นักเรียนสามารถอธิบายสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี

6. กิจกรรมการเรียนรู้

6.1 นักเรียนดูวีดิทัศน์เกี่ยวกับการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี และร่วมกันสนทนาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ชม

6.2 แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน ศึกษาเอกสารความรู้เรื่องพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีร่วมกันอภิปรายและเขียนสรุปปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดีและสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี

6.3 ส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

6.4 ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปความรู้และให้นักเรียนทำใบงาน

7. เครื่องมือ / สื่อ / แหล่งเรียนรู้

7.1 วีดิทัศน์ เรื่อง “ชาวแก่งละว้าไม่กินปลาดิบ”

7.2 เอกสารความรู้เรื่อง “พยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี”

7.3 แบบประเมินการนำเสนอผลงาน

7.4 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

7.5 ความรู้เรื่องมะเร็งท่อน้ำดีจากเว็บไซต์

http://www.smj.ejnal.com/ejournal/showdetail/?show_detail=T&art_id=274

8. การวัด / การประเมินผล

8.1 วิธีการวัดและประเมินผล

8.1.1 การตรวจใบงาน

8.1.2 การประเมินการนำเสนอผลงาน

8.1.3 การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

8.2 เกณฑ์การประเมิน

8.2.1 นักเรียนได้คะแนนจากการทำใบงานร้อยละ 60 ขึ้นไป ผ่านการประเมิน

8.2.2 นักเรียนได้คะแนนการประเมินการนำเสนอผลงานในระดับดีขึ้นไป

เกณฑ์ให้คะแนน

คะแนน 16 – 20 ระดับคุณภาพ ดีมาก

คะแนน 11 – 15 ระดับคุณภาพ ดี

คะแนน 6 – 10 ระดับคุณภาพ พอใช้

คะแนน 0 – 5 ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

8.2.3 นักเรียนได้คะแนนการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มในระดับปานกลางขึ้นไป

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน 13 - 15 ระดับคุณภาพ ดี

คะแนน 8 - 12 ระดับคุณภาพ ปานกลาง

คะแนน 5 - 7 ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

9. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

10. กิจกรรมเสนอแนะ

.....

.....

.....

11. บันทึกผลหลังสอน

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ครูผู้สอน
(.....)
...../...../.....

12. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ผู้บริหารสถานศึกษา
(.....)
...../...../.....

ใบงาน

เรื่อง ปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดีและสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี

ชื่อ-สกุล..... โรงเรียน..... เลขที่..... ชั้น.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนสรุปความรู้เรื่องปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดีและสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดีเป็นแผนผังความคิดและระบายสีให้สวยงาม

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

หน่วยที่ 2 ท่างมะเร็งท่อน้ำดี ชีวีมีสุข

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ลักษณะและอาการผู้ป่วยโรคมะเร็งท่อน้ำดี

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

จำนวน 10 ชั่วโมง

ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.5/1 แสดงพฤติกรรมที่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ

พ 4.1 ป.5/2 ค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้สร้างเสริมสุขภาพ

พ 4.1 ป.5/3 วิเคราะห์สื่อโฆษณาในการตัดสินใจเลือกซื้ออาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างมีเหตุผล

พ 4.1 ป.5/4 ปฏิบัติตนในการป้องกันโรคที่พบบ่อยในชีวิตประจำวัน

พ 4.1 ป.5/5 ทดสอบและปรับปรุงสมรรถภาพทางกายตามผลการทดสอบสมรรถภาพทางกาย

3. สาระสำคัญ

ลักษณะและอาการของโรคมะเร็งท่อน้ำดี

4. สาระการเรียนรู้

ผู้ป่วยโรคมะเร็งท่อน้ำดี จะมีลักษณะและอาการตัวเหลือง ตาเหลือง (ดีซ่าน) เนื่องจากท่อน้ำดีถูกก้อนมะเร็งอุดตัน ปวดบริเวณท้องหลังจากรับประทานอาหารแล้ว มีอาการตัวร้อน (แต่อัตราการเกิดค่อนข้างต่ำ) มีอาการคันที่ผิวหนังจะเกิดขึ้นก่อนหรือหลังการเป็นดีซ่าน เพราะบิลิรูบิน (bilirubin) ที่อยู่ในเลือดมีปริมาณเพิ่มขึ้น และมีอาการอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น ไม่อยากกินอาหาร เบื่ออาหารมันๆ อ่อนเพลีย น้ำหนักลด คลื่นไส้ อาเจียน อาจมีไข้สูง หรือหนาวสั่น

5. จุดประสงค์

5.1 นักเรียนสามารถบอกลักษณะและอาการผู้ป่วยโรคมะเร็งท่อน้ำดี

5.2 นักเรียนสามารถเขียนแผนภาพความคิดลักษณะและอาการผู้ป่วยโรคมะเร็งท่อน้ำดี

6. กิจกรรมการเรียนรู้

6.1 ครูและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง “อสม.มาเตือน”

6.2 ครูสนทนาทบทวนเรื่องความสำคัญและปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี

6.3 แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่องลักษณะและอาการผู้ป่วยโรคมะเร็งท่อน้ำดีและเขียนสรุปเป็นแผนภาพความคิด

6.4 แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลงานแผนภาพความคิดหน้าชั้นเรียน

6.5 นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ เรื่อง ลักษณะอาการของผู้ป่วยโรคมะเร็งท่อน้ำดี

6.6 นักเรียนทำใบงาน

7. เครื่องมือ / สื่อ / แหล่งเรียนรู้

7.1 เพลง “อสม.มาเตือน”

7.2 เอกสารความรู้จากศูนย์ความร่วมมือองค์การอนามัยโลกด้านการวิจัยและควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ เรื่อง “พยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี”

7.3 ใบความรู้ เรื่อง ลักษณะและอาการผู้ป่วยโรคมะเร็งท่อน้ำดี

7.4 ใบงาน เรื่อง ลักษณะและอาการผู้ป่วยโรคมะเร็งท่อน้ำดี

7.5 แบบประเมินการนำเสนอผลงาน

7.6 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

8. การวัด / การประเมินผล

8.1 วิธีการวัดและประเมินผล

8.1.1 การตรวจใบงาน

8.1.2 การประเมินการนำเสนอผลงาน

8.1.3 การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

8.2 เกณฑ์การประเมิน

8.2.1 นักเรียนได้คะแนนจากการทำใบงานร้อยละ 60 ขึ้นไป ผ่านการประเมิน

8.2.2 นักเรียนได้คะแนนการประเมินการนำเสนอผลงานในระดับดีขึ้นไป

เกณฑ์ให้คะแนน

คะแนน 16 – 20 ระดับคุณภาพ ดีมาก

คะแนน 11 – 15 ระดับคุณภาพ ดี

คะแนน 6 – 10 ระดับคุณภาพ พอใช้

คะแนน 0 – 5 ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

8.2.3 นักเรียนได้คะแนนการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มในระดับปานกลางขึ้นไป

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน 13 - 15 ระดับคุณภาพ ดี

คะแนน 8 - 12 ระดับคุณภาพ ปานกลาง

คะแนน 5 - 7 ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

9. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

10. กิจกรรมเสนอแนะ

.....

.....

.....

11. บันทึกผลหลังสอน

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ครูผู้สอน
(.....)
...../...../.....

12. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ผู้บริหารสถานศึกษา
(.....)
...../...../.....

ใบความรู้

เรื่อง ลักษณะและอาการของโรคมะเร็งท่อน้ำดี

1. ตัวเหลือง ตาเหลือง (ดีซ่าน): เนื่องจากท่อน้ำดีถูกก้อนมะเร็งอุดตันจึงทำให้มีอาการดีซ่าน ลักษณะอาการดีซ่านจะเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่ไม่มีอาการปวด อีกทั้งระดับของอาการดีซ่านจะมีความเกี่ยวข้องกับตำแหน่งที่มีการอุดตัน
2. ปวดบริเวณท้อง: หลังจากรับประทานอาหารแล้วจะรู้สึกไม่สบายบริเวณท้องด้านบนเล็กน้อย หรือปวดเสียดใต้ลิ้นปี่ หรือปวดบริเวณหลัง หรือปวดเค้นบริเวณท้องด้านขวาบน ซึ่งเป็นอาการของเส้นประสาทถูกก้อนมะเร็งลุกลาม
3. ตัวร้อน: ก้อนมะเร็งอุดตันถึงท่อน้ำดี ทำให้ภายในท่อน้ำดีเกิดอาการอักเสบ ทำให้มีอาการตัวร้อน แต่อัตราการเกิดค่อนข้างต่ำ
4. คันบริเวณผิวหนัง: อาการคันที่ผิวหนังจะเกิดขึ้นก่อนหรือหลังการเป็นดีซ่าน เพราะบิลิรูบิน (bilirubin) ที่อยู่ในเลือดมีปริมาณเพิ่มขึ้น จึงกระตุ้นให้ปลายประสาทผิวหนังเกิดอาการนี้ขึ้น
5. อาการอื่นๆ: จะมีอาการร่วม เช่น ไม่อยากอาหาร เบื่ออาหารมันๆ อ่อนเพลีย น้ำหนักลด คลื่นไส้ อาเจียน อาจมีไข้สูงหรือหนาวสั่นร่วมด้วย คลำพบก้อนด้านบริเวณท้องส่วนบนได้ชายโครงขวาหรือลิ้นปี่เนื่องจากตับหรือถุงน้ำดีโต เป็นต้น

ภาพที่ ลักษณะและอาการจากโรคมะเร็งท่อน้ำดี

ที่มา: <http://www.tm.mahidol.ac.th/hospital/hospital-p-opisthorchis-th.php>

ใบงาน

เรื่อง ลักษณะและอาการผู้ป่วยโรคมะเร็งท่อน้ำดี

ชื่อ-สกุล.....โรงเรียน.....เลขที่.....ชั้น.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนหาภาพลักษณะอาการของผู้ป่วยโรคมะเร็งท่อน้ำดีมาติดลงบนใบงาน แล้วอธิบายอาการ
(10 คะแนน)

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

หน่วยที่ 2 ท่างมะเร็งท่อน้ำดี ซีวีมีสุข

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การวินิจฉัยและการรักษาโรคมะเร็งท่อน้ำดี

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

จำนวน 10 ชั่วโมง

ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.5/1 แสดงพฤติกรรมที่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ

พ 4.1 ป.5/2 ค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้สร้างเสริมสุขภาพ

พ 4.1 ป.5/3 วิเคราะห์ข้อโฆษณาในการตัดสินใจเลือกซื้ออาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างมีเหตุผล

พ 4.1 ป.5/4 ปฏิบัติตนในการป้องกันโรคที่พบบ่อยในชีวิตประจำวัน

พ 4.1 ป.5/5 ทดสอบและปรับปรุงสมรรถภาพทางกายตามผลการทดสอบสมรรถภาพทางกาย

3. สาระสำคัญ

การตรวจวินิจฉัยมะเร็งท่อน้ำดีระยะแรก คัดกรองได้จากประชากรกลุ่มเสี่ยงที่มีประวัติกินปลาดิบและมีญาติสายตรงที่ป่วย นำไปตรวจเลือดและอัลตราซาวด์ ส่วนการรักษามะเร็งท่อน้ำดีในระยะแรกเริ่มมักได้ผลดี โดยการผ่าตัดเป็นวิธีที่ได้ผลดีและมีโอกาสหายได้ การรักษาจะต่อยอดด้วยเคมีบำบัด ส่วนผู้ที่ไม่สามารถผ่าตัดได้อาจระบายน้ำดีโดยการใส่ท่อผ่านผิวหนัง

4. สาระการเรียนรู้

การวินิจฉัยและการรักษาโรคมะเร็งท่อน้ำดี

5. จุดประสงค์

นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ลักษณะอาการและวิธีการการตรวจวินิจฉัยโรคเบื้องต้น

6. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

6.1 นักเรียนดูวีดิทัศน์เรื่อง “โรคพยาธิใบไม้ตับ และมะเร็งท่อน้ำดี” และร่วมกันสนทนาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ชม

6.2 แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4-5 คน ศึกษาใบความรู้เรื่องการวินิจฉัยและการรักษาโรคมะเร็งท่อน้ำดีและเขียนสรุปเป็นแผนภาพความคิด

6.3 แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอแผนภาพความคิดหน้าชั้นเรียน

6.4 ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุป

6.5 ให้นักเรียนทำใบงาน เรื่อง การวินิจฉัยและการรักษาโรคมะเร็งท่อน้ำดี

7. เครื่องมือ / สื่อ / แหล่งเรียนรู้

- 7.1 วีดิทัศน์ เรื่อง “พยาธิใบไม้ตับ และมะเร็งท่อน้ำดี”
- 7.2 ใบความรู้ เรื่อง การวินิจฉัยและการรักษาโรคมะเร็งท่อน้ำดี
- 7.3 ใบงาน เรื่อง การวินิจฉัยและการรักษาโรคมะเร็งท่อน้ำดี
- 7.4 แบบประเมินการนำเสนอผลงาน
- 7.5 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

8. การวัด / การประเมินผล

8.1 วิธีการวัดและประเมินผล

- 8.1.1 การตรวจใบงาน
- 8.1.2 การประเมินการนำเสนอผลงาน
- 8.1.3 การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

8.2 เกณฑ์การประเมิน

- 8.2.1 นักเรียนได้คะแนนจากการทำใบงานร้อยละ 60 ขึ้นไป ผ่านการประเมิน
- 8.2.2 นักเรียนได้คะแนนการประเมินการนำเสนอผลงานในระดับดีขึ้นไป
เกณฑ์ให้คะแนน

คะแนน	16 – 20	ระดับคุณภาพ	ดีมาก
คะแนน	11 – 15	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน	6 – 10	ระดับคุณภาพ	พอใช้
คะแนน	0 – 5	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง
- 8.2.3 นักเรียนได้คะแนนการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มในระดับปานกลางขึ้นไป
เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	13 - 15	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน	8 - 12	ระดับคุณภาพ	ปานกลาง
คะแนน	5 – 7	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

9. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

10. กิจกรรมเสนอแนะ

.....

.....

.....

11. บันทึกผลหลังสอน

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ครูผู้สอน
(.....)
...../...../.....

12. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ผู้บริหารสถานศึกษา
(.....)
...../...../.....

ใบความรู้

เรื่อง การวินิจฉัยและการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ

อาการของผู้ป่วยมะเร็งท่อน้ำดี

ผู้ป่วยมะเร็งท่อน้ำดีพบบ่อยในคนอายุ 45 -55 ปี เป็นชายมากกว่าหญิงประมาณ 3 เท่า อาการจะแบ่งเป็น 2 กลุ่มอาการคือ

1. อาการตาเหลือง ตัวเหลือง พบได้ร้อยละ 60 ปัสสาวะสีเข้ม อุจจาระสีซีด คันตามผิวหนัง
2. กลุ่มอาการตับโต เนื่องจากมีมะเร็งอยู่ในเนื้อตับ มีอาการแน่นชายโครงขวา เบื่ออาหาร น้ำหนักลด

การวินิจฉัยมะเร็งท่อน้ำดี

การคัดกรองมะเร็งระยะแรก สามารถทำได้โดยการตรวจประชากรที่มีความเสี่ยงของโรคพยาธิใบไม้ตับ คือ มีประวัติกินปลาดิบ ทำการตรวจหาไข่พยาธิในประชากรกลุ่มนี้ ร่วมกับการตรวจเลือดหาสารบ่งชี้ถึงการอักเสบของท่อน้ำดี จะสามารถคัดกรองผู้ที่มีความเสี่ยงสูงได้โดยพบพยาธิในร่างกายน้อยกว่าโดยประมาณการจากจำนวนไข่พยาธิที่พบในอุจจาระ และตรวจเลือดหาค่าบ่งชี้การอักเสบของท่อน้ำดี ประชาชนกลุ่มนี้ควรได้ตรวจคัดกรองขั้นต้นต่อมาด้วยการทำอัลตราซาวด์

การวินิจฉัยมะเร็งท่อน้ำดีในระยะมีอาการ

1. ในกรณีที่ผู้ป่วยมีอาการตาเหลือง ตัวเหลือง จะต้องวินิจฉัยแยกโรคจากท่อน้ำดีอุดตันจากสาเหตุอื่น ๆ เช่น นิ่วในถุงน้ำดี ท่อน้ำดีอักเสบเรื้อรัง ซึ่งการวินิจฉัยนอกจากการตรวจอัลตราซาวด์ยังต้องตรวจภาพตับและท่อน้ำดี โดยการตรวจคลื่นแม่เหล็ก (MRI และ MRCP) โดยการตรวจวินิจฉัยสุดท้ายด้วยการส่องกล้องลงไปทางปากสู่กระเพาะอาหารและลำไส้เล็กส่วนต้น เพื่อสอดสายพลาสติกเล็ก ๆ เข้าท่อน้ำดีฉีดสีและตัดชิ้นเนื้อที่ก้อนมะเร็งเพื่อพิสูจน์ยืนยันการวินิจฉัย

2. ผู้ป่วยที่มีอาการตับโต และตรวจพบก้อนในตับจากอัลตราซาวด์ อาจต้องแยกโรคจากมะเร็งตับที่เกิดในผู้ป่วยตับแข็งและตับอักเสบเรื้อรังจากเชื้อไวรัสบีและซี หรือโรคตับจากแอลกอฮอล์ การตรวจสอบมะเร็งในเลือดและการตรวจคอมพิวเตอร์รังสี (ซีทีสแกน) จะช่วยให้การวินิจฉัยแยกโรคได้เป็นส่วนใหญ่ ผู้ป่วยส่วนน้อยที่ยังแยกโรคไม่ได้ อาจต้องทำการเจาะตับโดยใช้เข็มขนาดเล็กเจาะผ่านผิวหนังโดยไม่ผ่าตัด เพื่อเอาชิ้นเนื้อไปตรวจพิสูจน์ยืนยันการวินิจฉัย

การรักษามะเร็งท่อน้ำดี

1. กรณีเป็นมะเร็งในระยะเริ่มแรก (ตรวจพบก้อนมีขนาดน้อยกว่า 3 เซนติเมตร) หรือมีท่อน้ำดีโตเฉพาะที่กลีบใดกลีบหนึ่งของตับ การผ่าตัดเฉพาะที่ตับนั้น ๆ ออก จะเป็นการรักษาที่ดีที่สุดที่สามารถคาดหวังให้ผู้ป่วยหายได้ บางรายหากหลังผ่าตัดพบมะเร็งแพร่กระจายไปต่อมน้ำเหลือง อาจต้องรักษาเพิ่มเติมโดยให้ยาเคมีบำบัด

หากผู้ป่วยที่ไม่สามารถรับการรักษาโดยการผ่าตัดได้ อาจพิจารณา รักษาอาการเหลืองและอาการคันโดยการระบายน้ำดีด้วยการใส่ท่อผ่านผิวหนังหรือผ่านทางท่อส่งกล้อง หากไม่ทำการระบายน้ำดี ปล่อยให้ผู้ป่วยเหลืองขึ้นตามลำดับ จะนำไปสู่ภาวะตับและไตวายได้ รวมถึงการติดเชื้อในทางเดินน้ำดี ซึ่งเป็นสาเหตุให้ผู้ป่วยเสียชีวิตได้

2. ส่วนมะเร็งท่อน้ำดีที่มีก้อนมะเร็งในเนื้อตับ การรักษาที่ดีที่สุดคือการผ่าตัดเอาท่อน้ำดีหรือตับที่ก้อนออก ร่วมกับการเลาะต่อมน้ำเหลืองบริเวณใกล้เคียงออก

3. ผู้ป่วยมะเร็งระยะสุดท้าย จะมีอาการตับโต ตัวเหลือง ตัวเหลือง คันตามตัว ท้องโต ซาบวม ปวดท้อง ปวดหลัง แพทย์สามารถให้การรักษาแบบประคับประคอง บรรเทาด้วยการให้ยาเพื่อให้อาการทุเลาลง และมีการรักษาด้านจิตใจ จนกว่าจะถึงวาระสุดท้ายของชีวิต

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

หน่วยที่ 2 ท่างมะเร็งท่อน้ำดี ซีวีมีสุข

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การปฏิบัติตนและวิธีป้องกันการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

จำนวน 10 ชั่วโมง

ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.5/1 แสดงพฤติกรรมที่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ

พ 4.1 ป.5/2 ค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้สร้างเสริมสุขภาพ

พ 4.1 ป.5/3 วิเคราะห์สื่อโฆษณาในการตัดสินใจเลือกซื้ออาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างมีเหตุผล

พ 4.1 ป.5/4 ปฏิบัติตนในการป้องกันโรคที่พบบ่อยในชีวิตประจำวัน

พ 4.1 ป.5/5 ทดสอบและปรับปรุงสมรรถภาพทางกายตามผลการทดสอบสมรรถภาพทางกาย

3. สาระสำคัญ

พฤติกรรมบริโภคที่ถูกสุขลักษณะจะช่วยป้องกันการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี ควรปฏิบัติตนเพื่อหลีกเลี่ยงการเป็นโรค ได้แก่ การรับประทานอาหารที่สะอาดและปรุงสุกทุกครั้ง ไม่รับประทานอาหารสกปรก ดิบๆ เช่น ปลาดิบ ก้อย ปลา หลีกเลี่ยงอาหารที่ผ่านกรรมวิธีการหมัก เพราะมีสารไนโตรซามีน ซึ่งเป็นสารก่อมะเร็ง ทำให้เป็นโรคมะเร็งตับได้ ระวังการรับประทานอาหารที่ตากแห้ง รวมทั้งอาหารที่เตรียมแล้ว หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารซ้ำๆ หรืออาหารที่ใส่ยากันบูด และอาหารพวกเนื้อสัตว์ที่ผสมดินประสิว และไม่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

4. สาระการเรียนรู้

การปฏิบัติตนและวิธีป้องกันการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี

5. จุดประสงค์

5.1 นักเรียนบอกพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเป็นโรคมะเร็งท่อน้ำดีได้

5.2 นักเรียนสามารถบอกวิธีป้องกันการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดีได้

5.3 นักเรียนสามารถปฏิบัติตนเพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดีและแนะนำผู้อื่นได้

6. กิจกรรมการเรียนรู้

6.1 ครูและนักเรียนสนทนาทบทวนเรื่องการวินิจฉัยและการรักษาโรคมะเร็งท่อน้ำดีที่เรียนในชั่วโมงที่แล้ว

6.2 แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4-5 คน ให้ร่วมกันอภิปรายถึงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี

6.3 ส่งตัวแทนนำเสนอผลการอภิปรายหน้าชั้นเรียน

6.4 ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปถึงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี

6.5 ให้นักเรียนทำใบงาน เรื่อง การปฏิบัติตนเพื่อหลีกเลี่ยงการเป็นโรคมะเร็งท่อน้ำดี

6.6 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 10 ข้อ

6.7 ครูและนักเรียนร่วมกันเฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

7. เครื่องมือ / สื่อ / แหล่งเรียนรู้

- 7.1 ใบความรู้ เรื่อง การปฏิบัติตนเพื่อหลีกเลี่ยงการเป็นโรคมะเร็งท่อน้ำดี
- 7.2 ใบงาน เรื่อง การปฏิบัติตนเพื่อหลีกเลี่ยงการเป็นโรคมะเร็งท่อน้ำดี
- 7.3 แบบประเมินการนำเสนอผลงาน
- 7.4 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
- 7.5 แบบทดสอบหลังเรียน

8. การวัด / การประเมินผล

8.1 วิธีการวัดและประเมินผล

- 8.1.1 การตรวจใบงาน
- 8.1.2 การประเมินการนำเสนอผลงาน
- 8.1.3 การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
- 8.1.4 การตรวจแบบทดสอบหลังเรียน

8.2 เกณฑ์การประเมิน

- 8.2.1 นักเรียนได้คะแนนจากการทำใบงานร้อยละ 60 ขึ้นไป ผ่านการประเมิน
- 8.2.2 นักเรียนได้คะแนนการประเมินการนำเสนอผลงานในระดับดีขึ้นไป
เกณฑ์ให้คะแนน

คะแนน	16 – 20	ระดับคุณภาพ	ดีมาก
คะแนน	11 – 15	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน	6 – 10	ระดับคุณภาพ	พอใช้
คะแนน	0 – 5	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง
- 8.2.3 นักเรียนได้คะแนนการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มในระดับปานกลางขึ้นไป
เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	13 - 15	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน	8 - 12	ระดับคุณภาพ	ปานกลาง
คะแนน	5 – 7	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง
- 8.2.4 นักเรียนได้คะแนนการทดสอบหลังเรียน ร้อยละ 60 ขึ้นไป

9. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

10. กิจกรรมเสนอแนะ

.....
.....
.....

11. บันทึกผลหลังสอน

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ครูผู้สอน
(.....)
...../...../.....

12. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ผู้บริหารสถานศึกษา
(.....)
...../...../.....

ใบความรู้

เรื่อง การปฏิบัติตนเพื่อหลีกเลี่ยงการเป็นโรคมะเร็งท่อน้ำดี

วิธีการปฏิบัติตนเพื่อหลีกเลี่ยงการเป็นโรคมะเร็งท่อน้ำดี ได้แก่

1. รับประทานอาหารที่สะอาด และปรุงสุกจากเตาใหม่ๆ และตระหนักเสมอว่ารับประทานปลาครั้งใด ต้องปรุงให้สุกทุกครั้ง ไม่รับประทานอาหารสุกๆ ดิบๆ เช่น ปลาดิบ ก้อยปลา
2. หลีกเลี่ยงอาหารที่ผ่านกรรมวิธีการหมัก เช่น ปลาร้า ปลาเจ่า แหนม ปลาสาม หมูสาม ฯลฯ เพราะมีสารไนโตรซามีน ซึ่งเป็นสารก่อมะเร็ง ทำให้เป็นโรคมะเร็งตับได้
3. ระมัดระวังรับประทานอาหารที่ตากแห้ง เช่น พริกป่น ถั่วลิสงป่น รวมทั้งอาหารที่เตรียมแล้ว เก็บค้างคืน เพราะอาจมีเชื้อราปะปนอยู่
4. หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารขี้ๆ หรืออาหารที่ใส่ยากันบูด และอาหารพวกเนื้อสัตว์ที่ผสมดินประสิว เช่น กุนเชียง ไส้กรอก เนื้อเค็ม ปลาเค็ม ก็เป็นปัจจัยเสริมก่อโรคด้วย
5. ไม่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เช่น สุรา เบียร์ ไวน์

อาหารที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

เช่น ปลาร้าดิบ ปลาสาม ปลาจ่อม ก้อยปลาและกินสุกๆ ดิบๆ

แบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง การบริโภคปลอดภัย ห่างไกลโรคพยาธิใบไม้ตับ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาพลศึกษา
ใช้เวลา 20 นาที

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

- โรคพยาธิใบไม้ตับคืออะไร
 - โรคที่เกิดจากการติดเชื้อหนอนพยาธิ
 - โรคที่เกิดจากการติดเชื้อหนอนพยาธิใบไม้ตับ
 - โรคมะเร็งตับ
 - โรคติดต่อร้ายแรง
- พยาธิใบไม้ตับในคนที่สำคัญ มีอยู่ที่ชนิด
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
- โรคพยาธิใบไม้ตับเกิดขึ้นได้อย่างไร
 - เกิดจากการรับประทานปลาดิบทุกชนิด
 - เกิดจากการรับประทานปลาน้ำจืดทุกชนิด
 - เกิดจากการรับประทานปลาน้ำจืดมีเกล็ดที่ทำแบบสุกๆ ดิบๆ
 - เกิดจากการรับประทานปลาน้ำจืดที่มีเกล็ดขาวที่ทำสุกๆ ดิบๆ
- ข้อความต่อไปนี้ข้อใดกล่าวถูกต้อง
 - โรคพยาธิใบไม้ตับเกิดได้เฉพาะคนเท่านั้น
 - โรคพยาธิใบไม้ตับเกิดได้เฉพาะสัตว์เท่านั้น
 - โรคพยาธิใบไม้ตับเกิดได้ทั้งคนและสัตว์
 - โรคพยาธิใบไม้ตับเกิดได้กับผู้สูงอายุ
- ข้อใดต่อไปนี้กล่าวถูกต้อง
 - โรคพยาธิใบไม้ตับเกิดจากการรับประทานอาหารประเภทปลาน้ำเค็ม
 - โรคพยาธิใบไม้ตับเกิดจากการรับประทานอาหารประเภทปลาน้ำจืดชนิดมีเกล็ด
 - โรคพยาธิใบไม้ตับเกิดจากการรับประทานอาหารประเภทปลาน้ำจืดมีเกล็ดขาว
 - โรคพยาธิใบไม้ตับเกิดจากการรับประทานอาหารประเภทปลาไม่มีเกล็ด
- อาหารชนิดใดที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับมากที่สุด
 - ต้มยำปลาช่อน
 - ก้อยปลา
 - ปลาทอดกระเทียม
 - แกงอ่อมปลาดุก

7. อาการของโรคมะเร็งท่อน้ำดีเป็นอย่างไร
 - ก. ตาเหลือง ตัวเหลือง
 - ข. ตาแดง ตัวเหลือง
 - ค. ตาเหลือง ท้องเสีย
 - ง. มีไข้สูง ผอมซีด
8. โรคมะเร็งท่อน้ำดีตับเป็นอย่างไร
 - ก. เป็นโรคมะเร็งที่ช่องท้องของคนทั่วไป
 - ข. เป็นโรคมะเร็งที่เกิดจากเยื่อบุผนังช่องท่อน้ำดีภายในและภายนอกตับที่เปลี่ยนแปลงผิดปกติ
 - ค. เป็นมะเร็งที่เกิดจากเยื่อบุผนังของกระเพาะอาหารที่เปลี่ยนแปลงผิดปกติ
 - ง. เป็นโรคมะเร็งที่เกิดจากเยื่อบุผนังลำไส้เล็ก
9. ภาคใดที่เกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดีตับมากที่สุด
 - ก. ภาคกลาง
 - ข. ภาคใต้
 - ค. ภาคเหนือ
 - ง. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
10. ตัวอ่อนของพยาธิใบไม้ตับ ในระยะติดต่อที่มีชีวิตอยู่จะอาศัยอยู่ในท่อน้ำดีของคนได้นานเท่าใด
 - ก. 5 - 10 ปี
 - ข. 10 - 20 ปี
 - ค. 15 - 25 ปี
 - ง. 30 - 40 ปี

เฉลย

ข้อ 1 ข ข้อ 2 ก ข้อ 3 ง ข้อ 4 ค ข้อ 5 ค ข้อ 6 ข ข้อ 7 ก ข้อ 8 ข ข้อ 9 ง ข้อ 10 ข

หน่วยการเรียนรู้ /
แผนจัดการเรียนรู้
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
เวลา 10 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ / แผนจัดการเรียนรู้

เรื่อง พยาธิใบไม้ตับ และมะเร็งท่อน้ำดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เวลา 10 ชม.

หน่วยที่	ชื่อหน่วย	ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ / เรื่อง	จำนวนชั่วโมง
1	โรคภัยใกล้ตัว	- พ 4.1 ป.6/1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ป.6/2 อธิบายถึงสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อ การเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ป.6/3 อธิบายถึงอันตรายที่เกิดจากการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ป.6/4 มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี	1. พยาธิใบไม้ตับ เป็นพยาธิที่อาศัยอยู่ในทางเดินน้ำดี ของตับ เป็นโรคที่ติดต่อทางอาหารจะพบมากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ 2. วงจรการเกิดพยาธิใบไม้ตับ มีสาเหตุจากการรับ ประทานอาหารประเภทน้ำจืดเกล็ดขาวปรุงดิบหรือสุกๆ ดิบๆที่มีตัวอ่อนของพยาธิปนเปื้อน เช่น ปลาร้าก้อยปลา ปลาหมกไฟ ฯลฯ 3. สิ่งแวดล้อมมีผลต่อสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจของ เรามาก ถ้าคนเราอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ก็จะทำให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีปราศจากโรคภัย 4. ความสะอาดของสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเรา จะทำให้ เรามีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ดังนั้น เราจึงควร ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดของสิ่งแวดล้อม 5. การเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีมีสาเหตุ มาจากการรับประทานอาหารประเภทปลาน้ำจืดเกล็ด ขาวปรุงดิบหรือสุกๆดิบๆ ที่มีตัวอ่อนของพยาธิปนเปื้อน เช่น ปลาร้า ก้อยปลา ปลาหมกไฟ ฯลฯ	1. การเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี 2. วงจรโรคพยาธิใบไม้ตับ 3. สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี 4. ความเสี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี 5. การป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี	1 1 2 1 2

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย	ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	แผนการจัดการ เรียนรู้ที่ / เรื่อง	จำนวน ชั่วโมง
			6. การมีสุขภาพที่ดี ขึ้นอยู่กับ การมีพฤติกรรมทางด้าน สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม การมีพฤติกรรม สุขภาพที่ถูกต้อง สุขลักษณะทำให้ ร่างกายแข็งแรง ช่วยป้องกันโรค ที่อยู่ รอบตัวเรา		
2	บริโภค ปลอดภัย สดใสร่าเริง	พ 4.1 ป.6/1 มีพฤติกรรม การบริโภคที่ถูก สุขลักษณะ ป.6/2 มีความตระหนัก ถึงความสำคัญใน การปฏิบัติตามตาม สุขบัญญัติแห่งชาติ ป.6/4 สร้างภูมิคุ้มกันสู่ ครอบครัว ชุมชนและ สังคม	1. การรับประทานอาหารที่ สะอาดและ ปรุงสุก การ ถ่าย อุจจาระลงในส้วมที่ถูก สุขลักษณะจะช่วยป้องกัน การเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและ มะเร็งท่อน้ำดี 2. การปฏิบัติตามสุขบัญญัติแห่ง ชาติ คือการเลือกรับ ประทาน อาหารที่ดีมีประโยชน์ตามหลัก สุขบัญญัติ ซึ่ง จะทำให้เรามี ร่างกายเจริญเติบโต แข็งแรงและ ไม่มีโรค ภัยเบียดเบียน 3. ตระหนักถึงอันตรายและ ผลกระทบที่เกิดจากโรค พยาธิ ใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี และ การรักษาความสะอาดของ สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเรา จะทำ ให้เรามี สุขภาพกายและสุขภาพ จิตที่ดี เป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน ต่อครอบครัว ชุมชนและสังคม	1. พฤติกรรม การบริโภคที่ถูก สุขลักษณะ 2. การปฏิบัติตน ตามสุขบัญญัติ แห่งชาติ 3. การสร้าง ภูมิคุ้มกันสู่ ครอบครัว ชุมชน และสังคม	1 1 1
รวมตลอดปีต่อภาคเรียน					10

หน่วยการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
หน่วยที่ 1 โรคภัยใกล้ตัว

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
เวลา 7 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.6/1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.6/2 อธิบายถึงสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อ การเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.6/3 อธิบายถึงอันตรายที่เกิดจากการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.6/4 มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

3. สาระสำคัญ

3.1 พยาธิใบไม้ตับ เป็นพยาธิที่อาศัยอยู่ในทางเดินน้ำดีของคน เป็นโรคที่ติดต่อทางอาหาร จะพบมากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือของประเทศไทย

3.2 สาเหตุและวงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี มีสาเหตุจากการรับประทานอาหารประเภทปลาน้ำจืดเกล็ดขาว ปรงดิบหรือสุก ๆ ดิบ ๆ ที่มีตัวอ่อนของพยาธิปนเปื้อน เช่น ปลาร้า ก้อยปลา ปลาหมักไฟ ฯลฯ พยาธิใบไม้ตับอาศัยอยู่ในทางเดินน้ำดีในตับของคน

3.3 สิ่งแวดล้อมมีผลกระทบต่อสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจของคนเราเป็นอย่างมาก ถ้าคนเรารับประทาน อาหารที่สะอาดและปรุงสุก อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี จะทำให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ปราศจากโรคภัย

3.4 ความสะอาดของสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเรา จะทำให้เรามีสุขภาพกายและจิตใจที่ดีและปลอดภัย ดังนั้น เราจึงควรช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดของสิ่งแวดล้อมอยู่เสมอ

3.5 การกินอาหารที่สะอาดและปรุงสุก ถ่ายอุจจาระลงในส้วมถูกสุขลักษณะ จะช่วยลดและป้องกันการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

4. สาระการเรียนรู้

4.1 การเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

4.2 วงจรพยาธิใบไม้ตับ

4.3 สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

4.4 ความเสี่ยงต่อการเกิด โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

4.5 การป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

5.1 ความสามารถในการสื่อสาร

5.2 ความสามารถในการคิด

5.3 ทักษะความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

- 5.4 ความสามารถในการแก้ปัญหา
- 5.5 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

6. ทักษะกระบวนการ / กระบวนการคิด

- 6.1 การวิเคราะห์
- 6.2 การสังเกต
- 6.3 กระบวนการทำงานกลุ่ม
- 6.4 การสรุปความเห็น
- 6.5 การนำความรู้ไปใช้

7. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

- 7.1 มีวินัย
- 7.2 ใฝ่เรียนรู้
- 7.3 มุ่งมั่นในการทำงาน
- 7.4 มีจิตสาธารณะ

8. ชิ้นงาน / ภาระงาน

- 8.1 แผนผังความคิด
- 8.2 วงจรพยาธิใบไม้ตับ
- 8.3 วาดภาพเกี่ยวกับความเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- 8.4 เขียนคำขวัญ
- 8.5 แต่งคำประพันธ์ (กาพย์ยานี 11)
- 8.6 ใบความรู้ / ใบงาน
- 8.7 แบบทดสอบ

9. การวัดและการประเมินผล

สิ่งที่วัด	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ด้านความรู้ (K) - นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ป้องกันตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม จากการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี	- ตรวจผลงาน - ตรวจใบงาน - ตรวจสอบแบบทดสอบ	- ใบงาน - แบบทดสอบ	นักเรียนได้คะแนนจากการทำใบงานและแบบทดสอบ ร้อยละ 60 ขึ้นไปผ่านการประเมิน
ด้านทักษะ/กระบวนการ (P) - นักเรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ - นักเรียนมีทักษะในการคิดสังเคราะห์แบบเชื่อมโยง	- การสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม	- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม - แบบประเมินการคิดวิเคราะห์	นักเรียนได้คะแนนจากการสังเกตพฤติกรรมด้านทักษะ/กระบวนการ ร้อยละ 80-100 ระดับดีเยี่ยม ร้อยละ 60-79 ระดับดีมาก ร้อยละ 50-59 ระดับพอใช้ ร้อยละ 0-49 ระดับปรับปรุง

9. การวัดและการประเมินผล (ต่อ)

สิ่งที่วัด	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ด้านเจตคติ (A) - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน - มีจิตสาธารณะ	- การประเมิน คุณลักษณะ อันพึงประสงค์	- แบบประเมิน คุณลักษณะ อันพึงประสงค์	นักเรียนได้คะแนนจากการประเมิน ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คะแนน 9 - 10 ระดับดีเยี่ยม คะแนน 7 - 8 ระดับดีมาก คะแนน 5 - 6 ระดับผ่าน คะแนน 0 - 4 ระดับปรับปรุง

10. กิจกรรมการเรียนการสอน

หน่วยที่ 1 โรคภัยใกล้ตัว (7 ชั่วโมง)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี (1 ชั่วโมง)

- นักเรียนร้องเพลง “โรคภัยใกล้ตัว”
- นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 10 ข้อ
- สนทนาเกี่ยวกับโรคร้ายแรงที่เกิดในชุมชน
- ยกตัวอย่างโรคร้ายแรงที่ทำให้คนเสียชีวิตในชุมชน
- นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่องการเกิดโรคและอันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับแล้วทำใบงานเป็นกลุ่ม
- ตัวแทนกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน ครูแนะนำแก้ไขข้อบกพร่อง
- นำผลงานที่ดีและถูกต้องติดไว้ที่ป้ายนิเทศ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 วงจรพยาธิใบไม้ตับ (1 ชั่วโมง)

- นักเรียนร้องเพลง “โรคภัยใกล้ตัว” และทบทวนถึงเรื่องโรคภัยที่เกิดในชุมชนของนักเรียน
- สนทนาเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีจากข้อมูลสถิติที่พบว่าจำนวนผู้ป่วยของคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือค่อนข้างสูงและให้นักเรียนดูสถิติการเป็นโรคนี้อของคนในชุมชน
- ถามนักเรียนถึงสาเหตุที่ทำให้คนในชุมชนเป็นโรคนี้นักเรียนคิดว่าเป็นเพราะเหตุใด
- นักเรียนศึกษาใบความรู้ เอกสารที่เกี่ยวข้องแล้วช่วยกันวาดภาพวงจรพยาธิใบไม้ตับในกระดาษชาร์ตเป็นกลุ่ม
- กลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอหน้าชั้นเรียน ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายแนะนำแก้ไขข้อบกพร่อง
- นำผลงานปรับแก้แล้วติดไว้ที่บอร์ดหลังห้องเรียน
- ให้นักเรียนทำใบงานรายบุคคล

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี (2 ชั่วโมง)

ชั่วโมงที่ 1

- ทบทวนความรู้เดิมเกี่ยวกับ โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- ครูและนักเรียนร้องเพลง “โรคพยาธิใบไม้ตับ”
- นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวนักเรียนและชุมชนของนักเรียนตลอดจนวิถี

ปฏิบัติตนของคนในชุมชนของนักเรียนมีผลหรือเสี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีหรือไม่อย่างไร

- นักเรียนศึกษาบทความ เรื่อง **ทำไมพยาธิใบไม้ตับรุกรานชาวอีสานไปเกือบครึ่งภาค แล้วร่วมกัน อภิปราย** บันทึกผลการอภิปรายเป็นกลุ่ม
- ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลการอภิปรายหน้าชั้นเรียน
- ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป

ชั่วโมงที่ 2

- ทบทวนเรื่องที่นักเรียนได้ร่วมกันในชั่วโมงที่แล้ว
- ถามนักเรียนว่าเราจะมามีวิธีการจัดการกับสิ่งแวดล้อมให้ปลอดจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีอย่างไร นักเรียนมีส่วนช่วยได้หรือไม่
- นักเรียนช่วยกันเขียนคำขวัญ จำนวน 10 - 15 พยางค์ ในหัวข้อ “ชุมชนปลอดภัยห่างไกลโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี” เป็นกลุ่ม
- นักเรียนนำเสนอคำขวัญเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี และร่วมกันคัดเลือกคำขวัญที่ดี และร่วมกันปรับปรุงคำขวัญที่ยังไม่สมบูรณ์ให้สมบูรณ์
- นักเรียนร่วมกันเขียนคำขวัญในกระดาษชาร์ต ตกแต่งให้สวยงาม
- นักเรียนนำคำขวัญไปติดในชุมชนของนักเรียน สถานีอนามัย และ/หรือ ป้ายนิเทศในบริเวณโรงเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ความเสี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี (1 ชั่วโมง)

- ทบทวนความรู้เดิมเกี่ยวกับอันตรายที่เกิดจากการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีและให้นักเรียนร่วมกันอ่านคำขวัญซึ่งเป็นผลงานจากชั่วโมงที่แล้วในหัวข้อ “ชุมชนปลอดภัยห่างไกลโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี”
- นำคำขวัญของแต่ละกลุ่มติดไว้บนกระดานแล้วพิจารณาร่วมกันว่า คำขวัญต่างๆ นั้น บอกถึงอะไรบ้าง อะไรที่เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนควรปฏิบัติ อะไรที่ควรหลีกเลี่ยง
- นักเรียนแต่ละคนศึกษา เรื่อง **บัญญัติ 4 ประการของการป้องกันตัวเองจากโรคพยาธิใบไม้ตับ** แล้วแต่ละคนเขียนคำปฏิญาณของตนเองว่านักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร
- สุ่มตัวอย่างนักเรียน 2 - 3 คนออกมาอ่านคำปฏิญาณตนของนักเรียนให้เพื่อนฟัง
- ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและร่วมกันร้องสรภัญญะป้องกันโรค

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 การป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี (2 ชั่วโมง)

ชั่วโมงที่ 1

- สนทนา เรื่องการรับประทานอาหารเข้าของนักเรียนว่านักเรียนทางอาหารประเภทสุก หรือสุกๆ ดิบๆ หรือไม่ นักเรียนทราบหรือไม่ว่ามีอันตรายอะไรบ้างที่เกิดจากการทานอาหารสุกๆ ดิบๆ
- ครูและนักเรียนถามคำถาม เกมอะไรเอ่ย
- นักเรียนคู่วิทัศน์เรื่อง โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- สนทนาถึงเรื่องอันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี และข้อเท็จจริงที่เกิดในชุมชนของนักเรียน
- นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงวิธีการป้องกันการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี แล้วบันทึกผล

การอภิปรายเป็นกลุ่ม

- ตัวแทนนำเสนอผลการอภิปรายหน้าชั้นเรียน ครูให้คำแนะนำเพิ่มเติม

ชั่วโมงที่ 2

- สนทนาทบทวนเกี่ยวกับผลการอภิปรายของนักเรียนจากชั่วโมงที่แล้วเรื่องการป้องกันการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- นักเรียนแต่งกลอนแปดวิธีการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีเป็นกลุ่มๆ ละ 2 บท
- นำบทกลอนที่แต่ละกลุ่มแต่งขึ้นมาอ่านหน้าชั้นเรียนและให้นักเรียนร่วมกันคัดเลือกผลงานที่ชนะเลิศสำหรับผลงานที่ยังไม่สมบูรณ์ครูให้คำแนะนำแล้วให้นักเรียนนำกลับไปแก้ไข
- นำบทกลอนทุกผลงานไปจัดป้ายนิเทศและประชาสัมพันธ์ทางเสียงตามสายในโรงเรียนและชุมชน

10. สื่อและแหล่งเรียนรู้

- 10.1 ใบความรู้
- 10.2 วัสดุ อุปกรณ์ประกอบการเรียนรู้
- 10.3 ภาพพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- 10.4 ภาพการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- 10.5 ใบงาน
- 10.6 อินเทอร์เน็ต
- 10.7 วีดิทัศน์ เรื่องโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- 10.8 เพลงโรคภัยไกลตัว

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

หน่วยที่ 1 โรคภัยใกล้ตัว

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การเกิดโรคและอันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จำนวน 7 ชั่วโมง

ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.6/1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.6/2 อธิบายถึงสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.6/3 อธิบายถึงอันตรายที่เกิดจากการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.6/4 มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

3. สาระสำคัญ

พยาธิใบไม้ตับ เป็นพยาธิที่อาศัยอยู่ในทางเดินน้ำดีของตับ เป็นโรคที่ติดต่อทางอาหาร จะพบมากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือของประเทศไทย

4. สาระการเรียนรู้

การเกิดโรคและอันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับ

5. จุดประสงค์

5.1 นักเรียนสามารถอธิบายเรื่องการเกิดโรคและอันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับได้

5.2 นักเรียนสามารถยกตัวอย่างโรคร้ายแรงที่เกิดขึ้นในชุมชนได้

5.3 นักเรียนตระหนักถึงอันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

6. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

6.1 ให้นักเรียนร้องเพลง “โรคภัยใกล้ตัว”

6.2 นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 10 ข้อ

6.3 ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจที่จะ พัฒนาการเรียนให้ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้

6.4 ครูและนักเรียนสนทนาเกี่ยวกับโรคร้ายแรงที่เกิดขึ้นในชุมชน

6.5 ให้นักเรียนยกตัวอย่างโรคร้ายแรงที่ทำให้คนเสียชีวิตในชุมชน

6.6 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 - 5 คน ศึกษาใบความรู้เรื่องการเกิดโรคและอันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับ เสร็จแล้วให้ทำใบงานเป็นกลุ่ม

6.7 แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอหน้าชั้นเรียน ครูแนะนำแก้ไขข้อบกพร่อง

6.8 นำผลงานที่ดีและถูกต้องติดไว้ที่บอร์ดหลังห้องเรียนเพื่อให้เพื่อนได้ศึกษาและเก็บไว้เพื่อนำไปจัดนิทรรศการต่อไป

- 6.9 นักเรียนร้องเพลงโรคร้ายใกล้ตัวพร้อมกันอีกครั้ง เพื่อเป็นการสรุปทเรียนโดยให้ทำท่าทางประกอบ
7. เครื่องมือ / สื่อ / แหล่งการเรียนรู้
- 7.1 เพลง “โรคร้ายใกล้ตัว”
- 7.2 แบบทดสอบก่อนเรียน
- 7.3 ใบความรู้ เรื่อง การเกิดโรคและอันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับ
- 7.4 ใบงาน เรื่อง การเกิดโรคและอันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับ
- 7.5 เว็บไซต์ www.livercare.kku.ac.th
8. การวัดผล / การประเมินผล
- 8.1 วิธีการวัดและประเมินผล
- 8.1.1 การตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน
- 8.1.2 การตรวจใบงาน
- 8.1.3 การประเมินการนำเสนอผลงาน
- 8.1.4 การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
- 8.2 เกณฑ์การประเมิน
- 8.2.1 นักเรียนได้คะแนนจากการทำใบงานร้อยละ 60 ขึ้นไป ผ่านการประเมิน
- 8.2.2 นักเรียนได้คะแนนการประเมินการนำเสนอผลงานในระดับดีขึ้นไป
- เกณฑ์ให้คะแนน
คะแนน 16 – 20	ระดับคุณภาพ	ดีมาก
คะแนน 11 – 15	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน 6 – 10	ระดับคุณภาพ	พอใช้
คะแนน 0 – 5	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง
- 8.2.3 นักเรียนได้คะแนนการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มในระดับดีขึ้นไป
- เกณฑ์การให้คะแนน
คะแนน 13-15	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน 8-12	ระดับคุณภาพ	ปานกลาง
คะแนน 5-7	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง
9. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ
- สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น
10. กิจกรรมเสนอแนะ
- นักเรียนไปศึกษาเรื่องโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี จากแหล่งเรียนรู้ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบล อินเทอร์เน็ต ห้องสมุดโรงเรียน เป็นต้น

11. บันทึกผลหลังสอน

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ครูผู้สอน
(.....)
...../...../.....

12. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ผู้บริหารสถานศึกษา
(.....)
...../...../.....

แบบทดสอบก่อนเรียน

หน่วยที่ 1 โรคภัยใกล้ตัว
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
เวลา 20 นาที

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือก × คำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

- พยาธิใบไม้ตับเข้าสู่ร่างกายคนได้อย่างไร
 - รับประทานปลาน้ำจืดมีเกล็ดขาวที่ปรุงไม่สุก
 - พฤติกรรมไม่ใส่รองเท้า
 - รับประทานเนื้อหมูดิบ
 - รับประทานปลาน้ำจืดไม่มีเกล็ดที่ปรุงไม่สุก
- วงจรชีวิตของพยาธิใบไม้ตับ เรียงลำดับตามข้อใดถูกต้องที่สุด
 - หอย → ปลา → คน
 - ปลา → หอย → คน
 - หอย → คน → ปลา
 - คน → ปลา → หอย
- ข้อใดไม่ใช่ปลาน้ำจืดมีเกล็ดขาว
 - ปลาแก้มช้ำ
 - ปลาขาว
 - ปลาสรวย
 - ปลาแม่สะแต้ง
- ข้อใดกล่าวผิด
 - พยาธิใบไม้ตับมีอายุอยู่ได้นานนับสิบปี
 - ปลาร้าที่หมักไม่เกิน 6 เดือนจะปลอดภัยจากพยาธิใบไม้ตับ
 - พยาธิใบไม้ตับจะออกไปได้ประมาณ 500 – 1,000 ใบต่อวัน
 - พยาธิใบไม้ตับจะอยู่ในสิ่งแวดล้อม ที่มีน้ำนิ่งและไม่ลึกเกินไป
- วิธีการตรวจวินิจฉัยตรวจหาพยาธิใบไม้ตับเบื้องต้นทำได้โดยวิธีอะไร
 - ตรวจปัสสาวะ
 - ตรวจอุจจาระ
 - ตรวจเสมหะ
 - ตรวจตับ
- ข้อใดไม่ใช่อาการสำคัญของโรคพยาธิใบไม้ตับ
 - ท้องอืด
 - เจ็บชายโครงด้านขวา
 - มีไข้ต่ำๆ รู้สึกอกร้อน
 - เวียนศีรษะ

7. ข้อใดไม่ใช่สัตว์ที่เป็นรังโรคของพยาธิใบไม้ตับ
 - ก. แมว
 - ข. สุนัข
 - ค. หมู
 - ง. งู
8. พื้นที่ใดที่มีปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับมากที่สุด
 - ก. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง
 - ข. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ
 - ค. ภาคเหนือ และภาคกลาง
 - ง. ภาคเหนือ และ ภาคใต้
9. คนที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับสามารถแพร่กระจายไข่พยาธิใบไม้ตับออกมาจากร่างกายได้นานถึงกี่ปี
 - ก. 5 ปี
 - ข. 10 ปี
 - ค. 20 ปี
 - ง. 30 ปี
10. ช่วงระยะเวลาการติดต่อจากคนเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับผ่านหอยและเข้าปลาและแพร่โรคโดยติดต่อเข้าสู่คนอื่นครั้งใช้เวลาประมาณเท่าใด
 - ก. 7 วัน
 - ข. 15 วัน
 - ค. 1 เดือน
 - ง. 3 เดือน

เฉลย

ข้อ 1 ก ข้อ 2 ก ข้อ 3 ค ข้อ 4 ข ข้อ 5 ข ข้อ 6 ง ข้อ 7 ง ข้อ 8 ข ข้อ 9 ง ข้อ 10 ง

ใบความรู้

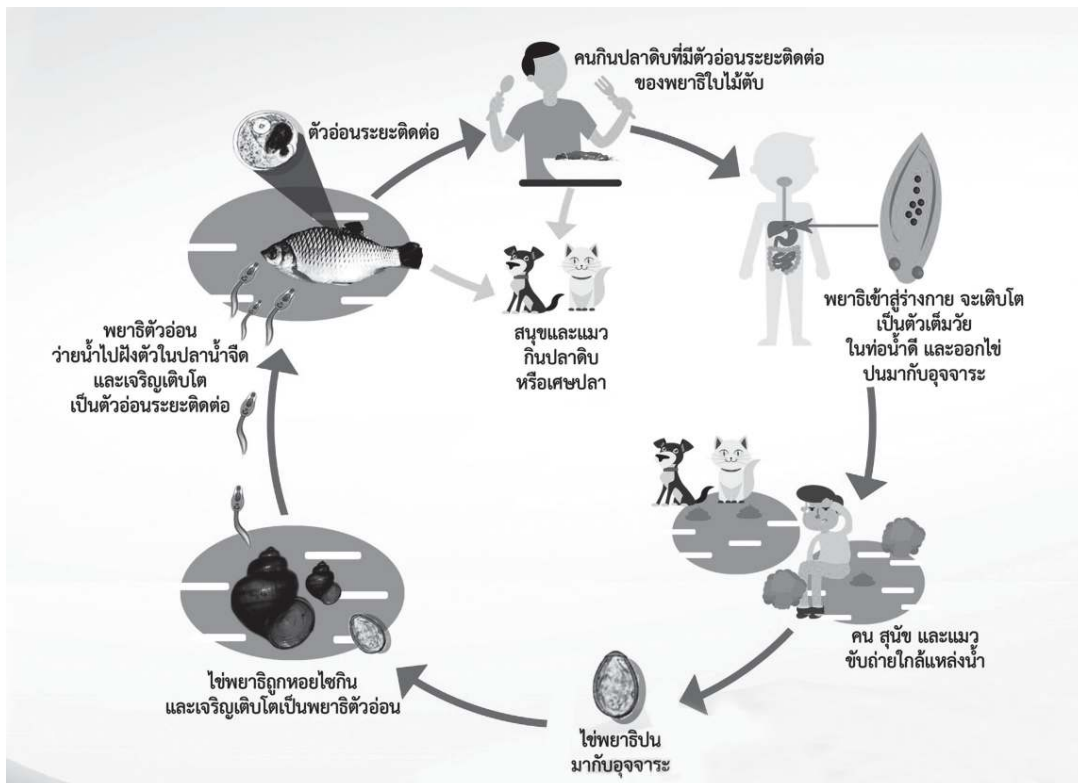
เรื่อง การเกิดโรคและอันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับ

พยาธิใบไม้ตับคืออะไร คนเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับได้อย่างไร

พยาธิใบไม้ตับ คือ หนอนพยาธิที่มีรูปร่างคล้ายใบไม้ พยาธิตัวเต็มวัยอาศัยอยู่ในร่างกายคนเรา ตรวจพบอยู่ในทางเดินท่อน้ำดี และท่อน้ำดีส่วนปลายที่อยู่ในตับ พยาธิตัวนี้เข้ามาอยู่ในร่างกายของคน เพราะคนกินอาหารประเภทปลาน้ำจืดเกล็ดขาวที่มีตัวอ่อนพยาธิที่มีชีวิตอยู่เข้าไปโดยบังเอิญ

การเกิดโรคและวิธีการแพร่โรค

คนติดโรคพยาธิใบไม้ตับจากการกินอาหารที่ปรุงจากปลาน้ำจืดเกล็ดขาวที่มีตัวอ่อนพยาธิใบไม้ตับอยู่ในเนื้อปลาแบบปรุงดิบๆ หรือดิบๆ สุกๆ เมื่อคนกินอาหารที่ปรุงดิบหรือดิบๆ สุกๆ เข้าไปเท่ากับคนนั้นได้กินเอาตัวอ่อนพยาธิใบไม้ตับเข้าไปด้วย เมื่อถึงลำไส้เล็ก ตัวอ่อนพยาธิจะเดินทางต่อไปจนถึงท่อน้ำดีส่วนปลายที่อยู่ในตับแล้วเจริญเป็นพยาธิใบไม้ตับตัวเต็มวัย จากนั้นพยาธิจะวางไข่ ไข่พยาธิใบไม้ตับจะผ่านออกมากับน้ำดีแล้วถูกขับถ่ายออกมาปนกับอุจจาระของคนที่เป็นโรค ไข่พยาธิในอุจจาระที่มีตัวอ่อนอยู่ภายในจะถูกกินโดยหอยน้ำจืด เรียก หอยปีไทเนีย หรือ หอยไซ เมื่อหอยกินพยาธิแล้ว ตัวอ่อนพยาธิจะเจริญเติบโตแล้วไซ่ออกมาจากตัวหอยว่ายในน้ำบริเวณตื้นๆ (เมื่อพบปลาน้ำจืดเกล็ดขาวตระกูลปลาตะเพียนที่มีอยู่ในประเทศไทยประมาณ 110 ชนิด) จะไซ่เข้าทางใต้ครีบ แล้วเข้าอยู่ในเนื้อปลาและที่เกล็ดปลา รวมระยะเวลาช่วงจากคนเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับผ่านหอยและเข้าปลา แล้วแพร่โรค โดยติดต่อเข้าสู่คนอีกครั้ง ใช้เวลาประมาณ 3 เดือน คนที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ สามารถแพร่กระจายไข่พยาธิใบไม้ตับออกมาจากร่างกายได้นานถึง 30 ปี อย่างไรก็ตามโรคพยาธิใบไม้ตับนี้ไม่ติดต่อโดยตรงจากคนสู่คน ดังภาพ

อันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับ

เมื่อพยาธิใบไม้ตับอยู่ในร่างกายคนแล้วอันตรายจะเกิดขึ้นมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับจำนวนตัวพยาธิที่สะสม พยาธิดูดเกาะผนังของท่อน้ำดีทำให้เกิดการระคายเคือง สารที่พยาธิใบไม้ตับขับถ่ายทำให้ท่อน้ำดีอักเสบ และเยื่อผนังท่อน้ำดีหนาขึ้น ถ้าพยาธิหรือสารที่พยาธิปล่อยออกมาจากท่อน้ำดีเข้าสู่กระแสเลือด จะทำให้โลหิตเป็นพิษ ซึ่งผู้ป่วยจะมีอาการดีซ่าน มีไข้ ตับโต ระยะนี้ถ้ารักษายังมีโอกาสหาย แต่ถ้าตับถูกทำลายถาวร ทางเดินน้ำดีอุดตัน อาการดีซ่านเพิ่มมากขึ้น ตับโตมากขึ้น อุจจาระสีโป่งพอง มีโอกาสเกิดเป็นมะเร็งท่อน้ำดีและ เสียชีวิตได้

ใบงาน
เรื่อง การเกิดโรคและอันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับ

กลุ่มที่..... ชื่อกลุ่ม..... โรงเรียน ชั้น

ชื่อสมาชิกกลุ่ม

1.	6.
2.	7.
3.	8.
4.	9.
5.	10.

คำชี้แจง ให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถามข้อ 1 – 2 (10 คะแนน)

1. ให้นักเรียนอธิบายถึงการติดโรคและวิธีการแพร่โรคพยาธิใบไม้ตับ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ให้นักเรียนอธิบายถึงอันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
หน่วยที่ 1 โรคภัยใกล้ตัว
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 วงจรโรคพยาธิใบไม้ตับ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
จำนวน 7 ชั่วโมง
ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.6/1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.6/2 อธิบายถึงสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.6/3 อธิบายถึงอันตรายที่เกิดจากการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.6/4 มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

3. สาระสำคัญ

วงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับมีสาเหตุจากการรับประทานอาหารประเภทน้ำจืดเกล็ดขาวปรุงดิบหรือสุกๆ ดิบๆ ที่มีตัวอ่อนของพยาธิปนเปื้อน เช่น ปลาจี่ ก้อยปลา ปลาหมักไฟ ฯลฯ พยาธิใบไม้ตับอาศัยอยู่ในทางเดินน้ำดีของตับทั้งของคนและสัตว์

4. สาระการเรียนรู้

วงจรโรคพยาธิใบไม้ตับ

5. จุดประสงค์

5.1 นักเรียนสามารถอธิบายวงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีได้

5.3 นักเรียนสามารถวาดภาพวงจรโรคพยาธิใบไม้ตับได้

5.3 นักเรียนตระหนักถึงผลร้ายที่เกิดจากการรับประทานอาหารประเภทปลาน้ำจืดสุกๆ ดิบๆ ที่มีตัวอ่อนของพยาธิใบไม้ตับปนเปื้อน

6. กิจกรรมการเรียนรู้

6.1 ครูและนักเรียนร้องเพลง “โรคภัยใกล้ตัว” และทบทวนถึงเรื่องโรคภัยที่เกิดในชุมชนของนักเรียน

6.2 ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจที่จะพัฒนาการเรียนรู้ให้ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้

6.3 ครูและนักเรียนสนทนาเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีจากข้อมูลสถิติที่พบว่าคนในภาคอีสานเป็นโรคนี้นับจำนวนค่อนข้างสูง และให้นักเรียนดูสถิติการเป็นโรคนี้นี้ของคนในชุมชน

6.4 ครูถามนักเรียนถึงสาเหตุที่ทำให้คนในชุมชนเป็นโรคนี้นี้กันมาก นักเรียนคิดว่าเป็นเพราะเหตุใด ครูเขียนคำตอบของนักเรียนบนกระดาน และถามนักเรียนเพื่อเชื่อมโยงให้เห็นถึงวงจรของการเกิดพยาธิใบไม้ตับที่เกิดกับคนในชุมชนจากการรับประทานอาหารจำพวกปลามีเกล็ดขาวแบบดิบๆ สุกๆ

6.5 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 - 5 คน ศึกษาใบความรู้ เอกสารที่เกี่ยวข้อง แล้วช่วยกันวาดภาพ วงจร

โรคพยาธิใบไม้ตับในกระดาดชาชาร์ท

- 6.6 แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอหน้าชั้นเรียน ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายแนะนำแก้ไขข้อบกพร่อง
- 6.7 นำผลงานปรับแก้แล้วติดไว้ที่บอร์ดหลังห้องเรียนเพื่อให้เพื่อนได้ศึกษาและเก็บไว้เพื่อนำไปจัดนิทรรศการต่อไป

6.8 ให้นักเรียนทำใบงานรายบุคคล

7. เครื่องมือ / สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

- 7.1 เพลงโรคภัยใกล้ตัว
- 7.2 ใบความรู้ เรื่องการเกิดโรคและวงจรของโรคพยาธิใบไม้ตับ
- 7.3 ใบงานเรื่องวงจรโรคพยาธิใบไม้ตับ
- 7.4 เอกสารแผ่นพับ หนังสือเล่มเล็ก แผนภาพ หนังสือการ์ตูนโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- 7.5 กระดาดชาชาร์ท และสีเทียนหรือสีไม้

8. การวัดผล / การประเมินผล

8.1 วิธีการวัดและประเมินผล

- 8.1.1 การตรวจใบงาน
- 8.1.2 การประเมินการนำเสนอผลงาน
- 8.1.3 การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

8.2 เกณฑ์การประเมิน

- 8.2.1 นักเรียนได้คะแนนจากการทำใบงานร้อยละ 60 ขึ้นไป ผ่านการประเมิน
- 8.2.2 นักเรียนได้คะแนนการประเมินการนำเสนอผลงานในระดับดีขึ้นไป

เกณฑ์ให้คะแนน

คะแนน	16 – 20	ระดับคุณภาพ	ดีมาก
คะแนน	11 – 15	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน	6 – 10	ระดับคุณภาพ	พอใช้
คะแนน	0 – 5	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

- 8.2.3 นักเรียนได้คะแนนการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มในระดับดีขึ้นไป

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	13 - 15	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน	8 - 12	ระดับคุณภาพ	ปานกลาง
คะแนน	5 – 7	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

9. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

10. กิจกรรมเสนอแนะ

นักเรียนไปศึกษาเรื่องโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี จากแหล่งเรียนรู้ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบล อินเทอร์เน็ต ห้องสมุดโรงเรียน สื่อวีดิทัศน์ สื่อเอกสาร เป็นต้น

11. บันทึกผลหลังสอน

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ครูผู้สอน
(.....)
...../...../.....

12. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ผู้บริหารสถานศึกษา
(.....)
...../...../.....

ใบความรู้

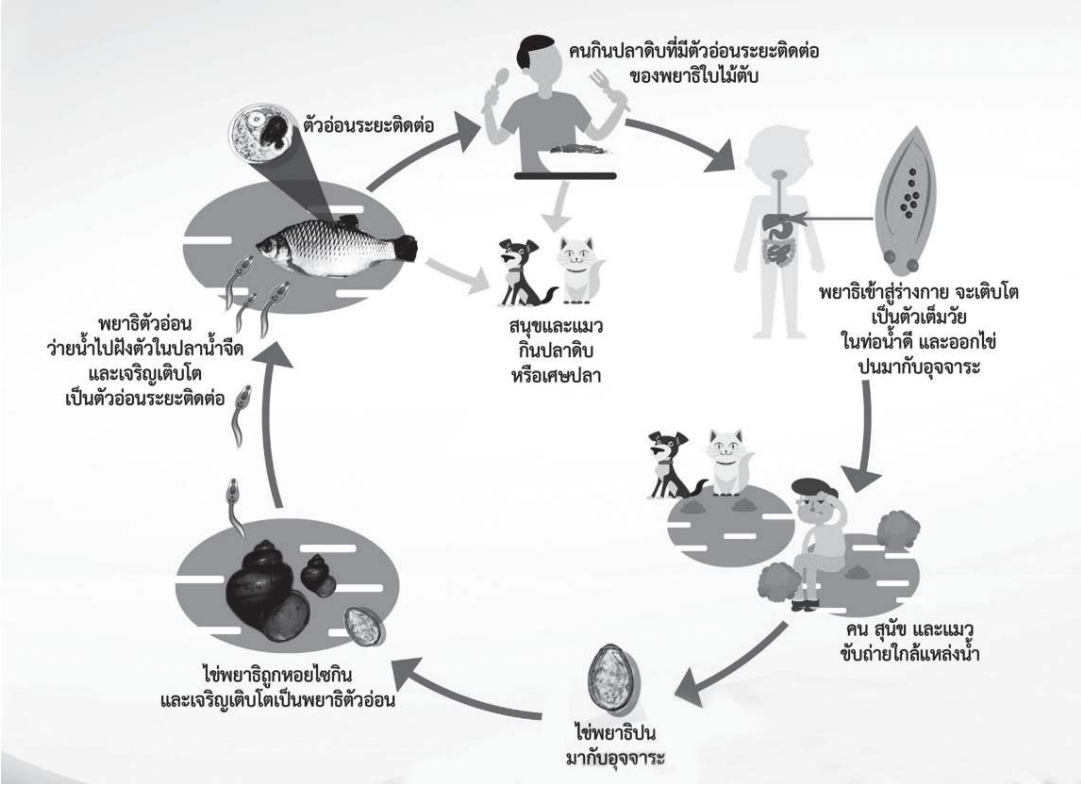
เรื่อง การเกิดโรคและวงจรของโรคพยาธิใบไม้ตับ

พยาธิใบไม้ตับคืออะไร คนเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับได้อย่างไร

พยาธิใบไม้ตับ คือ หนอนพยาธิที่มีรูปร่างคล้ายใบไม้ พยาธิตัวเต็มวัยอาศัยอยู่ในร่างกายคนเรา ตรวจพบอยู่ในทางเดินท่อน้ำดี และท่อน้ำดีส่วนปลายที่อยู่ในตับ พยาธิตัวนี้เข้ามาอยู่ในร่างกายของคน เพราะคนกินอาหารประเภทปลาน้ำจืดเกล็ดขาวที่มีตัวอ่อนพยาธิที่มีชีวิตอยู่เข้าไปโดยบังเอิญ

การเกิดโรคและวิธีการแพร่โรค

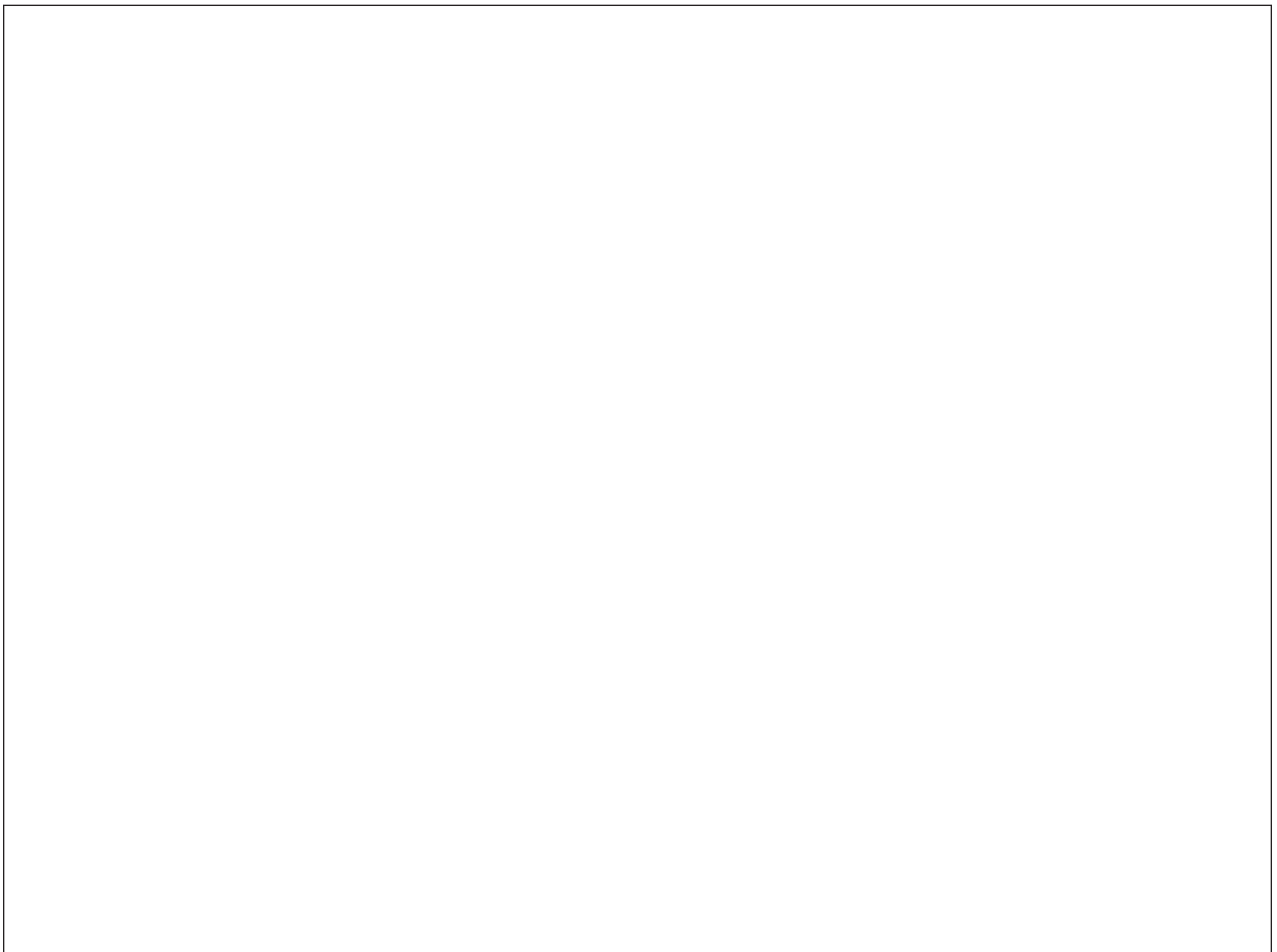
คนติดโรคพยาธิใบไม้ตับจากการกินอาหารที่ปรุงจากปลาน้ำจืดเกล็ดขาวที่มีตัวอ่อนพยาธิใบไม้ตับอยู่ในเนื้อปลาแบบปรุงดิบๆ หรือดิบๆ สุกๆ เมื่อคนกินอาหารที่ปรุงดิบหรือดิบๆ สุกๆ เข้าไปเท่ากับคนนั้นได้กินเอาตัวอ่อนพยาธิใบไม้ตับเข้าไปด้วย เมื่อถึงลำไส้เล็ก ตัวอ่อนพยาธิจะเดินทางต่อไปจนถึงท่อน้ำดีส่วนปลายที่อยู่ในตับแล้วเจริญเป็นพยาธิใบไม้ตับตัวเต็มวัย จากนั้นพยาธิจะวางไข่ ไข่พยาธิใบไม้ตับจะผ่านออกมากับน้ำดีแล้วถูกขับถ่ายออกมาปนกับอุจจาระของคนที่เป็นโรค ไข่พยาธิในอุจจาระที่มีตัวอ่อนอยู่ภายในจะถูกกินโดยหอยน้ำจืด เรียก หอยปีไทเนีย หรือหอยไซ เมื่อหอยกินพยาธิแล้ว ตัวอ่อนพยาธิจะเจริญเติบโตแล้วไชออกมาจากตัวหอยว่ายในน้ำบริเวณตื้นๆ (เมื่อพบปลาน้ำจืดเกล็ดขาวตระกูลปลาตะเพียนที่มีอยู่ในประเทศไทยประมาณ 110 ชนิด) จะไชเข้าทางใต้ครีบ แล้วเข้าอยู่ในเนื้อปลาและที่เกล็ดปลา รวมระยะเวลาช่วงจากคนเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับผ่านหอยและเข้าปลา แล้วแพร่โรค โดยติดต่อเข้าสู่คนอีกครั้งใช้เวลาประมาณ 3 เดือน คนที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ สามารถแพร่กระจายไข่พยาธิใบไม้ตับออกมาจากร่างกายได้นานถึง 30 ปี อย่างไรก็ตามโรคพยาธิใบไม้ตับนี้ไม่ติดต่อโดยตรงจากคนสู่คน

ใบงาน
เรื่อง วงจรพยาธิใบไม้ตับ

ชื่อ-สกุล.....โรงเรียนเลขที่.....ชั้น.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนวาดภาพวงจรการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ และอธิบายประกอบให้เข้าใจ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หน่วยที่ 1 โรคภัยใกล้ตัว

จำนวน 7 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ใช้เวลา 2 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.6/1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.6/2 อธิบายถึงสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อ การเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.6/3 อธิบายถึงอันตรายที่เกิดจากการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.6/4 มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

3. สาระสำคัญ

สิ่งแวดล้อม มีผลกระทบต่อสุขภาพทั้งทางร่างกาย และทางจิตจิตใจของคนเราเป็นอย่างมาก ถ้าคนเรารับประทาน อาหารที่สะอาดและปรุงสุก และอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ก็จะทำให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ปราศจากโรคภัย

4. สาระการเรียนรู้

สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

5. จุดประสงค์

5.1 นักเรียนสามารถอธิบายได้ว่า สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็ง ท่อน้ำดีเป็นอย่างไร

5.2 นักเรียนสามารถวิเคราะห์สาเหตุของการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมได้

5.3 นักเรียนสามารถเขียนคำขวัญเพื่อรณรงค์ให้ชุมชนปลอดภัยห่างไกลโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

และนำไปเผยแพร่ในชุมชนได้

6. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1

1. ครูและนักเรียนทบทวนความรู้เดิมเกี่ยวกับ โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

2. ครูและนักเรียนร้องเพลง “โรคพยาธิใบไม้ตับ”

3. แจกจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจที่จะ พัฒนาการเรียนให้ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้

4. ครูถามนักเรียนว่า สิ่งแวดล้อมรอบตัวนักเรียนและชุมชนของนักเรียนตลอดจนวิถีปฏิบัติตนของคนในชุมชน ของนักเรียนมีผลหรือเสี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี หรือไม่อย่างไร ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น

5. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4 - 5 คน ศึกษาบทความเรื่อง “ทำไมพยาธิใบไม้ตับรุกรานชาวอีสานไป เกือบครึ่งภาค” แล้วร่วมกันอภิปราย บันทึกผลการอภิปรายลงในใบงานที่ 1

6. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลการอภิปรายหน้าชั้นเรียน
7. ครูและนักเรียนร่วมสรุปสาระเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

ชั่วโมงที่ 2

1. ครูและนักเรียนทบทวนเรื่องที่นักเรียนได้ร่วมกันทำกิจกรรมในชั่วโมงที่แล้ว
2. ถามนักเรียนว่าเราจะมีการจัดการกับสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัยจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีได้อย่างไร

นักเรียนมีส่วนช่วยได้หรือไม่ (คำตอบคือ มี นักเรียนสามารถให้ความรู้แก่คนในครอบครัว คอยสอดส่อง แนะนำ กระตุ้นให้คนในครอบครัวตระหนักถึงอันตรายที่เกิดขึ้น การร่วมกันรณรงค์เพื่อให้ออกห่างจากโรคพยาธิใบไม้ตับด้วยวิธีต่างๆ ฯลฯ)

3. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4 - 5 คน ช่วยกันเขียนคำขวัญ จำนวน 10 - 15 พยางค์ ในหัวข้อ “ชุมชนปลอดภัยห่างไกลโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี” ลงในใบงานที่ 2 เช่น “พยาธิใบไม้ตับกำจัดได้ ต้องร่วมใจ เลิกกินปลาดิบ” “รับประทานอาหารสุกเป็นนิจ จะพิชิตโรคพยาธิใบไม้ตับ”

4. นักเรียนนำเสนอคำขวัญเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี และร่วมกันคัดเลือกคำขวัญที่ดี และร่วมกันปรับปรุงคำขวัญที่ยังไม่สมบูรณ์ให้สมบูรณ์

5. นักเรียนร่วมกันเขียนคำขวัญในกระดาษชาร์ต ตกแต่งให้สวยงาม

6. นักเรียนนำคำขวัญไปติดในชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และ/หรือป้ายนิเทศในบริเวณโรงเรียน

7. เครื่องมือ / สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

7.1 เพลง “โรคพยาธิใบไม้ตับ”

7.2 บทความเรื่อง เรื่อง ทำไมพยาธิใบไม้ตับรุกรานชาวอีสานไปเกือบครึ่งภาค

7.3 ใบงานที่ 1 การอภิปรายผล เรื่องทำไมพยาธิใบไม้ตับรุกรานชาวอีสานไปเกือบครึ่งภาค

7.4 ใบงานที่ 2 การเขียนคำขวัญ “ชุมชนปลอดภัยห่างไกลโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี”

7.5 กระดาษชาร์ต สีเขียน หรือสีไม้

8. การวัดผล / การประเมินผล

8.1 วิธีการวัดและประเมินผล

8.1.1 การตรวจใบงาน

8.1.2 การประเมินการนำเสนอผลงาน

8.1.3 การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

8.2 เกณฑ์การประเมิน

8.2.1 นักเรียนได้คะแนนจากการทำใบงานร้อยละ 60 ขึ้นไป ผ่านการประเมิน

8.2.2 นักเรียนได้คะแนนการประเมินการนำเสนอผลงานในระดับดีขึ้นไป

เกณฑ์ให้คะแนน

คะแนน	16 - 20	ระดับคุณภาพ	ดีมาก
คะแนน	11 - 15	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน	6 - 10	ระดับคุณภาพ	พอใช้
คะแนน	0 - 5	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

8.2.3 นักเรียนได้คะแนนการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มในระดับดีขึ้นไป
เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	13 - 15	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน	8 - 12	ระดับคุณภาพ	ปานกลาง
คะแนน	5 - 7	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

9. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

10. กิจกรรมเสนอแนะ

นักเรียนไปศึกษาเรื่องโรงพยาบาลไม้ตัดและมะเร็งท่อน้ำดี จากแหล่งเรียนรู้ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบล อินเทอร์เน็ต ห้องสมุดโรงเรียน สื่อวีดิทัศน์ สื่อเอกสาร เป็นต้น

11. บันทึกผลหลังสอน

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ครูผู้สอน
(.....)
...../...../.....

12. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ผู้บริหารสถานศึกษา
(.....)
...../...../.....

บทความ

เรื่อง กำไ้มพยาธิใบไม้ตับรุกรานชาวอีสานไปเกือบครึ่งภาค

จากเว็บไซต์ <http://guru.sanook.com/pedia/topic>

ค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2557

พอเอ่ยถึงข้าวเหนียว ลาบ ส้มตำ น้ำตก เชื่อว่าเกือบทุกคนจะนึก “แซบ” ขึ้นมาในใจ พร้อมกับฝันว่าถ้ามีของจริงลอยมาอยู่ตรงหน้าตอนนี้เลยก็จะดี ก็คงจะต้องยกนิ้วให้พี่น้องชาวอีสานของเรา ที่มีสูตรอาหารที่ประทับใจคนไทยทั้งชาติ และปัจจุบันคงจะต้องรวมถึงคนต่างชาติด้วย

นอกจากรสชาติที่ถึงใจแล้ว ความสะดวกไม่ซับซ้อนในการทำก็นับเป็นเสน่ห์ที่สำคัญของอาหารอีสาน ไม่ว่าจะ เป็นส้มตำ แจ่วป่น (น้ำพริก) หมก ปิ้ง จ่อม ลาบ หรือก้อย ล้วนแต่แซบๆ และทำได้ง่ายทันใจทั้งนั้น แต่ชาวเสฉวนที่แทรกขึ้นมาจากความแซบก็คือ ในปี พ.ศ. 2528 ชาวอีสานเป็นมะเร็งตับสูงเป็นอันดับ 1 ของมะเร็งทั้งหมด โดยมะเร็งตับของชาวอีสานนั้นส่วนใหญ่จะเป็นมะเร็งท่อน้ำดีที่เกิดร่วมกับการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ คนอีสานเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับถึง 7.6 ล้านคนจากคนอีสานทั้งหมด 17 ล้าน

ทำไ้มพยาธิใบไม้ตับรุกรานชาวอีสานไปเกือบครึ่งภาค

คำตอบที่คนอีสานรู้ซึ่งดี คือ อาหาร อาหารอะไรที่ทำให้เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ อาหารที่ทำให้เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ ก็คือ อาหารดิบๆ หรือดิบๆ สุกๆ ที่ทำจากปลาน้ำจืดที่มีตัวอ่อนของพยาธิ มักพบในปลาที่มีเกล็ดขาวหรือปลาตระกูลปลาตะเพียนซึ่งมีทั่วไปตามแหล่งน้ำต่างๆ จากการตรวจตัวอ่อนพยาธิใบไม้ตับ 100 ตัว จะพบปลาที่มีพยาธิอยู่ในจำนวนที่ต่างกัน คือ

ปลาสุตร	พบ	75	ตัว
ปลาปก	พบ	65	ตัว
ปลาแม่สะแตง	พบ	51	ตัว
ปลาตะเพียนทราย	พบ	22	ตัว
ปลาชีว	พบ	10	ตัว
ปลากะมัง	พบ	8	ตัว
ปลาหน้าหมอง	พบ	4	ตัว
ปลาตะเพียนขาว	พบ	3	ตัว

ชนิดอาหารอีสานที่เมื่อกินแล้วมีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ คือ ก้อยปลา ปลาสด ปลาส้ม ปลาจ่อม หม่าปลา ปลาหมกไฟ ปลาปิ้ง ลาบปลา เนื่องจากอาหารเหล่านี้ทำกินดิบๆ สดๆ หรือสุกๆ ดิบๆ ซึ่งวิธีการทำอาหารดังกล่าว ไม่สามารถที่จะฆ่าพยาธิได้

ถึงแม้ชาวอีสานอาจคิดว่าการปรุงอาหารด้วยการใช้ของเปรี้ยว เช่น น้ำมะนาว มะขาม หมกฝรั่งแดง การใช้ของเค็ม น้ำปลา เกลือ น้ำปลาร้า แล้วถือว่า “สุก” แต่สัญลักษณ์นี้ฆ่าพยาธิไม่ได้ หรือเมื่อปรุงแล้ว สีของเนื้อปลาเปลี่ยนสีก็ถือว่า “สุก” หรือการกินอาหารเหล่านี้ร่วมกับ “เหล้า” ก็ทำให้อาหารสุกได้ จากข้อเท็จจริงปรากฏว่า การใช้วิธีปรุงหรือกินดังกล่าวไม่สามารถฆ่าพยาธิได้ วิธีที่จะทำให้ “สุก” นั้น ต้องใช้ความร้อนเท่านั้นจึงจะสามารถฆ่าพยาธิได้

ทำไมจึงเลิกกินปลาดิบไม่ได้

การที่ชาวอีสานเลิกกินอาหารประเภทดิบๆ หรือสุกๆ ดิบๆ ไม่ได้นั้นเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่นชาวอีสานเชื่อว่าอาหารดิบๆ หรือสุกๆ ดิบๆ นั้น จะมีรสชาติอร่อยกว่าอาหารที่สุกแล้ว และเป็นความชอบที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ปู่ย่าตายาย

นอกจากนั้น มีความเชื่อว่ากินแล้วแข็งแรง ดังนั้นการกิน “อาหารดิบ” จึงมักแสดงถึงความเป็นลูกผู้ชาย มักกินร่วมกับเหล้า ตามความเชื่อว่าเหล้าจะทำให้อาหารสุก และฆ่าพยาธิได้ ชาวอีสานมีลักษณะการดำรงชีวิตแบบง่ายๆ กำหนดให้การทำอาหารต้องเป็นอาหารที่หาง่าย ปรุงสะดวก รวดเร็ว ราคาไม่แพง ง่ายต่อการเก็บรักษา และการปรุงให้มีรสจัดทำให้กินข้าวได้มาก ไม่เปลืองกับข้าว เป็นการประหยัดอีกด้วย อย่างเช่นอาหารที่เป็นปลาสด ๆ จึงมักกินกันที่ริมหนองหรือกลางนา ในที่ที่หาวัตถุดิบในการปรุงได้ง่าย ไม่ต้องหาวัสดุทำเชื้อเพลิง เตา กระทะ หรืออื่นๆ เพื่อมาหุงต้มให้สุก

อาหารดิบๆ บางอย่าง เช่น ก้อยปลา ส้มปลา เป็นอาหารพิเศษ ถือว่าเป็นอาหารที่มีเกียรติจึงทำเพื่อเลี้ยงรับรองแขก หรือทำในโอกาสงานพิเศษต่าง ๆ เช่น ในงานบุญหรือหลังเกี่ยวข้าวเสร็จ หรือมีการเฉลิมฉลองในหมู่บ้าน

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หน่วยที่ 1 โรคภัยใกล้ตัว

จำนวน 7 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ความเสี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.6/1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.6/2 อธิบายถึงสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.6/3 อธิบายถึงอันตรายที่เกิดจากการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.6/4 มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

อธิบายถึงความเสี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

3. สาระสำคัญ

การเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี มีสาเหตุมาจากการรับประทานอาหารประเภทปลาน้ำจืดเกล็ดขาวปรุงดิบ หรือสุกๆ ดิบๆ ที่มีตัวอ่อนของพยาธิปนเปื้อน เช่น ปลาร้า ก้อยปลา ปลาหมกไฟ ฯลฯ

4. สาระการเรียนรู้

ความเสี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

5. จุดประสงค์

5.1 นักเรียนสามารถระบุพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

5.2 นักเรียนมีความตระหนักในการป้องกันการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

6. กิจกรรมการเรียนรู้

6.1 ครูและนักเรียนทบทวนความรู้เดิมเกี่ยวกับอันตรายที่เกิดจากการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี และให้นักเรียนร่วมกันอ่านคำขวัญซึ่งเป็นผลงานจากชั่วโมงที่แล้ว ในหัวข้อ “ชุมชนปลอดภัยห่างไกลโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี”

6.2 ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

6.3 ครูและนักเรียนนำคำขวัญของแต่ละกลุ่มติดไว้บนกระดานแล้วพิจารณาร่วมกันว่า คำขวัญต่าง ๆ นั้น บอกละเอียดบ้าง อะไรที่เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนควรปฏิบัติ อะไรที่ควรหลีกเลี่ยง

6.4 ให้นักเรียนแต่ละคนศึกษาเรื่อง**บัญญัติ 4 ประการ**ของการป้องกันตัวเองจากโรคพยาธิใบไม้ตับ แล้วแต่ละคนเขียนคำปฏิญาณของตนเองว่านักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไรในใบงานส่งครู

6.5 สุ่มตัวอย่างนักเรียน 2 - 3 คนออกมาอ่านคำปฏิญาณตนของนักเรียนให้เพื่อนฟัง

6.6 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและร่วมกันร้องสรภัญญะป้องกันโรค

7. เครื่องมือ / สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

- 7.1 ใบความรู้เรื่องบัญญัติ 4 ประการของการป้องกันตัวเองจากโรคพยาธิใบไม้ตับ
- 7.2 ใบงานเรื่องคำปฏิญาณตนเพื่อให้พ้นจากการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
- 7.3 เพลงสรภัญญะป้องกันโรค

8. การวัดผล / การประเมินผล

8.1 วิธีการวัดและประเมินผล

- 8.1.1 การตรวจใบงาน
- 8.1.2 ประเมินพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล

8.2 เกณฑ์การประเมิน

- 8.2.1 นักเรียนได้คะแนนจากการทำใบงานร้อยละ 60 ขึ้นไป ผ่านการประเมิน
 - 8.2.2 นักเรียนได้คะแนนการประเมินพฤติกรรมการทำงานรายบุคคลในระดับดีขึ้นไป
- เกณฑ์การประเมิน

คะแนน 8 - 10	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน 5 - 7	ระดับคุณภาพ	ปานกลาง
คะแนน 0 - 4	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

9. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

10. กิจกรรมเสนอแนะ

นักเรียนไปศึกษาเรื่องโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี จากแหล่งเรียนรู้ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบล อินเทอร์เน็ต ห้องสมุดโรงเรียน เป็นต้น

11. บันทึกผลหลังสอน

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ครูผู้สอน
(.....)
...../...../.....

12. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ผู้บริหารสถานศึกษา
(.....)
...../...../.....

ใบความรู้

เรื่อง บัญญัติ 4 ประการ ของการป้องกันตัวเองจากโรคพยาธิใบไม้ตับ

เพื่อให้ปลอดภัยจากการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี นักเรียนควรสามารถปฏิบัติตามบัญญัติ 4 ประการของการป้องกันตัวเองจากโรคพยาธิใบไม้ตับ คือ

1. สู้กับตัวเองที่จะไม่กินปลาดิบ หรือสุกๆ ดิบๆ เช่น ก้อยปลาดิบ ส้มปลาดิบ หม้าปลาดิบ เป็นต้น ถ้าจะกินให้ปรุงโดยให้ผ่านความร้อนให้สุกเสียก่อน
2. ถ่ายอุจจาระลงในส้วม อย่าถ่ายลงในน้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง หรือที่ชื้นแฉะอย่างเด็ดขาด
3. หากเคยกินปลาดิบ ควรไปตรวจอุจจาระหาไข่พยาธิตามสถานบริการสาธารณสุข หากมีพยาธิให้รักษาด้วยยา และเลิกกินอาหารดิบ หรือสุกๆ ดิบๆ เสีย
4. ร่วมกันบอกต่อๆ แก่ญาติ พี่น้อง ผู้เฒ่าผู้แก่ เพื่อนฝูง ให้เลิกกินปลาดิบ หรือสุกๆ ดิบๆ เพื่อหลีกเลี่ยงจากโรคพยาธิใบไม้ตับ

ใบงาน

เรื่อง คำปฏิญาณตนเพื่อให้ออกจากการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

ชื่อ-สกุล.....โรงเรียน.....เลขที่.....ชั้น.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนคำปฏิญาณตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

หน่วยที่ 1 โรคภัยใกล้ตัว

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 การป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จำนวน 7 ชั่วโมง

ใช้เวลา 2 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.6/1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.6/2 อธิบายถึงสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.6/3 อธิบายถึงอันตรายที่เกิดจากการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

พ 4.1 ป.6/4 มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

3. สาระสำคัญ

การมีสุขภาพที่ดีขึ้นอยู่กับเรามีพฤติกรรมทางด้านสุขภาพ และสิ่งแวดล้อมการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกสุขลักษณะทำให้ร่างกายแข็งแรงช่วยป้องกันโรคที่อยู่รอบตัวเรา

4. สาระการเรียนรู้

การป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

5. จุดประสงค์

5.1 นักเรียนสามารถอภิปรายถึงวิธีการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีได้

5.2 นักเรียนสามารถแต่งกลอนแปดเกี่ยวกับวิธีการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีได้

5.3 นักเรียนสามารถนำผลงานการแต่งกลอนแปดไปเผยแพร่ต่อโรงเรียนและชุมชนได้

6. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1

1. ครูและนักเรียนสนทนา เรื่อง การรับประทานอาหารเข้าของนักเรียนว่านักเรียนทานอาหารประเภทสุก หรือสุก ๆ ดิบ ๆ หรือไม่ นักเรียนทราบหรือไม่ว่ามันมีอันตรายอะไรบ้างที่เกิดจากการทานอาหารสุก ๆ ดิบ ๆ

2. ครูและนักเรียนถามคำถาม เกมอะไรเอ่ย

“โรคอะไรเอ่ย ติดต่อทางอาหาร ชาวภาคอีสานเป็นมากที่สุด”

“โรคอะไรเอ่ย เกิดจากการกินปลาดิบ อย่าทำงูบงิบ ตอบมาเร็วไว”

“โรคอะไรเอ่ย ตัวคล้ายใบไม้ อาศัยอยู่ในคน”

3. ให้นักเรียนดูวีดิทัศน์เรื่อง โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

4. ครูและนักเรียนสนทนาถึงเรื่องอันตรายของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี และข้อเท็จจริงที่เกิดในชุมชนของนักเรียน

5. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 - 5 คน ร่วมกันอภิปรายถึงวิธีการป้องกันการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและ

มะเร็งท่อน้ำดี แล้วบันทึกผลการอภิปรายในใบงานที่ 1

6. แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลการอภิปรายหน้าชั้นเรียน ครูให้คำแนะนำเพิ่มเติม

ชั่วโมงที่ 2

1. ครูและนักเรียนสนทนาทบทวนเกี่ยวกับผลการอภิปรายของนักเรียนจากชั่วโมงที่แล้วเรื่องการป้องกันการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

2. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 - 5 คน ทำใบงานที่ 2 เรื่อง การแต่งกลอนแปดวิธีการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี 2 บท

3. ครูและนักเรียนนำบทกลอนที่แต่ละกลุ่มแต่งขึ้นมาอ่านหน้าชั้นเรียนและให้นักเรียนร่วมกันคัดเลือกผลงานที่ชนะเลิศ สำหรับผลงานที่ยังไม่สมบูรณ์ครูให้คำแนะนำแล้วให้นักเรียนนำกลับไปแก้ไข

4. ให้นักเรียนนำบทกลอนทุกผลงานไปจัดป้ายนิเทศและประชาสัมพันธ์ทางเสียงตามสายในโรงเรียนและชุมชน

7. เครื่องมือ / สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

7.1 วีดิทัศน์ เรื่องโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

7.2 ใบงานที่ 1 เรื่องผลการอภิปรายวิธีการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

7.3 ใบงานที่ 2 เรื่องการแต่งกลอนแปดวิธีการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

8. การวัดผล / การประเมินผล

8.1 วิธีการวัดและประเมินผล

8.1.1 การตรวจใบงาน

8.1.2 การประเมินการนำเสนอผลงาน

8.1.3 การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

8.2 เกณฑ์การประเมิน

8.2.1 นักเรียนได้คะแนนจากการทำใบงานร้อยละ 60 ขึ้นไป ผ่านการประเมิน

8.2.2 นักเรียนได้คะแนนการประเมินการนำเสนอผลงานในระดับดีขึ้นไป

เกณฑ์ให้คะแนน

คะแนน 16 - 20 ระดับคุณภาพ ดีมาก

คะแนน 11 - 15 ระดับคุณภาพ ดี

คะแนน 6 - 10 ระดับคุณภาพ พอใช้

คะแนน 0 - 5 ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

8.2.3 นักเรียนได้คะแนนการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มในระดับปานกลางขึ้นไป

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน 13-15 ระดับคุณภาพ ดี

คะแนน 8-12 ระดับคุณภาพ ปานกลาง

คะแนน 5-7 ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

9. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

10. กิจกรรมเสนอแนะ

นักเรียนไปศึกษาเรื่องโรงพยาบาลไม่ดับและมะเร็งท่อน้ำดี จากแหล่งเรียนรู้ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อินเทอร์เน็ต ห้องสมุดโรงเรียน เป็นต้น

11. บันทึกผลหลังสอน

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ครูผู้สอน
(.....)
...../...../.....

12. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ผู้บริหารสถานศึกษา
(.....)
...../...../.....

<h2 style="margin: 0;">ใบงานที่ 1</h2> <h3 style="margin: 0;">เรื่อง ผลการอภิปรายวิธีการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี</h3>

กลุ่มที่..... ชื่อกลุ่ม..... โรงเรียน

ชื่อสมาชิกกลุ่ม

1.	4.
2.	5.
3.	6.

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงวิธีการป้องกันการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี แล้วบันทึกผลการอภิปรายนี้

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ใบงานที่ 2

เรื่อง การแต่งกลอนแปดวิธีการป้องกันโรคมะเร็งที่เกี่ยวกับไต

กลุ่มที่..... ชื่อกลุ่ม..... โรงเรียน

ชื่อสมาชิกกลุ่ม

1. 4.
2. 5.
3. 6.

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่งกลอนแปดวิธีการป้องกันโรคมะเร็งที่เกี่ยวกับไต อย่างน้อยจำนวน 2 บท

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

หน่วยการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา
หน่วยที่ 2 บริโภคปลอดภัยสดใสสำเร็จ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
เวลา 3 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.6/1 มีพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ

พ 4.1 ป.6/2 มีความตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ

พ 4.1 ป.6/4 สร้างภูมิคุ้มกันสู่ครอบครัว ชุมชนและสังคม

3. สาระสำคัญ

3.1 การมีสุขภาพที่ดี ขึ้นอยู่กับการมีพฤติกรรมทางด้านสุขภาพ และการอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี การมีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกสุขลักษณะ ทำให้ร่างกายแข็งแรง ช่วยป้องกันโรคที่อยู่รอบตัวเรา

3.2 การปฏิบัติตามสุขบัญญัติแห่งชาติ เป็นพฤติกรรมที่พึงปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ จนเป็นนิสัย เพื่อให้มีสุขภาพทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งจะทำให้เรามีร่างกายเจริญเติบโต แข็งแรงและไม่มีโรคภัยเบียดเบียน

3.3 ตระหนักถึงอันตรายและผลกระทบที่เกิดจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี และการรักษาความสะอาดของสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเรา จะทำให้เรามีสุขภาพกายและใจที่ดี เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันต่อครอบครัว ชุมชนและสังคม

4. สาระการเรียนรู้

4.1 พฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ

4.2 การปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติ

4.3 การสร้างภูมิคุ้มกันสู่ครอบครัว ชุมชนและสังคม

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

5.1 ความสามารถในการสื่อสาร

5.2 ความสามารถในการคิด

5.3 ทักษะความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

5.4 ความสามารถในการแก้ปัญหา

5.5 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

6. ทักษะกระบวนการ /กระบวนการคิด

6.1 การวิเคราะห์

6.2 การสังเกต

6.3 กระบวนการทำงานกลุ่ม

6.4 การสรุปความเห็น

6.5 การนำความรู้ไปใช้

7. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

7.1 มีวินัย

7.2 ใฝ่เรียนรู้

7.3 มุ่งมั่นในการทำงาน

7.4 มีจิตสาธารณะ

8. ชิ้นงาน / ภาระงาน

8.1 แผนผังความคิด

8.2 แผนภูมิรณรงค์การป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

8.3 แต่งคำประพันธ์ (กาพย์ยานี 11)

8.4 เขียนคำขวัญ

8.5 ใบงาน

9. การวัดและประเมินผล

สิ่งที่วัด	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ด้านความรู้ (K) - นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับและน้ำดีในการป้องกันตนเอง ครอบครัว และชุมชนจากการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี	- ตรวจผลงาน - ตรวจใบงาน - ตรวจแบบทดสอบ	- ใบงาน - แบบทดสอบ	นักเรียนได้คะแนนจากการทำใบงานและแบบทดสอบร้อยละ 60 ขึ้นไปผ่านการประเมิน
ด้านทักษะ/กระบวนการ (P) - นักเรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ - นักเรียนมีทักษะในการคิดสังเคราะห์แบบเชื่อมโยง - การแผนผังความคิด - แผนภูมิรณรงค์การป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี	- การสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล - การสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	- แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล - แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม - แบบประเมินการคิดวิเคราะห์	นักเรียนได้คะแนนจากการสังเกตพฤติกรรมด้านทักษะกระบวนการ ร้อยละ 80-100 ระดับดีเยี่ยม ร้อยละ 60-79 ระดับดีมาก ร้อยละ 50-59 ระดับพอใช้ ร้อยละ 0-49 ระดับปรับปรุง
ด้านเจตคติ (A) - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน - มีจิตสาธารณะ	- การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	- แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	นักเรียนได้คะแนนจากการประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คะแนน 9 - 10 ระดับดีเยี่ยม คะแนน 7 - 8 ระดับดีมาก คะแนน 5 - 6 ระดับผ่าน คะแนน 0 - 4 ระดับปรับปรุง

10. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

หน่วยที่ 2 บริโภคปลอดภัยสดใสร่าเริง (3 ชั่วโมง)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 พฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ (1 ชั่วโมง)

- ร้องเพลง “สรภัญญะป้องกันโรค”
- สนทนาเกี่ยวกับการรับประทานอาหารที่สุก ๆ ดิบ ๆ และอาหารที่ถูกสุขลักษณะและส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมสุขภาพพร้อมยกตัวอย่าง และคุณภาพประกอบ
- แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม เขียนคำขวัญเกี่ยวกับพฤติกรรมการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ
- ส่งตัวแทนนำเสนอหน้าชั้นเรียน ครูช่วยเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
- นำผลงานไปติดที่ป้ายนิเทศในห้องเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 การปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ (1 ชั่วโมง)

- ร้องเพลง “อยากเลิกกินดิบ”
- สนทนาเกี่ยวกับบุคคลที่มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีพร้อมเลือกรูปภาพบุคคลที่มีสุขภาพและสุขภาพจิตที่ดี
- สนทนาเกี่ยวกับสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ
- กลุ่มศึกษาใบความรู้เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ และบัญญัติ 4 ประการของการป้องกันตัวเองจากโรคพยาธิใบไม้ตับ ให้วิเคราะห์และระบุว่าสุขบัญญัติแห่งชาติข้อใดที่มีผลความสัมพันธ์ทำให้เกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีโดยตรงพร้อมอธิบายเหตุผล
- ตัวแทนนักเรียนนำเสนอหน้าชั้นเรียน
- ร่วมกันสรุปและให้นักเรียนเขียนข้อปฏิบัติของตนในสมุด

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การสร้างภูมิคุ้มกันสู่ครอบครัว ชุมชนและสังคม (1 ชั่วโมง)

- ให้นักเรียนดูเกี่ยวกับครอบครัว ชุมชนและสังคม ที่เป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม กับภาพที่ครอบครัว ชุมชนและสังคม ที่ไม่มีระเบียบ สกปรก
- นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปภาพที่นำมาให้ดูทั้งสองภาพ
- ร่วมกันร้องเพลง “เสน่ห์สาวละว้า”
- แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ให้เสนอแนวทางเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันสู่ครอบครัว ชุมชนและสังคม โดยเขียนในลักษณะของคำคล้องจองหรือคำขวัญในใบงาน เช่น “ความสกปรกทำให้เกิดโรคร้าย ความมั่งง่ายทำให้เกิดสกปรก”
- แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอหน้าชั้นเรียน ครูและนักเรียนร่วมกันแนะนำ แก้ไข
- นำผลงานไปติดบอร์ดหลังชั้นเรียน และ/หรือเดินรณรงค์ร่วมมือกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
- นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

10. สื่อและแหล่งเรียนรู้

- 10.1 ใบความรู้
- 10.2 วัสดุ อุปกรณ์ประกอบการเรียนรู้
- 10.3 ภาพครอบครัว ชุมชน สิ่งแวดล้อม
- 10.4 ตัวอย่างคำขวัญ
- 10.5 ใบงาน
- 10.6 เพลง

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

หน่วยที่ 2 บริโภคปลอดภัยสดใสไร้แรง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 พฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จำนวน 10 ชั่วโมง

ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.6/1 มีพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ

พ 4.1 ป.6/2 มีความตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติตามสุขบัญญัติแห่งชาติ

พ 4.1 ป.6/4 สร้างภูมิคุ้มกันสู่ครอบครัว ชุมชนและสังคม

3. สาระสำคัญ

การมีสุขภาพที่ดี ขึ้นอยู่กับการมีพฤติกรรมทางด้านสุขภาพ และการอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี การมีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกสุขลักษณะ ทำให้ร่างกายแข็งแรง ช่วยป้องกันโรคที่อยู่รอบตัวเรา

4. สาระการเรียนรู้

พฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ

5. จุดประสงค์

5.1 นักเรียนสามารถบอกพฤติกรรมการรับประทานอาหารถูกสุขลักษณะได้

5.2 นักเรียนสามารถเขียนคำขวัญเกี่ยวกับพฤติกรรมการรับประทานอาหารถูกสุขลักษณะได้

5.3 นักเรียนสามารถปฏิบัติตนอย่างถูกต้องในการรับประทานอาหารเพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

6. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

6.1 ครูและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง “สรภัญญะป้องกันโรค”

6.2 ครูและนักเรียนสนทนาเกี่ยวกับการรับประทานอาหารที่สุก ๆ ดิบ ๆ และอาหารที่ถูกสุขลักษณะและส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมสุขภาพพร้อมยกตัวอย่าง และคุณภาพประกอบ

6.3 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4 - 5 คน ให้แต่ละกลุ่มเขียนคำขวัญเกี่ยวกับพฤติกรรมการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ จำนวน 7 - 10 คำ เช่น กินให้ร้อน นอนในมุ้ง เข้าในส้วม สวมรองเท้า

6.4 แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอหน้าชั้นเรียน ครูช่วยเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข

6.5 นักเรียนแต่ละกลุ่มนำผลงานไปติดที่ป้ายนิเทศในห้องเรียน

7. เครื่องมือ / สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

7.1 ใบงาน

7.2 ตัวอย่างคำขวัญเกี่ยวกับการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ จำนวน 7 - 10 คำ

7.3 ภาพอาหารที่ปรุงสุกๆ ดิบๆ

7.4 เพลงสรภัญญะป้องกันโรค

8. การวัด / การประเมินผล

8.1 วิธีการวัดและประเมินผล

8.1.1 การตรวจใบงาน

8.1.2 การประเมินการนำเสนอผลงาน

8.1.3 การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

8.2 เกณฑ์การประเมิน

8.2.1 นักเรียนได้คะแนนจากการทำใบงานร้อยละ 60 ขึ้นไป ผ่านการประเมิน

8.2.2 นักเรียนได้คะแนนการประเมินการนำเสนอผลงานในระดับดีขึ้นไป

เกณฑ์ให้คะแนน

คะแนน 16 – 20 ระดับคุณภาพ ดีมาก

คะแนน 11 – 15 ระดับคุณภาพ ดี

คะแนน 6 – 10 ระดับคุณภาพ พอใช้

คะแนน 0 – 5 ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

8.2.3 นักเรียนได้คะแนนการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มในระดับดีขึ้นไป

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน 13 - 15 ระดับคุณภาพ ดี

คะแนน 8 - 12 ระดับคุณภาพ ปานกลาง

คะแนน 5 - 7 ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

9. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

10. กิจกรรมเสนอแนะ

.....
.....
.....

11. บันทึกผลหลังสอน

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ครูผู้สอน

(.....)

...../...../.....

11. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ผู้บริหารสถานศึกษา
(.....)
...../...../.....

ใบงาน
เรื่อง พฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ

กลุ่มที่..... ชื่อกลุ่ม..... โรงเรียน

ชื่อสมาชิกกลุ่ม

1.	4.
2.	5.
3.	6.

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนคำขวัญเกี่ยวกับพฤติกรรมการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ
ดังตัวอย่าง

กินให้ร้อน	นอนในมุ้ง
เข้าในส้วม	สวมรองเท้า

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หน่วยที่ 2 บริโภคปลอดภัยสดใสไร้แรง

จำนวน 3 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 การปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ

ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.6/1 มีพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกต้องลักษณะ

พ 4.1 ป.6/2 มีความตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ

พ 4.1 ป.6/4 สร้างภูมิคุ้มกันสู่ครอบครัว ชุมชนและสังคม

3. สาระสำคัญ

การปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ เป็นพฤติกรรมที่พึงปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย เพื่อให้มีสุขภาพทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งจะทำให้เรามีร่างกายเจริญเติบโต แข็งแรง และไม่มีโรคภัยเบียดเบียน

4. สาระการเรียนรู้

ความตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ

5. จุดประสงค์

5.1 นักเรียนสามารถบอกวิธีการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการได้

5.2 นักเรียนสามารถวิเคราะห์และระบุได้ว่าสุขบัญญัติแห่งชาติข้อใดที่มีผลการความสัมพันธ์ทำให้เกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

5.3 นักเรียนตระหนักถึงการเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ตามหลักสุขบัญญัติ

6. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

6.1 ครูและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง “อยากเลิกกินดิบ”

6.2 ครูและนักเรียนสนทนาเกี่ยวกับบุคคลที่มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี พร้อมเลือกรูปภาพบุคคลที่มีสุขภาพและสุขภาพจิตที่ดี

6.3 ครูและนักเรียนสนทนาเกี่ยวกับสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ

6.4 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4 - 5 คน ศึกษาใบความรู้เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ และ
บัญญัติ 4 ประการของการป้องกันตัวเองจากโรคพยาธิใบไม้ตับ โดยให้วิเคราะห์และระบุว่าสุขบัญญัติแห่งชาติข้อใดที่มีผลความสัมพันธ์ทำให้เกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีโดยตรงพร้อมอธิบายเหตุผล

6.5 ตัวแทนกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน

6.6 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและให้นักเรียนเขียนข้อปฏิบัติของตนในสมุด

7. เครื่องมือ / สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

7.1 เพลง “อยากเลิกกินดิบ”

- 7.2 ใบความรู้เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ (National Health Disciplines) 10 ประการ
- 7.3 ใบความรู้เรื่องสุขบัญญัติ 4 ประการของการป้องกันตัวเองจากโรคพยาธิใบไม้ตับ
- 7.4 ใบงาน

8. การวัดผล / การประเมินผล

8.1 วิธีการวัดและประเมินผล

- 8.1.1 การตรวจใบงาน
- 8.1.2 การประเมินการนำเสนอผลงาน
- 8.1.3 การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

8.2 เกณฑ์การประเมิน

- 8.2.1 นักเรียนได้คะแนนจากการทำใบงานร้อยละ 60 ขึ้นไป ผ่านการประเมิน
- 8.2.2 นักเรียนได้คะแนนการประเมินการนำเสนอผลงานในระดับดีขึ้นไป
เกณฑ์ให้คะแนน

คะแนน	16 – 20	ระดับคุณภาพ	ดีมาก
คะแนน	11 – 15	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน	6 – 10	ระดับคุณภาพ	พอใช้
คะแนน	0 – 5	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

- 8.2.3 นักเรียนได้คะแนนการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มในระดับดีขึ้นไป
เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	13 - 15	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน	8 - 12	ระดับคุณภาพ	ปานกลาง
คะแนน	5 - 7	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

9. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

10. กิจกรรมเสนอแนะ

นักเรียนไปศึกษาเรื่องโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี จากแหล่งเรียนรู้ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบล อินเทอร์เน็ต ห้องสมุดโรงเรียน สื่อวีดิทัศน์ สื่อเอกสาร เป็นต้น

11. บันทึกผลหลังสอน

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ครูผู้สอน
(.....)
...../...../.....

12. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ผู้บริหารสถานศึกษา
(.....)
...../...../.....

ใบความรู้

เรื่อง ภัยพิบัติ 4 ประการของการป้องกันตัวเองจากโรคพยาธิใบไม้ตับ

เพื่อให้ปลอดภัยจากการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี นักเรียนควรสามารถปฏิบัติตามบัญญัติ 4 ประการของการป้องกันตัวเองจากโรคพยาธิใบไม้ตับ คือ

1. สู้กับตัวเองที่จะไม่กินปลาดิบ หรือสุก ๆ ดิบ ๆ เช่น ก้อยปลาดิบ ส้มปลาดิบ หม่าปลาดิบ เป็นต้น ถ้าจะกินให้ปรุงโดยให้ผ่านความร้อนให้สุกเสียก่อน
2. ถ่ายอุจจาระลงในส้วม อย่าถ่ายลงในน้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง หรือที่ขึ้นแฉะอย่างเด็ดขาด
3. หากเคยกินปลาดิบ ควรไปตรวจอุจจาระหาไข่พยาธิตามสถานบริการสาธารณสุข หากมีพยาธิให้รักษาด้วยยา และเลิกกินอาหารดิบ หรือสุก ๆ ดิบ ๆ เสีย
4. ร่วมกันบอกต่อๆ แก่ญาติ พี่น้อง ผู้เฒ่าผู้แก่ เพื่อนฝูง ให้เลิกกินปลาดิบ หรือสุก ๆ ดิบ ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงจากโรคพยาธิใบไม้ตับ

ใบงาน

เรื่อง พฤติกรรมการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะ

กลุ่มที่..... ชื่อกลุ่ม..... โรงเรียน

ชื่อสมาชิกกลุ่ม

1.	4.
2.	5.
3.	6.

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ และบัญญัติ 4 ประการของการป้องกันตนเองจากโรคพยาธิใบไม้ตับ โดยให้วิเคราะห์และระบุว่าสุขบัญญัติแห่งชาติข้อใดที่มีผลความสัมพันธ์ทำให้เกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีโดยตรงพร้อมอธิบายเหตุผล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

หน่วยที่ 2 บริโภคปลอดภัยสดใสร่าเริง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การสร้างภูมิคุ้มกันสู่ครอบครัว ชุมชนและสังคม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จำนวน 3 ชั่วโมง

ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

พ 4.1 ป.6/1 มีพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกต้องลักษณะ

พ 4.1 ป.6/2 มีความตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ

พ 4.1 ป.6/4 สร้างภูมิคุ้มกันสู่ครอบครัว ชุมชนและสังคม

3. สาระสำคัญ

ตระหนักถึงอันตรายและผลกระทบที่เกิดจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีและการรักษาความสะอาดของสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเรา จะทำให้เรามีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันต่อครอบครัว ชุมชน และสังคม

4. สาระการเรียนรู้

การสร้างภูมิคุ้มกันสู่ครอบครัว ชุมชน และสังคม

5. จุดประสงค์

5.1 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ในการสร้างภูมิคุ้มกันสู่ครอบครัว ชุมชน และสังคม

5.2 เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงอันตรายและผลกระทบที่เกิดจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

6. กิจกรรมการเรียนรู้

6.1 ครูนำภาพให้นักเรียนดูเกี่ยวกับครอบครัว ชุมชน สังคม ที่เป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม กับภาพที่ครอบครัว ชุมชนและสังคม ที่ไม่มีระเบียบ สกปรก

6.2 ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปภาพที่นำมาให้ดูทั้งสองภาพ

6.3 ครูและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง “เสน่ห์สาวละว้า”

6.4 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4 - 5 คน ให้เสนอแนวทางเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันสู่ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยเขียนในลักษณะของคำคล้องจองหรือคำขวัญ เช่น ความสกปรกทำให้เกิดโรคร้าย ความมั่งคั่งทำให้เกิดสกปรก ในใบงานเขียนป้ายรณรงค์เกี่ยวกับการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

6.5 แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอหน้าชั้นเรียน ครูและนักเรียนร่วมกันแนะนำ แก้ไข

6.6 นักเรียนนำผลงานไปติดบอร์ดหลังชั้นเรียน และ/หรือเดินรณรงค์ร่วมมือกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

6.7 นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 10 ข้อ

7. เครื่องมือ / สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

7.1 ภาพครอบครัว ชุมชน สังคมที่เป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงามกับภาพที่ครอบครัว ชุมชน สังคมที่ไม่มีระเบียบ สกปรก

7.2 เพลง “เสน่ห์สาวละว้า”

7.3 ใบงานเรื่องเขียนป้ายรณรงค์เกี่ยวกับการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

7.4 กระดาษโปสเตอร์ สี ปากกาเมจิก กระดาษกาวสองหน้า

8. การวัดผล / การประเมินผล

8.1 วิธีการวัดและประเมินผล

8.1.1 การตรวจใบงาน

8.1.2 การประเมินการนำเสนอผลงาน

8.1.3 การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

8.1.4 การตรวจแบบทดสอบหลังเรียน

8.2 เกณฑ์การประเมิน

8.2.1 นักเรียนได้คะแนนจากการทำใบงานร้อยละ 60 ขึ้นไป ผ่านการประเมิน

8.2.2 นักเรียนได้คะแนนการประเมินการนำเสนอผลงานในระดับดีขึ้นไป

เกณฑ์ให้คะแนน

คะแนน 16 – 20 ระดับคุณภาพ ดีมาก

คะแนน 11 – 15 ระดับคุณภาพ ดี

คะแนน 6 – 10 ระดับคุณภาพ พอใช้

คะแนน 0 – 5 ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

8.2.3 นักเรียนได้คะแนนการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มในระดับดีขึ้นไป

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน 13 - 15 ระดับคุณภาพ ดี

คะแนน 8 - 12 ระดับคุณภาพ ปานกลาง

คะแนน 5 - 7 ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

8.2.4 นักเรียนได้คะแนนการทดสอบหลังเรียน ร้อยละ 60 ขึ้นไป

9. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

10. กิจกรรมเสนอแนะ

นักเรียนไปศึกษาเรื่องโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี จากแหล่งเรียนรู้ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบล อินเทอร์เน็ต ห้องสมุดโรงเรียน สื่อวีดิทัศน์ สื่อเอกสาร เป็นต้น

11. บันทึกผลหลังสอน

.....
.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ครูผู้สอน
(.....)
...../...../.....

12. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....

(ลงชื่อ)ผู้บริหารสถานศึกษา
(.....)
...../...../.....

แบบทดสอบหลังเรียน

หน่วยที่ 1 โรคภัยใกล้ตัว
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
เวลา 20 นาที

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือก × คำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

- พยาธิใบไม้ตับเข้าสู่ร่างกายคนได้อย่างไร
 - รับประทานปลาน้ำจืดมีเกล็ดขาวที่ปรุงไม่สุก
 - พฤติกรรมไม่ใส่รองเท้า
 - รับประทานเนื้อหมูดิบ
 - รับประทานปลาน้ำจืดไม่มีเกล็ดที่ปรุงไม่สุก
- วงจรชีวิตของพยาธิใบไม้ตับ เรียงลำดับตามข้อใดถูกต้องที่สุด
 - หอย → ปลา → คน
 - ปลา → หอย → คน
 - หอย → คน → ปลา
 - คน → ปลา → หอย
- ข้อใดไม่ใช่ปลาน้ำจืดมีเกล็ดขาว
 - ปลาแก้มขี้ไก่
 - ปลาขาว
 - ปลาสร้อย
 - ปลาแม่สะแต้ง
- ข้อใดกล่าวผิด
 - พยาธิใบไม้ตับมีอายุอยู่ได้นานนับสิบปี
 - ปลาร้าที่หมักไม่เกิน 6 เดือนจะปลอดภัยจากพยาธิใบไม้ตับ
 - พยาธิใบไม้ตับจะออกไข่ได้ประมาณ 500 – 1,000 ใบต่อวัน
 - พยาธิใบไม้ตับจะอยู่ในสิ่งแวดล้อม ที่มีน้ำนิ่งและไม่ลึกเกินไป
- วิธีการตรวจวินิจฉัยตรวจหาพยาธิใบไม้ตับเบื้องต้นทำได้โดยวิธีอะไร
 - ตรวจปัสสาวะ
 - ตรวจอุจจาระ
 - ตรวจเสมหะ
 - ตรวจตับ
- ข้อใดไม่ใช่อาการสำคัญของโรคพยาธิใบไม้ตับ
 - ท้องอืด
 - เจ็บชายโครงด้านขวา
 - มีไข้ต่ำๆ รู้สึกอกร้อน
 - เวียนศีรษะ

7. ข้อใดไม่ใช่สัตว์ที่เป็นรังโรคของพยาธิใบไม้ตับ
 - ก. แมว
 - ข. สุนัข
 - ค. หมู
 - ง. งู
8. พื้นที่ใดที่มีปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับมากที่สุด
 - ก. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง
 - ข. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ
 - ค. ภาคเหนือ และภาคกลาง
 - ง. ภาคเหนือ และ ภาคใต้
9. คนที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับสามารถแพร่กระจายไข่พยาธิใบไม้ตับออกมาจากร่างกายได้นานถึงกี่ปี
 - ก. 5 ปี
 - ข. 10 ปี
 - ค. 20 ปี
 - ง. 30 ปี
10. ช่วงระยะเวลาการติดต่อจากคนเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับผ่านหอยและเข้าปลาและแพร่โรคโดยติดต่อเข้าสู่คนอื่นครั้งใช้เวลาประมาณเท่าใด
 - ก. 7 วัน
 - ข. 15 วัน
 - ค. 1 เดือน
 - ง. 3 เดือน

เฉลย ข้อ 1 ก ข้อ 2 ก ข้อ 3 ค ข้อ 4 ข ข้อ 5 ข ข้อ 6 ง ข้อ 7 ง ข้อ 8 ข ข้อ 9 ง ข้อ 10 ง

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมโรค. (2555). **คู่มือกำจัดโรคพยาธิใบไม้ตับ สำหรับประชาชนเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการในชุมชน**. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- บรรจบ ศรีภา และคณะ. (2548). **สาเหตุและกลไกการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี: ปฐมบทความสัมพันธ์กับพยาธิใบไม้ตับ**. ศรีนครินทร์เวชสาร, 20(3), 122-134.
- บรรจบ ศรีภา. (2550). **Liver fluke induces cholangiocarcinoma**. สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม, 2554, จากเว็บไซต์ <http://www.plosmedicine.org/article/info:doi/10.1371/journal.pmed.0040201>
- บรรจบ ศรีภา และคณะ. (2551). **การวิเคราะห์หายีนของพยาธิ *Opisthorchis viverrini* โดยวิธี Immun screening กับซีรัมผู้ป่วยโรคมะเร็งท่อน้ำดีที่ติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับ**. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 27(4), 298-308.
- พิศาล ไม้เรียง, บรรจบ ศรีภา และ เอมอร ไม้เรียง. (2554). **ความรู้พื้นฐานโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี**, ขอนแก่น. โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- วิกิพีเดีย. (2554). **มะเร็งท่อน้ำดี**. สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม, 2554, จากเว็บไซต์ <http://th.wikipedia.org/wiki/มะเร็งท่อน้ำดี>
- ศูนย์วิจัยพยาธิใบไม้ตับ และมะเร็งท่อน้ำดี มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2554). **การติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับแบบซ้ำซากเพิ่มความเสี่ยงของการเกิดมะเร็งท่อน้ำดี**. สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม, 2554, จากเว็บไซต์ <http://www.livercare.kku.ac.th/2008/postdetail.php?contentsid=164>
- ศูนย์วิจัยพยาธิใบไม้ตับ และมะเร็งท่อน้ำดี มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2554). **กลไกในการเป็นมะเร็งท่อน้ำดีจากการติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับแบบเรื้อรังและซ้ำซาก**. สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม, 2554, จากเว็บไซต์ <http://www.livercare.kku.ac.th/2008/postdetail.php?contentsid=153>
- ศูนย์เอนไซม์บำบัด “หมอชาวบ้าน”. (2554). **มะเร็งท่อน้ำดี**. สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม, 2554, จากเว็บไซต์ <http://www.bioenzyme.biz/> /โรคเสื่อมภัยใกล้ตัว/69-มะเร็งท่อน้ำดี
- สถาบันมะเร็งแห่งชาติ. (2554). **มะเร็งท่อน้ำดี และท่อน้ำดี**. สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม, 2554, จากเว็บไซต์ <http://www.nci.go.th/knowledge/namdee.htm>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2554). **รู้จักมะเร็งท่อน้ำดี และท่อน้ำดี**. สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม, 2554, จากเว็บไซต์ <http://www.thaihealth.or.th/healthcontent/article/9258>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น**. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม, 2554, จากเว็บไซต์ <http://www.obec.go.th/index.php>
- อัญชลี ธรรมะวิถีกุล. (2554). **ตัวอย่างการเขียนหลักสูตรท้องถิ่น**. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม, 2554, จากเว็บไซต์ http://panchalee.wordpress.com/2009/10/06/local_curricula/
- Burak K, Angulo P, Pasha T, Egan K, Petz J, Lindor K (2004). **“Incidence and risk factors for cholangiocarcinoma in primary sclerosing cholangitis”**. *Am J Gastroenterol* 99(ฉบับที่ 3): 523-6.
- Lee M, Park K, Shin Y, Yoon H, Sung K, Kim M, Lee S, Kang E (2003). **“Preoperative evaluation of hilar cholangiocarcinoma with contrast-enhanced three-dimensional fast imaging with steady-state precession magnetic resonance angiography: comparison with intraarterial digital subtraction angiography”**. *World J Surg* 27 (ฉบับที่ 3): 278-83.
- Levy C, Lymp J, Angulo P, Gores G, Larusso N, Lindor K (2005). **“The value of serum CA 19-9 in predicting cholangiocarcinomas in patients with primary sclerosing cholangitis”**. *Dig Dis Sci* 50 (ฉบับที่ 9): 1734-40.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
สมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 7

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 7

สมัชชาสุขภาพ 7 / หลัก 3

26 ธันวาคม 2557

การกำจัดปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในประชาชน

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 7

ได้พิจารณารายงานเรื่องการจัดปัญหาพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในประชาชน

ตระหนักว่า การกำจัดปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในประชาชน เป็นประโยชน์ในการลดการป่วยและการตายด้วยมะเร็งท่อน้ำดีที่ป้องกันและรักษาได้หากค้นพบอาการแรกเริ่มได้เร็ว แต่ต้องเป็นการดำเนินการแบบบูรณาการ โดยครอบคลุมทั้งปัจจัยเสี่ยงด้านพฤติกรรม ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านวัฒนธรรมการป้องกันมิให้มีการปนเปื้อนของอุจจาระในแหล่งน้ำทุกประเภท เพื่อให้ปลาปลอดพยาธิใบไม้ตับปลุกฝังค่านิยมและสร้างวัฒนธรรมให้กับทุกเพศและทุกกลุ่มวัยในการกินปลาที่ปรุงสุก ตรวจสอบคัดกรองกลุ่มเสี่ยง ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มผู้เป็นพยาธิใบไม้ตับ มีระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคโดยใช้ชุมชนและโรงเรียนเป็นฐาน โดยการรวมพลังความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ควบคู่ไปกับการพัฒนาความเข้มแข็งของระบบสุขภาพที่ครอบคลุมตั้งแต่การคัดกรอง ไปจนถึงการรักษา การดูแลในชุมชน ตลอดจนระบบข้อมูลสุขภาพ

กังวล และห่วงใยว่า ที่ผ่านมามีการดำเนินการแก้ปัญหาอย่างไม่ต่อเนื่องจริงจัง และขาดความร่วมมือจากหน่วยงานราชการและภาคีเครือข่าย ขาดความเป็นเอกภาพในการจัดวางระบบงาน ขาดความชัดเจนของทิศทางนโยบาย ขาดการพัฒนาศักยภาพของระบบสุขภาพ รวมถึงระบบข้อมูลสุขภาพ และที่สำคัญประชาชนขาดความตระหนักถึงพฤติกรรมบริโภคอาหารที่ปลอดภัย หากสามารถทำให้ปัญหานี้เป็นวาระแห่งชาติได้ มีโอกาสที่ประเทศจะกำจัด การติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับได้ภายในระยะเวลา 10 ปี และปัญหาการเสียชีวิตจากมะเร็งท่อน้ำดีจะลดจำนวนลงมากกว่า ครั้งในอีก 20 ปีข้างหน้า จนกระทั่งไม่เป็นปัญหาที่สำคัญทางด้านสาธารณสุข

ชื่นชมว่า หน่วยงาน เช่น กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต กระทรวงศึกษาธิการ สถาบันอุดมศึกษา มูลนิธิ และองค์กรเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการเพื่อควบคุมปัญหาพยาธิใบไม้ตับ และมะเร็งท่อน้ำดีอย่างจริงจังและต่อเนื่อง แต่ยังมีช่องทางการพัฒนาอีก

จึงมีมติดังต่อไปนี้

1. ขอให้กระทรวงสาธารณสุขโดยกรมควบคุมโรค กรมการแพทย์ กรมอนามัย กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เป็นเจ้าภาพหลัก ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมปศุสัตว์ และกรมประมง เครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) หน่วยงานวิชาการ และหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ประชาชน และเอกชน ร่วมกันจัดทำแผนยุทธศาสตร์ทศวรรษกำจัดปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีให้เสร็จภายใน 3 เดือน หลังเสนอมติต่อคณะรัฐมนตรี

2. เพื่อให้การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงขอให้หน่วยงานต่างๆ ภายในกระทรวงสาธารณสุข ดำเนินการในประเด็นต่อไปนี้

2.1 กรมควบคุมโรค โดยสำนักโรคติดต่อทั่วไป เป็นแกนหลักในการผลักดัน ขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ ทศวรรษกำจัดปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี พัฒนาการความรู้ จัดระบบเฝ้าระวังโรค ตรวจคัดกรอง สนับสนุนด้านวิชาการในการป้องกันควบคุมโรค และติดตามความก้าวหน้าตามแผนยุทธศาสตร์ฯ ร่วมกับภาคีเครือข่าย ภาครัฐ ภาคประชาสังคม

2.2 กรมการแพทย์ โดยสถาบันมะเร็งแห่งชาติ พัฒนาระบบทะเบียนมะเร็งท่อน้ำดีและสนับสนุนวิชาการ การฝึกอบรมบุคลากร ผลักดันการคัดกรอง วินิจฉัย รักษาผู้ป่วยมะเร็งท่อน้ำดีให้ได้ในระยะแรกเริ่ม

2.3 กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ พัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในพื้นที่ ตำบลจัดการสุขภาพ ให้เป็นนักจัดการสุขภาพชุมชน มีความรู้ในการป้องกันโรค จัดกระบวนการสร้างสุขนิสัย และร่วมกับผู้นำท้องถิ่นจัดกิจกรรมรณรงค์ ตลอดจนทำตัวเป็นแบบอย่างในพฤติกรรมกรบริโภค ที่เหมาะสม ที่นำไปสู่การ ป้องกันควบคุมโรคในพื้นที่

2.4 สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พัฒนาเครือข่ายหน่วยบริการในการตรวจวินิจฉัยการคัดกรอง และการรักษาโรคมะเร็งท่อน้ำดีอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยมีบุคลากรที่มีทักษะทั้งในด้านการป้องกันควบคุม โรค เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการตรวจคัดกรองและเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยง และให้มีระบบในการปรึกษา แพทย์ผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดให้มีการฝึกอบรมศัลยแพทย์เพิ่มเติม เพื่อให้สามารถรักษาผู้ป่วย ได้อย่างมีประสิทธิภาพในโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไปในจังหวัดที่มีปัญหา ให้ประชาชนเข้าถึงระบบบริการ สุขภาพเพื่อการตรวจรักษาในพื้นที่ของตนเองได้ และไม่เป็นภาระด้านการเงินกับผู้ป่วยและครอบครัว

2.5 กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ร่วมกับโรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและ การแพทย์ผสมผสานด้านมะเร็งสกลนคร อโรยศาลวัดคำประมง และสถานพยาบาลที่มีความพร้อมด้านแพทย์แผน ไทยและแพทย์ทางเลือก เป็นโรงพยาบาลนาร่ององค์ภาคีเครือข่ายและจิตอาสา ซึ่งมีบทบาทและเป็นทางเลือกใน การดูแลรักษาแบบประคับประคอง (Palliative care) ผู้ป่วยโรคมะเร็งท่อน้ำดีโดยใช้สมุนไพรและภูมิปัญญาแพทย์ แผนไทย ร่วมกับการดูแลแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยและครอบครัว

2.6 กรมอนามัย สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง พัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านอาหาร/ผลิตภัณฑ์อาหารพื้นบ้านให้มีความรู้ และตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติให้ถูกสุขลักษณะและขอความร่วมมือให้มีการจำหน่ายอาหารเมนูปลาดิบ (ปลาน้ำจืดมีเกล็ด) เพื่อป้องกันการปนเปื้อนพยาธิใบไม้ตับสู่อาหาร และสนับสนุน ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีข้อบัญญัติหรือ มาตรการสังคมในการกำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างถูกหลักสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อมภายในท้องถิ่น

3. ขอให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ในพื้นที่กำหนดเรื่องนี้เป็นปัญหาสำคัญและสนับสนุน งบประมาณให้ภาครัฐและเอกชน ในการดำเนินงานเพื่อสร้างเสริม ป้องกัน ควบคุมและแก้ไขปัญหาพยาธิใบไม้ตับและ มะเร็งท่อน้ำดีในพื้นที่เสี่ยง และติดตามอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

4. ขอให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ประสานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาสังคมในแต่ละ พื้นที่ ในการส่งเสริมสนับสนุนให้ท้องถิ่นออกข้อบัญญัติหรือมาตรการสังคมในการกำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างถูกหลักสุขาภิบาล การรักษาความสะอาดในสาธารณะ รวมทั้งมีระบบการเฝ้าระวังการดูแลสุขภาพแวดล้อมภายในท้องถิ่น ตลอดจน แก้ไขปัญหาเรื่องพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในพื้นที่เสี่ยงตามศักยภาพและสถานะทางการคลังขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง

5. ขอให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการในประเด็นต่อไปนี้

5.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำแผนการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น เพื่อให้เด็กเตรียมอนุบาล วัยเรียน วัยรุ่น มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักและมีความนิยมในการกินอาหารที่ปลอดภัยไม่กินอาหารเสี่ยงและปรุงดิบ

5.2 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สถาบันอุดมศึกษา การศึกษาอาชีวศึกษา วิทยาลัยชุมชน จัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น เพื่อให้ นักศึกษาและประชาชน มีความรู้และเกิดความตระหนักและมีความนิยมไม่กินอาหารปรุงดิบ

6. ขอให้กระทรวงคมนาคม มีมาตรการในการจัดการสิ่งปฏิกูลที่มีประสิทธิภาพในระบบคมนาคมขนส่งทางบกและทางน้ำ โดยเฉพาะทางรถไฟ รถประจำทางและเรือโดยสาร

7. ขอให้สถาบันอุดมศึกษา ร่วมกับกรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมควบคุมโรค กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ร่วมมือศึกษาวิจัยทางสังคม พฤติกรรม นิเวศวิทยา การเกิดโรคและการรักษา และการได้มาซึ่งความรู้อันจะนำไปสู่การกำจัดปัญหานี้ รวมถึงส่งเสริมการนำผลวิจัยไปใช้ กำหนดนโยบาย มาตรการสังคมและท้องถิ่น

8. ขอให้กรมประชาสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ร่วมกับ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงมหาดไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สนับสนุนการขับเคลื่อนทางสังคมและสื่อสารสาธารณะ ร่วมกับองค์กรอื่น ๆ ให้ประชาชนรับรู้ เข้าใจ ตระหนักถึงภาวะเสี่ยง ป้องกันตนเองจากการติดพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและสังคม

9. ขอให้สมาชิกสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนให้จัดสมัชชาสุขภาพในระดับพื้นที่ ส่งเสริมและติดตามผลการดำเนินงานและความก้าวหน้าในพื้นที่ของตนเอง

10. ขอให้เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ รายงานความก้าวหน้าต่อสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 8

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 7

สมัชชาสุขภาพ 7 / หลัก 4

ระเบียบวาระที่ 2.4

7 พฤศจิกายน 2557

การกำจัดพยาธิโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในประชาชน

1. นิยาม

พยาธิใบไม้ตับ หมายถึง หนอนพยาธิที่มีรูปร่างคล้ายใบไม้ พยาธิตัวเต็มวัยอยู่ในร่างกายคนเรา ตรวจพบอยู่ในทางเดินท่อน้ำดีทั้งในและนอกตับ พยาธิเข้าสู่ร่างกายจากการที่คนกินอาหารประเภทปลาน้ำจืดเกล็ดขาว (ตระกูลปลาตะเพียน) เช่น ปลาชิว ปลาผิวใบไม้ ปลาขาวสร้อย ปลากระมัง ปลาตะเพียนขาว ปลากระสูบจุด เป็นต้น ที่มีตัวอ่อนพยาธิที่มีชีวิตอยู่เข้าไปโดยไม่ได้ทำให้สุกด้วยความร้อน

มะเร็งท่อน้ำดี หมายถึง มะเร็งที่เกิดจากเซลล์ของเยื่อบุทางเดินน้ำดีมีการแบ่งตัวอย่างผิดปกติ โดยอาจพบมะเร็งท่อน้ำดีในเนื้อตับและมะเร็งท่อน้ำดีนอกตับหรือร่วมกัน คนที่ติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับจะเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งมากกว่าคนที่ไม่มีพยาธิ 16 เท่า ในประเทศไทยมะเร็งท่อน้ำดีเกิดจากหลายสาเหตุ แตกต่างกันไป และมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องสารเคมีทางการเกษตร และสารก่อมะเร็งที่พบในอาหารหมักดอง

ข้อเสนอเพื่อการควบคุมกำจัดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี หมายถึงการระดมพลังทางวิชาการ พลังทางสังคม และพลังการบริหารจัดการเพื่อกำจัดปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ในประชาชนให้ลดลงจนเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ยากในทศวรรษหน้า และการป้องกันมะเร็งท่อน้ำดีจำเป็นต้องลดความเสี่ยงจากสารก่อมะเร็งควบคู่ไปด้วย โดยดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และลดการใช้สารเคมีในเกษตรกรรม ต้องมีสัญญาประชาคมในการร่วมกันลด ละ เลิก ใช้สารเคมี เช่น ปุ๋ยเคมี สารกำจัดศัตรูพืช ฮอโรโมนเร่งการเจริญเติบโต เป็นต้น ควบคู่กับการบังคับใช้กฎหมาย เช่น พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 อย่างเคร่งครัด

2. ความสำคัญของปัญหา สถานการณ์และแนวโน้ม

2.1 อุบัติการณ์การเกิดโรคมะเร็งที่พบบ่อยในประเทศไทย พบว่า ในเพศชายมีอัตราการเกิดโรคด้วยมะเร็งตับและท่อน้ำดี มากเป็นอันดับ 1 (40.3 ต่อประชากรแสนคน) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าทั้งเพศชายและเพศหญิง มีอัตราการเกิดโรคมะเร็งตับและท่อน้ำดีเป็นอันดับ 1(1) นอกจากนี้ ประเทศไทยมีจำนวนผู้เสียชีวิตจากมะเร็งตับและท่อน้ำดีจำนวน 14,469 คน คิดเป็นอัตรา 22.5 ต่อแสนประชากร (วันละ 36 ราย) เป็นเพศชาย 10,380 คน เพศหญิง 4,089 คน(2) นอกจากนี้ พบว่าทั่วประเทศมี 27 จังหวัดที่อัตราการตายสูงกว่า 20 ต่อแสนประชากร โดยพบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 17 จังหวัด ภาคเหนือ 9 จังหวัด ภาคตะวันออก 1 จังหวัดตามลำดับ ส่วนภาคใต้มี 5 จังหวัดที่อัตราการตายสูงกว่า 10 ต่อแสนประชากร อย่างไรก็ตามเนื่องจากมีปัญหาเรื่องการบันทึกข้อมูลผู้ป่วยที่มารับบริการที่โรงพยาบาลยังไม่ครอบคลุม ทำให้จำนวนผู้ป่วยจำนวนหนึ่งไม่ได้ถูกรายงานในระบบของกระทรวงสาธารณสุข และคาดประมาณว่า ร้อยละ 70 ของรายงานมะเร็งดังกล่าวเป็นมะเร็งท่อน้ำดี ดังนั้นในแต่ละปีจะมีผู้เสียชีวิตจากมะเร็งท่อน้ำดีไม่ต่ำกว่า 20,000 คน(3) แม้จะพบว่าอุบัติการณ์ของมะเร็งท่อน้ำดีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือยังคงสูงกว่าภาคกลางและภาคใต้ แต่ก็มีแนวโน้มว่าจะพบในภาคอื่นๆ มากขึ้น อันเนื่องมาจากการเคลื่อนย้ายประชากร

2.2 ประชาชนเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ จากการกินอาหารประเภทปลาน้ำจืดเกล็ดขาว (ตระกูลปลาตะเพียน) เมนูปรุงดิบหรือสุกๆ ดิบๆ หรือที่มีตัวอ่อนของพยาธิใบไม้ตับปนเปื้อน และกลุ่มที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับจะเป็นกลุ่มเสี่ยง

ที่จะเกิดมะเร็งท่อน้ำดี และมีโอกาสเสียชีวิตได้ ซึ่งขณะนี้ประชาชนในประเทศไทยที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับประมาณ 6 ล้านคน และประชาชนกลุ่มนี้จะพัฒนาเป็นมะเร็งท่อน้ำดีในระยะเวลาประมาณ 20-30 ปีข้างหน้า (4) โดยตะวันออกเฉียงเหนือพบผู้เป็นพยาธิใบไม้ตับ ร้อยละ 18.6 (โดยในบางพื้นที่สูงถึงร้อยละ 85) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 10 (โดยในบางพื้นที่สูงถึง ร้อยละ 46) ภาคกลาง และภาคใต้ พบต่ำกว่า ร้อยละ 5 (5) จากการรายงานการศึกษาวิจัย (6) พบว่าอัตราการติดพยาธิใบไม้ตับในอีสานเหนือมีค่าเฉลี่ย ร้อยละ 22.5 อัตราการติดพยาธิใบไม้ตับสูงสุด ร้อยละ 80 เมื่อวิเคราะห์จำแนกรายกลุ่มอายุ พบว่า ทุกกลุ่มอายุ มีอัตราการติดพยาธิใบไม้ตับสูงกว่า ร้อยละ 20 และจากการสำรวจพฤติกรรมบริโภคปลาดิบของประชาชนในพื้นที่ ยังพบว่า ประชาชน ร้อยละ 49.74 ยังบริโภคส้มตำใส่ปลาร้าดิบ ร้อยละ 43.6 บริโภคปลาจ่อมดิบ ร้อยละ 29.2 บริโภคลาบปลาดิบ ร้อยละ 28.2 บริโภคก้อยปลาดิบ โดยให้เหตุผลว่า อร่อย เคี้ยว กินกันมานานแล้ว และบางส่วนมีความเชื่อว่า เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับแล้วไม่เป็นโรकिनยาถ่ายพยาธิก็หายแล้วกินใหม่ได้อีก สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีทั้งสิ้น

2.3 เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีตัวบ่งชี้จำเพาะของการเกิดมะเร็งท่อน้ำดี (อยู่ในระหว่างการวิจัย) ดังนั้นการเจาะเลือดตรวจหามะเร็งท่อน้ำดีจึงไม่สามารถที่จะวินิจฉัยโรคนี้ได้ แต่ก็ยังมีเครื่องมือที่สามารถตรวจวินิจฉัยโรคนี้ได้แม่นยำ สะดวก ปลอดภัยและราคาไม่แพง คือการใช้อัลตราซาวด์ตรวจช่องท้องด้านบน (7) ซึ่งเป็นการตรวจหามะเร็งท่อน้ำดีทั้งชนิดในตับและนอกตับได้ดี มีความไวและความจำเพาะต่อโรคสูง (8) นอกจากนี้ก็มีเครื่องมืออื่นที่ช่วยในการวินิจฉัยโรค เช่น เครื่องเอ็กซเรย์คอมพิวเตอร์ เป็นเครื่องมือมาตรฐานที่ช่วยในการยืนยันโรค การแยกโรค และช่วยในการวางแผนการรักษาที่สำคัญมาก และในปัจจุบันเครื่องมือเหล่านี้ได้รับการพัฒนาดีขึ้นมากทำให้การวินิจฉัยและวางแผนการรักษาได้รับประโยชน์สูงสุด ส่วนเครื่องมือใหม่ ๆ ยังอยู่ในขั้นตอนของการศึกษา

2.4 มะเร็งท่อน้ำดีสามารถรักษาให้ได้ผลดี และในบางรายหายขาดได้เหมือนกับการรักษามะเร็งอื่น ๆ การรักษาที่ดีที่สุดคือการผ่าตัดเอามะเร็งออกให้หมดในระยะแรก ๆ ของโรคเท่านั้น (9, 10) เพราะการผ่าตัดรักษาโรคในระยะที่ลุกลามแล้ว ส่วนใหญ่จะเป็นการให้การรักษาแบบประคับประคอง จากผลการศึกษาตั้งแต่ 2525-2555 พบว่า มีวิวัฒนาการด้านการรักษาที่ดีขึ้นมาเรื่อยๆ ตั้งแต่การวินิจฉัย การเตรียมผู้ป่วยก่อนการผ่าตัด และการผ่าตัด รวมถึงการดูแลผู้ป่วยหลังการผ่าตัด การผ่าตัดต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์มากพอ ผู้ป่วยจึงจะปลอดภัยและการทำงานเป็นทีมเป็นสิ่งจำเป็นมาก อนึ่งการรักษาผู้ป่วยมะเร็งท่อน้ำดียังสามารถที่จะพัฒนาให้ได้ผลดีกว่านี้ได้

2.5 จากการสำรวจอัตราความชุกโรคพยาธิใบไม้ตับของประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2500, 2524, 2534, 2539, 2544, 2552 และ 2557 พบว่า อัตราความชุกมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 62.9, 54.7, 41.7, 35.0, 22.5, 18.1 และ 8.9 ตามลำดับ แต่ก็ยังเป็นไปอย่างช้า ๆ และยังสูงเกินเป้าหมายที่กำหนด จากการสำรวจความชุกโรคพยาธิใบไม้ตับในปี 2557 ประเทศไทย พบว่า มีจังหวัดที่มีความชุกสูงกว่าร้อยละ 10 จำนวน 12 จังหวัด ได้แก่ นครพนมร้อยละ 23.2 บุรีรัมย์ร้อยละ 17.6 ร้อยเอ็ดร้อยละ 15.5 น่านร้อยละ 14.9 ศรีสะเกษร้อยละ 14.3 สุรินทร์ร้อยละ 14.3 มหาสารคามร้อยละ 13.1 สระแก้วร้อยละ 12.7 มุกดาหารร้อยละ 11.9 กาฬสินธุ์ร้อยละ 11.5 เชียงใหม่ร้อยละ 10.8 ลำปางร้อยละ 10.5 ตามลำดับ สอดคล้องกับรายงานการวิจัยอื่น(11) ที่ศึกษาความชุกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนในปี 2556 ว่า 4 ใน 7 จังหวัดมีอัตราความชุกสูงกว่าร้อยละ 20 ได้แก่ นครพนมร้อยละ 40.9 สกลนครร้อยละ 27.9 หนองคายร้อยละ 22.5 และหนองบัวลำภูร้อยละ 22.1 ค่าเฉลี่ยของอัตราการติดเชื้อเท่ากับร้อยละ 22.5 โดยพบว่าอัตราการติดเชื้อสูงสุดร้อยละ 80 ทุกกลุ่มอายุมีอัตราการติดเชื้อมากกว่าร้อยละ 20 พบสูงสุดในกลุ่มอายุ 40-49 ปี สอดคล้องกับรายงานการศึกษาวิจัยอื่น ที่พบว่าอัตราการติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับอยู่ระหว่างร้อยละ 10-80 (12, 13) นอกจากนี้ พบว่า ปัจจัยการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับได้แก่เพศ อายุ และการกินอาหารเมนูเสี่ยง ได้แก่ ก้อยปลาดิบ ปลาสดดิบ ส้มตำปลาร้าดิบ (11,14,15) จะเห็นได้ว่าการกินปลาน้ำจืดเกล็ดขาว

ที่มีตัวอ่อนพยาธิใบไม้ตับในเนื้อปลาเมื่อปรุงดิบเป็นสาเหตุของการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ โดยพฤติกรรมการกินดิบนี้กลายเป็นวิถีชีวิตปกติของประชาชน การแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องใช้ระยะเวลา และคำนึงถึงปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรม การทำความเข้าใจต่อวิถีชีวิต รวมถึงกระบวนการผลิต การเตรียม การปรุง และเครือข่ายผู้ประกอบการ และผู้ขายในท้องถิ่น (หาบเร่ แผงลอย ร้านค้า ร้านชำ ร้านอาหาร เป็นต้น (16,17,18,19) จากการทบทวนวรรณกรรมพบการศึกษาที่กล่าวถึงเรื่องนี้มีน้อยมาก และในจำนวนนี้งานหลายชิ้นก็เพียงแค่เป็นการศึกษาจากเอกสารอื่นๆ ทำให้ประเด็นต่างๆ คำถามต่างๆ ยังหาคำอธิบายได้ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร

2.6 การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ป่วยมะเร็งมีความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะในระยะสุดท้ายที่ผู้ป่วยและครอบครัวต้องการความช่วยเหลือหลายประการ เช่น การจัดการความเจ็บปวด การจัดการแผลเรื้อรัง เป็นต้น ซึ่งต้องมีการดูแลที่ครอบคลุมทั้ง 4 มิติ ได้แก่ สุขภาพกาย สุขภาพจิต สุขภาพสังคม และสุขภาพปัญญา โดยกระทรวงสาธารณสุขต้องเร่งรัดการจัดระบบบริการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยระยะสุดท้าย และเป็นแกนกลางในการประสานความร่วมมือขององค์กรและจิตอาสาต่างๆ

3. นโยบายมาตรการและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3.1 ปัจจุบัน รถตุ๊กตุ๊กได้มีการลักลอบทิ้งสิ่งปฏิกูล ในสถานที่ต่างๆ เช่น ที่รกร้าง ที่นาของประชาชน โดยที่ยังไม่มีการบำบัดให้ถูกต้องก่อน ก่อให้เกิดการแพร่กระจายของพยาธิใบไม้ตับในสิ่งแวดล้อม ได้ทั้งๆ ที่ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งปฏิกูล คือ

3.1.1 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และฉบับแก้ไข พ.ศ. 2550 มาตรา 18 ที่กำหนดให้การจัดการสิ่งปฏิกูลเป็นอำนาจของทางราชการส่วนท้องถิ่น และมาตรา 19 กำหนดให้กิจการรับทำการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูล โดยทำเป็นธุรกิจหรือโดยได้รับผลประโยชน์ตอบแทนด้วยการคิดค่าบริการต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น แต่ปัจจุบันยังมีท้องถิ่นจำนวนมากที่มีได้ให้ความสำคัญในการจัดให้มีระบบบำบัดสิ่งปฏิกูลที่ถูกต้อง รวมทั้งยังขาดความตระหนักในการดำเนินการควบคุมผู้ได้รับอนุญาตประกอบกิจการสุขสิ่งปฏิกูลในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตนเองในการนำสิ่งปฏิกูลไปบำบัดอย่างถูกต้อง

3.1.2 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535(20) เป็นพระราชบัญญัติที่มอบอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจในการจัดการในเรื่องความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง หมวดที่ 1 การรักษาความสะอาดในที่สาธารณะและสถานสาธารณะ มาตรา 14 ห้ามมิให้ผู้ใดปล่อยสัตว์ ถ่ายมูลบนถนน และมีได้ขจัดมูลดังกล่าวให้หมดไป และมาตรา 29 ห้ามมิให้ผู้ใดถ่ายอุจจาระหรือปัสสาวะลงในที่สาธารณะหรือสถานสาธารณะซึ่งมิใช่สถานที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นได้จัดไว้เพื่อการนั้น และมาตรา 30 ห้ามมิให้ผู้ใด เท ปล่อยหรือระบายอุจจาระหรือปัสสาวะจากอาคารหรือยานพาหนะลงในทางน้ำและมาตรา 31 ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งสิ่งปฏิกูลมูลฝอยในที่สาธารณะและสถานสาธารณะ แต่การปฏิบัติเพื่อให้บังคับใช้ทางกฎหมายยังไม่สามารถดำเนินการได้

3.2 กระทรวงสาธารณสุขได้ออกประกาศกระทรวงฉบับที่ 281 กำหนดปริมาณใช้เกลือไนเตรทหรือไนไตรท์ในผลิตภัณฑ์เนื้อหมัก โดยให้ใช้เกลือโซเดียมไนเตรทได้ปริมาณไม่เกิน 125 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม และโซเดียมไนเตรทได้ปริมาณไม่เกิน 500 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม จากการตรวจหาปริมาณการปนเปื้อนของไนเตรทและไนไตรท์ในผักผลไม้และอาหารประเภทเนื้อสัตว์แปรรูป พบว่ามีการปนเปื้อนของไนเตรทสูง (21) มากกว่าอาหารประเภทอื่น นอกจากนี้ พบว่าปลา ร้าปลาตากแห้งเป็นอาหารที่มีการปนเปื้อนของไนโตรซามีนสูงถึง 66.5 ไมโครกรัมต่อกิโลกรัม (22) และพบว่าหากมีพยาธิใบไม้ในตับในอาหารร่วมกับไนโตรซามีนก็ยิ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งท่อน้ำดีได้มากขึ้น ในปัจจุบันประเทศไทย โดยแต่ที่นาเป็นห่วงคือผู้ผลิตพวกผลิตภัณฑ์อาหารพื้นบ้านที่อาจขาดความรู้ความเข้าใจ

ในการใช้อย่างถูกต้องหรือใช้เกินปริมาณที่กำหนด และไม่มีการติดฉลากส่วนผสมต่างๆ เพื่อให้ข้อมูลผู้บริโภค

3.3 ปัจจุบันนโยบายการดำเนินงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข (ศ.นพ.รัชตะ รัชตะนาวิน) และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข (นพ.สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์) ข้อ 7 ว่าด้วยเรื่องการจัดการโรคติดต่อและภัยคุกคามด้านสุขภาพ ข้อ 7.1 ได้เร่งรัดและดำเนินการให้เกิดความยั่งยืนในการกำจัด กวาดล้าง และควบคุมโรคติดต่อที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีน โดยเฉพาะโรค โปลิโอ หัด คอตีบ บาดทะยัก ไอกรน และเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันควบคุมโรคติดต่อที่สำคัญ เช่น วัณโรค โรคเอดส์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โรคตับอักเสบ และโรคพยาธิใบไม้ตับ

4. บทบาทขององค์กรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

4.1 การจัดการเรียนการสอนหน่วยการจัดการประสบการณ์พยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในโรงเรียน มีหลายจังหวัดที่ได้ดำเนินการในเรื่องนี้ อาทิ เช่น จังหวัดสกลนครมีการออกแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละระดับชั้น เช่น นักเรียนระดับปฐมวัยมีการผลิตสื่อการสอนเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับปลา ระดับชั้นประถมศึกษาทำเป็นบทเรียนสำเร็จรูป ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสร้างบทเรียนสำเร็จรูปชั้นสูง ผลที่เกิดขึ้นคือ เกิดการตระหนักรู้ในพิษภัยของโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ส่งผลให้ไม่กินอาหารที่ทำจากปลาดิบโดยเด็ดขาด หรือจังหวัดขอนแก่นร่วมกับมหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ใช้หน่วยการจัดการประสบการณ์โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึง 6 มากกว่า 3 ปี ใน 35 โรงเรียนนำร่อง

4.2 การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนในพื้นที่ให้ ลด ละ เลิก การกินปลาดิบ มีการดำเนินงานในหลายพื้นที่ อาทิเช่น จังหวัดสกลนครมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานในรูปแบบการเปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในพื้นที่

4.3 กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมควบคุมโรค มหาวิทยาลัยขอนแก่น สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันขับเคลื่อน “ยุทธศาสตร์กำจัดพยาธิใบไม้ตับ ลดมะเร็งท่อน้ำดี” ซึ่งเป็นวาระคนอีสาน เริ่มนำร่องในปี 2555 ต่อเนื่องถึงปัจจุบัน โดยสำนักโรคติดต่อทั่วไป และสำนักงานป้องกันควบคุมโรคระดับเขต (สคร.5, 6 และ 7) ได้ส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านเวทีการนิเทศติดตามของผู้ตรวจราชการเขตบริการสุขภาพ นอกจากนี้ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น ได้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานโรคพยาธิใบไม้ในตับและมะเร็งท่อน้ำดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือขึ้นมา เพื่อเป็นแกนนำในการประสานการดำเนินงานในพื้นที่ร่วมกัน

4.4 สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในพื้นที่ได้สนับสนุนงบประมาณในการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในพื้นที่ และมีบางจังหวัดที่จัดสรรงบประมาณสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสำหรับเขตพื้นที่มาเพื่อแก้ไขปัญหาตนเอง

4.5 มหาวิทยาลัยขอนแก่น ศูนย์วิจัยโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี และหน่วยงานในพื้นที่ได้ขับเคลื่อนกิจกรรมในการแก้ไขปัญหา ดังนี้

4.5.1 การพัฒนาตำบลต้นแบบ “ละว้าโมเดล” เพื่อเป็นกรณีศึกษาการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับแบบบูรณาการวิถีนิเวศสุขภาพ/สุขภาพหนึ่งเดียว ณ แก่งละว้า อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น หรือสุขภาพหนึ่งเดียว (One Health) โดยอาศัยหลักการบูรณาการความรู้หลากหลายสาขา (แพทย์ สัตวแพทย์ สาธารณสุข วิทยาศาสตร์ ฯลฯ) ใช้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เช่น ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ครู พระสงฆ์ อสม. เจ้าหน้าที่อนามัย องค์การบริหารส่วนตำบล สาธารณสุขอำเภอ นักวิชาการ ฯลฯ และดำเนินการครอบคลุมทุกมิติ (ผู้ใหญ่ เด็ก คนชรา ทุกสถานะ การศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจ) ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา 5 ปี พบว่า ประชาชนในพื้นที่ติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับลดลงเกินครึ่ง และปลาในแก่งละว้าติดพยาธิใบไม้ตับน้อยลงจากร้อยละ 70 เหลือเพียงน้อยกว่าร้อยละ 1 ในปัจจุบัน

4.5.2 การพัฒนาระบบการดูแลกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มผู้ป่วยมะเร็งท่อน้ำดี โดยการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์ ในการลงทะเบียนกลุ่มเสี่ยงโดยเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) นอกจากนี้ ยังสามารถลงข้อมูลกลุ่มที่ได้รับการตรวจคัดกรองและเฝ้าระวังโดยแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไปจากโรงพยาบาล (รพ.) ชุมชน ตลอดจนข้อมูลการตรวจวินิจฉัยและรักษาทั้งในกลุ่มผู้ป่วยและกลุ่มเสี่ยง ผู้ป่วยมะเร็งท่อน้ำดีเป็นการเฝ้าระวังเชิงรุกใช้ระบบตัวเลข 13 หลัก เมื่อผู้ป่วยไปตรวจอัลตราซาวด์ นำไม่ว่าที่ รพ.สต. แห่งใดก็ตาม หากผู้ป่วยอนุญาตให้แพทย์ได้เข้าถึงข้อมูล ก็จะสามารถสร้างความต่อเนื่องของการรักษาได้ทันที โครงการนี้ได้ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ รพ.สต. แพทย์ประจำ รพ.ชุมชน ศัลยแพทย์ และเจ้าหน้าที่พยาบาลเพื่อให้สามารถคัดกรองและเฝ้าระวังตลอดจนการรักษาโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบนี้จะช่วยรองรับยุทธศาสตร์การต่อสู้กับปัญหานี้ได้ในอนาคต

4.5.3 การรณรงค์จัดกิจกรรมสุขศึกษาและประชาสัมพันธ์ในวงกว้างต่างๆ การรณรงค์ “อาหารปลอดภัย ปลายั้วต้ม ส้มตำแซบ”

4.6 โรงพยาบาลศูนย์ส่วนหนึ่งในพื้นที่ เช่น โรงพยาบาลมะเร็งอุดรธานี โรงพยาบาลร้อยเอ็ด โรงพยาบาลขอนแก่น เป็นต้น ได้ดำเนินการจัดทำโปรแกรมทะเบียนมะเร็งเพื่อจัดเก็บข้อมูลกลุ่มเสี่ยง กลุ่มป่วย และกลุ่มตายด้วยมะเร็งทุกชนิดในพื้นที่

4.7 มูลนิธิมะเร็งท่อน้ำดีร่วมกับภาครัฐ และเอกชนในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา โดยได้ลงนามความร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุข มหาวิทยาลัยขอนแก่น และบริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) เพื่อการแก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วม และบูรณาการ นับว่าเป็นมิติใหม่ในการแก้ไขปัญหาโดยภาคประชาชนสังคมและภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรม

5. ข้อจำกัดในการดำเนินงานและการแก้ไขปัญหา

การดำเนินงานเพื่อกำจัดปัญหาโรคมะเร็งท่อน้ำดีมีข้อจำกัด ดังนี้

5.1 ประชาชนทั้งในกลุ่มคนทั่วไป กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มผู้ป่วย ขาดความรู้ความเข้าใจตระหนัก และละเลยถึงโทษพิษภัยโรคมะเร็งท่อน้ำดี ตลอดจนแนวปฏิบัติในการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้เหมาะสมและถูกต้อง จากข้อจำกัดในการสื่อสารสู่สาธารณะในรูปแบบต่างๆ และช่องทางสื่อสารยังขาดประสิทธิภาพ ขาดการรวมพลังเครือข่ายสื่อสารทุกภาคส่วนในทุกระดับ ในการหนุนเสริมการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเฉพาะที่มีความแตกต่างจากกลุ่มเป้าหมายทั่วไป ไม่เหมาะสมกับบริบทและภูมิปัญญาของสังคมไทย ทำให้ไม่สามารถสร้างกระแสความตระหนักรู้ความเสี่ยง จิตสำนึกในด้านสุขภาพและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชน เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของสังคมไทยได้อันบุคลากรทางการแพทย์ก็ยังมีความรู้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนอยู่ ยังคิดและเชื่อว่าโรคมะเร็งท่อน้ำดีเป็นโรคที่รักษาไม่ได้ “ผ่าก็ตาย ไม่ผ่าก็ตาย” หรือคิดว่าการให้การรักษาด้วยการให้ยาถ่ายพยาธิช่วยแก้ปัญหาได้

5.2 นโยบายระดับชาติและระดับพื้นที่ขาดความเป็นเอกภาพในด้านการหนุนเสริมการปรับเปลี่ยนค่านิยม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อวิถีชีวิตที่ไม่กินปลาดิบ ไม่กินเนื้อดิบในขณะที่การสร้างนโยบายสาธารณะในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่เฉพาะก็ยังมีข้อจำกัดในการขยายผลสู่ระดับประชากรในวงกว้าง ซึ่งจำเป็นต้องมีความชัดเจนของทิศทางนโยบาย แผน และแนวปฏิบัติ ในการลดปัจจัยเสี่ยงและโอกาสเสี่ยง โดยใช้มาตรการที่เน้นการป้องกันระดับปฐมภูมิที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมประชากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ข้อมูลข่าวสาร

5.3 ระบบเฝ้าระวัง คัดกรอง ค้นหากลุ่มเสี่ยงและกลุ่มป่วยไม่ครอบคลุมและไม่เป็นระบบเนื่องจากยังมีลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดการบูรณาการและการจัดวางระบบงาน การพัฒนาระบบข้อมูลการเฝ้าระวังติดตามควบคุม ป้องกันโรคและการใช้ประโยชน์ในลักษณะเครือข่ายเชื่อมโยงในระดับชาติขาดความรู้ ทักษะและความพร้อมของ

บุคลากรและเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นในการตรวจวัดคัดกรองที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ โดยส่วนใหญ่การคัดกรองเป็นเพียงเพื่อหาผู้ป่วย มิใช่เพื่อการหากลุ่มเสี่ยงและเตรียมการป้องกันตั้งแต่เริ่มต้น และการดำเนินการกับกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มปกติ มักเป็นการแนะนำให้ตรวจซ้ำ แต่การให้คำแนะนำเพื่อป้องกันยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

5.4 ระบบบริการสุขภาพมีศักยภาพไม่เพียงพอ ในกรณีของโรคมะเร็งท่อน้ำดี ยังพบว่ามีผู้ป่วยจำนวนมากที่ต้องรอการผ่าตัด เนื่องจากจำนวนผู้ป่วยมากกว่าทีมศัลยแพทย์และทีมรักษาพยาบาลตลอดจนการดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวมทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะเจ็บป่วยและต้องรับการรักษา

5.5 การบริหารจัดการความรู้ยังขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากองค์ความรู้ที่มีอยู่กระจัดกระจายอยู่ในแต่ละหน่วยงานองค์กร เฉพาะพื้นที่ ขาดความจำเพาะและการใช้ประโยชน์ร่วมกัน จำเป็นต้องพัฒนากระบวนการรวบรวมสังเคราะห์ วิจัยพัฒนา และการประยุกต์ใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ยุทธศาสตร์ การพัฒนา การบริหารจัดการแผนงานโครงการ ระบบงาน การบริหารจัดการทรัพยากร การพัฒนาระบบข้อมูล และระบบบริการสุขภาพทั้ง ในด้านการส่งเสริมสุขภาพ การเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรค ดูแลรักษาและฟื้นฟูสภาพตลอดจนการติดตามประเมินผล ที่ลดความซ้ำซ้อนมีความเชื่อมโยงในภาพรวมแบบบูรณาการครบวงจรที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทแวดล้อมของพื้นที่และมีประสิทธิภาพทั้งในระยะสั้น และระยะยาว

6. ประเด็นพิจารณาของสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ

ขอให้สมัชชาสุขภาพแห่งชาติพิจารณาเอกสารสมัชชาสุขภาพ 7 / หลัก 4 การแก้ปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- สถาบันมะเร็งแห่งชาติกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. Cancer in Thailand 2007-2009. Retrieved November 2, 2014 from http://www.nci.go.th/th/cancer_record/cancer_rec1.html
- กลุ่มสถานะสุขภาพ กลุ่มภารกิจด้านข้อมูลข่าวสารสุขภาพ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ พ.ศ.2555. สถิติการเกิดและสาเหตุการตายที่สำคัญของประเทศไทยปี 2555. Retrieved October 10, 2014 from <http://bps.ops.moph.go.th/index.php?mod=bps&doc=5>
- Sriamporn S, Parkin DM, Pisani P, et al (2005). A prospective study of diet, lifestyle, and genetic factors and the risk of cancer in Khon Kaen Province, northeast Thailand: description of the cohort. *Asian Pac J Cancer Prev*, 6, 295-303.
- Sripa B, Pairojkul C (2008). Cholangiocarcinoma: lessons from Thailand. *Curr Opin Gastroenterol*, 24, 349 -56.
- ฐิติมา วงศาโรจน์, และคณะ. การศึกษาสถานการณ์โรคหนอนพยาธิและโปรโตซัวในลำไส้ในประเทศไทย ปี พ.ศ.2552. The 96 Years of Opisthorchiasis: Past, Present and Future International Congress of Liver Flukes 7-8 March 2011 (2554), Pullman Raja Orchid Hotel, KhonKaen, Thailand.
- Wonga N, Thaewongiew K, Laithavewat L, Singthong S, Kutchamart S, Tangsawad S, Phothisimol S. Prevalence of OV Infection and Behavior for Prevention and Control of OV and CCA among People Upper Northeast, 2013. Proceeding in Joint International Tropical Medicine Meeting 2013 (JITMM 2013) 11-13 December 2013 Centara Grand & Bangkok Convention Centre at Central World.

- Supanee Sriamporn, DM Parkin, P Pisani, V Vatanasapt, K Suwanrungruang, S Kamsa-ard, P Pengsaa, Kritpetcharat, V Pipitgool, P Vatanasapt A Prospective Study of Diet, Lifestyle, and Genetic Factors and the Risk of Cancer in KhonKaen Province, Northeast Thailand: Description of the Cohort. *Asian Pacific J Cancer Prev*, 20056, 295-303.
- Zhang BH, Yang BH, Tang ZY. 2004. Randomized controlled trial of screening for hepatocellular carcinoma. *J Cancer Res Clin Oncol*, Jul ; 130 (7) : 417-22.
- Khuntikeo N, Pugkhem A, Bhudhisawasdi V, et al (2008). Major hepatic resection for hilar holangiocarcinoma without preoperative biliary drainage. *Asian Pac J Cancer Prev*, 9, 83-5.
- Khuntikeo N, Pugkhem A, Titapun A, et al (2014). Surgical management of perihilar cholangiocarcinoma: a Khon Kaen experience. *J Hepatobiliary Pancreat Sci*, 21, 512-4.
- KesornThaewngiew, Seri Singthong, SaowaluxKutchamart, Sasithorn Tangsawad, SupaneePromthet, SupanSailugkum, NarongWongba. Prevalence and Risk Factors for Opisthorchisviverrini Infections in Upper Northeast Thailand. *Asian Pac J Cancer Prev*, 15 (16), 6609-6612.
- Sithithaworn P, Andrews RH, Van De N, et al (2012). The current status of opisthorchiasis and clonorchiasis in the Mekong basin. *Parasitology Int*, 61, 10-6.
- Wattanayingcharoenchai S, Nithikathkul C, Wongsaroj T, et al (2011). Geographic information system of Opisthorchisviverrini in northeast Thailand. *Asian Biomedicine*, 687-91.
- Saengsawang P, Promthet S, Bradshaw P (2012). Prevalence of OV infection in Yasothon province, Northeast Thailand. *Asian Pac J Cancer Prev*, 13 , 3399-402.
- Rangsin R, Mungthin M, Taamasri P et al (2009). Incidence and risk factors of Opisthorchisviverrini infections in rural community in Thailand. *Am J Trop Med Hyg*, 81,152-5.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. (ม.ป.ป.). บริโภคนิสัย: แนวคิดและแนวทางการวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ. ในมหาวิทยาลัยมหิดลและกระทรวงสาธารณสุข. โรคพยาธิใบไม้ตับ: บริโภคนิสัยกับแนวคิดและการแก้ไขทางสังคมศาสตร์และสุขศึกษา การประชุมเชิงปฏิบัติการ วันที่ 14-16 สิงหาคม 2528 ณ โรงแรมเอเชีย พัทยา ชลบุรี.
- วลัยทิพย์ สาขลวิจารณ์. (ม.ป.ป.). บริโภคนิสัย : แนวคิดและแนวทางการวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ. ในมหาวิทยาลัยมหิดลและกระทรวงสาธารณสุข. โรคพยาธิใบไม้ตับ : บริโภคนิสัยกับแนวคิดและการแก้ไขทางสังคมศาสตร์และสุขศึกษา การประชุมเชิงปฏิบัติการ วันที่ 14-16 สิงหาคม 2528 ณ โรงแรมเอเชีย พัทยา ชลบุรี.
- พิชญ อุตตมะเวทิน และคณะ. (2543). รายงานการวิจัยเรื่องพฤติกรรมบริโภคอาหารที่นำไปสู่สภาวะการเจ็บป่วยของประชาชนภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ. ขอนแก่น : คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สันติ ศรมณี. (ม.ป.ป.). แนวคิดและการดำเนินงานเรื่องโรคพยาธิใบไม้ตับ ของมหาวิทยาลัยมหิดล. ในมหาวิทยาลัยมหิดลและกระทรวงสาธารณสุข. โรคพยาธิใบไม้ตับ : บริโภคนิสัยกับแนวคิดและการแก้ไขทางสังคมศาสตร์และสุขศึกษา การประชุมเชิงปฏิบัติการ วันที่ 14-16 สิงหาคม 2528 ณ โรงแรมเอเชีย พัทยา ชลบุรี.
- พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535. Retrieved November 7, 2014. From <http://law.longdo.com/law/474/>

Migasena P, Reaunsuwan W, ChangbumrungS. Nitrates and nitrites in local Thai preserved protein foods. J Med Asso Thai 1980; 63 : 500-5.

Mitacek EJ, Brunnemann KD, Suttajit M, Martin N, Limsila T, Ohshima H, et al. Exposure to N-nitrosocompounds in a population of high liver cancer regions in Thailand :volatile nitrosamine (VNA) levels in Thai food. Food Chem Toxicol 1999; 37 : 297-305

สมัชชาสุขภาพ 7 / หลั 4

7 พฤศจิกายน 2557

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 7

ระเบียบวาระที่ 2.4

ร่าง เส้นทางเดินการขับเคลื่อนมติ การกำจัดปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในประชาชน

ปัจจัยนำเข้า	กระบวนการ	ผลผลิต/ตัวชี้วัด	ผลลัพธ์/ผลกระทบ
การจัดทำแผนยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุขกำจัดปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี	การจัดทำแผนยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุขกำจัดปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีให้เสร็จภายใน 3 เดือนหลังจากผ่านมติของกรม.	ผลผลิต : แผนงานโครงการระดับชาติ/จังหวัด ตัวชี้วัด : จำนวนจังหวัดที่มีการดำเนินงานตามแผนงาน	เป้าหมาย : การเสียชีวิตด้วยมะเร็งท่อน้ำดีลดลงสองในสามในปี 2578
<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงสาธารณสุข - กรมควบคุมโรค - กรมการแพทย์ - กรมอนามัย - กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ - สำนักงานปลัดกระทรวง - สาธารณสุข - กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก - กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงวัฒนธรรม - กรมปศุสัตว์ - กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น - สถาบันวิชาการ - สปสช. - สช. 	การจัดทำแผนยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุขกำจัดปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี	ผลผลิต : แผนงานโครงการระดับชาติ/จังหวัด ตัวชี้วัด : จำนวนจังหวัดที่มีการดำเนินงานตามแผนงาน	เป้าหมาย : การเสียชีวิตด้วยมะเร็งท่อน้ำดีลดลงสองในสามในปี 2578
			อัตราความชุกของโรคพยาธิใบไม้ตับไม่เกินร้อยละ 5 ในปี 2568

ปัจจัยนำเข้า	กระบวนการ	ผลผลิต/ตัวชี้วัด	ผลลัพธ์/ผลกระทบ
<p>การเฝ้าระวัง การคัดกรอง การวินิจฉัย และการรักษา</p> <p>กรมควบคุมโรค โดยสำนักโรคติดต่อทั่วไป</p>	<p>– เป็นแกนหลักในการผลักดันการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ทศวรรษกำจัดปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี</p> <p>– พัฒนาการความรู้</p> <p>– จัดระบบเฝ้าระวังโรคและการคัดกรองสนับสนุนวิชาการในการควบคุมโรคติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่ายภาครัฐ ภาคประชาสังคมและภาคประชาชน</p>	<p>ผลผลิต :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีการเฝ้าระวังโรคในพื้นที่เป้าหมาย 2. จำนวนกลุ่มเสี่ยงที่ได้รับการคัดกรองตัวชี้วัด : 1. ความชุกของโรคพยาธิใบไม้ตับไม่เกินร้อยละ 5 ในระดับหมู่บ้าน (สำรวจอย่างน้อยทุก 2 ปี) ส่วนการทำ National survey ควรดำเนินการทุก 5 ปี 	
<p>กรมการแพทย์โดยสถาบันมะเร็งแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>พัฒนาศักยภาพของบุคลากรและระบบทะเบียนมะเร็งท่อน้ำดีและสนับสนุนวิชาการ ผลักดัน การคัดกรอง วินิจฉัยรักษา ผู้ป่วยมะเร็งท่อน้ำดีให้ได้ในระยะแรกเริ่ม (ดำเนินการภายในระยะเวลา 2 ปี แรกหลังจากผ่านมติของ ครม.)</p>	<p>ผลผลิต:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประชาชนอายุ 40 ปีขึ้นไป ได้รับการคัดกรองที่มีคุณภาพ และครอบคลุม 2. มีการพัฒนาทะเบียนมะเร็งท่อน้ำดีในโรงพยาบาล (ให้เป็นรูปแบบเดียวกันทั้งประเทศ) 3. มีระบบส่งต่อที่มีประสิทธิภาพรวดเร็วทันเวลา มีศูนย์ส่งต่อมีคุณภาพ 4. มีการพัฒนาบุคลากรด้านคัดกรอง/รังสีรักษา/เคมีบำบัด/การพยาบาลและด้านอื่น ๆ <p>ตัวชี้วัด :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พบผู้ป่วยในระยะแรกเพิ่มมากขึ้น 2. ความชุกของโรคมะเร็งท่อน้ำดี “ไม่เพิ่ม” 	

ปัจจัยนำเข้า	กระบวนการ	ผลผลิต/ตัวชี้วัด	ผลลัพธ์/ผลกระทบ
<p>การเฝ้าระวัง การคัดกรอง การวินิจฉัย และการรักษา (ต่อ)</p> <p>กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ</p>	<p>พัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในพื้นที่ตำบลจัดการสุขภาพ ให้เป็นนักจัดการสุขภาพชุมชน มีความรู้ในการป้องกันโรคจัดกระบวนการสร้างสุขนิสัยและร่วมจัดกิจกรรมรณรงค์ตลอดจนทำตัวเป็นแบบอย่างในการป้องกันโรคพยาบาลไม้ตัด ที่นำไปสู่การป้องกันควบคุมโรคในพื้นที่</p>	<p>ผลผลิต :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. อสม.มีความรู้ในเรื่องพยาธิใบไม้ตัดและมะเร็งบ่อน้ำดีและการป้องกันควบคุมโรค 2. จำนวน อสม. ที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านการคัดกรองด้วย verbal screening 3. จำนวนประชาชนกลุ่มเสี่ยงที่ได้รับการคัดกรองและคำแนะนำตัวชี้วัด : <ol style="list-style-type: none"> 1. พบผู้ป่วยในระยะแรกเพิ่มขึ้น 2. ประชาชนมีพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกต้องและดีต่อสุขภาพ “เพิ่มขึ้น” 	
<p>สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข</p>	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาเครือข่ายหน่วยบริการในการตรวจวินิจฉัย การคัดกรอง และการรักษาโรคมะเร็งบ่อน้ำดีอย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ - จัดให้มีระบบในการปรึกษาแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ - พัฒนาศักยภาพของศูนย์แพทย์เพื่อให้สามารถ.....ผู้ป่วยได้อย่างดีในโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป จังหวัดที่มีปัญหาให้ประชาชนเข้าถึงระบบบริการสุขภาพเพื่อการตรวจรักษาได้ในพื้นที่ของตนเอง และไม่เป็นการดำเนินการเงินของผู้ป่วย 	<p>ผลผลิต : กลุ่มเสี่ยง/กลุ่มป่วยเข้าถึงการรับบริการมากขึ้น และได้รับการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม</p> <p>ตัวชี้วัด : จำนวนผู้ป่วยที่รอดชีวิตเพิ่มขึ้น (เริ่มเห็นผลในปีที่ 3 เป็นต้นไป)</p>	

ปัจจัยนำเข้า	กระบวนการ	ผลผลิต/ตัวชี้วัด	ผลลัพธ์/ผลกระทบ
<p>การเฝ้าระวัง การคัดกรอง การวินิจฉัยและการรักษา (ต่อ)</p> <p>กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก</p>	<ul style="list-style-type: none"> - จัดให้มีการดูแลรักษาแบบประคับประคอง (Palliative care) ผู้ป่วยโรคมะเร็งท่อน้ำดี โดยใช้สมุนไพรไทยและภูมิปัญญาแพทย์แผนไทย - จัดให้มีการดูแลแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยและครอบครัว - จัดให้มีการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้ป่วยมะเร็งท่อน้ำดี 	<p>ผลผลิต :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กลุ่มเสี่ยง/กลุ่มผู้ป่วยเข้าถึงการรับบริการมากขึ้น และได้รับการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม <p>ตัวชี้วัด :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนหน่วยงานที่มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับสถานบริการมีโครงสร้างองค์กรระบบงานบุคลากร และระบบสารสนเทศที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ 2. การพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับครอบครัว และชุมชนที่สมทสหาวิชาชีพ และความร่วมมือกับท้องถิ่น 3. จำนวนบุคลากรที่ผ่านการพัฒนาศักยภาพในการดูแล และผู้ป่วย 4. ระดับการดูแลคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยมะเร็งท่อน้ำดีเพิ่มขึ้น (เริ่มเห็นผลในปีที่ 3) 	
<p>กรมอนามัย สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>พัฒนาศักยภาพสถานประกอบการด้านอาหาร/ผลิตภัณฑ์อาหารพื้นบ้านให้มีความรู้ตระหนัก ถึงความสำคัญในการปฏิบัติให้ ถูกสุขลักษณะ และขอความร่วมมือให้มีการจำหน่ายอาหารเมนูปลาดิบ (ปลาน้ำจืดมีเกล็ด) เพื่อป้องกันการปนเปื้อนพยาธิใบไม้ตับสู่อาหาร และสนับสนุน ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีข้อบัญญัติหรือมาตรการส่งเสริมในการกำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างถูกหลักสุขาภิบาล</p>	<p>ผลผลิต :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. อาหารที่มีเมนูปลาดิบลดลง <p>ตัวชี้วัด :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ปลาติดพยาธิใบไม้ตับน้อยลง 	

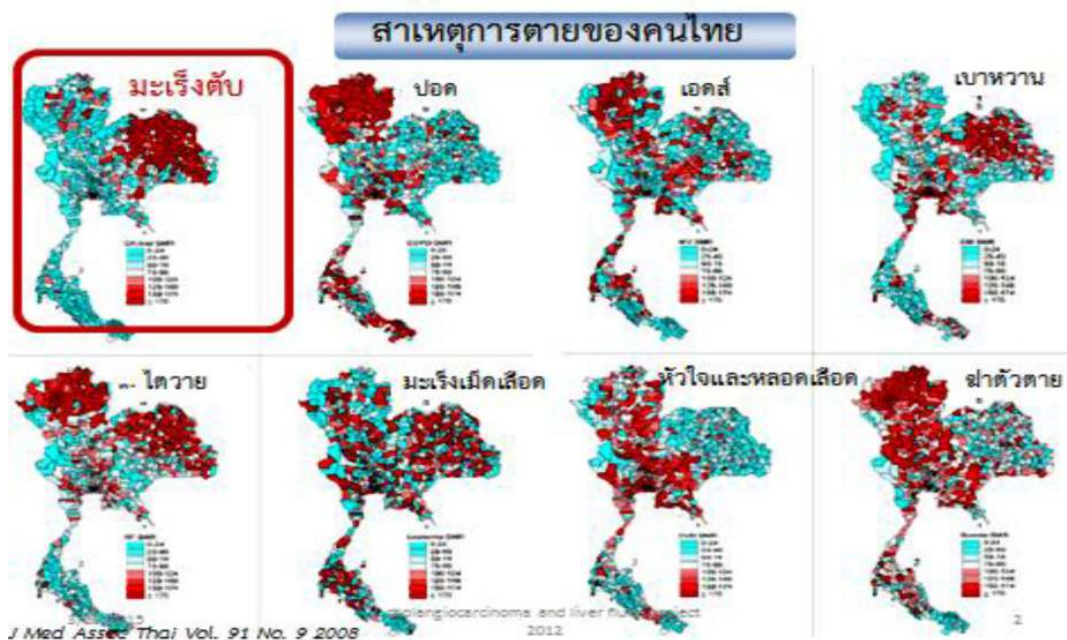
ปัจจัยนำเข้า	กระบวนการ	ผลผลิต/ตัวชี้วัด	ผลลัพธ์/ผลกระทบ
<ul style="list-style-type: none"> - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น - กรมปศุสัตว์ 	<p>ส่งเสริมสนับสนุนให้มีข้อบัญญัติหรือมาตรการส่งเสริมในการกำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างถูกหลักสุขาภิบาล การรักษาความสะอาดในที่สาธารณะและสถานสาธารณะ ตลอดจนแก้ไขปัญหาเรื่องพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ในพื้นที่เสี่ยงตามศักยภาพและสถานะทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง</p>	<p>ผลผลิต :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนท้องถิ่นมีนโยบายสาธารณสุขในการควบคุมอาหารที่มีการปนเปื้อนพยาธิใบไม้ตับสารก่อมะเร็งและสิ่งปนเปื้อนอื่น ๆ 2. จำนวนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติท้องถิ่นฯ <p>ตัวชี้วัด :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การปนเปื้อนอุจจาระในสิ่งแวดล้อม 2. สุขุม/แมว ติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับลดลง 	
การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา			
<ul style="list-style-type: none"> - กระบวนการศึกษาธิการ - สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน - สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น เพื่อให้เด็กเตรียมอนุบาล วัยเรียน วัยรุ่น ตระหนักและมีความรู้เกี่ยวกับพยาธิใบไม้กินอาหารมนุษย์เสี่ยงและปรุงดิบ - จัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น เพื่อให้ให้นักศึกษากศน. และประชาชน ตระหนักและมีความรู้เกี่ยวกับพยาธิใบไม้กินอาหารปรุงดิบ - การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ประสพการณ์ในพื้นที่เสี่ยง และจะดำเนินการภายใน 2 ปี 	<p>ผลผลิต : มีการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา</p> <p>ตัวชี้วัด : ความสุขของโรคพยาธิใบไม้ตับไม่เกินร้อยละ 5 ในระดับหมู่บ้าน</p>	

ปัจจัยนำเข้า	กระบวนการ	ผลผลิต/ตัวชี้วัด	ผลลัพธ์/ผลกระทบ
การศึกษาวิจัยทางสังคม พฤติกรรมและนิเวศวิทยา			
<ul style="list-style-type: none"> - ทบวงมหาวิทยาลัย - สถาบันอุดมศึกษา - กระทรวงสาธารณสุข - สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กรมปศุสัตว์ 	ศึกษาวิจัยทางสังคม พฤติกรรม นิเวศวิทยา และการได้มาซึ่งความรู้ จะนำไปสู่การกำจัดปัญหาส่งเสริม การนำไปใช้กำหนดนโยบาย มาตรการสังคม	ผลผลิต : มีแนวทางในการดำเนินงาน ตัวชี้วัด : 1. ประชาชนรับรู้ เข้าใจ ตระหนักถึง ภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็ง 2. ประชาชนมีพฤติกรรมการกินปลาดิบ และอาหารเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็ง ลดลง	
การขับเคลื่อนทางสังคม และการสื่อสารสาธารณะ			
<ul style="list-style-type: none"> - กรมประชาสัมพันธ์ - สำนักงานกฤษฎีกา - กระทรวงวัฒนธรรม - สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้าง สุขภาพ (สสส.) 	สนับสนุนการขับเคลื่อนทางสังคม และการสื่อสารสาธารณะร่วมกับ องค์กรอื่น ๆ ให้ประชาชนรับรู้เข้าใจ ตระหนักถึงภาวะเสี่ยง ป้องกันตนเอง จากการศึกษาวิจัยไปมีต้น และสร้าง การมีส่วนร่วมของชุมชน และสังคม	ผลผลิต : สื่อและระบบการสื่อสารแบบ บูรณาการที่มีคุณภาพเหมาะสมกับกลุ่ม เป้าหมายและมีประสิทธิภาพ ตัวชี้วัด : 1. ประชาชนรับรู้ เข้าใจ ตระหนักถึง ภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็ง 2. ประชาชนมีพฤติกรรมการกินปลาดิบ และอาหารเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็ง ลดลง	
งบประมาณ			
สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)	สนับสนุนงบประมาณในการขับเคลื่อน การดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหา พยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ในพื้นที่	ผลผลิต : มีแผนงานโครงการระดับชาติ/ จังหวัด ตัวชี้วัด : จำนวนจังหวัดที่ได้รับการสนับสนุน งบประมาณ	

ภาคผนวก ข
สถานการณ์โรคพยาธิใบไม้ตับ
และมะเร็งท่อน้ำดี

สถานการณ์โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

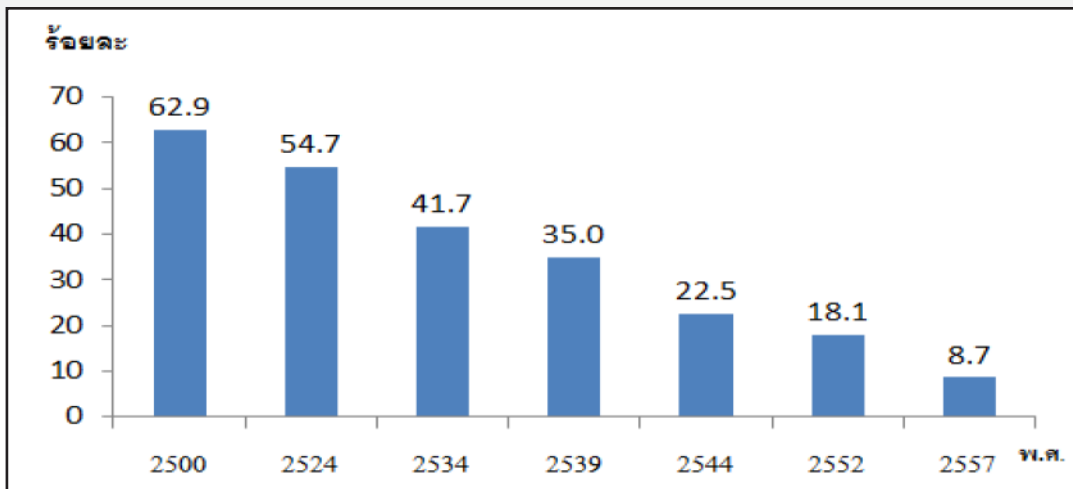
อุบัติการณ์การเกิดโรคมะเร็งที่พบบ่อยในประเทศไทย พบว่า ในเพศชายมีอัตราการเกิดโรคมะเร็งตับและท่อน้ำดี มากเป็นอันดับ 1 (40.3 ประชากรแสนคน) ส่วนเพศหญิงพบว่าอัตราการเกิดโรคมะเร็งตับและท่อน้ำดีเป็นอันดับ 3 (16.6 ต่อประชากรแสนคน) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าทั้งเพศชายและหญิง มีอัตราการเกิดโรคมะเร็งตับและท่อน้ำดีเป็นอันดับ 1 (สถาบันมะเร็งแห่งชาติกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2014) นอกจากนี้ ประเทศไทย มีจำนวนผู้เสียชีวิตจากโรคมะเร็งตับและท่อน้ำดีจำนวน 14,469 คน คิดเป็นอัตรา 22.5 ต่อแสนประชากร (วันละ 36 ราย) เป็นเพศชาย 10,380 คน เพศหญิง 4,089 คน (สำนักรณรงค์และยุทธศาสตร์, 2555) นอกจากนี้ พบว่าทั่วประเทศมี 27 จังหวัด ที่อัตราตายสูงกว่า 20 ต่อแสนประชากร โดยพบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 17 จังหวัด ภาคเหนือ 9 จังหวัด ภาคตะวันออก 1 จังหวัดตามลำดับ ส่วนภาคใต้มี 5 จังหวัดที่อัตราตายสูงกว่า 10 ต่อแสนประชากร อย่างไรก็ตามเนื่องจากมีปัญหาเรื่องการบันทึกข้อมูลผู้ป่วยที่มารับบริการที่โรงพยาบาลยังไม่ครอบคลุม ทำให้จำนวนผู้ป่วยจำนวนหนึ่งไม่ได้ถูกรายงานในระบบของกระทรวงสาธารณสุข และคาดประมาณว่า ร้อยละ 70 ของรายงานมะเร็งดังกล่าวเป็นโรคมะเร็งท่อน้ำดี ดังนั้นในแต่ละปีจะมีผู้เสียชีวิตจากมะเร็งท่อน้ำดีไม่ต่ำกว่า 20,000 คน (Sriamporn et al, 2005)

ภาพที่ 1 สาเหตุการตายของคนไทย

ที่มา : สำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค

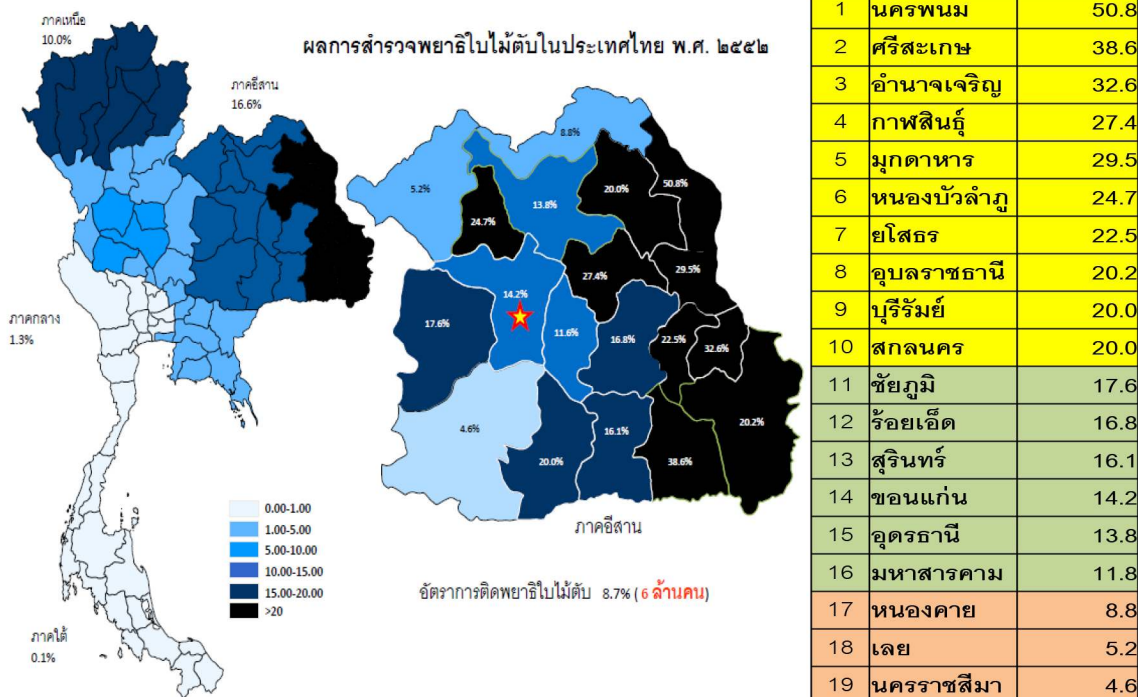
ประชาชนเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ จากการกินอาหารประเภทปลาน้ำจืดเกล็ดขาว (ตระกูลปลาตะเพียน) เมฆูปรุงดิบหรือสุกๆ ดิบๆ หรือที่มีตัวอ่อนของพยาธิใบไม้ตับปนเปื้อน และกลุ่มที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับจะเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะเกิดมะเร็งท่อน้ำดี และมีโอกาสเสียชีวิตได้ ซึ่งขณะนี้ประชาชนในประเทศไทยที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับมีประมาณ 6 ล้านคนและประชาชนกลุ่มนี้จะพัฒนาเป็นโรคมะเร็งท่อน้ำดีในระยะเวลาประมาณ 20-30 ปีข้างหน้า (Sripa B, Pairojkul C, 2008) จากการสำรวจทางระบาดวิทยาของโรคหนองพยาธิของประเทศไทย ด้วยวิธี Kato's thick smear ตั้งแต่ ปี 2500 -2557 พบว่า แนวโน้มลดลง

ภาพที่ 2 อัตราความชุกโรคพยาธิใบไม้ตับ ประเทศไทย พ.ศ.2500 -2557

ที่มา : สำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค

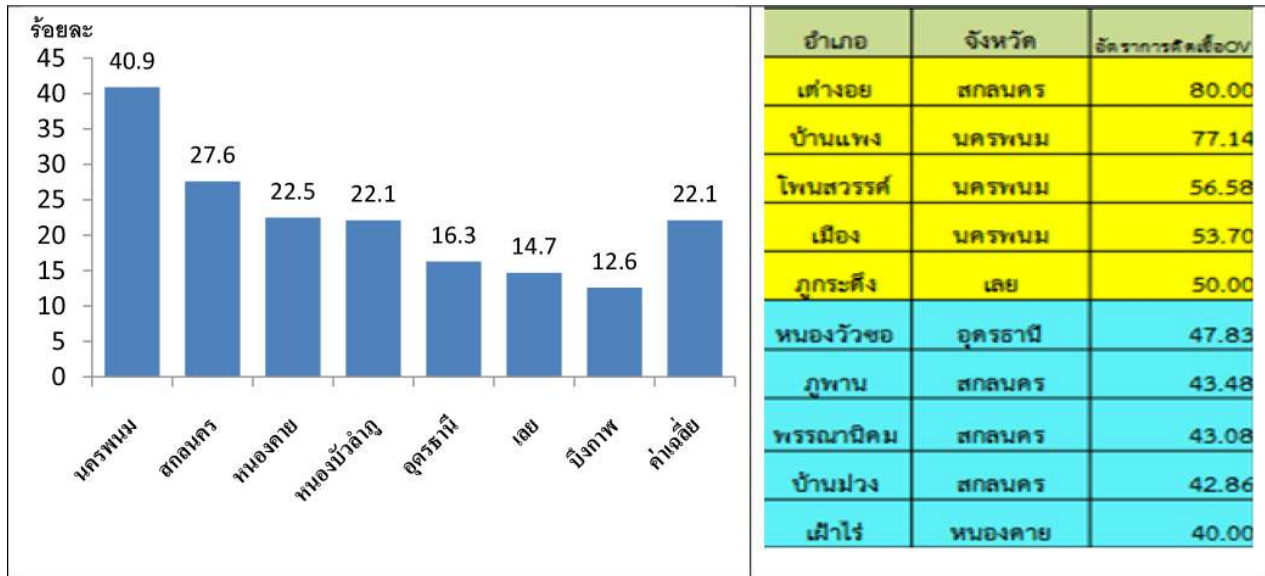
จากการสำรวจ ใน ปี 2552 พบว่า ประชาชนคนไทยร้อยละ 18.1 เป็นโรคหนองพยาธิ โดยพบมากที่สุดที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 26 ภาคเหนือพบร้อยละ 17.7 ในขณะเดียวกัน 2 ภาคนี้ก็พบอัตราติดพยาธิใบไม้ตับสูงกว่าที่อื่น ๆ เช่นกัน คือร้อยละ 16.6 และร้อยละ 10 ตามลำดับนอกจากนี้ยังพบว่าผู้ที่เคยเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับและกินยารักษาพยาธิแล้วกลับมาเป็นซ้ำอีกสูงถึงร้อยละ 12 (จันทิมา และคณะ, 2552) เมื่อพิจารณาเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 19 จังหวัด พบว่าจังหวัดนครพนม มีอัตราความชุกสูงสุดร้อยละ 50.8 รองลงมาคือจังหวัดศรีสะเกษร้อยละ 38.6 และอำนาจเจริญร้อยละ 32.6 ตามลำดับ

ภาพที่ 3 อัตราความชุกโรคพยาธิใบไม้ตับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย 2552

ที่มา : สำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค

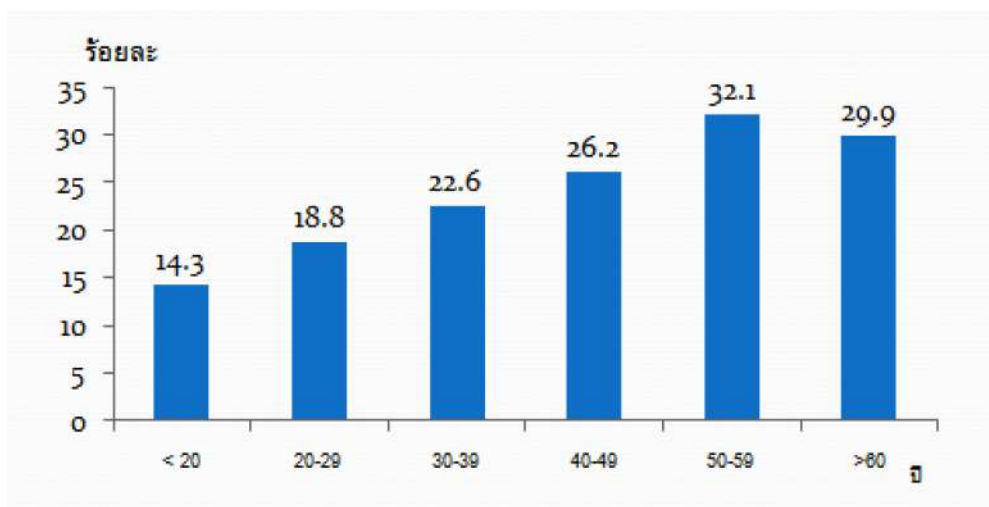
ในปี 2556 สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น ร่วมกับเครือข่ายในพื้นที่ สํารวจการติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 8 พบว่ามีอัตราการติดเชื้อเฉลี่ยร้อยละ 22.1 โดยพบมากที่สุดที่จังหวัดนครพนมร้อยละ 40 สกนนคร พบร้อยละ 27.6 เมื่อจำแนกอัตราพบเชื้อพยาธิใบไม้ตับเป็นรายพื้นที่ ใน 7 จังหวัด พบสูงที่สุดคือ อำเภอเต่างอย จังหวัดสกนนคร คิดเป็นร้อยละ 80.0 (kesornet al, 2009) (ตารางที่ 3)

ภาพที่ 4 อัตราความชุกโรคพยาธิใบไม้ตับ เขตสุขภาพ ที่ 8 ปี 2556

ที่มา : สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น

เมื่อพิจารณาอัตราการติดเชื้อจำแนกรายกลุ่มอายุ พบว่า ทุกกลุ่มอายุ มีอัตราการติดเชื้อมากกว่าร้อยละ 10 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ มากกว่าร้อยละ 5

ภาพที่ 5 อัตราความชุกโรคพยาธิใบไม้ตับ เขตสุขภาพที่ 8 จำแนกรายกลุ่มอายุปี 2556

ที่มา : สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น

เมื่อพิจารณาระดับพบเชื้อความชุกพยาธิใบไม้ตับจำแนกรายหมู่บ้านในจำนวน 210 หมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบว่า ระดับตรวจพบเชื้อพยาธิใบไม้ตับสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 1-19 คิดเป็นร้อยละ 44.3 รองลงมาคือระดับตรวจพบเชื้ออยู่ที่ร้อยละ 21-40 คิดเป็นร้อยละ 26 นอกจากนี้พบว่าในพื้นที่ที่ไม่พบว่าประชาชนไม่มีการติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับเลย มีถึงร้อยละ 10

ตารางที่ 1 ระดับการตรวจพบเชื้อพยาธิใบไม้ตับ จำแนกรายหมู่บ้าน

ระดับการตรวจพบเชื้อพยาธิใบไม้ตับ (%)	จำนวนหมู่บ้าน (n=210)	ร้อยละ
0	21	10.0
1-19	93	44.3
21-40	55	26.2
40 – 60	34	16.2
61 – 80	7	3.3
รวม	210	100

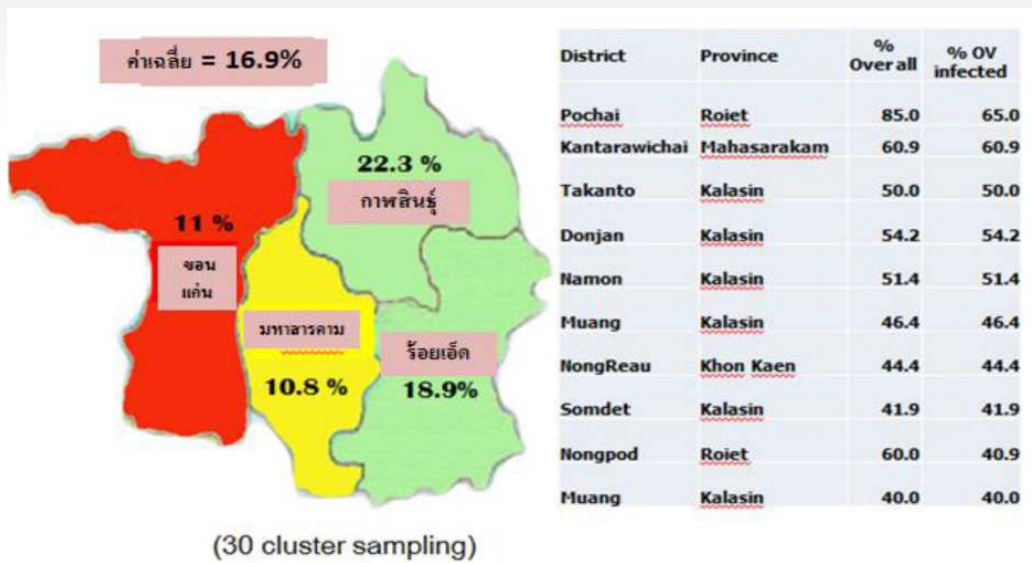
ผลการตรวจนับไข่พยาธิใบไม้ตับ เพื่อประเมินหาระดับความรุนแรงของพยาธิใบไม้ตับพบว่า ส่วนใหญ่มีระดับความรุนแรงอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 91.5

ตารางที่ 2 ระดับความรุนแรงของจำนวนไข่พยาธิใบไม้ตับ (n= 3,916)

จำนวนที่ส่งตรวจทั้งหมด	พบพยาธิใบไม้ตับ	MEPG	S.D.	Low (EPG)		Medium (EPG)		High (EPG)		highest (EPG)	
				<1,000	1,000 -9,999	10,000-29,999	>29,999				
				n	%	n	%	n	%	n	%
3,916	980	316.8	1,222.7	897	91.5	83	8.5	0	0	0	0

หมายเหตุ : MEPG = Mean Egg Per Gram

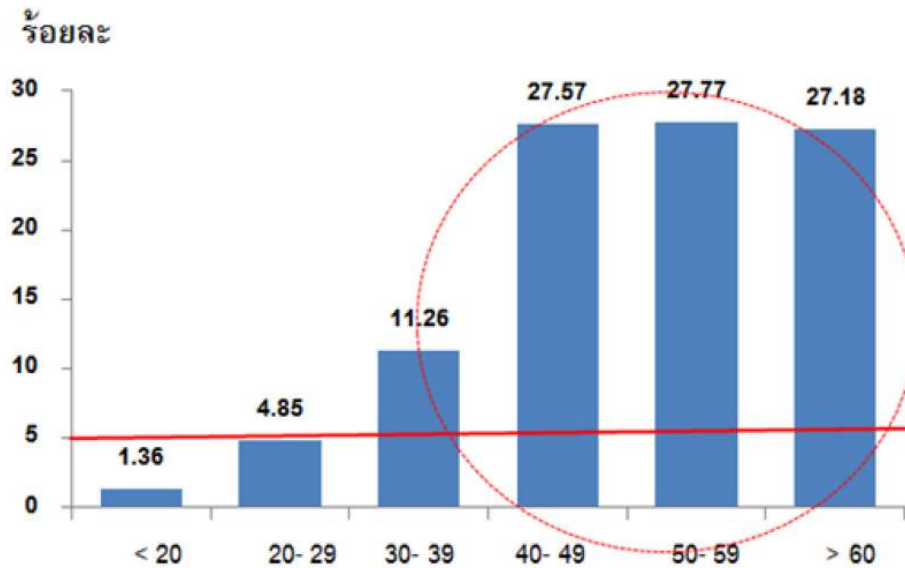
ในปี 2557 สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น ร่วมกับเครือข่ายในพื้นที่ สำนวจการติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 7 พบว่ามีอัตราการติดเชื้อเฉลี่ยร้อยละ 16.9 โดยพบมากที่สุดที่จังหวัดกาฬสินธุ์ร้อยละ 22.3 เมื่อจำแนกอัตราพบเชื้อพยาธิใบไม้ตับเป็นรายพื้นที่ใน 4 จังหวัด พบสูงที่สุดคือ อำเภอนาคู จังหวัดร้อยเอ็ด คิดเป็นร้อยละ 65.0

ภาพที่ 6 อัตราความชุกโรคพยาธิใบไม้ตับ เขตสุขภาพที่ 7 ปี 2557

ที่มา : สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น

เมื่อพิจารณาอัตราการติดเชื้อจำแนกรายกลุ่มอายุ พบว่า กลุ่มอายุ มีอัตราการติดเชื้อมากที่สุด คือกลุ่มอายุ 40 – 60 ปี

ภาพที่ 7 อัตราความชุกโรคพยาธิใบไม้ตับ เขตสุขภาพที่ 7 จำแนกรายกลุ่มอายุปี 2558

ที่มา : สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น

พฤติกรรมสุขภาพและการป้องกันควบคุมโรค

พฤติกรรมกรรมการกินของกลุ่มตัวอย่างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า ประชาชนมีการกินก้อยปลาดิบ ร้อยละ 53.2 กินลาบปลาดิบร้อยละ 53.2 กินส้มตำใส่ปลาร้าดิบร้อยละ 86.7 และกินปลาสดดิบร้อยละ 56.1 ในส่วน การป้องกันควบคุมโรคในพื้นที่ พบว่า การเคยกินยารักษาพยาธิใบไม้ตับ พบร้อยละ 10.5 และส่วนใหญ่ซื้อมาจากร้าน ขยายยาในหมู่บ้าน การเคยตรวจอุจจาระพบไข่พยาธิใบไม้ตับ พบร้อยละ 6 ส่วนการถ่ายอุจจาระในส้วมที่ถูกสุขลักษณะ เมื่ออยู่นอกบ้าน พบว่ามีการปฏิบัติเป็นประจำร้อยละ 96.4

ตารางที่ 3 พฤติกรรมสุขภาพและการป้องกันควบคุมโรคของกลุ่มตัวอย่าง (n = 3916)

พฤติกรรมสุขภาพและการป้องกันควบคุมโรค	จำนวน	ร้อยละ
1. การกินก๋วยเตี๋ยวปลาดิบ		
ไม่กิน	1,834	46.8
กิน	2,082	53.2
2. การกินลาบปลาดิบ		
ไม่กิน	1,834	46.8
กิน	2,082	53.2
3. การกินส้มตำใส่ปลาร้าดิบ		
ไม่กิน	520	13.3
กิน	3,396	86.7
4. การกินปลาสดดิบ		
ไม่กิน	1,720	43.9
กิน	2,196	56.1
5. การเคยตรวจอุจจาระแล้วพบพยาธิใบไม้ตับ		
ไม่พบ	3,682	94.0
พบ	234	6.0
6. การเคยกินยารักษาพยาธิใบไม้ตับ		
ไม่กิน	3,505	89.5
กิน	411	10.5
7. ในกรณีที่เคยกินยาได้ยามาจาก		
รพ.สต., รพช. , รพท.	139	33.8
หน่วยตรวจพยาธิเคลื่อนที่	9	2.2
ซื้อยาจากร้านขายยาในหมู่บ้าน	195	47.5
อื่นๆระบุ	68	16.5
8. การถ่ายอุจจาระในส้วมที่ถูกสุขลักษณะเมื่ออยู่ที่บ้าน		
ไม่เคยปฏิบัติเลย	27	0.7
ทำเป็นบางครั้ง	115	2.9
9. การถ่ายอุจจาระในส้วมที่ถูกสุขลักษณะเมื่ออยู่นอกบ้าน		
ไม่เคยปฏิบัติเลย	26	0.7
ทำเป็นบางครั้ง	115	2.9
ทำเป็นประจำ	3,775	96.4

จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในพื้นที่ พบว่า ประชาชนยังคงกินปลาดิบ เนื่องจาก ความอร่อย การมีयरักษาพยาธิ และมีความเชื่อว่าการรับประทานดิบจะทำให้ร่างกายแข็งแรง

โสดาย มันแชบ ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงกินปลาดิบกันอยู่และถือว่าเป็นเรื่องปกติ เช่น ก้อยปลาดิบ ลาบปลาดิบ หรือปลาร้าดิบ เป็นต้น โดยให้เหตุผลว่า อร่อย ติดใจในรสชาติ ดังคำพูดของประชาชนที่สะท้อนถึงพฤติกรรมการกินปลาดิบในขณะที่สนทนากลุ่มว่า “โสดาย มันแชบ ก้างกะบ่มี เนื้อปลาหวาน นัว ต่างกับกินสุก ถ้าเขาเอาปลาไปเฮ็ดสุก ก้างกะหลาย บ่แชบ” ชาวบ้านคนอื่นๆ เห็นด้วยกับคำพูดนี้ นอกจากนี้ “เคยกินตะพ้อตะแม่ กะบ่เป็นหยิ่ง กินสุก ก้างหลายติดคอกินดิบ มันแชบ” และจากการสัมภาษณ์เด็กหนุ่มอายุ 16 ปีที่ติดเชื่อพยาธิใบไม้ตับที่ได้สะท้อนมุมมองของการกินดิบว่า “เกิดมาผมก็เห็นพ่อแม่กิน ผมก็เลยกินน้ำ กินบ่อยๆ เลยติดใจ ปลามันสด เนื้อหวานดี บ่มีก้างก็เลยกินมาเรื่อยๆ ก็ไม่เห็นเป็นไร” นอกจากนี้ประชาชนในพื้นที่ สะท้อนว่า “ในช่วงหน้าที่มีปลาเยอะๆ เช่น หน้าฝนพวกผมจะนำปลาที่จับได้เยอะๆ มาหมักไว้ทำเป็นปลาร้า ปลาจ่อม เก็บไว้กินนานๆ ส่วนปลาดิบจะกินนานๆ ครั้งเวลาพบปะสังสรรค์กันระหว่างเพื่อนฝูงครับของดีไม่ได้กินบ่อย” จากการสังเกตประชาชนในพื้นที่ที่มีการรับประทานปลาร้าเกือบทุกหลังคาเรือน และถือว่าเป็นเรื่องปกติ ในส่วนการรับประทานก้อยปลาดิบจะรับประทานในช่วงที่มีกิจกรรมสำคัญๆ ในพื้นที่เช่นงานเลี้ยงหรือการสังสรรค์ระหว่างเครือญาติหรือเพื่อนฝูง

มียากิน ประชาชนยังคงมีพฤติกรรมการกินปลาดิบ เนื่องจากสามารถไปซื้อयरักษาพยาธิได้ง่าย ก็เลยไม่กลัวการติดเชื่อพยาธิใบไม้ตับ ยารักษาพยาธิใบไม้ตับหรือयरักษาพยาธิทุกชนิดสามารถซื้อได้จากรถที่มาเร่ขายยาในหมู่บ้านร้านขายของชำ อสม.หรือ รพ.สต. เป็นต้น ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่มีการกินयरักษาพยาธิปีละหนึ่งถึงสองครั้ง ดังคำพูดที่ชาวบ้านสะท้อนในขณะที่สนทนากลุ่มว่า “บ่ย่านดอกพยาธิ เพราะว่ามียากิน หลังจากผมกินก้อยปลาหวานไปสองสามเดือน ถ้ารู้สึกว่ท้องไส้ไม่ดี เช่น แน่นอึดอัด ไม่สบายท้อง ก็จะไปซื้อยาถ่ายพยาธิมากินเอง ก็ทำแบบนี้มานานแล้ว จะกินปีละสองถึงสามครั้งต่อปี” ชาวบ้านคนอื่นๆ เห็นด้วยกับคำพูดนี้ นอกจากนี้ “ผมบ่ย่านดอกพยาธิ บ่เคยเห็นตัวจักเทื่อ สมัยนี้มียาดี กินไปโลด” ประชาชนในพื้นที่มีการบอกต่อกันในเรื่องการซื้อयरักษาพยาธิไม้ตับมารับประทานเอง แหล่งที่นิยมบอกต่อๆ ให้ไปซื้อมากที่สุดคือร้านขายยาในตลาดในอำเภอโดยไม่ต้องไปตรวจอุจจาระโดยให้เหตุผลว่าเสียเวลาไปตรวจที่โรงพยาบาล ซื้อยามารักษาเลย

กินดิบร่างกายแข็งแรง ประชาชนในพื้นที่มีความเชื่อว่า การกินปลาดิบทำให้ร่างกายแข็งแรง ทำงานได้ดี วิทยหนุ่มสาวสามารถบริโภคปลาดิบได้เพราะร่างกายมีความต้านทานและจะไปช่วยเสริมให้แข็งแรงมากยิ่งขึ้น ส่วนเด็กและผู้สูงอายุไม่ควรกินดิบเพราะความต้านทานของร่างกายไม่ดี ดังคำพูดหนึ่งที่สะท้อนขึ้นในขณะที่สนทนากลุ่มว่า “คนหนุ่มคนสาวกินได้ เพราะธาตุไฟดี เฮ็ดให้แข็งแรง เด็กน้อยกับผู้เฒ่า ห้ามกินธาตุยังอ่อนอยู่” นอกจากนี้ ประชาชนมีความเชื่อว่า “ให้ผมเลิกกินปลาดิบ ผมเลิกไม่ได้ดอก พอเห็นหมู่กิน ผมก็นึกอยากกินกินแล้วแข็งแรง เฮ็ดเวียกบ่เมื่อยเลย” สอดคล้องกับคำพูดหนึ่งที่สะท้อนขึ้นขณะสัมภาษณ์ “กินดิบเฮ็ดให้ผมมีเฮือมีแสง (แข็งแรง) บ่ย่านดอกพยาธิ บ่เคยเห็นโตจักเทื่อ” ประชาชนคนอื่นๆ เห็นด้วยกับคำพูดนี้ จากการสังเกตการณ์ในพื้นที่ พบว่า มีชายวัยกลางคนนั่งล้อมวงกินเหล้าด้วยกันประมาณ 9-10 คน ชนิดอาหารที่กำลังรับประทานคือก้อยปลาชิว

กินมาโดน เลิกไปได้ ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนส่วนใหญ่มีวิธีการถนอมอาหารประเภทปลาที่สามารถทำได้ในชุมชนเพื่อเก็บไว้รับประทานนานๆโดย การทำปลาร้า ปลาจ่อม ปลาต้ม เป็นต้นเกือบทุกหลังคาเรือนจะกินปลาร้าส่วนประกอบของอาหารที่กินจะมีปลาร้าร่วมด้วย อย่างไรก็ตามปลาร้าที่ประชาชนหมักเองจะหมักไว้นานเกือบหนึ่งปีถึงสองปีถึงจะนำมากิน นอกจากนี้พบว่า ปลาต้มเป็นอาหารที่ประชาชนชอบกิน โดยจะหมักปลาขาวสัวยไว้ประมาณ 3-7 วัน และจะนำมารับประทานกับข้าวเหนียวร่วมกับพริกดิบโดยที่ไม่ได้ทำให้สุกก่อน ดังคำพูดของชาวบ้านท่านหนึ่งสะท้อนขึ้นขณะที่สนทนากลุ่มว่า “ปลาแตก (ปลาร้า) ผมกินมาตั้งแต่จำความได้ กินทุกมื้อ ติดแล้วครับกินทุก

หลังคาเรือน” นอกจากนี้ “นั่งข้าวเหนียวฮ้อนๆ กินกับปลาต้ม กับผักพริกดิบ แซ่บหลายครั้บกินมาโดนแล้วครั้บ” จาก การสังเกตการณ์ในพื้นที่ พบว่าปัจจุบันปลาร้าที่ขายในท้องตลาดจะหมักนานประมาณ 2-3 เดือน ก็จะนำมาขายให้ ประชาชน และเมนูส้มตำใส่ปลาร้าดิบก็เป็นเมนูยอดฮิตของประชาชนในพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- สถาบันมะเร็งแห่งชาติกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. Cancer in Thailand 2550-2552. Retrieved 2 พฤศจิกายน 2557 from http://www.nci.go.th/th/cancer_record/cancer_rec1.html
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. สถิติการเกิดและสาเหตุการตายที่สำคัญของประเทศไทยปี 2555. Retrieved 2 ตุลาคม 2557 from <http://bps.ops.moph.go.th/index.php?mod=bps&doc=5>
- Sriamporn S, Parkin DM, Pisani P, et al. A prospective study of diet, lifestyle, and genetic factors and the risk of cancer in Khon Kaen Province, northeast Thailand: description of the cohort. Asian Pac J Cancer Prev 2005; 6: 295-303
- Sripa B, Pairojkul C. Cholangiocarcinoma: lessons from Thailand. Curr OpinGastroenterol 2008;24: 349-56
- ฐิติมา วงศาโรจน์ ดวงเดือน ไกรลาศ พงศ์ราม รามสูตร และคณะ. การศึกษาสถานการณ์โรคหนอนพยาธิและ โปรโตซัวในลำไส้ในประเทศไทยปี พ.ศ.2552. The 96 Years of Opisthorchiasis: Past, Present and Future InternationalCongress of Liver Flukes 7-8 March 2011, Pullman Raja Orchid Hotel, KhonKaen, Thailand
- Kesorn Thaewongiew, Seri Singthong, Saowalux Kutchamart, Sasithorn Tangsawad, Supanee Promthet, Supan Sailugkum, Narong Wongba. Prevalence and Risk Factors for Opisthorchis- viverrini Infections in Upper Northeast Thailand.Asian Pac J Cancer Prev, 15 (16), 6609-6612

ภาคผนวก ค

แบบประเมินการนำเสนอผลงาน

กลุ่มที่.....ชื่อกลุ่ม..... โรงเรียน

ชื่อสมาชิกกลุ่ม

๑. ๖.
 ๒. ๗.
 ๓. ๘.
 ๔. ๙.
 ๕. ๑๐.

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการประเมินตามความจริง
 เกณฑ์ให้คะแนน

คะแนน ๑๖ - ๒๐ ดีมาก

คะแนน ๑๑ - ๑๕ ดี

คะแนน ๖ - ๑๐ พอใช้

คะแนน ๐ - ๕ ปรับปรุง

ลำดับ	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน			
		ดีมาก (๔)	ดี (๓)	พอใช้ (๒)	ปรับปรุง (๑)
๑	กลวิธีการนำเสนอ				
๒	เนื้อหา				
๓	สื่อและอุปกรณ์				
๔	การยอมรับฟังความคิดเห็น				
๕	ผลสำเร็จของงาน				
รวม					
รวมคะแนน					
สรุปผลการประเมิน					

ข้อคิดเห็น / ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ

.....

ลงชื่อ

ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่/...../.....

เกณฑ์การประเมินการนำเสนอผลงาน

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้ระดับคะแนน				น้ำหนัก คะแนน
	ดีมาก (๔)	ดี (๓)	พอใช้ (๒)	ปรับปรุง (๑)	
๑. กลวิธีการ นำเสนอ	๑.มีการนำเข้าสู่เนื้อเรื่อง ๒.มีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง ๓.มีความมั่นใจในการนำเสนอ	ขาดหรือไม่ชัดเจน ๑ ขั้นตอน	ขาดหรือไม่ชัดเจน ๒ ขั้นตอน	ขาดหรือไม่ ชัดเจน มากกว่า ๒ ขั้นตอน	๒
๒. เนื้อหา	๑.เนื้อหาถูกต้องครบถ้วน ๒.รายละเอียดชัดเจน ๓.มีสาระที่เป็นประโยชน์	ขาดหรือไม่ชัดเจน ๑ ขั้นตอน	ขาดหรือไม่ชัดเจน ๒ ขั้นตอน	ขาดหรือไม่ ชัดเจน มากกว่า ๒ ขั้นตอน	๓
๓. สื่อและ อุปกรณ์	๑.เหมาะสมและสอดคล้องกับ เนื้อหา ๒.มีความเหมาะสมกับผู้เรียน ๓.สื่อมีความน่าสนใจ	ขาดหรือไม่ชัดเจน ๑ ขั้นตอน	ขาดหรือไม่ชัดเจน ๒ ขั้นตอน	ขาดหรือไม่ ชัดเจน มากกว่า ๒ ขั้นตอน	๒
๔. การยอมรับ ฟังความคิดเห็น	แนวคิดแปลกใหม่ไม่เหมือน ใคร	แนวคิดมีการ ดัดแปลงจาก ของเดิม	แนวคิดมีการ ดัดแปลงจาก ของเดิมเป็น บางส่วน	เลียนแบบ ของเดิมที่มีอยู่	๔
๕. ความสำเร็จ ของงาน	พูดจบเนื้อหาในเวลาที่กำหนด	ใช้เวลามากหรือ น้อยกว่ากำหนด ไม่เกิน ๕ นาที	ใช้เวลามากหรือ น้อยกว่ากำหนด ไม่เกิน ๑๐ นาที	ใช้เวลามากหรือ น้อยกว่ากำหนด มากกว่า ๑๐ นาที	๑

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

กลุ่มที่ชื่อกลุ่ม.....โรงเรียน.....
 สมาชิกในกลุ่ม ๑. ๒.
 ๓. ๔.
 ๕..... ๖.

คำชี้แจง: ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

พฤติกรรมที่สังเกต	คะแนน		
	๓	๒	๑
๑. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			
๒. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน			
๓. รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย			
๔. มีขั้นตอนในการทำงานอย่างเป็นระบบ			
๕. ใช้เวลาในการทำงานอย่างเหมาะสม			
รวม			

เกณฑ์การให้คะแนน

พฤติกรรมที่ทำเป็นประจำ ให้ ๓ คะแนน
 พฤติกรรมที่ทำเป็นบางครั้ง ให้ ๒ คะแนน
 พฤติกรรมที่ทำน้อยครั้ง ให้ ๑ คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน ๑๓-๑๕ ระดับคุณภาพ ดี
 คะแนน ๘-๑๒ ระดับคุณภาพ ปานกลาง
 คะแนน ๕-๗ ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

คำชี้แจง ผู้สอนสังเกตการทำงานของนักเรียน โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

พฤติกรรม ชื่อ-สกุล	ความสนใจ ในการเรียน			การมีส่วนร่วม แสดง ความคิดเห็น เห็นในการ อภิปราย			การรับฟัง ความคิด เห็นของ ผู้อื่น			การตอบ คำถาม			ความรับผิดชอบ ต่องาน ที่ได้รับ มอบหมาย			รวม คะแนน
	๒	๑	๐	๒	๑	๐	๒	๑	๐	๒	๑	๐	๒	๑	๐	
๑.																
๒.																
๓.																
๔.																
๕.																
๖.																
๗.																
๘.																
๙.																
๑๐.																

เกณฑ์การประเมิน

คะแนน ๘-๑๐	ระดับคุณภาพ	ดี
คะแนน ๕-๗	ระดับคุณภาพ	ปานกลาง
คะแนน ๐-๔	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

ลงชื่อ.....

(.....)

...../...../.....

ผู้ประเมิน

แบบประเมินความพึงพอใจ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรโรคพยาธิใบไม้ในตับและมะเร็งท่อน้ำดี จังหวัดขอนแก่น

๑. สถานภาพผู้ตอบ

- () ผู้บริหาร () ครู () นักเรียน ชั้น
- () ผู้ปกครอง () อื่นๆ (ระบุ)

๒. เพศ

- () ชาย () หญิง

๓. คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องประเมินระดับความพึงพอใจตามความจริง
 เกณฑ์ให้คะแนน

มาก ๓ คะแนน ปานกลาง ๒ คะแนน น้อย ๑ คะแนน

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
		๓	๒	๑
๑	ผู้เรียนมีความเข้าใจจุดประสงค์การเรียนรู้			
๒	ผู้เรียนมีความเข้าใจเนื้อหาสาระที่ได้เรียนรู้			
๓	ผู้เรียนมีความสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน			
๔	กิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ และมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์			
๕	ผู้เรียนมีจิตสาธารณะ จิตอาสา อยากร่วมช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม			
๖	ผู้เรียนทำให้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น			
๗	ผู้เรียนทำให้รู้จักการวางแผนทำงาน			
๘	ผู้เรียนรู้สึกประทับใจผลการทำงานกลุ่ม			
๙	ผู้เรียนได้รับคำปรึกษาและช่วยเหลือการทำงานกลุ่มจากครูผู้สอนด้วยดี			
๑๐	กิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร สร้างภูมิคุ้มกันของตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมได้			

ข้อคิดเห็น / ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินสมรรถนะของผู้เรียน

วิชา ภาคเรียนที่ ปีการศึกษา

ชื่อ - สกุล โรงเรียน..... ชั้น เลขที่

คำชี้แจง ๑. ให้นักเรียนประเมินตนเอง แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนน

๒. ให้ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนน

๓. เกณฑ์การให้คะแนน พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนสม่ำเสมอ ๓ คะแนน

พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและบ่อยครั้ง ๒ คะแนน

พฤติกรรมที่ปฏิบัติบางครั้ง ๑ คะแนน

สมรรถนะ	รายการประเมิน	นักเรียนประเมิน			สรุป	ครูผู้สอนประเมิน			สรุป	สรุปรวม
		ระดับคะแนน				ระดับคะแนน				
		ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)		ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)		
๑. ความสามารถในการสื่อสาร	๑.๑ มีความสามารถในการรับส่งสาร									
	๑.๒ มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเข้าใจของตนเองโดยใช้ภาษาอย่างเหมาะสม									
	๑.๓ ใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสม									
	๑.๔ วิเคราะห์แสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสม									
	๑.๕ เขียนบันทึกเหตุการณ์ประจำวันและเล่าให้เพื่อนฟังได้									
๒. ความสามารถในการคิด	๒.๑ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์									
	๒.๒ มีทักษะในการคิดนอกกรอบอย่างสร้างสรรค์									
	๒.๓ สามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ									
	๒.๔ มีความสามารถในการคิดอย่างมีระบบ									
	๒.๕ ตัดสินใจแก้ปัญหาเกี่ยวกับตนเองได้									
๓. ความสามารถในการแก้ปัญหา	๓.๑ สามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้									
	๓.๒ ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา									
	๓.๓ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงในสังคม									
	๓.๔ แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ปัญหา									
	๓.๕ สามารถตัดสินใจได้เหมาะสมตามวัย									
๔. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	๔.๑ เรียนรู้ด้วยตนเองได้เหมาะสมตามวัย									
	๔.๒ สามารถทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่นได้									
	๔.๓ นำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน									
	๔.๔ จัดการแก้ปัญหาและความขัดแย้งได้เหมาะสม									
	๔.๕ หลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง									
๕. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	๕.๑ เลือกใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสมตามวัย									
	๕.๒ มีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี									
	๕.๓ สามารถนำเทคโนโลยีไปใช้พัฒนาตนเอง									
	๕.๔ ใช้เทคโนโลยีในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์									
	๕.๕ มีคุณธรรม จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี									
สรุปผลการประเมิน										

ลงชื่อ.....นักเรียน

(.....)

...../...../.....

ลงชื่อ ครูผู้สอน

(.....)

...../...../.....

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

วิชา ภาคเรียนที่ ปีการศึกษา

ชื่อ - สกุล โรงเรียน.....ชั้น เลขที่

คำชี้แจง ๑. ให้นักเรียนประเมินตนเอง แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนน

๒. ให้ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนน

๓. เกณฑ์การให้คะแนน พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนสม่ำเสมอ ๓ คะแนน

พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและบ่อยครั้ง ๒ คะแนน

พฤติกรรมที่ปฏิบัติบางครั้ง ๑ คะแนน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์	รายการประเมิน	นักเรียนประเมิน			สรุป	ครูผู้สอนประเมิน			สรุป	สรุปรวม
		ระดับคะแนน				ระดับคะแนน				
		ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)		ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)		
๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	๑.๑ มีความรักและภูมิใจในความเป็นชาติ									
	๑.๒ ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา									
	๑.๓ แสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์									
๒. ความซื่อสัตย์สุจริต	๒.๑ ปฏิบัติตามระเบียบการสอบและไม่ลอกการบ้าน									
	๒.๒ ประพฤติ ปฏิบัติ ตรงต่อความเป็นจริงต่อตนเอง									
	๒.๓ ประพฤติ ปฏิบัติ ตรงต่อความเป็นจริงต่อผู้อื่น									
๓. มีวินัย	๓.๑ เข้าเรียนตรงเวลา									
	๓.๒ แต่งกายเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ									
	๓.๓ ปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้อง									
๔. ใฝ่เรียนรู้	๔.๑ แสวงหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ									
	๔.๒ มีการจดบันทึกความรู้อย่างเป็นระบบ									
	๔.๓ สรุปความรู้ได้อย่างมีเหตุผล									
๕. อยู่อย่างพอเพียง	๕.๑ ใช้ทรัพย์สินและสิ่งของของโรงเรียนอย่างประหยัด									
	๕.๒ ใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างประหยัดและรู้คุณค่า									
	๕.๓ ใช้จ่ายอย่างประหยัดและมีการเก็บออมเงิน									
๖. มุ่งมั่นในการทำงาน	๖.๑ มีความตั้งใจและพยายามในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย									
	๖.๒ มีความอดทนและไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรคเพื่อความสำเร็จ									
๗. รักความเป็นไทย	๗.๑ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาไทย									
	๗.๒ เห็นคุณค่าและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย									
๘. มีจิตสาธารณะ	๘.๑ รู้จักการให้เพื่อส่วนรวมและเพื่อผู้อื่น									
	๘.๒ แสดงออกถึงการมีน้ำใจหรือการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น									
	๘.๓ เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญตนเพื่อส่วนรวมเมื่อมีโอกาส									
สรุปผลการประเมิน										

ลงชื่อ.....นักเรียน

(.....)

...../...../.....

ลงชื่อ ครูผู้สอน

(.....)

...../...../.....

แบบประเมินความสามารถในการอ่าน คติวิเคราะห์และเขียน

วิชา ภาคเรียนที่ ปีการศึกษา
 ชื่อ - สกุล ชั้น เลขที่

- คำชี้แจง ๑. ให้นักเรียนประเมินตนเอง แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนน
 ๒. ให้ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนน
 ๓. เกณฑ์การให้คะแนน

พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนสม่ำเสมอ ๓ คะแนน
 พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและบ่อยครั้ง ๒ คะแนน
 พฤติกรรมที่ปฏิบัติบางครั้ง ๑ คะแนน

ข้อ	รายการประเมิน	นักเรียนประเมิน			สรุป	ครูผู้สอนประเมิน			สรุป	สรุปรวม
		ระดับคะแนน				ระดับคะแนน				
		ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)		ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)		
๑	สามารถอ่านเพื่อการศึกษา ค้นคว้า เพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์และการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน									
๒	สามารถจับประเด็นสำคัญ ลำดับเหตุการณ์จากการอ่าน สื่อที่มีความซับซ้อน									
๓	สามารถวิเคราะห์สิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารกับผู้อ่าน และสามารถวิพากษ์ให้ข้อเสนอแนะในแง่มุมต่างๆ									
๔	สามารถประเมินความน่าเชื่อถือ คุณค่า แนวคิดที่ได้จากสิ่งที่อ่านอย่างหลากหลาย									
๕	สามารถแสดงความคิดเห็นโต้แย้ง สรุป โดยมีข้อมูล อธิบาย สนับสนุนอย่างเพียงพอและสมเหตุสมผล									
สรุปผลการประเมิน										

ลงชื่อ.....นักเรียน
 (.....)
/...../.....

ลงชื่อครูผู้สอน
 (.....)
/...../.....

สุขบัญญัติแห่งชาติ (National Health Disciplines) ๑๐ ประการ

สุขบัญญัติแห่งชาติ หรือที่คนไทยรู้จักในอดีตราว่า “กติกานามัย” เป็นแนวทางปฏิบัติตัวด้านสุขภาพขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างเสริมสุขภาพ และลดความเสี่ยงจากโรคร้ายไข้เจ็บ รวมทั้งอันตรายต่อสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งคณะรัฐมนตรีฝ่ายสังคมได้มีการอนุมัติให้เป็นนโยบายระดับชาติเมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๓๙ และกำหนดให้วันที่ ๒๘ พฤษภาคมของทุกปี เป็นวันสุขบัญญัติแห่งชาติ โดยมีเป้าหมายให้คนไทยทุกคน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ได้รับการปลูกฝังและสร้างเสริมสุขภาพที่ถูกต้องตั้งแต่เยาว์วัย เพราะผู้ที่ปฏิบัติตามสุขบัญญัติ ๑๐ ประการ จะเป็นคนมีสุขภาพดี ทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งจะส่งผลให้มีสุขภาพแข็งแรงมีสมรรถภาพในการเรียน การทำงาน และยังช่วยให้มีภูมิคุ้มกันโรค ไม่เจ็บป่วยง่าย ๆ ด้วย

ข้อกำหนดที่เด็กและเยาวชน ตลอดจนประชาชนทั่วไป พึงปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ จนเป็นสุขนิสัยเพื่อให้มีสุขภาพ ทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม ๑๐ ประการได้แก่

๑. ดูแลรักษาร่างกายและของใช้ให้สะอาด
๒. รักษาฟันให้แข็งแรงและแปรงฟันทุกวันอย่างถูกต้อง
๓. ล้างมือให้สะอาดก่อนกินอาหารและหลังการขับถ่าย
๔. กินอาหารสุก สะอาดปราศจากสารอันตราย และหลีกเลี่ยงอาหารรสจัดสีฉูดฉาด
๕. งดสูบบุหรี่สุรา สารเสพติด การพนัน และการสำส่อนทางเพศ
๖. สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้อบอุ่น
๗. ป้องกันอุบัติเหตุด้วยการไม่ประมาท
๘. ออกกำลังกายสม่ำเสมอและตรวจสุขภาพประจำปี
๙. ทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใสอยู่เสมอ
๑๐. มีสำนึกต่อส่วนรวม ร่วมสร้างสรรค์สังคม

สถิติการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในประเทศไทย

โรคพยาธิใบไม้ตับยังคงส่งผลกระทบต่อประชาชนชาวไทย ทั้งต่อภาวะสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคมพบมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือของประเทศไทย คาดว่าคนไทย ร้อยละ ๑๐ หรือ หกล้านคน ติดพยาธิใบไม้ตับ การเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ เป็นต้นเหตุหลักที่ทำให้คนไทยเป็นโรคมะเร็งท่อน้ำดีสูงสุดในโลก พยาธิที่ก่อให้เกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ ที่สำคัญ คือ *Opisthorchis viverrini* จากการศึกษาข้อมูลทางระบาดวิทยาของโรคพยาธิใบไม้ตับ สถานการณ์โรคล่าสุดปี ๒๕๕๒ พบว่า ในภาพรวมระดับประเทศมีความชุก ร้อยละ ๘.๗ และพบผู้ป่วยโรคพยาธิใบไม้ตับ มากที่สุดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ ๑๘.๗ โดยพบในระดับหมู่บ้านสูงถึงร้อยละ ๘๕.๒ รองลงมาคือภาคเหนือ ร้อยละ ๑๐ ระดับหมู่บ้านสูงถึงร้อยละ ๔๕.๖ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าความชุกของโรคพยาธิใบไม้ตับในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยยังมีปัญหาสูงอยู่มาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี

จากอัตราอุบัติการณ์ของโรคมะเร็งท่อน้ำดีในประเทศไทย พบมากที่สุดภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ผู้ป่วยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ ๔๕-๕๕ ปี ซึ่งอยู่ในวัยทำงานที่สำคัญของครอบครัว พบมากในเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยเพศชายมีอัตราอุบัติการณ์เป็น ๓๘.๖ และเพศหญิงเป็น ๑๔.๖ ต่อประชากรแสนคน นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้เสียชีวิตจากโรคมะเร็งตับและท่อน้ำดีในต้นสูงถึงปีละประมาณ ๒๘,๐๐๐ ราย โดยในปี ๒๕๕๔ มีผู้เสียชีวิตจากโรคมะเร็งตับและท่อน้ำดีในต้น จำนวน ๑๔,๓๑๔ ราย มากที่สุดเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๗,๕๙๓ ราย รองลงมาภาคเหนือ ๒,๖๓๘ ราย

จากการศึกษาการกระจายของอุบัติการณ์ของมะเร็งท่อน้ำดี จำแนกตามพื้นที่ ของจังหวัดขอนแก่น พบว่าเขตที่มีพื้นที่ใกล้เคียงแหล่งน้ำมีอัตราสูง ได้แก่ ชนบท บ้านไผ่ อุบลรัตน์ มีอัตราป่วย เป็น ๑๕๘.๒, ๙๒.๒ และ ๘๔.๒ ต่อประชากรแสนคนในเพศชาย และ ๕๒.๒, ๔๕.๖ และ ๒๖.๗ ต่อประชากรแสนคน ในเพศหญิง ดังตาราง

ที่	อำเภอ	อัตราอุบัติการณ์ ต่อประชากรแสนคน	
		เพศชาย	เพศหญิง
๑	ชนบท	๑๕๘.๒	๕๒.๒
๒	บ้านไผ่	๙๒.๒	๔๕.๖
๓	อุบลรัตน์	๘๔.๒	๒๖.๗

ที่มา :

- ยุทธศาสตร์ ลดพยาธิใบไม้ตับ กำจัดมะเร็งท่อน้ำดี วาระคนอีสาน ปี ๒๕๕๕ ของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
- โรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สรุภัญญะป้องกันโรค

เนื้อร้อง สุมาลี เทียงภักดี

ทำนองสรภัญญะ

เชิญชวนมวลพี่น้อง
โรคภัยไกลไธเรานั้น
กินอาหารสุกเถิดหนา
ล้างมือสะอาดดี
ขับถ่ายให้ถูกที่
พยาธิทั้งหลายนั้น
ปลาชิวและปลาสร้อย
ตัวการเกิดปัญหา
หลีกเลี่ยงอย่าได้ลอง
โรคดับจะมลาย

ไทยทั้งผองมาป้องกัน
อย่าให้มันมาราวี (ซ้ำ)
จะนำพาให้สุขศรี
ก่อนรับประทานอาหารพลัน
สวมเรามีใช้ทุกวัน
ไม่รับกวนมวลประชา
ตะเพียนน้อยในธารา
มีตัวอ่อนพยาธิร้าย
มวลพี่น้องไทยทั้งหลาย
ป้องกันได้ถ้าช่วยกัน

เพลงโรคพยาธิใบไม้ตับ

เนื้อร้อง สุมาลี เทียงภักดิ์

ทำนองเพลงนมจากเต้า

นี่โรคอะไรรู้ไหมเธอจำ
ปลามีเกล็ดขาวน้ำเชื้อไม่เบา
พยาธิใบไม้ตับนั้นน่ากลัว
มาเถอะพวกเรามารับกำจัด

โรคเกิดจากปลาน้ำจืดไงเล่า
ทำสุกเถอะเราคุณค่าสารพัด
โรคระบาดทั่วทั้งคนและสัตว์
โรคไม่สะอาดถ้าทำสุกเอย

เพลงโรคภัยใกล้ตัว

เนื้อร้อง สุมาลี เทียงภักดิ์

ทำนองเพลงคุณลำไย

เรามาเรียนเรื่องโรคภัย
เกิดจากติดเชื่อนานา
โรคมะเร็งในท่อน้ำดี
ป้องกัน รักษา กำกับ
(พูด) โรคพยาธิใบไม้ในตับ
อย่ากินปลาดิบเด็ดขาด
ปลาร้า ก้อยปลา ปลาหมัก
ปลาน้ำจืดกินสุกเถิดอ้าย(ซ้ำ)
พวกเรามาช่วยกันเถิด
ป้องกันรักษาต่างๆ

ใกล้ใกล้ตัวเรานี้หนา
หนอนพยาธินี้หนาพาให้เป็นโรคตับ
มากมีคนตายลาลับ
จะไม่ลางลับลาโลกไปโดยง่าย
เรามากำกับให้มันหมดไป
โรคพยาธิระบาดรวดเร็วทันใด
กินแล้วทุกซ์หนักเพราะเกิดโรคภัย
อายุจะได้ยืนยาวต่อไป
อย่าให้โรคเกิดขึ้นได้
กินสุกเข้าไว้โรคภัยไม่มี

เพลง อสม. มาเตือน

เรียบเรียง ทินกร แสงนิกุล

ทำนองลำภูไท

โอย..น้อ..ออละท่าน ผู้ฟังเอ๋ย
รพ.สต.บ้านละว้า ละนา..เจ้าเอ๋ย
ให้ท่านเพียรจดจำไว้เป็นความรู้
จั่งเล่าให้แม่ใหญ่ฟังแม่เอ๋ย..นั่นแล้ว
เพื่อนเคยว่าว่าอุดม ดินดีสมเฮ็ดนาดี
เอาไปขายส่งตลาดธรรมชาติแก่งละว้า
โอน้อ ขอพ่อแม่จงฟังไว้
ทั้งคนถ่ายใส่ลงหนองไหลเป็นสอง วนตามน้ำ บักหอยไซผัดใหญ่ตามไขพยาธิเป็นตัวอ่อน
มันซ่อนไซใหญ่ไว..แม่เฒ่าโอวีนันแล้ว...พ่อเอ๋ย คนฟัง แม่พยาธิใบไม้ ตัวอ่อนมันติดต่อบ่แม่พอยู่ที่นั่น
บัตแม่มันใหญ่แล้วมันกะแจวออกจากหอย คอยหม่นไซในเกล็ดปลา
ปลามีเกล็ดนี้ละหนาผู้ใดกินกะหยิ่งท้อง เขาเลยฮ้างใบไม้ตับ..นั่นแล้ว....พ่อเอ๋ย...แม่เอ๋ย
โอน้อ...คณาอาจารย์จาก มข. ได้มาต่องานวิจัยพยาธิใบไม้ในตับ เจ้าเอ๋ย..นั่นแล้ว
โอน้อ บ่แม่มาเว้าเล่นเป็นเรื่องท่านต้องฟัง ไผ่กินดิบให้ระวังอย่าพลาดพลังพยาธิร้าย
ให้สังเกตอาการกินอาหารแล้วบ่ย่อย เจ็บบ่น้อยชายโครงขวา เบื่ออาหาร คลื่นไส้
คันเป็นหลายรุนแรง กะแห้งเหลือง ฟุ่นแล้วท่านเอ๋ย...
โอน้อ ให้กินสุกแต่บัตนี้ดิบดิบนี้บ่เอาแล้ว ปลาไตแนวมันมีเกล็ดให้เฮ็ดสุกแม่เอาไว้
ทั้งปลาไร่ปลาแดกให้ให้แน่ใจว่าสุกแท้ แม่ยามอยากก้อยปลา อย่าลืมหาคำอสม.เว้า
ขอท่านนี้..จงเจริญสุขภาพดีทุกท่านเอ๋ย ท่านเอ๋ย....

เพลงอยากเลิกกินดิบ

เรียบเรียง ทินกร แสงนิกุล

ทำนองเพลงหมอลำ

อ้ายอยู่แก่งละว้า หาแต่ปลา เหม็ดมือเหม็ดเว็น
เจ้าหละแนมอ้ายบ่เห็น พอสิเป็นคู่อยู่กับสาว
จับปลาได้หลาย ก็สะพายไปขายยามเช้า
แต่งโตกะโก้ต่างเขา สาวใดเหล่ กะเบ่ปากใส่
แสนดีใจเหลือ เมื่อ อสม.มาขอเคียงข้าง
บอกสิมาสอยล้าง แก่งละว้า กลับมาสตใส่
ย่อนบ้านเฮานี้ แหล่งน้ำมี แต่พยาธิใบไม้
กินปลาดิบแต่น้อยเท่าใหญ่ มาสอยเบ็งอ้าย แน่เด้อคนดี
ดิบอีหลี ตากี้ บ่แมนมาเว้าเล่น
ได้ปลาโตเป็นเป็น หักคอดีใส่ปากทุกที
ตั้งวงกันแล้ว เหล้าขาวแก้ว กะม่วนอีหลี
พอได้เว้า เท่าสู่มื่อนี้ ว่ากินดิบมี..อยู่เทิงหัวเรือ...
ให้ อสม. ขอให้เผิ่น เขาเดื่อน้องหล่า
ให้เผิ่นเล็ก กินสา ปลาดิบฮ้าย มันร้ายเอาเหลือ
ซันเว้าเผิ่นแล้ว ซันเผิ่นฮู้ แล้วคงสิเสื่อ
อย่าให้อ้ายเสียใจเหลือ เมื่อคนใกล้เฮา เขาเป็นมะเร็ง น้ำดี
ดิบอีหลี อ้ายนี้ บ่แมนมาเว้าเล่น
ได้ปลาโตเป็นเป็น หักคอดีใส่ปากทุกที
ตั้งวงกันแล้ว เหล้าขาวแก้ว กะม่วนอีหลี
พอได้เว้า เท่าสู่มื่อนี้ ว่ากินดิบมี..อยู่เทิงหัวเรือ...
ให้ อสม. ขอให้เผิ่น เขาเดื่อน้องหล่า
ให้เผิ่นเล็ก กินสา ปลาดิบฮ้าย มันร้ายเอาเหลือ
ซันเว้าเผิ่นแล้ว ซันเผิ่นฮู้ แล้วคงสิเสื่อ
อย่าให้อ้ายเสียใจเหลือ เมื่อคนใกล้เฮา เขาเป็นมะเร็ง น้ำดี

เพลงเสน่ห์สาวละว้า

คำร้อง นายทินกร แสงนิกุล

ทำนองเพลงปลาค้อใหญ่

...ฮอดยาม เดือนสี่ เดือนห้า บ้านละว้า ก็น้ำลงขอดแก่ง
น้ำ สีแห่งขอดสาย น้ำจิตน้ำใจเฮาบ่แห่งคือแก่ง
ยังมีเอื้อเพื่อเอื้อแบ่ง จิตใจแฝงด้วยประเพณีอันดีงาม...
มาเด้อ มายามบ้านน้อง ให้มาลองกินข้าวปลาน้ำ
มากินปลาหน้าแล้ง ปลาริมแก่งมีแต่โตอ่าหล่า
ไผมาอยู่เป็นที่ฮู้ที่ถาม ว่าแก่งละว้างามสุดลูกหูลูกตา...
โอ้..เต้ เอ้ เอ้..เอ้..เอ โอ้..เต้..เอ้..เอ เอ้..เอ้..เอ..
โอ้เต..อ้ายคนไกลเอ้ย โอ้เต...อ้ายคนไคเอ้ย
อ้ายเอ้ย แก่งละว้านั้นเด้ออ้าย
ให้อ้าย หนอ..อดสาใส่ดางไว้
โอ้ย สีได้กินปลา โตใหญ่...ผู้แพงเอ้ย
อ้ายเอ้ย ปลาโตใหญ่มาฮอดแล้ว
ปลาโตใหญ่มาฮอดแล้ว สีเฮ็ดสุกสู้อ้ายกิน
สีเฮ็ดสุกสู้อ้ายกิน
เออ...เอ้อ...เอ้ย...นั้่นนา...อ้ายเอ้ย
ฮอยยืมพิมพื้ใจหวานฉ่ำ มากินข้าวหน้าอย่าลืมน้ำแจ่วซ่า
มาฮอยตำทุกชิ้นฝ้าย ว้างามหลายสาวละว้าคนสำ
น้องสีตำหมี่เสื่อผ้าไหมไว้ถ่า
สมบัติล้ำค่า แต่ปู้ย่าตายาย
สมบัติล้ำค่า แต่ปู้ย่าตายาย.....
โอ้..เต้ เอ้ เอ้..เอ้..เอ โอ้..เต้..เอ้..เอ เอ้..เอ้..เอ..
โอ้เต..อ้ายคนไกลเอ้ย โอ้เต...อ้ายคนไคเอ้ย
อ้ายเอ้ย แก่งละว้านั้นเด้ออ้าย
ให้อ้าย หนอ..อดสาใส่ดางไว้
โอ้ย สีได้กินปลา โตใหญ่...ผู้แพงเอ้ย
อ้ายเอ้ย ปลาโตใหญ่มาฮอดแล้ว
ปลาโตใหญ่มาฮอดแล้ว สีเฮ็ดสุกสู้อ้ายกิน
สีเฮ็ดสุกสู้อ้ายกิน

เพลงขอกินแบบใหม่

เรียบเรียง ทินกร แสงนิกุล

ทำนองขอหอมก่อนแต่ง

ชาย มาทุกปี ที่พี่นี่มาแก่งละว้า มาหากินแต่ปลา อยู่แก่งละว้า จนมีตคำ
หญิง จริงบ่หนอที่กล่าวหรือมามายสาวอยู่ลำชีน้ำ ลีแมนมาร้อยถ้อยคำ บ่อยากจดจำตอคำอ้ายว่า
ชาย อ้ายมา อ้ายก็อยากเว้าเรื่องราวของแก่งละว้า อยากมากินก้อยกินปลาที่บ้านน้องหนา ออย่ารำคาญ
หญิง ชาวบ้านรู้เรื่องพยาธิ เขาประกาศวาระอีสาน นับต่อแต่นี้ไปนาน คนอีสานเลิกดิบก้นถม
ชาย ชั่วนาตาปี บ้านเรานี้ช่างน่าภิรมย์ ทัวแก่งบ่แล้งคนชม ผู้คนนิยมชื่นชมหนักหนา
หญิง กินสุก เกิดพี มั่นป่ตักินก้อยดิบปลา สักวัน ถึงอันตรายมา ป่วยแล้วหนาจะพาอับจน
ชาย ขอถามเจ้าสัคนิด ปลาหยังมีพิษปลิดชีวิตคน
หญิง ปลาดิบมีไข่พยาธิปน
ชาย โถ..อ้ายบ่สนดอกคนดี
หญิง ให้ฟ้าวกินสุกเกิดอ้าย เดี่ยวอาจตายด้วยมะเร็งท่อน้ำดี
ชาย กินดิบ ก้อยปลา มาหลายปี
หญิง ลองตรวจหน่อยซี พยาธิไปไม้
ชาย เจ้าคงจะต้องรักพี นับต่อแต่นี้ จะขอกินแบบใหม่
หญิง เลิกกินดิบให้ได้นะ พี่ชาย
ชาย ก้อยากกินสุก กับเธอก่อน..ได้ไหมละ
หญิง สัญญาได้ไหม กินปลาดิบนี้ ไม่เอา...สัญญาได้ไหม กินปลาดิบนี้ ไม่เอา...
ชาย ขอถามเจ้าสัคนิด ปลาหยังมีพิษปลิดชีวิตคน
หญิง ปลาดิบมีไข่พยาธิปน
ชาย โถ..อ้ายบ่สนดอกคนดี
หญิง ให้ฟ้าวกินสุกเกิดอ้าย เดี่ยวอาจตายด้วยมะเร็งท่อน้ำดี
ชาย กินดิบ ก้อยปลา มาหลายปี
หญิง ลองตรวจหน่อยซี พยาธิไปไม้
ชาย เจ้าคงจะต้องรักพี นับต่อแต่นี้ จะขอกินแบบใหม่
หญิง เลิกกินดิบให้ได้นะ พี่ชาย
ชาย ก้อยากกินสุก กับเธอก่อน..ได้ไหมละ
หญิง สัญญาได้ไหม กินปลาดิบนี้ ไม่เอา...
สัญญาได้ไหม กินปลาดิบนี้ ไม่เอา...
สัญญาได้ไหม กินปลาดิบนี้ ไม่เอา...

เพลงฟังเมีย

เรียบเรียง ทินกร แสงนิกุล

ทำนองน้ำตาหล่นบนที่นอน

น้ำตาหล่นลงแกงละว้าเมื่อมาก็พบพี่ชายเหมือนเดิม
ทำใจเสมือนว่าไม่ต่างเดิมพี่ชายก็เริ่มออกอาการให้เห็น
เห็นกินก้อยดิบปลาแก้มสุราอยู่ไม่เว้น เป็นอย่างนี้ทุกวัน
น้ำตาหล่นริมแกงละว้าพี่ยาไม่ซบไม่ซิมค่านั้น
บอกไปก็ไม่ใส่ใจกับฉันขอร้องทุกวัน ให้เลิกกิน
กินแล้วได้อะไรมีแต่ตับไตจะพัง ฟังเถิดนะ..คุณสามี
น้ำดี แม่่นมีไว้ย่อยน้ำดีแม่่นมีไว้ย่อย
กินดิบบ่ถอย ก้อยแซบทุกอย่าง
ว่าแม่่นดับสีย่างอุดตันเป็นมะเร็ง ย้อนว่าแกง จับปลานำแกง
แซบเอาแรงแท้หัวกินก้อยถอยใจแล้วซังคนกินทั่ว
บ่ตัวดอกอ้าย..พยาธิไปไม่ติดมา
ฟังคนพูดคนจาย่าลืม...ถึงจะลืมให้เมียทักสักหน่อย
ปลาดิบร้ายทำท่อน้ำดีมีรอยรักลูกรักเมียให้เลิกกินเสียปลาดิบก้อย
พี่จ่าอย่าปล่อยให้พยาธิร้ายมันรุม
ถึงหิวพืทนเอาไว้กินดิบพี่เขาให้ได้
บ่ว่าเฝ้าสิเลิกบ่ว่าบูชาแต่อ้ายหนักแน่นแก่นหมาย
ขอแต่อ้ายยอมรับความจริงซึ่งเปลี่ยนมานำพาพี่น้อง
ให้เขาย้องว่าเขาทำดีน้องขอร้องพี่ ปลาดิบร้าย..บ่เอา
แกงละว้า แสนเศร้าย่านเฮากินดิบแต่ก่อน บัดนี้มา กินปลาสุกฮ้อนฮ้อน
สุกแล้วจั่งฮ่วมพาปลาเนื้ออ่อน ต้มสุกเด้อพี่
ปลาร้าสุกดี จั่งกินเด้อ.. เอ้อ ...เออ.....
ฟังคนพูดคนจาย่าลืม...ถึงจะลืมให้เมียทักสักหน่อย
ปลาดิบร้ายทำท่อน้ำดีมีรอยรักลูกรักเมียให้เลิกกินเสียปลาดิบก้อย
พี่จ่าอย่าปล่อยให้พยาธิร้ายมันรุม
ถึงหิวพืทนเอาไว้กินดิบพี่เขาให้ได้
บ่ว่าเฝ้าสิเลิกบ่ว่าบูชาแต่อ้ายหนักแน่นแก่นหมาย
ขอแต่อ้ายยอมรับความจริงซึ่งเปลี่ยนมานำพาพี่น้อง
ให้เขาย้องว่าเขาทำดีน้องขอร้องพี่ ปลาดิบร้าย..บ่เอา
แกงละว้า แสนเศร้าย่านเฮากินดิบแต่ก่อน บัดนี้มา กินปลาสุกฮ้อนฮ้อน
สุกแล้วจั่งฮ่วมพา ปลาเนื้ออ่อน ต้มสุกเด้อพี่
ปลาร้าสุกดี จั่งกินเด้อ..จั่งกินเด้อเอ้อ ...เออ.....

เกมอะไรเอ่ย

- “โรคอะไรเอ่ย ติดต่อทางอาหาร ชาวภาคอีสานเป็นมากที่สุด”
“โรคอะไรเอ่ย เกิดจากการกินปลาดิบ อย่าทำงูบจิบ ตอบมาเร็วไว”

แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ - ๖

ก่อนเรียน

หลังเรียน

ชื่อนามสกุล.....โรงเรียน.....ชั้น.....

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมายกากบาท X ทับตัวเลือกของคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียว

๑. โรคพยาธิที่พบได้บ่อยที่สุดในพื้นที่ของนักเรียน คือ?
 - ก. โรคพยาธิใบไม้ในตับ
 - ข. โรคพยาธิปากขอ
 - ค. โรคพยาธิตัวจิ๊ด
 - ง. โรคพยาธิไส้เดือน
๒. โรคพยาธิใบไม้ตับ เข้าสู่ร่างกายมนุษย์ได้ทางใดบ้าง?
 - ก. กินปลาน้ำจืดที่มีเกล็ดขาว สุกๆ ดิบๆ
 - ข. ตัวอ่อนไชเข้าทางผิวหนัง เช่น เท้า มือ
 - ค. กิน กบ กุ้ง ปูนา ที่ปรุงไม่สุก
 - ง. กินเนื้อสัตว์ เช่น เนื้อวัว หมู หนู ที่ปรุงไม่สุก
๓. อาหารประเภทใดที่มีโอกาสมีเชื้อพยาธิใบไม้ตับ?
 - ก. ส้มตำปู
 - ข. ก้อยปลาดิบ
 - ค. หมูเหนมดิบ
 - ง. ก้อยกุ้ง
๔. การป้องกันพยาธิใบไม้ตับทำได้อย่างไร?
 - ก. ใส่รองเท้าเมื่อเดินบนพื้นดิน
 - ข. กินเนื้อปลาน้ำจืดที่มีเกล็ดขาว ที่ปรุงสุก
 - ค. กินเนื้อสัตว์ เช่น หมู วัว หนู ที่ปรุงสุก
 - ง. กิน ปูนา กุ้งฝอย ที่ปรุงสุก
๕. การรักษาพยาธิใบไม้ตับควรทำอย่างไร?
 - ก. กินยาพราซิควอนเทล
 - ข. กินยาพาราเซตามอล
 - ค. กินเบนดา ๕๐๐
 - ง. ไม่มียารักษาโดยตรง
๖. ลักษณะของการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี คือข้อใด?
 - ก. โรคนี้อันเกิดในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย
 - ข. การติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี
 - ค. โรคนี้อันเกิดในกลุ่มคนอายุ ๑๕ - ๓๐ ปีมากที่สุด
 - ง. ถูกทุกข้อที่กล่าวมา

๗. พฤติกรรมในข้อใดที่จะมีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคมะเร็งท่อน้ำดี?
- ก. คนที่รับประทานอาหารปลาน้ำจืดสุกๆ ดิบๆ
 - ข. คนที่มีประวัติเคยเป็นพยาธิใบไม้ตับ
 - ค. คนที่ชอบกินปลาร้าดิบ แหนมดิบ
 - ง. ถูกทุกข้อ
๘. ข้อใดต่อไปนี้เป็นอาการของโรคมะเร็งท่อน้ำดี?
- ก. มีอาการแน่นท้อง ปวดท้อง น้ำหนักลดลงอย่างรวดเร็ว
 - ข. ปวด หรือ เสียดซายโครงด้านบนขวา
 - ค. ตัวเหลือง ตาเหลือง ท้องโต
 - ง. ถูกทุกข้อที่กล่าวมา
๙. นักเรียนคิดว่าควรกินอาหารประเภทใดที่จะลดความเสี่ยงการเกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี?
- ก. งดดื่มสุรา
 - ข. ควรกินอาหารที่ปรุงสุกใหม่
 - ค. ทานแหนมดิบ ปลาร้าดิบ เป็นบางครั้ง
 - ง. ข้อ ก และ ข ถูก
๑๐. วิธีการรักษาโรคมะเร็งท่อน้ำดี คือข้อใด?
- ก. ไปหาหมอสมุนไพร เพื่อซื้อยาสมุนไพรมาทาน
 - ข. ปล่อยให้ไส้ศึกพักจะหายเอง ถ้าหากเป็นเพียงเล็กน้อย
 - ค. การผ่าตัด และเคมีบำบัด
 - ง. ใช้น้ำสมุนไพร

เฉลย ข้อ ๑ - ก ข้อ ๒ - ก ข้อ ๓ - ข ข้อ ๔ - ข ข้อ ๕ - ก ข้อ ๖ - ข ข้อ ๗ - ง ข้อ ๘ - ง
ข้อ ๙ - ง ข้อ ๑๐ - ค

ผู้เรียบเรียงการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง โรงพยาบาลไม้ดับและมะเร็งก่อนน้ำดี ระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6

นายเชิดพงษ์ มงคลศิลป์ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น รศ.ดร.บรรจบ ศรีภา มหาวิทยาลัยขอนแก่น นายอดิศักดิ์ คงพัฒนานนท์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น นางลักขณา หลายทวีวัฒน์ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น	นายพงษ์ศักดิ์ ภูกาบขาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ขอนแก่น นายเชษฐพงษ์ สิ้นทรัพย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 1 นางธนพร นฤนาทวัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 2
นางสาวเทวารักษ์ ภูครองนา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น นางสาวสุภควดี ธนสีลิ่งกูร สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น นางพิณญาดา เหมือนชาติ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น	นางสาวยุพาพร หรเสริฐ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 3 นายพิภพ เอกกูธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 3
นายบุญจันทร์ จันทรมหา สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น นางศุจินันท์ ตรีเดช สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น นางวราพร สุตบุญมา สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น	นางสาวชนกนาถ วงศ์คำจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4 นางสุภาวดี ทองสีนาค สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4 นายสุนันท์ พันธุลาวินัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4 นายศิขริน ตันเจียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 5
	นายกীরติวิทย์ สุวรรณธรรมมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 5 นางสุมาลี เทียงภักดี โรงเรียนบ้านดอนบม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

นางอัมพร อรรคแสง

โรงเรียนบ้านหนองแสงโคกน้อย สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

นายวุฒิชชาติ อ่อนละมุล

โรงเรียนบ้านละว้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

นางธัญชนก รุ่งสว่าง

โรงเรียนบ้านเหล่ากกหุ้งสว่าง สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

นางสาวพัชรางส์ อาดอัน

โรงเรียนบ้านห้วยแคน สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ส.ต.อ.เฉลิมศักดิ์ ยูระไชย

โรงเรียนเบญจคามสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

นายสำราญ ลาภูมิ

โรงเรียนน้ำพองประชานุกูล สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

นางเพลินพิศ ปฏิเตนัง

โรงเรียนโคกสูงใหญ่วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

นางวารุณี จำบุญ

โรงเรียนบ้านฟ้าเหลี่ยม สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

นางกรรณิการ์ อำทำว

โรงเรียนบ้านท่าศาลาครุฑราษฎร์วิทยา สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

นายอุทัย ไล้ไธสง

โรงเรียนบ้านละว้า

นายภิญโญ สีทับ

โรงเรียนเบญจมิตรวิทยาคม

นายวิบูลย์ ซาปัญญา

โรงเรียนบ้านเป่าประชาบำรุง

นายวีรศักดิ์ บางปา

โรงเรียนบ้านเมืองเพี้ย

นายสุรชัย จิตต์อุดมศักดิ์

โรงเรียนบ้านหนองนางขวัญ

นายประเสริฐ พันหัวสระ

โรงเรียนบ้านดอนปอแดง

นายชัยพร เจือจุน

โรงเรียนบ้านละว้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

นางศิริรัตน์ ปันคำ

โรงเรียนบ้านเบญจมิตรวิทยาคม สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

นางหทัยมาศ พงษ์สีมา

โรงเรียนบ้านเบญจมิตรวิทยาคม สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

นางจงจิต จำนอก

โรงเรียนบ้านเป่าประชาบำรุง สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

นายคะนอง ดวงทองมา

โรงเรียนบ้านเมืองเพี้ย สำนักงานพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

นางสาวบุญชิตา ผิวฝาก

โรงเรียนบ้านเมืองเพี้ย สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

นางนิภาภรณ์ ภูสอดเงิน

โรงเรียนบ้านหนองนาขวัญ สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

นายทองคำ แสงเพชร

โรงเรียนบ้านดอนปอแดง สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

นางวีรกานต์ ศรีสิทธิรัตน์

โรงเรียนบ้านโคกสำราญ สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

นางสาวพัชรินญา ศรีหาบุญนาค

โรงเรียนบ้านเมืองเพี้ย สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

นายฉชัย วรครบุรี

โรงเรียนบ้านหนองลุ่มพุกบุงแสง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ขอนแก่น เขต 5

คณะกรรมการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีแบบบูรณาการ

คณะที่ปรึกษา

นายแพทย์เจษฎา	โชคดำรงสุข	ประธานที่ปรึกษา
นายแพทย์สุวรรณชัย	วัฒนา ยิ่งเจริญชัย	รองประธานที่ปรึกษา
นายแพทย์วิทยา	หลิวเสรี	
แพทย์หญิงหรรษา	รักษาคม	
แพทย์หญิงศศิธร	ตั้งสวัสดิ์	
แพทย์หญิงฉันทนา	ผดุงทศ	
นายแพทย์ธีรวัฒน์	วลัยเสถียร	
นายแพทย์ศรายุทธ	อุตตมางคพงศ์	
แพทย์หญิงผลิน	กมลวิทย์	
นายแพทย์รุ่งเรือง	กิจผาติ	

คณะกรรมการเรียนรู้

แพทย์หญิงศศิธร ตั้งสวัสดิ์	นางสุขเกษม เทพสิทธิ์
สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
นางสาวเกษร แถวโนนจิว	นายพงษ์ศักดิ์ ภูกาบขาว
สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
นายเชิดพงษ์ มงคลสินธุ์	เขต 25 ขอนแก่น
สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น	นางนัตยา หล้าทูนธีรกุล
นางสาวสุมาลี จันทลักษณ์	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น	ขอนแก่น เขต 5
นายบุญจันทร์ จันทรมหา	นางนภาพร ยุทไธสง
สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น	โรงเรียนบ้านไผ่ศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่
นางศุจินันท์ ตรีเดช	การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ขอนแก่น
สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น	นายนิวัติ ต่อณี
นายวัชรวีร์ จันทร์ประเสริฐ	โรงเรียนโคกสีพิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่
สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น	การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ขอนแก่น
นายต่อพงษ์ กังสรว	นายนิคม ชมพูลง
สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นายณัฐกิตต์ โคตมะ	มหาสารคาม เขต 1
สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น	

นายศุภฤกษ์ รัตนธา

โรงเรียนบ้านหนองโก

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ขอนแก่น เขต 5

นายวุฒิชัย วรครบุรี

โรงเรียนบ้านหนองลุมพุกบุงแสง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ขอนแก่น เขต 5

นางเสาวลักษณ์ วรครบุรี

โรงเรียนบ้านนาگانเหลือง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ขอนแก่น เขต 5